

České vydání

Informace a oznámení

Ročník 60

2. února 2017

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

520. plenární zasedání EHSV ve dnech 19. a 20. října 2016

2017/C 034/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Rozpočet EU založený na výkonnosti a zaměřený na výsledky: klíčový prvek pro řádné finanční řízení (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2017/C 034/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Evropský kontrolní mechanismus právního státu a základních práv (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2017/C 034/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Závěrečné připomínky Výboru OSN pro Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením – Nová strategie pro osoby se zdravotním postižením v Evropské unii (stanovisko z vlastní iniciativy)	15
2017/C 034/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Úloha a účinky společných technologických iniciativ a partnerství veřejného a soukromého sektoru při provádění programu Horizont 2020 pro udržitelné průmyslové změny (stanovisko z vlastní iniciativy)	24
2017/C 034/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Posílení evropského průmyslového odvětví produktů pro osobní péči a tělesnou hygienu a kosmetických přípravků (stanovisko z vlastní iniciativy)	31
2017/C 034/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Vrakování lodí a recyklační společnost (Stanovisko z vlastní iniciativy)	38
2017/C 034/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Energie vyráběná spotřebiteli a družstva pro výrobu energie spotřebiteli – příležitosti a výzvy v členských státech EU (stanovisko z vlastní iniciativy)	44
2017/C 034/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Mořská energie: obnovitelné zdroje energie, které je třeba rozvíjet (stanovisko z vlastní iniciativy)	53
2017/C 034/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Agenda 2030 – Odhodlání Evropské unie globálně podporovat udržitelný rozvoj (Stanovisko z vlastní iniciativy)	58

2017/C 034/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Hodnocení programu Horizont 2020 v polovině období (Průzkumné stanovisko)	66
2017/C 034/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Odstranění překážek udržitelné akvakultury v Evropě (průzkumné stanovisko)	73
2017/C 034/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Nové uspořádání trhu s elektřinou a potenciální dopady na zranitelné spotřebitele (Průzkumné stanovisko)	78

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

520. plenární zasedání EHSV ve dnech 19. a 20. října 2016

2017/C 034/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropské normy pro 21. století [COM(2016) 358 final]	86
2017/C 034/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o řešení zeměpisného blokování a jiných forem diskriminace na vnitřním trhu kvůli státní příslušnosti, místu bydliště či místu usazení zákazníků a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]	93
2017/C 034/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]	100
2017/C 034/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o službách přeshraničního dodávání balíků [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)] . . .	106
2017/C 034/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2015 [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]	110
2017/C 034/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb [COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]	117
2017/C 034/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/101/ES [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]	121
2017/C 034/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz [COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]	127
2017/C 034/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v rámci potravinového řetězce [COM(2016) 32 final]	130

2017/C 034/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o vymezení charakteristických znaků rybářských plavidel (přepracované znění) [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]	140
2017/C 034/23	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví opatření pro řízení, zachování a kontrolu platná v oblasti úmluvy Mezinárodní komise pro ochranu tuňáků v Atlantiku (ICCAT) a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1936/2001, (ES) č. 1984/2003 a (ES) č. 520/2007 [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]	142
2017/C 034/24	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění) [COM(2016) 270 final – 2016/0133 (COD)] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro azyl a o zrušení nařízení (EU) č. 439/2010 [COM(2016) 271 final – 2016/0131 (COD)] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení systému Eurodac pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování (nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států), za účelem identifikace neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti a o žádostech orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva (přepracované znění) [COM(2016) 272 final – 2016/0132 (COD)]	144
2017/C 034/25	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro vytápění a chlazení [COM(2016) 51 final]	151
2017/C 034/26	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb s ohledem na měnící se situaci na trhu [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]	157
2017/C 034/27	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 531/2012, pokud jde o pravidla pro velkoobchodní trhy s roamingem [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]	162
2017/C 034/28	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/45/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě [COM(2016) 369 final – 2016/0170(COD)]	167
2017/C 034/29	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 98/41/ES o registraci osob na palubách osobních lodí provozujících dopravu do přístavů členských států Společenství nebo z nich a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/65/EU o ohlašovacích formalitách lodí připlouvajících do přístavů členských států nebo odplouvajících z nich [COM(2016) 370 final – 2016/171(COD)]	172
2017/C 034/30	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o systému inspekci pro zajištění bezpečného provozu lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel v liniové dopravě a o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/16/ES o státní přístavní inspekci a zrušení směrnice Rady 1999/35/ES [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]	176
2017/C 034/31	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1920/2006, pokud jde o výměnu informací, systém včasného varování a postup hodnocení rizika nových psychoaktivních látek [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]	182

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

520. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 19. A 20. ŘÍJNA 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Rozpočet EU založený na výkonnosti a zaměřený na výsledky: klíčový prvek pro řádné finanční řízení

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 034/01)

Zpravodaj: Petr ZAHRADNÍK

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	05/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	139/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je názoru, že rozpočet EU může představovat zásadní nástroj pro řešení stávajících výzev EU a jejich strukturálních změn. Je však zapotřebí pečlivě analyzovat a vyhodnotit, **kde** jsou jeho prostředky vynakládány, **jak** jsou vynakládány, jak je výkonnost takto vynaložených prostředků **vyhodnocována** a jak jsou dosažené výsledky **komunikovány** ⁽¹⁾. Za těchto předpokladů se může rozpočet EU chopit prioritních výzev EU a může dopomoci obnovit víru evropské populace v EU i v podmínkách absolutního i relativního snížení jeho objemu.

⁽¹⁾ Georgieva Kristalina, místopředsdkyně Evropské komise pro rozpočet, internetové stránky „EU Budget Focused on Results“

1.2. Předpokladem pro posílení výkonnosti rozpočtu EU je současně i stanovení **jasně vymezených prioritních cílů ve prospěch občanů EU, odpovídajících agregovaných ukazatelů a přesvědčivého systému podávání zpráv** vztahujících se k reálným aktivitám financovaným z rozpočtu EU, čímž by byla maximalizována *value for money*. Cestou mohou být například předběžné podmínky, finanční nástroje či flexibilita a schopnost čelit náhlým výzvám ⁽²⁾. Primárně kvantitativní aspekt rozpočtu EU, který je i z pohledu EHSV tak významný pro určení základních priorit a jim odpovídajících politik, musí být doprovázen i svým kvalitativním rozměrem.

1.3. EHSV se ztotožňuje s přístupem, který respektuje, že v případě výdajů rozpočtu EU nejde pouze o zajištění souladu s pravidly zákonnosti a procesní správnosti (*legality and regularity*), ale i o cílené a systematické zaměření se na výsledky a výkonnost, kterých rozpočet EU dosahuje při zajišťování prioritních oblastí EU.

1.4. EHSV souhlasí, že osvojení pravidel výkonnostní kultury (*performance culture*) v souvislosti s rozpočtem EU vyžaduje zajištění úzké propojenosti mezi objemem a charakterem výdajů na straně jedné a ucelenou sadou agregovaných výkonnostních ukazatelů, které výsledky a výkonnost měří, na straně druhé.

1.5. EHSV současně zastává názor, že osvojení výkonnostní kultury nepředstavuje jednorázový krok, ale vývojový proces, který předpokládá jak odpovídající právní prostředí, tak i výběr nástrojů, které povedou klíčové aktéry k jednání žádoucím směrem. Nadcházející diskuse a implementace výkonnostně orientovaného rozpočtu EU musí dále blíže specifikovat jeho obsah;

1.6. EHSV je přesvědčen, že výkonnostně orientovaný rozpočet EU zajišťuje naplňování reálných výsledků a dopadů v prioritních oblastech EU, které přinášejí zřetelně vymežitelnou přidanou hodnotu. Diskuse o výkonnostním rozpočtu EU je tedy též diskusí o prioritních politikách EU, které mají schopnost zajistit potřebné strukturální změny.

1.7. Dosud došlo k provedení pilotních testů, které měří dopad rozpočtu EU na plnění priorit a kvantifikovaných cílů strategie Evropa 2020. EHSV tuto aktivitu hodnotí jako pozitivní krok správným směrem, v němž je zapotřebí systematicky a ještě podstatně komplexněji pokračovat. Testy odhalily vysokou míru nesouladu mezi zamýšlenými cíli a jim odpovídajícími výsledky a řadu příkladů neefektivního využívání prostředků EU a procesních selhání, jež je doprovázejí.

1.8. EHSV podporuje další lepší a užší propojení a vazbu prostřednictvím ukazatelů dopadové analýzy a její následné interpretace mezi strategií Evropa 2020 a víceletým finančním rámcem 2014–2020, resp. jednotlivými rozpočty EU pro příslušná léta. Přitom je žádoucí provedení reflexe strategie Evropa 2020, zda tato cílí na skutečné rozvojové priority EU i ve druhé polovině této dekády.

1.9. EHSV též podporuje zajištění toho, aby dohody o partnerství a operační programy byly schopny hrát roli efektivních převodníků cílů a priorit EU do podoby operativních cílů realizovaných na úrovni jednotlivých členských států buď v podobě zlepšení sdíleného managementu (*shared management*), nebo zlepšení procesních postupů u programů přímo řízených Evropskou komisí v jednotlivých členských státech.

1.10. EHSV doporučuje, aby členské státy byly motivovány k tomu, aby do svých dohod o partnerství a operačních programů zahrnuly vzájemně porovnatelnou sadu kvantifikovatelných výsledků, jež by měly být podporou ze zdrojů rozpočtu EU dosaženy a tyto by měly být následně vyhodnoceny. Všechny dohody o partnerství a programy by měly obsahovat společné výsledkové ukazatele na průřezové/horizontální bázi, s jasnou identifikací přínosu jednotlivých fondů i ESIF jako celku, navržené tak, aby byl možný monitoring pokroku na úrovni EU, členských států i jejich jednotlivých regionů.

1.11. EHSV vnímá nadcházející revizi víceletého finančního rámce 2014 – 2020 v *polovině období* jako příležitost pro silnější prosazení výkonnostního a výsledkově orientovaného přístupu, který by se měl následně naplno projevit v podobě víceletého finančního rámce počínaje rokem 2021.

⁽²⁾ Viz analýza; bod 2.2.3.

1.12. EHSV se domnívá, že by víceletý finanční rámec počínaje rokem 2021 měl představovat, společně s novou strategií konkurenceschopnosti a rozvoje a vznikajícím sociálním pilířem, klíčovou střednědobou strategickou platformu (se stejným časovým horizontem jako má strategie konkurenceschopnosti) se strukturou a vahou jednotlivých výdajových položek přizpůsobenou skutečným potřebám a prioritám a současně by měl umožnit větší flexibilitu pro zajištění nově vzniklých potřeb. EHSV by rovněž přivítal změnu způsobu nakládání s prostředky rozpočtu EU ve směru vyšší efektivity prostřednictvím širšího uplatnění návratných nástrojů a nalézání jejich komplementarity s dotačními prostředky. Navíc existuje stále velký prostor pro zlepšení způsobů vyhodnocování rozpočtu EU a jeho efektivity. Parametr odpovídající rozpočtové flexibilitě je velmi podstatný z pohledu schopnosti rozpočtu EU reagovat na nově vzniklé podněty, hrozby a příležitosti a udržení akceschopnosti EU (příkladem může být migrační krize, potřeba řešit ekonomické šoky či změna počtu členů EU a její dopad na rozpočtové toky, odpovídající zdrojová báze Fondu solidarity pro případ přírodních katastrof) a týká se nejenom objemu a struktury výdajů rozpočtu EU, ale též jeho příjmové strany.

1.13. EHSV doporučuje, aby se do rozpočtové politiky EU po roce 2020 též promítla identifikace odpovídající výše příjmové strany rozpočtu EU a způsobu jejího vytváření (nalezení vyvážené a solidární vazby mezi příspěvky členských států a vlastními rozpočtovými zdroji).

1.14. EHSV souhlasí s dalším rozšířením možností aktivní fiskální politiky, například včetně možnosti emitovat cenné papíry. Pro tento účel je žádoucí zlepšit fiskální rámec a procedury rozpočtu EU a rovněž uspokojivě vyřešit záležitost působnosti rozpočtové politiky EU vůči zemím eurozóny na straně jedné a ostatním členským státům EU na straně druhé.

2. Analýza a popis problému

2.1. Výchozí faktografie

2.1.1. Rozpočet EU představuje významný a klíčový nástroj financování priorit EU, jehož objem činí přibližně 1 % HDP EU; za rok 2015 činil jeho objem 145,3 mld. EU. Rozpočet EU se podílí poměrně významným podílem na zajišťování hospodářské politiky v jednotlivých členských státech a představuje v průměru 1,9 % veřejných výdajů v členských státech EU, nicméně v určitých případech tento podíl významně přesahuje 10 %.

2.2. Výchozí body tématu

2.2.1. Při takovém objemu finančních prostředků je důležité zajistit, aby tyto byly alokovány nejen v souladu s pravidly (legally and regularly), ale současně též aby při respektování těchto pravidel byly především s to dosáhnout cílů a odpovídajících výsledků a dodržovat principy zdravého finančního řízení (sound financial management) a kultury výkonnosti (performance culture). Identifikace skutečných efektů využívání rozpočtu EU měřená relevantními makroekonomickými ukazateli a měřítky se stává předmětem všech politických úvah, které se rozpočtové politiky EU v současnosti týkají.

Rozpočtová výkonnost znamená odpovídající zaměření výdajů rozpočtu EU na skutečné priority EU pro příslušné období. Kultura výkonnosti je pak založena na třech pilířích: strategii, zjednodušení a rozpočtové proceduře.

2.2.2. Rozpočet EU a jeho využívání by mělo být v souladu s následujícími prioritami:

- osvojení zesíleného přístupu založeného na výkonnosti (performance-based) a zaměřeného na výsledky (result-oriented), který by vyvážil tradiční pohled souladu s pravidly (legality and regularity) a zajistil osvojení nových prvků odrážejících stávající a budoucí potřeby (viz níže) financí EU,
- zesílené zaměření na výkonnost a výsledky předpokládá zlepšení práce s daty, jejich dostupností a disponibilitou v požadované podobě pro vyhodnocení reálných přínosů, a to za předpokladu, že efekty této aktivity převyšují dodatečné náklady,
- vyhodnocení kvality regulatorního rámce pro alokaci výdajů rozpočtu EU,

- s ohledem na charakter aktivit podporovaných z rozpočtu EU je podstatné vnímat jeho vývoj nikoliv izolovanou optikou příslušného roku, ale jako kontinuální střednědobý proces, v němž jednotlivá léta představují vývojovou trajektorii potřebnou k zajištění odpovídajících výsledků,
- respektování velmi úzké propojenosti mezi rozpočtem EU a novým paradigmatem hospodářské politiky EU ⁽³⁾ i aktuální výkonnosti ekonomiky EU ve střednědobém kontextu;
- potřebou kontinuity rozpočtové politiky EU a naplňování a vyhodnocování jejích cílů.

2.2.3. Rozpočet EU obsahuje některé nové prvky spojené s fungováním víceletého finančního rámce 2014–2020, jež jsou relevantní z hlediska posílení přístupu založeného na výkonnosti a zaměřeného na výsledky:

- a) tematická koncentrace: podpora z finančních prostředků EU by se měla týkat pouze prioritních oblastí a neměla by být zaměřena na cokoliv; priority musejí být přesně definované a podpořeny kvantitativní analýzou a plány proveditelnosti; sada priorit musí být striktně omezena; odůvodněné priority musejí být kryty dostatečným financováním, aby bylo možné dosáhnout skutečných výsledků a přínosů;
- b) integrovaný a místně založený (place-based) přístup a synergie: programy a projekty by měly nejenom přinést výsledky a přínosy samy o sobě, ale tyto výsledky a přínosy by měly korespondovat s výsledky a přínosy dalších programů a projektů prostřednictvím dosažených synergií; synergie by měly být dosahovány v rámci územní jednotky vymezené na základě principu subsidiarity; aby tento systém fungoval, je důležité vytvořit řídicí matici k zajištění vhodných podmínek pro integrované projekty;
- c) předběžné podmínky a výkonnostní rezerva (conditionalities and performance reserve): principy zdravého finančního řízení (sound financial management) jsou založeny na faktu, že financování EU je prováděno za odpovídajících vnitrostátních, makroekonomických a institucionálních okolností, které představují předpoklad pro uskutečnění vlastní alokace; na straně druhé, jako bonus pro subjekty s dobrou výkonností, je zavedena výkonnostní rezerva;
- d) zjednodušení: systém financování EU je mimořádně komplikovaný z různých perspektiv, což představuje překážku pro jeho efektivní řízení a možnost měřit jeho skutečné výsledky a přínosy;
- e) lépe kvantifikované výsledky: je velmi důležité efektivně měřit skutečně dosažené výsledky a mít možnost jasně a přesně se poučit ze zjištěných pozorování pro formování a přizpůsobení fiskální politiky EU; pro tento účel je zásadní zlepšení systému analýzy dat a jeho řízení a práce s ukazateli.

2.2.4. Smyslem je lépe přizpůsobit fiskální politiku EU a praktické fungování rozpočtu EU potřebám prostřednictvím relevantnější vyváženosti mezi formálními a procedurálními záležitostmi využívání rozpočtu EU na straně jedné a přístupy založenými na výkonnosti a zaměřenými na výsledek na straně druhé. Za velmi potřebný lze označit s ohledem na výkonnost a výsledek též přístup společného vnímání a porozumění (common understanding) tohoto konceptu.

2.2.5. Pro případ měření nesouladu s formálními pravidly je dlouhodobě používán ukazatel míry chybovosti (error rate). Její výše se pohybuje okolo 4 % (přibližně 4 % výdajů rozpočtu EU nejsou vynaložena v souladu s formálními pravidly, což není špatný výsledek; v absolutní částce však tento údaj představuje přibližně 6 mld. EUR). Vývoj souhrnné míry chybovosti v nedávném období ilustruje tabulka níže:

2011	2012	2013	2014
3,9 %	4,8 %	4,7 %	4,4 %

⁽³⁾ Strategie Evropa 2020, evropský semestr, balíček šesti opatření (Six-pack), balíček dvou opatření (Two-pack), doporučení pro jednotlivé země (Country Specific Recommendations – CSRs) mimo jiné; úzká vazba s doporučeními pro jednotlivé země jako měřítkem pro efektivní alokaci výdajů rozpočtu EU může být jednou z cest.

2.2.6. Klíčovým principem pro rozpočet EU je „zdraví“ (soundness) finančních toků a skutečných programů a projektů jimi financovaných, jež umožňuje vyhodnocení optimálního využití zdrojů EU ve všech svých aspektech. EHSV se ztotožňuje s aktuálním trendem většího důrazu na výkonnost a výsledky, který se projevuje v aktivitách Evropské komise (Budget Focused on Results Initiative ⁽⁴⁾) i Evropského účetního dvora (struktura jeho Výroční zprávy za rok 2014 ⁽⁵⁾) a speciální kapitola zaměřená na výkonnost; pasáže ke sdílenému managementu (shared management) zahrnují jako výsledky vyhodnocení výkonnosti programů pocházející z pilotního testu).

2.2.7. EHSV podporuje přístup uplatněný při pilotním testu, jenž je zaměřen na analýzu vztahu a propojení mezi strategií Evropa 2020 a dohodami o partnerství, resp. operačními programy jako klíčovými nástroji realizace politiky soudržnosti EU a jako významné složky výdajové strany rozpočtu EU. Tento test lze považovat za počátek komplexního pojetí při vyhodnocování výkonnosti a výsledků rozpočtu EU ⁽⁶⁾.

2.2.8. Pro dosažení vyváženého sledování formálních i výkonnostních charakteristik spojených s rozpočtem EU je zásadní proces nakládání, řízení a sdílení dat a informací mezi orgány a institucemi EU (především Evropskou komisí) a členskými státy. Využívání rozpočtu EU je doprovázeno obrovským množstvím dat a informací, které jsou však pouze velmi omezeně prakticky využívány pro zajištění toho, aby bylo možné objektivně vyhodnotit jak míru chybovosti, tak zvláště splnění reálných výsledků, kterých rozpočet EU dosahuje, a stanovit postupy, jak zjištěný stav zlepšit

3. Zásadní komentáře

3.1. EHSV zastává názor, že hlavním posláním existence rozpočtu EU je přinášet prospěch občanům EU a souběžně chránit finanční zájem EU; přínosy spočívají v podpoře založené na respektování rozvojových i provozních priorit, která je kompatibilní s rámcem hospodářské politiky a skutečnou i předpokládanou ekonomickou výkonností; ochrana finančního zájmu EU představuje odpovídající využití výdajů rozpočtu EU v souladu s pravidly a bez chyb a podvodného jednání. Nynější politický přístup by měl přispět k dosažení plného souladu a vyváženosti mezi nimi.

3.2. EHSV se domnívá, že posun směrem k výkonnostně orientovanému rozpočtu EU nemůže být učiněn jako jednorázový krok. Je klíčové, aby základní právní normy a cíle rozpočtu EU a jeho politiky byly koncipovány s úmyslem naplnit kvalitativně zaměřené indikátory a dosáhnout měřitelné výsledky.

3.3. Výkonnostně orientovanému rozpočtu EU by významně pomohlo i dosažení budoucího časového souladu mezi rozpočtovým obdobím (nyní sedmiletý finanční rámec) a obdobím vymezeným v klíčové rozvojové strategii EU (nyní desetiletá strategie Evropa 2020). Rok 2021 bude z tohoto pohledu znamenat unikátní příležitost pro dosažení tohoto souladu a vytvoření podmínek pro optimální fungování rozpočtu EU zaměřeného na výsledky a výkonnost.

3.4. EHSV bere na vědomí a respektuje poznatky Výroční zprávy pro rok 2014 publikované Evropským účetním dvorem, která odhalila řadu problémových míst, ve kterých propojení strategie Evropa 2020 a dohod o partnerství, resp. operačních programů nefunguje zcela optimálně. Tato zpráva konstatuje, že tyto různé nástroje nejsou koncipovány tak, aby umožnily systematický převod politických cílů strategie Evropa 2020 do praktických operačních cílů (vymezených dohodami o partnerství a operačními programy) ⁽⁷⁾.

3.5. EHSV je názoru, že potenciální přínosy plynoucí z dosažení synergií pěti evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) v rámci jednoho deštníku regulačního a řídicího rámce (regulatory and management framework) a jedné dohody o partnerství v každém členském státě se dosud nenaplnily, přičemž stále pokračuje praxe rozdílných pravidel vztahujících se na jednotlivé fondy, které vedou k fragmentaci programování (na rozdíl od potřebného dosahování synergií mezi nimi).

⁽⁴⁾ Tuto iniciativu vyhlásila místopředsedkyně Evropské komise pro rozpočet a lidské zdroje Kristalina Georgieva na konferenci 22. září 2015.

⁽⁵⁾ Výroční zpráva publikována 10. listopadu 2015.

⁽⁶⁾ Podobným směrem, zaměřeným však na dílčí témata, se ubíral obsah několika usnesení Evropského parlamentu v letech 2013–2015 (viz zprávy Geiera, Gräble); komplexní zaměření tohoto tématu v materiálech Evropského parlamentu vykazuje dokument Absolutoria hospodaření Evropské komise za rok 2014, zpráva Dlabajové (2016).

⁽⁷⁾ Viz například 2014 European Court of Auditors' Annual Report, bod 3.10 až 3.12.

3.6. EHSV se domnívá, že velký prostor pro posílení přístupu zaměřeného na výkonnost a výsledek umožňuje existence dvou nových prvků pro využívání prostředků EU v období 2014–2020 – kondicionalit a výkonnostní rezervy. Právě naplňování makroekonomických kondicionalit by mělo zajišťovat, že výdaje rozpočtu EU budou v jednotlivých členských státech alokovány v adekvátně zdravém makroekonomickém prostředí, resp., že nebude umožněno, aby členský stát, který neusiluje o nápravu svých makroekonomických problémů, mohl v plném rozsahu těchto prostředků využívat. Existence výkonnostní rezervy by též měla členské státy adekvátně motivovat k výkonnosti zaměřené na naplnění strategických cílů EU s podporou rozpočtu EU.

3.7. EHSV se domnívá, že pilotní snaha o testování výkonnostně a výsledkově založeného rozpočtu EU prostřednictvím vazeb vůči prioritám strategie Evropa 2020 by nicméně měla být dále následována rozšířením o další relevantní oblasti tak, aby vyhodnocení výkonnostního a výsledkového zaměření rozpočtu EU mohlo být opravdu ucelené a komplexní – pozornost by měla být věnována například doporučením pro jednotlivé země (Country Specific Recommendations – CSRs) a souladu s indikátory vycházejícími z naplňování evropského semestru.

3.8. EHSV doporučuje, aby v rámci úvah o fungování rozpočtu EU došlo též ke zvážení konceptu tržního selhání, na jehož odstranění by měly být prostředky rozpočtu EU zaměřeny; projevy tržního selhání (market imperfections/failures) mohou spočívat například v informační asymetrii, případně ve způsobu komerčního ocenění návratnosti investic ze strany finančních institucí, které brání financování určitých typů projektů, protože nejsou vzaty v úvahu určité pozitivní externality a širší sociální přínosy, jež nejsou relevantní pro jednotlivý komerční případ, ale mají význam pro podporu danou financováním EU.

3.9. EHSV se ztotožňuje s potřebou zásadního zlepšení oblasti sdíleného managementu mezi orgány a institucemi EU (především Evropskou komisí) a členskými státy. 76 % všech výdajů rozpočtu EU je alokováno prostřednictvím sdíleného managementu. Čím lépe budou členské státy naplňovat vnitrostátní kvantifikované cíle strategie Evropa 2020, čím více bude rozpočet EU s cíli strategie Evropa 2020 propojen a čím lépe budou tyto cíle odrážet skutečné ekonomické, sociální, územní či environmentální potřeby EU, tím příznivější prostředí zdravého finančního managementu vytvoříme k hladkému propojení mezi Evropskou komisí a členskými státy.

3.10. EHSV se domnívá, že významným projevem posílení výkonnosti a orientace na výsledek rozpočtu EU je důraz na větší využívání nástrojů finančního inženýrství (NFI), resp. inovativních finančních nástrojů, jejichž povaha zcela principiálně mění způsob, jakým jsou veřejné zdroje EU využívány a jaká očekávání jsou s nimi spojena. Přes nesporný potenciál NFI se přibližně jen 65 % těchto prostředků vztahených k období 2007–2013 dostalo ke konečným příjemcům (zbytek prostředků byl v NFI pouze „zaparkován“, aby bylo formálně doloženo jejich vyčerpání). Toto téma získá dále na důležitosti po roce 2020 i v souvislosti s potřebou posílení komplementarity vůči Evropskému fondu pro strategické investice (EFIS) a představuje klíčovou strategickou úvahu pro zaměření společných rozpočtových prostředků EU počínaje rokem 2021.

3.11. EHSV je současně toho názoru, že silnější zaměření na výkonnost a výsledek pochopitelně neznamená podceňování zákonnosti a procesní správnosti. Důraz na soulad s právními a procesními pravidly nesmí být upozaděn. Vzhledem k tomu, že míra chybovosti se týká všech případů, kdy by finanční prostředky neměly být vyplaceny, protože nebyly použity v souladu s pravidly, je jaksi automaticky předpokládáno, že tato pravidla jsou správná a sama neobsahují vnitřní rozpory či nežádoucí prvky. I proto by postup, který je v souladu s pravidly zdravého finančního managementu, měl obsahovat ověření dopadů těchto regulačních pravidel, aby došlo k testu jejich kompatibility a souladu s potřebami a cíli EU⁽⁸⁾.

3.12. EHSV souhlasí, že praxe spojená s využíváním rozpočtu EU je velmi komplikovaná. K naplnění požadavku zdravého finančního managementu přispěje též aktuální úsilí o zjednodušení veškerých aktivit s rozpočtem EU spojených, které se týkají jak procedurálních záležitostí, tak věcí spojených s obsahem; úsilí o zjednodušení by se mělo projevit ve snížení nadměrného administrativního břemene a omezení praxe „goldplatingu“ v jednotlivých členských státech.

⁽⁸⁾ Například prostřednictvím hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Assessment – RIA), jelikož představuje velmi účinný nástroj k dosažení skutečně zdravého finančního managementu.

3.13. EHSV se domnívá, že návrhy zmíněné v sekci 1 tohoto stanoviska, jež vedou ke konečným závěrům a doporučením (sekce 1), představují klíčové koncepční úvahy o budoucí rozpočtové politice EU, které mohou být částečně uplatněny v souvislosti s procesem revize víceletého finančního rámce 2014 – 2020 v *polovině období*, ale jejichž úplné promítnutí do rozpočtových pravidel je možné až počínaje rokem 2021. Koncept výhledu a reformních potřeb týkající se rozpočtu a víceletého finančního rámce po roce 2020 se může opírat o nedávná stanoviska k tomuto tématu na úrovni EHSV či na ně navazovat ⁽⁹⁾.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Například stanoviska EHSV: *Přezkum rozpočtu EU* (2011) (Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 75), *Rozpočet 2014–2020* (2012) (Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 32), *Dokončení HMU/zdanění* (2014) (Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 24), *Přezkum správy ekonomických záležitostí* (2015) (Úř. věst. C 268, 14.8.2015, s. 33), *Dokončit HMU – příští evropské legislativní období* (2012) (Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 10), *Dokončení HMU – politický pilíř* (2015) (Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 8), *Nejen HDP/doplňkové ukazatele* (2012) (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 14), *Daň z finančních transakcí* (2012) (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 55), *Daň z finančních transakcí – posílená spolupráce* (2013) (Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 36) a *Program na období 2014–2020 (FISCUS)*, (2012) (Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 48).

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Evropský kontrolní mechanismus
právního státu a základních práv****(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 034/02)

Zpravodaj: **José Antonio MORENO DÍAZ**Spoluzpravodaj: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Konzultace	Evropský hospodářský a sociální výbor, 21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	27/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	202/1/7

1. Připomínky a návrhy EHSV: unijní mechanismus právního státu, demokracie a základních práv

1.1. Evropská unie není jen společný trh; je to spojení společných hodnot, jak je uvedeno v článku 2 Smlouvy. Kromě toho uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie. Tyto hodnoty, na nichž je Evropská unie založena, jsou základem integrace a součástí evropské identity. Musí být následně respektovány členskými státy stejně jako kritéria pro přistoupení. Je proto nezbytné, aby se v případě ohrožení těchto hodnot použily postupy Smlouvy. EHSV se domnívá, že evropské orgány by v rámci své politické činnosti měly zaujmout proaktivní a preventivní přístup, aby bylo možné problémy předvídat a zabránit jim.

1.2. Stejně jako mnoho evropských organizací občanské společnosti je EHSV znepokojen zhoršením situace v oblasti lidských práv, populistickým a autoritářským směřováním a rizikem, které to představuje pro kvalitu demokracie a ochranu základních práv. Tato práva zaručuje jak Evropský soud pro lidská práva, tak Soudní dvůr Evropské unie a tvoří obecné zásady práva EU ⁽¹⁾.

1.3. Výše uvedené hodnoty jsou terčem útoků v celé Evropě. Mnoho organizací občanské společnosti odsuzuje situaci v některých členských státech a doufá, že EHSV přijme nové iniciativy, jež přimějí orgány EU rázně zareagovat. Nejen že je Evropská unie v nebezpečí, ale je ohrožena i důvěra občanů ve vnitrostátní a evropské demokratické instituce. EHSV se domnívá, že riziko je velmi závažné a systémové povahy.

⁽¹⁾ Článek 6 SEU.

1.4. Konkrétní obsah zásad a norem, které vyplývají z právního státu, se může na vnitrostátní úrovni lišit v závislosti na ústavním systému každého členského státu. Avšak uvedené zásady a hodnoty EU jsou stanoveny v judikatuře Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, jakož i v dokumentech vypracovaných Radou Evropy, zejména Benátskou komisí. K těmto zásadám patří zákonnost, což znamená transparentní, odpovědný, demokratický a pluralitní legislativní proces, zákaz svévolného postupu orgánů výkonné moci, nezávislé a nestranné soudy, účinný soudní přezkum včetně přezkumu dodržování základních práv, rovnost před zákonem a ochrana lidských práv, včetně práv osob náležejících k menšinám.

1.5. Jak Soudní dvůr Evropské unie, tak Evropský soud pro lidská práva potvrdily, že tyto zásady nejsou čistě formálními a procedurálními náležitostmi, ale představují prostředky k zajištění dodržování a respektování demokracie a lidských práv. Právní stát je ústavní princip zahrnující procesní i hmotněprávní prvky.

1.6. Dodržování zásad právního státu je neoddělitelně spojeno s dodržováním demokracie a základních práv: demokracie a ochrana základních práv nemohou existovat bez dodržování zásad právního státu a naopak. Základní práva jsou účinná pouze tehdy, pokud jsou soudně vymahatelná. Demokracie je chráněna prostřednictvím zásadní úlohy soudnictví, včetně úlohy ústavních soudů. Je třeba dodat, že se jedná o **práva osob**, nikoli členských států či vlád. Jejich obrana by tedy měla být naléhavou prioritou.

1.7. V souvislosti s činností Výboru pro ústavní záležitosti Evropského parlamentu a s ohledem na zprávy Komise a usnesení Evropského parlamentu ze dne 27. února 2014 o situaci v oblasti základních práv v Evropské unii se EHSV domnívá, že je nutné v přiměřené lhůtě změnit článek 51 ⁽²⁾ Listiny základních práv Evropské unie, a rozšířit tak jeho oblast působnosti a zajistit, aby všechna ustanovení Listiny byla uplatňována ve všech členských státech ⁽³⁾.

1.8. Mezi Soudním dvorem Evropské unie a Evropským soudem pro lidská práva se odvíjí pravidelný dialog; tento dialog by mohl být posílen, pokud by EU podepsala Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP). EHSV navrhuje, aby Komise v první polovině roku 2017 předložila návrh, aby EU přistoupila k této úmluvě, která je uvedena v čl. 6 odst. 2 Smlouvy.

1.9. Povinnosti, které pro kandidátské země vyplývají z kodaňských kritérií, se musí po vstupu do EU na základě článku 2 Smlouvy nadále vztahovat i na členské státy, a EHSV se proto domnívá, že s ohledem na tuto skutečnost by se u všech členských států mělo prostřednictvím pravidelného hodnocení ověřovat, zda se stále drží základních hodnot EU, a mělo by se zabránit narušení vzájemné důvěry.

1.10. EHSV se domnívá, že orgány EU musí posílit postupy a mechanismy k ochraně a obraně demokracie, právního státu a základních práv ve všech členských státech. V posledních letech, zvláště před rokem 2014, jsme se znepokojením konstatovali, že i když Komise v některých případech zahájila řízení o porušení Smlouvy, není schopna účinně plnit svou úlohu strážkyně Smluv, ani přiměřeně reagovat na porušování evropských zásad a hodnot, k němuž došlo v několika členských státech.

1.11. EHSV vyzývá Komisi, aby zaujala aktivní přístup k ochraně a obraně hodnot a zásad EU stanovených v článku 2 Smlouvy o Evropské unii ve všech členských státech a v plném rozsahu použila stávající postup z roku 2014.

1.12. EHSV navrhuje, aby tři hlavní orgány EU (Komise, Rada a Parlament) přijaly společný postup. Dialog a spolupráce mezi orgány jsou v této důležité otázce nezbytné. Výbor doporučuje, aby Rada stávající postup Komise podpořila a přijala rozhodnutí Rady, které tento postup posílí a prosadí další posilování právního státu.

⁽²⁾ Článek 51 „Ustanovení této listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie.“

⁽³⁾ Návrh úmluvy a stanoviska EHSV neobsahovaly omezení, o nichž v článku 51 rozhodla Evropská rada.

1.13. Při podpoře demokratických hodnot, řádném fungování právního státu a ochraně základních práv hrají klíčovou úlohu organizace občanské společnosti. Vzhledem k tomu, že se demokratický prostor zužuje, a s ohledem na překážky, jimž čelí nevládní organizace v členských státech, je pozitivní úloha, kterou tyto organizace plní na místní úrovni, obdivuhodná. Výbor velmi aktivně spolupracuje se sociálními partnery a nevládními organizacemi v oblasti ochrany základních práv a práv menšin, uprchlíků a přistěhovalců.

1.14. EHSV jako instituce zastupující evropskou organizovanou občanskou společnost si přeje zahájit dialog s Radou, Komisí a Parlamentem, jehož cílem bude zlepšit správu a posílit koordinaci politik mezi orgány EU a členskými státy a zavést systém včasného varování.

1.15. EHSV považuje za nezbytné vytvořit právně závazný evropský mechanismus, tedy postup, do něhož bude aktivně zapojena Komise, Parlament a Rada a ve kterém bude hrát důležitou roli EHSV zastupující občanskou společnost. Tento mechanismus doplní postup Komise a mezivládní dialog, který zahájila Rada. Tento mechanismus by se mohl nazývat „nový kodaňský mechanismus“⁽⁴⁾ a podléhal by demokratickému a soudnímu dohledu⁽⁵⁾.

Tento mechanismus by se měl mimo jiné zabývat aspekty, jako je legalita, hierarchie norem, právní jistota, rovnost, nediskriminace, bezplatný přístup k právní ochraně a právo na spravedlivý proces, zabránění zneužívání zákonů a svévolnému postupu ze strany orgánů veřejné moci, dělba moci, respektování a ochrana politického pluralismu, menšin a sociální a sexuální rozmanitosti atd., dodržování svobody projevu a tisku, a to s cílem určit stávající nedostatky a vyzvat k tomu, aby byly odstraněny.

1.16. Výbor si přeje, aby byl přijat návrh zprávy, kterou projednává výbor LIBE Evropského parlamentu, a aby bylo dosaženo interinstitucionální dohody o provádění Paktu Evropské unie o demokracii, právním státě a základních právech. Obecně platí, že EHSV návrh podporuje, protože obsahuje základ pro provádění interinstitucionální dohody, která je právně závazná posiluje evropskou správu a koordinaci politik mezi orgány EU a členskými státy. EHSV by měl být zapojen do tohoto paktu, který umožňuje rozpravu občanské společnosti v EHSV, a měl by mít roli v navrhovaném semestru pro demokracii, právní stát a základní práva.

1.17. Mechanismus by měl vycházet z ukazatelů, které jsou samy o sobě založeny na kvantitativních a kvalitativních údajích:

— ukazatele právního státu,

— ukazatele kvality demokracie,

— ukazatele ochrany základních práv.

1.18. Výbor zdůrazňuje význam hlav I, II, III a IV Listiny pro vypracování ukazatelů, přičemž je nutné zohlednit, že základní **ekonomická, sociální a kulturní práva** jsou „neoddělitelná“ od občanských a politických práv.

1.19. Je důležité, aby členské státy i orgány, instituce a agentury EU dodržovaly základní práva včetně sociálních práv, a to zvláště v době krize. Totéž by mělo platit i pro vztahy a dohody se třetími zeměmi, a to nejen z hlediska dodržování těchto práv, ale rovněž zajištění toho, že budou prosazována.

1.20. Mechanismus vyžaduje spuštění monitorovacího a hodnotícího systému, který bude používat transparentní postupy. Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) by měla výslovně získat mandát takovému mechanismu pomáhat. EHSV podporuje návrh Evropského parlamentu na vytvoření skupiny nezávislých odborníků⁽⁶⁾, které bude předsedat Vědecký výbor agentury FRA.

⁽⁴⁾ Jak navrhuje Evropský parlament v odstavci 9 svého usnesení ze dne 27. ledna 2014 o stavu dodržování základních práv v Evropské unii (2012), P7_TA(2014)1773, zpravodaj: Louis Michel, 22. listopadu.

⁽⁵⁾ Carrera, S., E. Guild a N. Hernanz (2013), *The Triangular Relationship between Fundamental Rights, Democracy and the Rule of Law in the EU: Towards an EU Copenhagen Mechanism* (Třístranný vztah mezi základními právy, demokracií a právním státem v EU: směrem ke kodaňskému mechanismu EU), brožovaný výtisk, Brusel: Centrum pro evropská politická studia.

⁽⁶⁾ Členy jmenují členské státy, ALLEA, ENNHRI, Benátská komise, CEPEJ, OSN, OECD.

1.21. Výbor navrhuje, že se stane součástí této skupiny. Dále navrhuje, aby odborníci jmenovaní příslušnými vládami byli veřejnými ochránci práv v jednotlivých členských státech.

1.22. Skupina odborníků bude na základě ukazatelů a pomocí transparentních postupů přezkoumávat a posuzovat situaci v jednotlivých členských státech. EHSV může v této souvislosti přispět tím, že zorganizuje mise do členských států za účelem posouzení situace ve spolupráci s místní občanskou společností a vypracuje zprávy.

1.23. EHSV podporuje provádění semestru pro demokracii, právní stát a základní práva. Komise na základě zpráv odborníků vypracuje každý rok zprávy pro jednotlivé země včetně doporučení; Evropský parlament povede meziparlamentní rozpravu a vypracuje usnesení; Rada bude pořádat výroční dialog a bude přijímat závěry. Mechanismus musí fungovat v rámci nového ročního politického cyklu s cílem zajistit společný a jednotný přístup v rámci EU.

1.24. Výbor by si přál zapojit se do přípravy interinstitucionální dohody a může zvážit zřízení stálé skupiny za účelem pořádání slyšení s občanskou společností a vypracování stanovisek a zpráv na toto téma.

1.25. V rámci semestru demokracie, právního státu a základních práv by mohl ve spolupráci s organizacemi občanské společnosti pořádat každoroční fórum za účelem posouzení situace v dané oblasti a vypracovat návrhy a doporučení, která by byla předána Komisi, Radě a Parlamentu. Výbor by mohl rovněž spolupracovat s ostatními orgány při vypracování posouzení dopadů.

2. Smlouva a související otázky

2.1. V několika posledních letech se projevila absence vhodných mechanismů k ochraně hodnot uvedených v článku 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU), který stanoví, že „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“

2.2. Unie je založena na těchto hodnotách, mezi něž patří dodržování demokracie, zásad právního státu a ochrana lidských práv. EU má možnost ověřit dodržování těchto hodnot v období před vstupem státu do EU podle tzv. „kodaňských kritérií“, resp. „přístupových kritérií“⁽⁷⁾. Členství vyžaduje, aby žadatelský stát zajistil stabilitu institucí zaručujících demokracii, právní stát, lidská práva a úctu k menšinám a jejich ochranu.

2.3. Neexistuje však žádný podobný mechanismus, který by mohl být použit po přistoupení členských států. Absence mechanismu pro monitorování demokracie, právního státu a základních práv je označována jako „kodaňské dilema“.

2.4. Řádné fungování EU je založeno na „vzájemné důvěře“ mezi evropskými orgány a členskými státy, jakož i mezi samotnými členskými státy; důvěře, že přijaté zákony a politická rozhodnutí dodržují stejné zásady, pokud jde o právní stát, demokracii a základní práva. Tím se vytvářejí rovné podmínky mezi členskými státy s ohledem na volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Vládám to také umožňuje spolupracovat v otázkách spravedlnosti a vnitřních věcí včetně trestního práva, azylu a přistěhovalectví.

2.5. Evropská unie byla vytvořena s cílem zajistit mír a prosperitu v členských státech a zlepšit blahobyt obyvatel; to závisí nejen na existenci volného obchodu, ale také na ochraně základních hodnot EU. Tyto základní hodnoty zajišťují občanům EU život bez útlatu a nesnášenlivosti v zemích s demokraticky zvolenými a odpovědnými vládami, které jednají v souladu s právním státem.

2.6. Politická a legislativní rozhodnutí přijatá v různých členských státech dala v posledních letech vzniknout debatám a sporům s evropskými orgány a dalšími členskými státy a „vzájemná důvěra“ byla narušena. V mnoha případech nebylo nedodržování pravidel demokracie, právního státu a základních práv prokázáno a Evropská unie nebyla schopna přiměřeně reagovat.

⁽⁷⁾ Závěry zasedání Evropské rady v Kodani, 21.–22. června 1993.

2.7. EHSV s velkým znepokojením konstatuje, že řada členských států přijímá právní předpisy a provádí politiky, které svědčí o závažném zhoršení kvality demokracie: jedná se o porušování lidských práv, zejména práv menšin; nedostatečnou nezávislost soudnictví a ústavních soudů; omezování týkající se dělby moci; omezování svobody tisku, svobody projevu, svobody shromažďování, omezování svobody sdružování, svobody informací, omezování kolektivních konzultací a kolektivního vyjednávání a dalších základních občanských a sociálních práv. Evropská unie byla při několika příležitostech konfrontována s krizí v některých členských státech související s konkrétními otázkami týkajícími se právního státu a Komise se těmito událostmi zabývala vyvinutím politického tlaku a zahájením řízení o porušení Smlouvy.

2.8. K dnešnímu dni nebyly zatím použity preventivní a sankční mechanismy uvedené v článku 7 SEU, což je jediný článek ve Smlouvách, který se zabývá porušením demokracie, právního státu a základních práv v oblastech mimo legislativní pravomoci EU. Existují dva přístupy, jeden preventivní a jeden opírající se o sankce. V praxi však tyto mechanismy nebyly kvůli politickému dopadu a přísným požadavkům, kterými se řídí jejich provádění, nikdy použity: mohou se použít pouze v případě „zřejmého nebezpečí“, kdy by mohlo dojít k „závažnému a trvajícím porušení“.

2.9. Komise a Parlament může zasáhnout v preventivní fázi. Ve druhé fázi může Rada členské státy potrestat pozastavením určitých práv včetně hlasovacích práv jejich zástupců v Radě.

2.10. Rada však má při uplatňování tohoto práva široký prostor pro uvážení, protože neexistují konkrétní a transparentní kritéria pro aktivaci tohoto postupu, pro ukazatele, jež bude používat, a hodnotící postupy. Evropský parlament, Evropská komise a Evropský soudní dvůr (ESD) mají v těchto situacích velmi omezený mandát⁽⁸⁾; stejně tak neexistuje žádné ustanovení týkající se konzultace EHSV.

3. Činnost evropských orgánů

3.1. **Evropská komise** přijala v březnu 2014 sdělení „Nový postup EU pro posílení právního státu“ (COM(2014) 158). Tento postup bude aktivován v případech, kdy členské státy přijmou opatření nebo budou tolerovat situace, jež by se systematicky opakovaly a mohly by mít nepříznivý vliv na celistvost, stabilitu nebo řádné fungování institucí a na ochranné mechanismy zavedené na vnitrostátní úrovni s cílem zajistit právní stát. Zahrnovalo by to otázky týkající se jejich ústavních systémů, dělby moci, nezávislosti či nestrannosti soudnictví nebo systému soudní kontroly včetně ústavního soudnictví.

3.2. Postup Komise si klade za cíl řešit ohrožení právního státu v členských státech, dříve než budou splněny podmínky pro aktivaci mechanismů stanovených v článku 7 SEU. Za postup je odpovědná Komise, přičemž úkolem je překlenout mezeru. Postup nepředstavuje alternativu, ale mechanismus, který předchází a doplňuje mechanismy článku 7. V případech, kdy existují jasné důkazy o systémovém ohrožení právního státu v členském státě, by tento postup usnadnil strukturovaný dialog mezi Evropskou komisí a daným členským státem. Proces výměny by zahrnoval tři hlavní fáze: stanovisko Komise, doporučení Komise a monitorování doporučení. Komise může při provádění svého hodnocení konzultovat odborníky⁽⁹⁾.

3.3. Výbor vítá postup pro posílení právního státu, který přijala Evropská komise. Tento postup však má řadu omezení.

3.3.1. Vyhodnocení neposkytuje pravidelné srovnávací analýzy problémů a sporů, jejichž původci jsou členské státy, ve vztahu k demokracii, právnímu státu a základním právům. Postup může být podle definice aktivován pouze tehdy, když se tento problém stal „systémovým“, tudíž hranice je stanovena vysoko. „Systémová“ hrozba může nastat, když soudnictví již není schopno zajistit, aby vláda jednala v mezích zákona, což je již poměrně pozdě.

⁽⁸⁾ Zatímco v právu EU existuje pro ochranu lidských práv mechanismus umožňující jednotlivcům hájit svá práva, článek 7 představuje obecný právní a politický mechanismus, který je výslovně vyňat z pravomoci Soudního dvora.

⁽⁹⁾ FRA (Agentura pro základní práva); Sítí předsedů nejvyšších soudů Evropské unie; Rada Evropy (Benátská komise); Sdružení státních rad a nejvyšších správních soudů a Evropská síť rad pro justici.

3.3.2. Komise musí analyzovat informace transparentním způsobem prostřednictvím specifických ukazatelů či objektivních postupů. Také musí stanovit pravidla pro konzultaci občanské společnosti a EHSV.

3.3.3. Postup nezahrnuje žádnou konkrétní úlohu Evropského parlamentu, ačkoliv Parlament v této souvislosti zahajuje své vlastní politické iniciativy.

3.3.4. Není ani stanoven žádný model užší interinstitucionální spolupráce.

3.4. EHSV je znepokojen skutečností, že v **Radě** neexistuje žádné monitorování postupu pro posílení právního státu.

3.4.1. Rada pro obecné záležitosti přijala na svém zasedání dne 16. prosince 2014 závěry o úloze Rady při zajišťování dodržování zásad právního státu. Rada se zavázala navázat **každoroční dialog** mezi členskými státy, který se má uskutečňovat v Radě pro obecné záležitosti a bude jej připravovat Výbor stálých zástupců. Lucemburské předsednictví zahájilo tento dialog v listopadu 2015. Dialog je určen k pokrytí různých konkrétních témat, která nebyla zveřejněna: vlády byly vyzvány, aby pohovořily o jakémkoli aspektu právního státu a představily jeden příklad dobré praxe a jeden příklad problému. Výsledkem byla série monologů spíše než dialog. Státy si navzájem neposkytly podporu, pomoc ani kritiku, nebyla vydána či přijata žádná doporučení a nebyl přijat závazek k přijetí následných kroků ke zlepšení zjištěných problémů. Na konci roku 2016 během slovenského předsednictví provede Rada vyhodnocení této zkušenosti.

3.4.2. Rada ve svých závěrech nevzala v úvahu postup v oblasti právního státu Evropské komise, ani na něj neodkazovala. Závěry neposkytují jasný obraz o přesné roli, kterou bude Komise, Parlament a EHSV v tomto dialogu hrát.

3.5. Junckerova komise si stanovila právní stát jako jednu ze svých priorit a jmenovala pana Timmermanse místopředsedou odpovědným za právní stát a základní práva. Není však známo, zda Komise vypracuje kritéria a ukazatele pro provedení postupu v oblasti právního státu.

3.6. Komise tento postup poprvé aktivovala zahájením řízení proti Polsku za porušení právních předpisů EU a zohlednila kritické hodnocení situace provedené Benátskou komisí, která je orgánem Rady Evropy⁽¹⁰⁾.

3.7. Výbor LIBE **Evropského parlamentu** v současné době projednává návrh zprávy z vlastní iniciativy⁽¹¹⁾ „Doporučení Komisi o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva“ (2015/2254 (INL) – zpravodajka: Sophie in 't Veld), která mimo jiné „žádá Komisi, aby do konce roku 2016 předložila na základě článku 295 SFEU návrh na uzavření paktu EU o demokracii, právním státě a základních právech v podobě **interinstitucionální dohody**, jež by stanovila opatření usnadňující spolupráci orgánů Unie a jejích členských států v rámci článku 7 SEU a která by začlenila, sladila a doplnila stávající mechanismy, a to v návaznosti na podrobná doporučení uvedená v příloze k tomuto dokumentu.“

3.7.1. Příloha obsahuje **NÁVRH INSTITUCIONÁLNÍ DOHODY: PAKT EVROPSKÉ UNIE O DEMOKRACII, PRÁVNÍM STÁTĚ A ZÁKLADNÍCH PRÁVECH**, na kterém se musí dohodnout Parlament, Rada a Komise.

3.7.2. Pakt zahrnuje srovnávací přehled, každoroční meziparlamentní rozpravu a opatření pro odstranění možných rizik a nápravu porušení a pro aktivaci preventivních či nápravných opatření podle článku 7.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko k novele zákona o Ústavním soudu Polska ze dne 25. června 2015, Benátská komise, 11. března 2016.

⁽¹¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-576.988+01+DOC+PDF+V0//CS>.

3.7.3. Evropský parlament navrhuje zahájit interinstitucionální **semestr** pro demokracii, právní stát a základní práva, který bude zahrnovat postup Komise, každoroční dialog Rady a meziparlamentní rozpravu. Evropskému semestru bude nápomocen sekretariát a skupina odborníků, které bude předsedat předseda Vědeckého výboru Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) a která vypracuje ukazatele a posoudí situaci v členských státech a vydá doporučení.

3.7.4. **Politický cyklus** pro demokracii, právní stát a základní práva bude obsahovat výroční zprávy Komise, Rady a Parlamentu a bude zřízena interinstitucionální pracovní skupina pro posuzování dopadu.

V Bruselu 19. října 2016

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Závěrečné připomínky Výboru OSN pro Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením – Nová strategie pro osoby se zdravotním postižením v Evropské unii

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 034/03)

Zpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Konzultace	Evropský hospodářský a sociální výbor, 21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	27/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	211/1/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Ratifikace Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením ze strany Evropské unie je mezníkem v oblasti práv osob se zdravotním postižením v EU a v jejích členských státech. První období provádění této úmluvy uzavírá přezkum EU provedený Výborem OSN pro Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením v roce 2015. V závěrečných připomínkách Výboru pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením je vysloven požadavek, aby orgány EU plnily své povinnosti, neboť by podle těchto připomínek měly organizovat a koordinovat provádění této úmluvy. Závěrečné připomínky znovu potvrdily, že tvorba politiky EU týkající se zdravotního postižení vyžaduje zásadní změnu způsobu, jakým byly politiky doposud koncipovány. EU dosud důkladně nepřizpůsobila tvorbu své politiky těmto novým změnám, které Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením vyžaduje.

1.2. EHSV vyzývá orgány EU, aby zařadily závěrečné připomínky do stávající a budoucí tvorby právních předpisů a politik EU. Rovněž žádá Komisi, aby do podzimu roku 2016 podala Výboru pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením zprávu.

1.3. EHSV se domnívá, že Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením a závěrečné připomínky výboru jsou pro Komisi jedinečnou příležitostí představit zastřešující strategii EU týkající se práv osob se zdravotním postižením. Závěrečné připomínky vytvořily impuls, který by měly orgány EU využít a jenž by měl vést k tomu, že práva osob se zdravotním postižením budou systematicky zahrnována do veškerých právních předpisů, politik a programů EU.

1.4. EHSV zdůrazňuje, že za účelem zohlednění práv osob se zdravotním postižením musí Komise provést průřezové a komplexní zmapování všech svých právních předpisů, politik a programů, aby zajistila plnou harmonizaci s ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a aktivně do tohoto procesu zapojila organizace zastupující osoby se zdravotním postižením. Toto mapování by měla doprovázet analýza nedostatků, jež by posoudila mezery mezi stávajícími právními předpisy, tvorbou politiky a zohledňováním práv osob se zdravotním postižením a Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením. Mapování a analýza mezer by měly být explicitně zařazeny do revidované Evropské strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením.

1.5. EHSV připomíná Komisi, že je povinna okamžitě zahájit revizi a aktualizaci prohlášení o pravomocích a seznamu nástrojů, který s ním souvisí. Měla by se rovněž zavázat k tomu, že přezkoumá a zreviduje prohlášení o pravomocích nejméně jednou během svého funkčního období.

1.6. EHSV oceňuje, že přezkum EU provedený Výborem pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením byl uskutečněn v polovině programového období 2014–2020, a uznává obtíže při zohledňování nového programu týkajícího se práv osob se zdravotním postižením, který pro EU vyplývá ze závěrečných připomínek, při přezkumech strategií, politik, programů a nástrojů financování v polovině období. Nicméně doporučuje Komisi, aby vyvinula veškeré úsilí zaměřené na začlenění a zahrnutí závěrečných připomínek do těchto procesů přezkumu a vyčlenila nezbytné zdroje pro provádění svých závazků vyplývajících z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

1.7. V Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením se výslovně uvádí, že během jejího provádění a monitorování je třeba konzultovat reprezentativní organizace osob se zdravotním postižením a zapojit je do těchto procesů. EHSV vyzývá Komisi, aby vedla opravdový a smysluplný strukturovaný dialog s Evropským hnutím pro zdravotně postižené (podle čl. 4 odst. 3 a čl. 33 odst. 3). Kromě toho by Komise měla vytvořit program budování kapacit pro organizace zastupující osoby se zdravotním postižením s cílem umožnit jim plnit jejich základní povinnosti.

1.8. EHSV se domnívá, že spolupráce a partnerství orgánů EU při provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením jsou zásadně důležité. Doporučuje proto, aby byl zaveden mechanismus interinstitucionální koordinace za účelem rychlého a hladkého provedení závěrečných připomínek a Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením i konzultací organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením a jejich zapojení.

1.9. V závěrečných připomínkách se požaduje, aby byla zásadně přezkoumána a zrevidována Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením. EHSV proto žádá Komisi, aby posoudila vývoj v oblasti práv osob se zdravotním postižením a rozšířila rozsah uvedené strategie tím, že ji doplní o další oblasti činnosti a spojí ji s přezkumem a revizí politik, programů a nástrojů financování (např. strategie Evropa 2020, strategie v oblasti rovnosti žen a mužů, strategie v oblasti práv dětí, závazky EU v oblasti vnější činnosti) a také ji doplní o jasný časový rámec provádění, o rozpočet a o specifická a konkrétní referenční kritéria a ukazatele.

1.10. EU se zavázala k tomu, že v plném rozsahu splní cíle udržitelného rozvoje stanovené v Agendě OSN pro udržitelný rozvoj 2030, a musí zajistit, že EU plně interně i externě zohlední závěrečné připomínky a ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. EHSV proto důrazně doporučuje, aby Komise zahrнула provádění Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030 do revidované Evropské strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením tím, že stanoví evropské cíle a opatření, aby byly splněny všechny cíle udržitelného rozvoje v EU, i co se týče osob se zdravotním postižením.

1.11. EHSV je pevně přesvědčen, že EU by měla zabránit tomu, aby byly finanční prostředky EU využívány pro zřizování nebo fungování institucionalizovaných struktur. EHSV plně podporuje využívání finančních prostředků EU k vytvoření komunitních služeb pro osoby se zdravotním postižením, aby mohly žít nezávisle ve svých komunitách. Institucionalizace osob se zdravotním postižením představuje porušování jejich práv a EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby systematictěji a účinněji podporovala deinstitucionalizaci prostřednictvím specifických politik, programů a nástrojů financování.

1.12. EHSV vyzývá Komisi, aby okamžitě přikročila k ratifikaci nepovinného protokolu k Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením, Marrákešské smlouvy a Istanbulské úmluvy Rady Evropy.

1.13. EHSV důrazně doporučuje, aby Komise zřídila ve všech svých generálních ředitelstvích, agenturách a orgánech kontaktní místa, která by plně začleňovala a zapojovala organizace zastupující osoby se zdravotním postižením do rozhodovacího procesu, a vznikly tak horizontální a vertikální struktury na podporu plného začlenění a zohlednění problematiky zdravotního postižení v právních předpisech EU, politikách a programech.

1.14. Výbor je přesvědčen, že Komise by měla tento proces zahájit ve spolupráci s dalšími orgány, agenturami a institucemi EU s cílem pečlivě připravit a rozvinout nový globální program týkající se práv osob se zdravotním postižením na období 2020–2030, který by měl být plně začleněn a zohledněn v globálních sociálních a makroekonomických strategiích (např. ve strategii Evropa 2020 a v jejích prováděcích mechanismech), a doporučuje, aby byla zřízena pracovní skupina, jejíž součástí by byly všechny zúčastněné strany a organizace zastupující osoby se zdravotním postižením a která by tuto iniciativu prováděla. EHSV navrhuje, aby Komise zahájila provádění tohoto globálního programu zároveň s Evropským rokem osob se zdravotním postižením, kterým bude rok 2021.

1.15. Výbor oceňuje pozitivní iniciativy Komise v oblasti přístupnosti, zejména třístrannou dohodu o směrnici o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru a návrh Komise týkající se Evropského aktu přístupnosti, a naléhavě vyzývá orgány EU, aby jednání dokončily. Má však obavy o horizontální směrnici o rovném zacházení a požaduje, aby byla odblokována jednání a byly zohledněny závěrečné připomínky i Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením v této nové fázi.

1.16. EHSV vyzývá všechny orgány EU, aby zajistily, že úsporná opatření nebudou mít vliv na schopnost osob se zdravotním postižením uplatňovat svá práva zakotvená v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením, a vyzývá proto Komisi, aby vytvořila minimální úrovně sociální ochrany nezbytné k dosažení tohoto cíle a také respektovala jejich právo na přiměřenou životní úroveň a sociální ochranu.

1.17. EHSV žádá Komisi a agenturu Eurostat, aby vypracovaly statistické nástroje k měření dopadu provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením na tyto osoby, a to na evropské a vnitrostátní úrovni. Rovněž se domnívá, že sběr údajů založený na přístupu ke zdravotnímu postižení z hlediska lidských práv rozlišený podle postižení, věku a pohlaví bude mít pozitivní vliv na rozvoj a provádění právních předpisů, politik a programů EU.

1.18. EHSV uznává, že EU má pravomoci, aby podpořila vnitrostátní opatření zaměřená na to, aby všichni občané EU měli rovné postavení před zákonem, nebyla jim nejen upírána jejich způsobilost k právům a právním úkonům a jejich práva, ale mohli se také účastnit voleb do Evropského parlamentu a všech voleb v celé EU na rovnoprávném základě s ostatními občany. Vyzývá proto Komisi, a zejména Generální ředitelství pro spravedlnost, aby přijaly program založený na otevřené metodě koordinace s cílem usnadnit přibližování členských států zásadě rovného uznání před zákonem.

1.19. EHSV se zavazuje, že půjde příkladem při plnění specifických povinností, na něž klade důraz Výbor pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením a jež musí EU splňovat jakožto orgán veřejné správy tím, že zajistí, aby její lidské zdroje, práva členů EHSV a komunikační prostředky byly v souladu s touto úmluvou.

2. Úvod

2.1. EHSV vítá závěrečné připomínky vydané Výborem pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením⁽¹⁾, neboť Evropské unii poskytují komplexní program, který jí umožní posunout tvorbu politik směrem k přístupu ke zdravotnímu postižení založenému na lidech a lidských právech.

2.2. EHSV připomíná, že Komise předlohu návrhu směrnice o rovném zacházení předložila před uzavřením Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Kromě toho byly na základě jednání mezi Evropským parlamentem a Radou Evropské unie postupně zavedeny změny, které nejsou v souladu s povinnostmi podle této úmluvy. EHSV proto žádá Komisi, aby v rámci probíhajících interinstitucionálních jednání předložila návrh na změnu návrhu směrnice tak, aby byla v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením a samozřejmě se závěrečnými připomínkami týkajícími se zdravotního postižení a zahrnovala zákaz vícenásobné a průřezové diskriminace a diskriminace z důvodu vztahu s jinou osobou.

⁽¹⁾ Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením.

2.3. EHSV zdůrazňuje, že politika úsporných opatření měla negativní dopad na životní podmínky osob se zdravotním postižením a jejich rodin. Míra chudoby, vyloučení, diskriminace a nerovnosti se prohloubila v důsledku hospodářské krize, která v mnohých členských státech vyústila v krizi lidských práv a ponechala řadu osob se zdravotním postižením a jejich rodin zcela bez ochrany. EHSV proto vyzývá EU, aby stanovila minimální úroveň sociální ochrany s cílem chránit práva osob se zdravotním postižením a jejich přiměřenou životní úroveň a sociální ochranu. Tento mechanismus by se měl stát součástí postupu evropského semestru.

2.4. Kromě toho Výbor pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením doporučil, aby EU vytvořila zastřešující strategii pro tuto úmluvu, která by byla platná pro všechny orgány EU a byly by na ni vyčleněny zvláštní rozpočtové prostředky, jež by byly součástí víceletého finančního rámce. EHSV se proto domnívá, že je zapotřebí uspořádat zasedání vedoucích představitelů orgánů a institucí EU na vysoké úrovni za účelem zahájení procesu přípravy a přijetí interinstitucionálního programu týkajícího se Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením s konkrétními cíli, kterých musí být dosaženo. Zastřešující strategie by určila úkoly každého orgánu EU pro provádění této úmluvy.

2.5. Je nutné, aby EU nastolila opravdový a smysluplný strukturovaný dialog s evropskými organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením a zajistila, že budou schopny se účinně a smysluplně podílet na tvorbě právních předpisů a politik EU a také aktivně provádět propagační kampaně o Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. Dále musí EU zajistit, aby organizace zastupující osoby se zdravotním postižením měly finanční prostředky na podporu své činnosti. Za tímto účelem je třeba specificky stanovit rozpočtovou položku pro budování kapacit těchto organizací.

2.6. Zastřešující a průřezové začleňování a provádění ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením ze strany EU a vytvoření nového programu EU týkajícího se této úmluvy vyžaduje vytvoření rámce participativní správy a partnerství, který by všem hlavním aktérům a zúčastněným stranám umožnil, aby se ve spolupráci s orgány EU inkluzivně a plně podíleli na tvorbě politik.

2.7. Komise by měla okamžitě a naléhavě zmapovat a zanalyzovat nedostatky všech vnitřních i vnějších politik a programů EU, aby zajistila, že budou v souladu s ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Kromě toho musí být globální strategie a politiky EU, včetně strategie Evropa 2020 a evropského semestru, evropského pilíře sociálních práv, Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a nástrojů financování, jako jsou evropské strukturální a investiční fondy, v souladu se závěrečnými připomínkami.

2.8. Je nesmírně důležité, aby provádění závěrečných připomínek ze strany EU bylo řešeno na nejvyšší politické úrovni. Konkrétněji se jedná o to, že by Komise měla zahrnout do svého pracovního programu na rok 2017 politické iniciativy specificky zaměřené na tuto problematiku. Plné začlenění a zohlednění závěrečných připomínek v politikách a programech EU vyžaduje, aby Komise vypracovala zastřešující strategii pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením. EHSV vyzývá Komisi, aby neodkladně zahájila tento proces za účelem vytvoření této zastřešující strategie, a aby při tom důsledně konzultovala a zapojovala organizace zastupující osoby se zdravotním postižením.

2.9. Rok 2021 bude desátým výročím uzavření Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením ze strany EU. EHSV se domnívá, že tento rok bude vhodný jako druhý Evropský rok osob se zdravotním postižením. Výbor konstatuje, že první Evropský rok osob se zdravotním postižením uspořádala Komise v roce 2003. Navrhuje proto, aby orgány EU ihned zahájily přípravy a provedly nezbytné kroky vedoucí k vyhlášení roku 2021 druhým Evropským rokem práv osob se zdravotním postižením.

3. Závěrečné připomínky – příležitost, jak může Evropská unie více začleňovat osoby se zdravotním postižením

3.1. Obecné zásady a závazky (články 1 až 4)

3.1.1. Ačkoliv Evropská unie ratifikovala Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením, dosud neprovedla průřezový a komplexní přezkum právních předpisů, politik a programů EU. EHSV vyzývá Komisi, aby tento přezkum urychleně provedla. Kromě toho by Komise měla jmenovat v každém generálním ředitelství kontaktní místo pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením, které by bylo tímto úkolem pověřeno.

3.1.2. Je politováníhodné, že EU dosud neratifikovala nepovinný protokol k této úmluvě. EHSV proto vyzývá EU, aby tak neprodleně učinila, čímž by osobám se zdravotním postižením umožnila podávat stížnost Výboru pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením v případě porušování jejich práv, která jsou v této úmluvě zakotvena.

3.1.3. Přístup ke zdravotnímu postižení založený na lidských právech by měl být plně uplatňován a začleněn do tvorby právních předpisů a politik EU. EHSV vyzývá právní služby orgánů EU, aby vypracovaly komplexní studii o dopadech ratifikace Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením na právní systém EU, a tato úmluva se tak stala vhodným rámcem tvorby právních předpisů a politik. Právní služby EU dostatečně nezohledňují závazky EU vůči Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením.

3.1.4. EHSV vyzývá generálního tajemníka Komise, aby přezkoumal pokyny pro posouzení dopadů a upravil je tak, aby zahrnovaly komplexnější seznam problémů a otázek za účelem lepšího posouzení souladu s Úmluvou.

3.1.5. Výbor pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením vyzval EU, aby do podzimu 2016 předložila přezkum prohlášení o pravomocích a příslušný seznam nástrojů, který by zohlednil komplexní pohled podle závěrečné připomínky 17. Přezkum výše uvedeného prohlášení by se měl uskutečnit minimálně jednou za funkční období.

3.2. Zvláštní práva (články 5 až 30)

3.2.1. Komise nezavedla žádnou strategii v oblasti nediskriminace a rovného zacházení pro osoby se zdravotním postižením, která by byla v souladu s ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a závěrečnými připomínkami, a EHSV ji tedy vyzývá, aby bezodkladně přijala opatření týkající se horizontální směrnice o rovném zacházení (viz čl. 2 odst. 2) a rovněž provedla přezkum směrnice 2000/78/ES o rovném zacházení v zaměstnání.

3.2.2. Komise by měla do své politiky rovnosti žen a mužů začlenit aspekt žen a dívek se zdravotním postižením a zohlednit údaje shromážděné Evropským institutem pro rovnost žen a mužů. Strategický závazek Komise týkající se rovnosti žen a mužů v letech 2016–2019 a její legislativní a politická činnost v oblasti sladění pracovního a soukromého života by rovněž měly v plném rozsahu začlenit práva žen a dívek se zdravotním postižením. EHSV vyzývá EU, aby urychleně ratifikovala Istanburskou úmluvu Rady Evropy.

3.2.3. EU by měla do obnovené agendy EU v oblasti práv dítěte začlenit komplexní strategii pro chlapce a dívky se zdravotním postižením založenou na právech a zařadit práva dětí se zdravotním postižením do všech politik EU v oblasti zdravotního postižení. Děti se zdravotním postižením a jejich rodiny by v souladu s čl. 4 odst. 3 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením rovněž měly být zapojeny do procesu rozhodování EU.

3.2.4. EU by měla rovněž uznat specifickou situaci mladých lidí se zdravotním postižením a fakt, že tito lidé ve svém každodenním životě často čelí mnohonásobným formám diskriminace, zejména pokud jde o rovné příležitosti pro mladé lidi na trhu práce a aktivní účast mladých lidí se zdravotním postižením ve společnosti jako celku. EU by proto měla posoudit specifickou situaci mladých lidí se zdravotním postižením, kteří žijí v EU, a navrhnout příslušná zlepšení⁽²⁾. Kromě toho by EU měla zajistit, aby bylo toto hledisko zahrnuto do příští strategie EU pro mládež.

3.2.5. EU by měla ve spolupráci s veřejnými sdělovacími prostředky (včetně sociálních médií) organizovat a provádět komplexní kampaň na zvýšení informovanosti o této úmluvě, a bojovat tak proti předsudkům vůči osobám se zdravotním postižením. Je nanejvýš důležité, aby se prostřednictvím zastupujících organizací do této kampaně zapojily osoby se zdravotním postižením.

3.2.6. EU by měla podporovat, usnadňovat a financovat odbornou přípravu zaměstnanců v oblasti dopravy a cestovního ruchu, která by zvýšila jejich informovanost a byla zaměřena na rovnoprávnost zdravotně postižených osob. EU by měla také podporovat spolupráci a výměnu osvědčených postupů mezi evropskými organizacemi působícími v oblasti péče o osoby se zdravotním postižením a mezi veřejnými a soukromými subjekty odpovídajícími za dopravu. Veškeré materiály týkající se mimo jiné budování kapacit, odborné přípravy, zvyšování povědomí a veřejných prohlášení by měly být k dispozici v přístupných formátech.

⁽²⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 2.

3.2.7. EHSV vítá návrh Komise týkající se Evropského aktu přístupnosti, který musí dodržovat plný soulad s článkem 9 a dalšími ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a také účinné a přístupné mechanismy pro prosazování a podávání stížností na vnitrostátní úrovni. Vyzývá orgány EU, aby vzaly v úvahu závěry a doporučení stanoviska EHSV⁽³⁾ k Evropskému aktu přístupnosti a zajistily účast osob se zdravotním postižením prostřednictvím organizací, které je zastupují, do procesu jeho přijetí.

3.2.8. EHSV vítá třístrannou interinstitucionální dohodu o návrhu směrnice o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru a naléhavě žádá orgány, aby ji převedly v rozhodnutí, a vnitrostátní vlády, aby bezodkladně provedly ustanovení návrhu. EHSV také vítá, že celá řada doporučení přijatých v jeho stanovisku⁽⁴⁾ byla začleněna do konečného znění směrnice.

3.2.9. EU dosud v rozsáhlém měřítku nezahrnula dostatečná opatření pro osoby se zdravotním postižením do strategií pro snižování rizika katastrof. EHSV proto požaduje, aby Rada Evropské unie přijala rámec pro snižování rizika katastrof pro osoby se zdravotním postižením v Evropě.

3.2.10. EU by měla zavést veškerá nezbytná opatření k tomu, aby byla linka tísňového volání 112 přístupná všem. EHSV zdůrazňuje, že je třeba, aby byla naléhavě přijata stejně vhodná opatření, která by zajišťovala přístupnost národních krizových center.

3.2.11. EHSV vyzývá EU a její členské státy, aby s ohledem na osoby se zdravotním postižením zaujaly takový přístup k politikám v oblasti migrace a uprchlíků, který by byl založen na lidských právech. EHSV rovněž zdůrazňuje, že zdravotní postižení může v některých zemích často představovat důvod k pronásledování a diskriminaci, a proto vyzývá orgány EU, aby pro své agentury a členské státy vypracovaly pokyny a uskutečnily informační kampaně (přístupné osobám se zdravotním postižením) o zdravotním postižení, migraci a azylu a systematicky začleňovaly hledisko zdravotního postižení do politik EU v oblasti migrace a uprchlíků.

3.2.12. EU by měla zaujmout přístup ke zdravotnímu postižení založený na lidských právech v rizikových situacích a naléhavých případech, a tedy přijmout prováděcí plán v souladu se závěry Rady z února 2015 týkajícími se zohledňování osob se zdravotním postižením při zvládání katastrof a se sendajským rámcem. Dále je nutné zvýšit povědomí a informovanost u osob se zdravotním postižením a pracovníků záchranných služeb a civilní ochrany o iniciativách v oblasti snižování rizika katastrof.

3.2.13. Komise by měla hrát vedoucí úlohu v oblasti spravedlnosti a lidských práv osob se zdravotním postižením. EHSV vyzývá, aby GŘ pro spravedlnost uspořádalo evropskou konferenci zaměřenou na všechny služby v oblasti spravedlnosti v EU, která by se mimo jiné zamyslela nad právy osob se zdravotním postižením ohledně přístupu ke spravedlnosti a nad způsobem, jakým jsou tato práva spojena s dalšími právy, jako je např. způsobilost k právům a právním úkonům a rovné uznání před zákonem.

3.2.14. Komise by měla poskytnout finanční prostředky potřebné pro odbornou přípravu evropských a národních soudních úředníků zaměřenou na právní předpisy EU a Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením. EHSV rovněž naléhá na EU a vnitrostátní soudy, aby uplatňovaly svá vnitřní pravidla a pokyny takovým způsobem, který by usnadnil přístup osob se zdravotním postižením ke spravedlnosti. Při výkonu spravedlnosti jak na úrovni EU, tak na vnitrostátní úrovni by měla být vzata v úvahu obecná doporučení Výboru pro Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením. EHSV také doporučuje, aby GŘ pro spravedlnost používalo otevřenou metodu koordinace pro účely vyváženého a koordinovaného přístupu členských států k této velmi důležité problematice, a tím se připravila cesta pro evropské řešení týkající se rovného uznání před zákonem. Co se týče přístupu ke spravedlnosti, Komise by měla vypracovat evropské normy a podporovat referenční srovnávání.

3.2.15. EHSV vyzývá orgány EU a členské státy, aby zrušily diskriminační právní předpisy týkající se opatrovnictví, a umožnily tak všem osobám se zdravotním postižením uplatňovat svá politická práva na rovnoprávné úrovni s ostatními. Konstatuje, že je nezbytná přiměřená dohoda a přístupnost, co se týče volebních postupů, zařízení a materiálů.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV Evropský akt přístupnosti (Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 103).

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 116.

3.2.16. Bohužel není známý počet evropských občanů se zdravotním postižením, kteří jsou připraveni o svobodu a bezpečnost a jsou vystaveni povinné léčbě a zadržování, včetně nucené sterilizace. EHSV vyzývá Komisi, aby podnikla účinná opatření k zastavení této neúnosné situace, s pomocí agentury Eurostat poskytla spolehlivé údaje a zavedla účinný hodnotící mechanismus.

3.2.17. EHSV vyzývá EU, aby přezkoumala své etické pokyny v oblasti výzkumu a aby zejména stanovila příklady osvědčených postupů tím, že vytvoří formuláře pro udělení souhlasu, které budou mít přístupný a snadno čitelný formát, a aby zabránila tomu, že v této oblasti bude docházet k rozhodování v zastoupení.

3.2.18. EU by měla přijmout právní předpisy, které by harmonizovaly ochranu a zamezovaly násilí, zneužívání a vykořisťování, a měla by ratifikovat Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí⁽⁵⁾. EU musí přijmout evropská legislativní a politická opatření zaměřená proti přeshraniční činnosti v zemích EU, které se týkají obchodování se ženami a dětmi se zdravotním postižením, a vyzývá EU, aby potírala násilí na dětech se zdravotním postižením prostřednictvím zvláštních opatření a dostupných podpůrných služeb.

3.2.19. Iniciativa Komise týkající se evropského pilíře sociálních práv by měla plně začlenit a zohlednit ustanovení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a vytvořit nezbytnou minimální úroveň sociální ochrany a účinné mechanismy pro prevenci a zmírňování chudoby, zranitelnosti a sociálního vyloučení osob se zdravotním postižením a jejich rodin, se zvláštním zřetelem na ženy, děti a starší osoby se zdravotním postižením.

3.2.20. Je zcela jasně nutné rozvíjet evropský systém koordinace dávek sociálního zabezpečení v EU, včetně jasného rámce pro přenositelnost práv s maximálním počtem dní pro postup uznání zdravotního postižení.

3.2.21. EU by měla vypracovat a provádět dlouho očekávanou a velice žádoucí evropskou strategii deinstitucionalizace⁽⁶⁾, která by měla především zahrnovat velmi důsledné monitorování využívání ESI fondů, aby se zajistilo, že jsou využívány výhradně na budování podpůrných služeb pro osoby se zdravotním postižením, aby mohly vést nezávislý život v místním společenství. EHSV též požaduje vytvoření soběstačného evropského fondu pro deinstitucionalizaci.

3.2.22. EHSV lituje, že Komise dosud nevypracovala analýzu dopadu evropských strukturálních a investičních fondů na osoby se zdravotním postižením v souladu s povinností stanovenou nařízením o Evropském sociálním fondu, která se týká každoročního podávání zpráv o opatřeních přijatých v oblasti zdravotního postižení. To by mělo zahrnovat posílení monitorování ze strany Komise týkající se využívání ESI fondů v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením a v konzultaci s organizacemi, které tyto osoby zastupují, a řízení o nesplnění povinnosti (pozastavení, odnětí, využití), které zahájila EU pro nedodržení podmíněnosti ex ante.

3.2.23. Jsou nutné účinnější vnitrostátní donucovací orgány. Je třeba harmonizovat a posílit jejich pravomoci, aby se usnadnilo prosazování práv cestujících ve všech druzích dopravy, a je nutné zjednodušit postupy podávání stížností. EHSV dále vyzývá Komisi, aby zaručila cestování zdarma pro pečovatele všemi druhy dopravy, včetně letecké, jak je tomu již v nařízení (EU) č. 1371/2007⁽⁷⁾ a nařízení (EU) č. 1177/2010⁽⁸⁾.

3.2.24. Komise by měla plně a okamžitě oficiálně uznat znakovou řeč a slepecké písmo a provést posouzení komunikačních kanálů a interních postupů s cílem vytvářet a předkládat informace ve formě, která je přístupná osobám se zdravotním postižením. To by mělo zahrnovat různé přístupné formáty, jako jsou znaková řeč, Braillovo písmo a augmentativní a alternativní komunikace, včetně zjednodušeného formátu pro čtení. EU by měla zajistit, aby všechny osoby se zdravotním postižením měly bez ohledu na své finanční možnosti přístup k inkluzivnímu vzdělávání.

⁽⁵⁾ Úmluvy Rady Evropy.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 332, 8.10.2015, s. 1.

⁽⁷⁾ Úř. věst. L 315, 3.12.2007, s. 14.

⁽⁸⁾ Úř. věst. L 334, 17.12.2010, s. 1.

3.2.25. EU by měla přijmout povinný kvalitativní rámec pro výměnné studijní pobyty podporující začlenění, který stanoví minimální kritéria přístupnosti s cílem zajistit v EU mobilitu všech studentů se zdravotním postižením, zejména mladých studentů, v oblasti sekundárního a terciárního vzdělávání a odborné přípravy. Všechny partnerské univerzity zapojené do výměnného programu studentů Erasmus by měly zohlednit dostupnost vzdělávacích programů a zařízení, a zajistit tak plnou účast všech studentů se zdravotním postižením, zejména mladých studentů.

3.2.26. EU by měla ratifikovat Marrákešskou smlouvu Světové organizace duševního vlastnictví, usnadnit a podpořit její ratifikaci členskými státy na vnitrostátní úrovni, aby se umožnil volný tok přístupných verzí tištěného materiálu pro osoby se zrakovým postižením a poruchami čtení.

3.2.27. EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala a uskutečnila specifickou iniciativu týkající se provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 a cílů udržitelného rozvoje pro osoby se zdravotním postižením v EU a v jejich vnějších politikách, a to i v těch, které jsou zaměřeny na rozvojovou spolupráci a mezinárodní obchod.

3.3. Zvláštní závazky (články 31 až 33)

3.3.1. EHSV naléhavě žádá agenturu Eurostat, aby uspořádala konferenci, která by umožnila dospět k dohodě ohledně jednotného mechanismu pro všechny statistické úřady členských států EU jako následné opatření k závěrečné připomínce 71. Je třeba vytvořit evropský mechanismus pro statistiky týkající se lidských práv v oblasti zdravotního postižení s různými kategoriemi podle postižení, pohlaví a věku, aby bylo možné shromáždit operativní informace pro evropské a vnitrostátní politiky zaměřené na osoby se zdravotním postižením.

3.3.2. Komise by měla systematicky začleňovat práva osob se zdravotním postižením do všech politik a programů mezinárodní spolupráce. EHSV vítá pilotní projekt EU s názvem „Bridging the gap“ (Překlenutí propasti) a požaduje přijetí programu financování EU zaměřeného na práva osob se zdravotním postižením. Tento program financování by měl být stejně jako v některých evropských zemích realizován v úzké spolupráci s evropskými organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením jako zprostředkovateli, které by byly pověřeny řízením, organizací a stanovením politických priorit a priorit financování. Je nezbytné zajistit, aby evropské finanční prostředky nebyly poskytovány na projekty, které nejsou v souladu s ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

3.3.3. Komise musí zcela splnit závěrečnou připomínku 75 tím, že vytvoří a zřídí kontaktní místa v rámci všech generálních ředitelství, agentur a orgánů. Všechna kontaktní místa by se měla sejit nejméně třikrát ročně. Těchto schůzí by se měli účastnit představitelé organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením a měli by se do nich plně zapojovat. Dne 3. prosince každého roku by Komise měla vydat výroční zprávu o provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením ze strany EU a jejích členských států.

3.3.4. EHSV vítá, že Komise se rozhodla upustit od nezávislého monitorovacího rámce, čímž připravila půdu pro vytvoření skutečně nezávislého mechanismu pod dohledem řídicího orgánu tvořeného členy nezávislého rámce. Aby však rámec EU mohl účinně plnit své úkoly, měly být co nejdříve přiděleny finanční a lidské zdroje.

3.4. Soulad orgánů EU s úmluvou (coby subjektů veřejné správy)

3.4.1. Je nezbytně nutné, aby orgány EU přezkoumaly své politiky týkající se jejich lidských zdrojů a uvedly je do souladu s ustanoveními Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, čím by zajistily, že se těmto osobám a pracovníkům s rodinnými příslušníky se zdravotními postiženími bude dostávat přiměřených úprav a podpory, aby mohli dosáhnout vhodné rovnováhy mezi pracovními a rodinnými povinnostmi. EHSV vyzývá EU, aby přezkoumala Společný systém zdravotního pojištění, důchodový systém a systém sociálního zabezpečení týkající se zdravotního postižení a opatření sociální ochrany s cílem zajistit nediskriminaci a rovné příležitosti pro všechny osoby se zdravotním postižením mimo jiné tím, že uzná rozdíl mezi potřebami v oblasti zdraví, které souvisejí se zdravotním postižením, a nemocí, a bude prosazovat nezávislý život a práci zajištěním plné náhrady dodatečných nákladů na nezbytné zařízení nebo služby.

3.4.2. Je zásadní, aby všechny orgány EU proaktivně prováděly iniciativy za účelem dosažení souladu s ustanoveními směrnice o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru ve specifické lhůtě, a šly tak příkladem v této základní oblasti práv osob se zdravotním postižením.

3.4.3. EHSV vyzývá Komisi a Nejvyšší radu evropských škol, aby přijaly plán a přidělily nezbytné finanční a lidské zdroje na vytvoření a realizaci kvalitního vzdělávacího systému podporujícího začlenění na všech úrovních evropských škol, a zajistily tak přiměřenou politiku týkající se uzpůsobení, podpory a přijímání vůči všem studentům se zdravotním postižením v rámci základního a středního vzdělávání.

3.4.4. Vzhledem k tomu, že je zaměstnanost osob se zdravotním postižením v EU nízká, EHSV vyzývá orgány EU, aby zavedly režim zaměstnávání s pozitivními opatřeními (včetně specifických konkursů) s cílem zvýšit počet osob se zdravotním postižením zaměstnaných v orgánech EU tím, že jim zajistí všechny přiměřené úpravy a podporu. Provádění této politiky je třeba přezkoumat každé dva roky, aby se posoudilo, zda jsou nutná nápravná opatření.

3.4.5. EHSV vyzývá orgány, agentury a instituce EU, aby zajistily, že stávající služební řád je plně a účinně prováděn v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením a že vnitřní předpisy a prováděcí pravidla jsou vypracovány tak, aby plně dodržovaly ustanovení této úmluvy.

3.4.6. EHSV se zavazuje, že vytvoří strukturu pro interní provádění závěrečných připomínek s ohledem na politiku lidských zdrojů, zařízení pro komunikaci s občany a členy EHSV a plné začlenění a rovnost členů EHSV se zdravotním postižením. Také zajistí, že tyto prvky budou prosazovány ve vztazích s podniky, odborovými organizacemi a občanskou společností. Tato nová politika bude rozvíjena v úzké spolupráci s jeho stálou studijní skupinou pro práva osob se zdravotním postižením.

V Bruselu 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Úloha a účinky společných technologických iniciativ a partnerství veřejného a soukromého sektoru při provádění programu Horizont 2020 pro udržitelné průmyslové změny

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 034/04)

Zpravodaj: **Antonello PEZZINI**

Spoluzpravodaj: **Enrico GIBELLIERI**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědný orgán	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v komisi	28/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	212/1/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že partnerství veřejného a soukromého sektoru⁽¹⁾ v oblasti výzkumu a inovací představuje ve svých rozličných formách model excelence a účinný nástroj k řešení klíčových otázek, které mají vliv na konkurenceschopnost Evropy, a má schopnost účinně reagovat na socioekonomické výzvy, výzvy zaměstnanosti a udržitelnosti životního prostředí.

1.2. Výzkum a inovace nepředstavují jednorozměrný lineární proces. EHSV se domnívá, že úplné začlenění technologických, environmentálních a sociálních rozměrů do partnerství veřejného a soukromého sektoru v rámci programu Horizont 2020 vyžaduje nový přístup založený na větší transparentnosti v otázce dosažených výsledků a socioekonomického dopadu.

1.3. Podle názoru EHSV by v rámci partnerství měl být zajištěn širší pohled na inovace, s přihlédnutím k inovacím v oblasti služeb, sociálním inovacím a potřebě modernizace malých a středních podniků a sociální ekonomiky za účelem jejich většího začlenění do demonstrací a rozvoje aplikací.

1.4. V rámci společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru by měla být podporována sociální legitimita inovací, a sice prostřednictvím vyšší účasti ekonomicky slabších zájmových skupin (odborníci, malé a střední podniky, nevládní organizace) na zacílení a strategickém plánování výzkumu a inovací – v souladu s ustanoveními nařízení (ES) č. 2012/1025 o normalizaci –, zejména pokud jde o strategie a výběr projektů a jejich společenské užitečnosti.

1.5. EHSV se domnívá, že je třeba zvýšit tržní orientaci partnerství veřejného a soukromého sektoru a pečlivě se zaměřit na aspekty, jako je interoperabilita, normalizace, harmonizace a nadnárodní transfer technologií, aby byly výsledky udržitelné na úrovni dané oblasti a přenositelné v rámci celé EU.

⁽¹⁾ Partnerství veřejného a soukromého sektoru se dělí na dvě kategorie: společné technologické iniciativy na základě článku 187 SFEU, upravené nařízením o společných podnicích, a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru na základě programu Horizont 2020, jež jsou společnými iniciativami smluvního typu založenými na memorandech o záměrech.

1.6. Podle EHSV je žádoucí, aby společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru podnikly kroky k:

- posílení soudržnosti s ostatními partnerstvími a iniciativami, a to v stále úplnějším rámci souběžných politik,
- prodloužení hodnotového řetězce o větší zaměření na trh a rozšíření účasti na straně poptávky, jak z hlediska počtu uživatelů v zúčastněných zemích, tak z hlediska nových subjektů napříč hodnotovým řetězcem, prostřednictvím součinnosti vytvořené díky interoperabilitě s ostatními iniciativami,
- přikládání většího významu víceoborovým přístupům a zapojení nových společenství zainteresovaných stran zejména na místní úrovni,
- v rámci společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru by se měla podporovat aktivní účast malých a středních podniků v inovačním procesu v dřívější fázi, aby si postupně budovaly vlastní potenciál v oblasti VaV.

1.7. EHSV doporučuje, aby společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru přijímala nová inovativní opatření, a více tak komunikovala s předními investory za účelem vytváření inovativních obchodních modelů a pokročilých profesních profilů, rozvoje fór zahrnujících sociální partnery a za účelem podpory více zaměřené na rychlé využití projektů na trhu.

1.8. EHSV se domnívá, že je důležité posílit monitorování kapacity a důslednosti provádění společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru prostřednictvím nových, pružnějších nástrojů, které budou lépe reagovat na potřeby trhu, tj. dynamičtějších přístupů k zabezpečování jakosti, včetně kompletního systému dynamických klíčových ukazatelů výkonnosti (*key performance dynamic indicators* – KPDI), srovnatelných pro různé iniciativy, aby bylo možné evropským a vnitrostátním institucím a evropským daňovým poplatníkům předkládat roční srovnávací přehled všech společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru.

1.9. EHSV požaduje vyvinutí většího úsilí k zajištění vnitřní soudržnosti mezi cíli a prioritami 9. rámcového programu výzkumu a inovací EU a strategiemi výzkumu a inovací průmyslového sektoru, které si stanovily společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru v koordinaci se všemi ostatními formami partnerství pro inovace, jež jsou součástí jiných regionálních a celostátních politik a politik EU.

1.10. Jako užitečný nástroj pro lepší koordinaci iniciativ také se směry činnosti ostatních evropských a mezinárodních organizací pro výzkum a inovace i s podobnými mezinárodními partnerstvími ⁽²⁾ navrhuje EHSV zřídit Evropskou radu pro inovace se silnou průmyslovou a sociální složkou a panevropských sítí infrastrukturní podpory inovací.

1.11. EHSV vyzývá místní a regionální orgány, aby inovacím příslušných společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru přisoudily vysokou prioritu při plánování a realizaci opatření, jako jsou strategie inteligentní specializace, operační programy a programy spolupráce v oblasti politiky soudržnosti, programy výzkumu a inovací a rozvoje projektů provádění plánů přizpůsobení se změně klimatu.

1.12. EHSV se domnívá, že strategické, inteligentní a včasné investice do vhodných inovativních řešení šetrných k životnímu prostředí a do zelené infrastruktury jsou základem pro obnovení zdravého a efektivního procesu reindustrializace založeného na výzkumu a inovacích a jejich využití na trhu.

1.13. EHSV zdůrazňuje nutnost „sladit různé výzkumné a inovační nástroje a programy v Evropě“ s nástroji a programy příštího rámcového programu a „zajistit pokračující investice do odvětví, v nichž Evropa zaujímá vedoucí postavení ve světě“ ⁽³⁾, na základě perspektivy stability, pod podmínkou pravidelných kontrol účinnosti.

⁽²⁾ Viz EU – Výbor pro evropský výzkumný prostor a inovace Strategické fórum pro mezinárodní spolupráci, Brusel, únor 2015 – ERAC-SFIC 1353/15.

⁽³⁾ Viz COM(2016) 5 final: „V rámci společných technologických iniciativ [byla] podepsána memoranda o porozumění s řídicími orgány Evropského fondu pro regionální rozvoj, která vedla k vytvoření rámce pro strukturovanou spolupráci.“

1.14. EHSV žádá Komisi, Evropský parlament a Radu, aby s ohledem na nadcházející rámcový program pro výzkum a inovace po roce 2020 společně zvážily co nejvčasnější uspořádání interinstitucionální konference o úloze technologických partnerství veřejného a soukromého sektoru v reindustrializaci Evropy.

2. Společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru pro výzkum a inovace

2.1. Společné technologické iniciativy představují partnerství veřejného a soukromého sektoru v klíčových oblastech evropského výzkumu a inovací, stanovená v rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 1982/2006/ES⁽⁴⁾. Tradiční nástroje se již od 7. rámcového programu ukázaly být nedostatečné pro dosažení cílů větší a lepší konkurenceschopnosti evropského hospodářství. Průmyslová partnerství se zaměřují na výzkum a inovace a zahrnují přesně vymezené výrobní tržní cíle, lepší koncentraci finančních a lidských zdrojů, pákový efekt dávající rozhodující impuls k urychlení přenosu vědeckých a technologických objevů do inovací na trhu.

2.2. Ve stávajícím rámcovém programu Horizont 2020 došlo k zásadním inovacím co do struktury: více prostoru bylo ponecháno ovlivňování a součinnostem s průmyslem a členskými státy prostřednictvím různých forem partnerství veřejného a soukromého sektoru na podporu odvětví, která:

- vytvářejí kvalitní pracovní místa,
- lépe reagují na potřebu udržitelného růstu a růstu konkurenceschopnosti,
- mají silný, inovativní a rychlý dopad na rozvoj podnikání v Evropě, zejména menších a nově vznikajících podniků (startupů),
- v rychle se měnícím světě upřednostňují nové profesní profily,
- jsou schopná generovat místní a regionální činnosti.

2.3. Byly spuštěny různé iniciativy na podporu různých forem partnerství, která jsou zaměřená na průmyslový sektor, opírají se o vědecké obce nebo je řídí veřejné orgány.

2.4. Orgány EU výrazně podpořily evropské technologické platformy (ETP) vznikající z iniciativy průmyslu, které za pomoci postupu zdola nahoru stanovují společné strategické cíle a priority.

2.5. Současných 38 ETP – ve spojení s dalšími třemi průřezovými iniciativami – má strategickou funkci i funkci z hlediska mobilizace a šíření. Iniciativy se pro splnění své úlohy věnují těmto hlavním činnostem:

- rozvoj strategických programů výzkumu a inovací, včetně plánů postupu a prováděcích plánů,
- přímé zapojení průmyslu do rámcových programů ve spolupráci s celostátními sítěmi,
- podpora činnosti sítě v průběhu celého hodnotového řetězce za účelem řešení mezioborových výzev a modelů otevřenějších inovací,
- podpora příležitostí mezinárodní spolupráce jakožto prostředků programování Horizontu 2020,
- posílení partnerství veřejného a soukromého sektoru v rámcovém programu a zakládání společných podniků v rámci společných technologických iniciativ za účelem společné správy veřejných a soukromých opatření.

2.6. Do společných technologických iniciativ je zapojena Komise, členské státy, akademická obec a průmysl v rámci vědeckých a technologických oblastí s vysokou hodnotou pro společnost, přičemž podpora je věnována zejména kooperativnímu výzkumu a kooperativním inovacím v Evropě, u nichž jsou jasně identifikovány společné technologické a ekonomické cíle.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 412, 30.12.2006, s. 1.

2.7. Hlavním cílem společných technologických iniciativ je zvýšení dopadu veřejných a soukromých investic na výzkum a posílení Evropského výzkumného a inovačního prostoru, což přispěje ke stimulaci vůdčích vědeckých a technologických inovací v rámci strategie Evropa 2020.

2.8. Základní myšlenkou společných technologických iniciativ je, že jsou přístupné pro nové účastníky a jsou schopné komunikace s širokou veřejností a stimulace pákového efektu s přínosy pro evropské hospodářství, že mají jasnou strukturu a povzbuzují průmysl, malé a střední podniky, sociální ekonomiku a členské státy ke zvýšení jejich účasti a investic.

2.9. Společné technologické iniciativy jsou především výsledkem **Evropských technologických platform** – k nimž EHSV předložil stanovisko z vlastní iniciativy ⁽⁵⁾ a jež jsou schopny vytyčit společné vize vývoje v různých odvětvích stanovením problémů, které se musí řešit.

2.10. Kritéria pro identifikaci odvětví, v nichž je nutné vytvořit společnou technologickou iniciativu, byla stanovena takto: strategická důležitost odvětví a jasné cíle; vysoká přidaná hodnota opatření na evropské úrovni; pákový efekt pro velké a dlouhodobé investice; adekvátní a rychlé reakce na výzvy růstu, udržitelnosti a klimatu.

2.11. Ke stanovení intenzity inovací nestačí zvážit pouze investované prostředky. Jsou zapotřebí ukazatele hospodářských a tržních výsledků odpovídající těmto výdajům. Smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru musí předkládat výroční zprávy, které se týkají provozovaných činností, skutečného zvýšení evropské přidané hodnoty, účinnosti inovačních finančních nástrojů s pákovým efektem a kvalitativního a kvantitativního dosahování socioekonomických cílů podle předem stanovených ukazatelů.

2.12. Účelem tohoto stanoviska je ukázat, jaký má na průmyslovou politiku a průmyslové změny vliv přímá účast průmyslových odvětví na výzkumu a inovacích, které EU financuje prostřednictvím institucionálních (společné technologické iniciativy) a smluvních partnerství (partnerství veřejného a soukromého sektoru), a formulovat možnosti zlepšení.

3. Perspektivy rozvoje společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru pro udržitelné průmyslové změny

3.1. Zkušenosti z rámcových programů EU v oblasti výzkumu a inovací ukázaly, jak je obtížné zohlednit skutečné potřeby evropského průmyslu, které jsou příliš často ignorovány, a to jak při definování obecných cílů, tak v pracovních programech, čímž dochází k upevňování evropského paradoxu: vysoká evropská vědecká hodnota a ve srovnání se světovými konkurenty malá a pomalá schopnost přeměnit ji na trhu na inovace.

3.2. Práce a činnost evropských technologických platform tento přístup postupně změnily. Evropskému průmyslu se podařilo stanovit cíle a priority hlavních výrobních odvětví, které byly z větší části začleněny do struktury a cílů programu Horizont 2020.

3.3. Od přístupu shora dolů se přešlo k přístupu zdola nahoru. Díky tomu se pokryl celý inovační cyklus a pozornost se zaměřila na výsledky s vyšší úrovní technologické vyspělosti za účelem zavádění nových výrobních technologií, nových produktů a nových dovedností.

3.4. Společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru by měly být klíčovým nástrojem pro zaručení aktivní role průmyslových odvětví ve víceletém plánování a provádění akcí Unie v rámci programu Horizont 2020. Soukromý sektor se zavázal investovat do společných technologických iniciativ cca 10 miliard EUR za účelem stimulace inovací v sedmi odvětvích, což přispěje ke zvrácení poklesu evropské průmyslové výroby.

4. Přípomínky a poznámky k nadcházejícím výzvám pro Unii

4.1. EHSV je pevně přesvědčen, že partnerství v oblasti výzkumu a inovací ve svých různých formách představuje model excelence pro rozvoj a účinný nástroj pro řešení hlavních otázek, které mají dopad na konkurenceschopnost EU.

⁽⁵⁾ Viz CCMI/99 – stanovisko EHSV 1589/2012 ze dne 11. července 2012, zpravodaj: pan Zbořil, spoluzpravodaj: pan Gibellieri (Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 12).

4.2. EHSV se domnívá, že společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru představují pozitivní příklady vytváření partnerství na evropské úrovni, jsou-li schopny propojit ve víceletém horizontu evropské a vnitrostátní zdroje s vlastními zdroji, know-how a výzkumnou a inovační kapacitou za účelem sdílení znalostí a šíření klíčových inovací v rozhodujících úspěšných odvětvích na globálním trhu.

4.3. Podle EHSV musí společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru účinně plnit své povinnosti, pokud jde o:

- hospodářské výsledky,
- optimalizaci evropské ekonomické, technologické a inovační přidané hodnoty odvětví,
- schopnost rozvíjet konkurenční technologie na trhu,
- větší finanční pákový efekt,
- širší zapojení malých a středních podniků, sociální ekonomiky a konečných spotřebitelů,
- flexibilitu a rychlost přenosu inovačních výsledků,
- vytváření sítí,
- jasně určenou úlohu zaměřenou na reindustrializaci evropského hospodářství,
- výzvy týkající se udržitelnosti v oblasti životního prostředí a klimatu,
- udržitelné nulové emise CO₂ při navrhování výrobků a postupů,
- sociální výzvy a výzvy zaměstnanosti,
- aktivní zapojení území.

Vývoj nových technologií a inovací, k němuž dochází v průmyslu, by měl vést ke kvalitní odborné přípravě lidských zdrojů a novým pokročilým profesním dovednostem, přičemž by se do definování a provádění strategických směrů sektoru měli úžeji a systematictěji zapojit sociální partneři a místní orgány.

4.4. Z poslední zpráv Evropské komise z roku 2016⁽⁶⁾ vyplývá, že počáteční výsledky⁽⁷⁾ kvalitativních průzkumů ukazují, že program Horizont 2020 sice podle všeho adekvátně reagoval na potřebu zřízení partnerství veřejného a soukromého sektoru, ale tyto vzorce nejsou vždy plně v souladu s požadavky na příchod a podporu účasti nováčků a zároveň jejich schopnost podporovat zaměstnanost, růst, investice a urychlený rozvoj jednotného digitálního trhu nemá plnou podporu, jako je tomu v případě schopnosti reagovat na výzvy v oblasti energetiky a klimatu.

4.5. Stejně tak je vnímána jako mimořádně nízká i schopnost společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru úspěšně vzájemně působit s ostatními finančními nástroji Unie, jako jsou například evropské strukturální a investiční fondy (ESIF) a Evropský fond pro strategické investice (EFSD), přestože některé společné technologické iniciativy podepsaly v této věci příslušné protokoly. EHSV považuje za důležité, aby byly spuštěny synergie podporující účast místních a regionálních subjektů a usnadňující soulad se společnými operačními normami.

4.6. Vzhledem k tomu, že poměr zamítnutých projektových návrhů v rámci Horizontu 2020 podle všeho činí 7:1 – oproti 5:1 v 7. rámcovém plánu –, bylo by vhodné vyvážit skupinu nezávislých odborných hodnotitelů, kterým se předkládají kandidátské projekty. V rámci první výzvy k předkládání návrhů smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru v rámci Horizontu 2020 předložil více než 50 % návrhů průmysl, zatímco členové skupiny odborných hodnotitelů pocházeli z více než poloviny z akademické obce a soukromý sektor tvořil o něco více než pětinu.

⁽⁶⁾ Viz SWD 2016/123 final z dubna 2016.

⁽⁷⁾ Situaci bude možné důkladněji posoudit po zveřejnění průběžné zprávy v roce 2017.

4.7. Rámce, které jsou k dispozici pro společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru, mají významné pozitivní vlastnosti z hlediska udržitelnosti a konkurenceschopnosti evropského průmyslu. Činnosti formulovali soukromí partneři v rámci širokého otevřeného konzultačního procesu za účelem vypracování pracovních programů a souvisejících výběrových řízení v reakci na skutečné potřeby průmyslu a v souladu s nimi, a to s vysokou mírou mobilizace a velkým pákovým efektem 3:9.

4.8. Pokud jde o rámec „částečných výběrových řízení společných technologických iniciativ provedených v roce 2014“, tento typ partnerství by měl více vyjasnit institucionální formalizaci a úroveň správy, v rámci odpovědnosti vůči evropským daňovým poplatníkům a orgánům Unie.

4.9. Podle EHSV musí společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru i v rámci svých mechanismů zahájení a participativního přístupu splňovat prioritní potřeby, jež jsou v souladu s důraznou politikou růstu s plnou podporou sociálních partnerů.

4.10. Společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru se totiž účastní celosvětové soutěže o vedoucí postavení ve vývoji a komercializaci nových technologií budoucnosti, a proto vyžadují definici a realizaci jasných cílů průmyslové strategie, kterými jsou:

- flexibilita,
- transparentní a účinné systémy hodnocení,
- platná kritéria vědecké a technologické excelence a průmyslového významu,
- dodržování zásad řádného finančního řízení,
- schopnost efektivně zapojit malé a střední podniky,
- rychlý rozvoj začínajících podniků a oddělování podniků.

4.11. EHSV zdůrazňuje nutnost zapojit všechny aktéry v klíčových průmyslových odvětvích v Evropě, a to jak podle typu produkce, tak podle velikosti podniku, lidských zdrojů, jejich odborného vzdělání a rozvoje a jejich zástupců, s cílem zlepšit začlenění sociálních otázek a malých a středních podniků a zapojení zúčastněných stran do projektů výzkumu a inovací.

4.12. V této souvislosti se EHSV domnívá, že je důležité zavést odpovídající sociální a vzdělávací nástroje a prostřednictvím dynamických klíčových ukazatelů výkonnosti (*key performance dynamic indicators* – KPDI) monitorovat nejen získané patenty a vědecké publikace, ale také vývoj socioekonomického dopadu a dopadu na vzdělávání nových profesních odborníků.

4.13. EHSV se domnívá, že klíčovým faktorem pro dosažení cílů růstu a zaměstnanosti v rámci strategie Evropa 2020, a to zejména 3 % investic do výzkumu a inovací, je uvolnění investic soukromého sektoru pomocí veřejného financování, a to prostřednictvím výrazného pákového efektu.

4.14. Inovační činnosti s vyšší úrovní technologické vyspělosti by měly být i nadále podporovány investičními plány opírajícími se o perspektivy stability, spojenými s pravidelnými kontrolami účinnosti a zaměřenými na průmyslové infrastruktury a průmyslová zařízení, což je v souladu s Evropským fondem pro strategické investice (EFISI) předsedy Junckera.

4.15. Podle EHSV by bylo vhodné větší zapojení zúčastněných stran z průmyslu do programů výzkumu a inovací a do programových výborů, které jsou klíčovým faktorem pro rozvoj širší průmyslové účasti jednotlivých členských států.

4.16. EHSV se rovněž domnívá, že členské státy a Evropská komise by měly v případech, kdy je to možné a vhodné, zrevidovat a sjednotit regulační rámec průmyslových odvětví, v nichž se vytvářejí společné technologické iniciativy a smluvní partnerství veřejného a soukromého sektoru, jež jsou povinny nabízet maximalizaci přidané hodnoty z hlediska ekologických, hospodářských, sociálních přínosů a přínosů z hlediska zaměstnanosti, inteligentních obchodních modelů a řešení v integrovaných územních celcích, nových dovedností a sociálních inovací⁽⁸⁾.

4.17. Vývoj různých forem partnerství v oblasti vývoje a inovací fungujících v řadě politik EU i mimo rámec Horizontu 2020 by se měl podle názoru EHSV vyznačovat větší soudržností a lepší koordinací výzkumu a inovací s celkovou vizí EU s vnitřními a vnějšími rozměry. Efektivnější rámec by mohlo podpořit vytvoření Evropské rady pro inovace se silnou průmyslovou a sociální složkou, doplněné panevropskými sítěmi infrastrukturní podpory inovací.

4.18. EHSV považuje s ohledem na 9. rámcový program⁽⁹⁾ za vhodné stanovit transparentní rámec pro kvantitativní a kvalitativní vyhodnocení inovativně-ekonomické, sociální a environmentální úspěšnosti/neúspěšnosti činností společných technologických iniciativ a smluvních partnerství veřejného a soukromého sektoru, do nichž budou zapojeni koneční uživatelé v průmyslu, sociální partneři a zástupci malých a středních podniků a občanské společnosti, za účelem posouzení strategických priorit a přehodnocení budoucích partnerství, na něž je nutné se zaměřit v horizontu roku 2030.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Viz např. vzorce, které fungují v některých členských státech, v nichž mohou odvětvová průmyslová partnerství za účelem odstranění technických a regulačních překážek a bariér bránících rychlému uplatnění technologických objevů v tržních inovacích přímo aktivovat veřejné orgány příslušné k jejich posuzování.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko INT/792, „Hodnocení programu Horizont 2020 v polovině období“ (viz strana 66 v tomto čísle Úředního věstníku).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Posílení evropského průmyslového odvětví produktů pro osobní péči a tělesnou hygienu a kosmetických přípravků**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 034/05)

Zpravodajka: **Madi SHARMA**Spoluzpravodaj: **Dirk JARRÉ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění:	21/01/2016
Právní základ:	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce:	CCMI
Přijato ve specializované sekci:	28/09/2016
Přijato na plenárním zasedání:	20/10/2016
Plenární zasedání č.:	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování):	181/1/1

1. Závěry a politická doporučení

1.1. Evropa vždy hrála v oblasti výroby, inovací a vývoje produktů pro osobní péči a tělesnou hygienu a kosmetických přípravků klíčovou roli. V poslední době je její vedoucí postavení v tomto odvětví výrazně ohrožováno v důsledku celosvětové konkurence a podmínek, které nezohledňují tlak na inovační technologie a obchodní realitu, nutné k zachování konkurenceschopnosti.

1.2. Toto stanovisko se týká posilování evropského průmyslového odvětví produktů pro osobní péči a tělesnou hygienu a kosmetických přípravků, a to zejména těch, na něž se vztahuje nařízení (ES) č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích. „Kosmetickým přípravkem“ se rozumí jakákoli látka nebo směs určená pro styk s vnějšími částmi lidského těla (pokožkou, vlasovým systémem, nehty, rty, vnějšími pohlavními orgány) nebo se zuby a sliznicemi ústní dutiny, výhradně nebo převážně za účelem jejich čištění, parfemace, změny jejich vzhledu, jejich ochrany, jejich udržování v dobrém stavu nebo úpravy tělesných pachů; látka nebo směs určená k požití, vdechování, injekční aplikaci nebo k implantaci do lidského těla se nepovažuje za kosmetický přípravek.

1.3. Odvětví výroby toaletního papíru, papírových kapesníků a hygienických vložek do oblasti působnosti nařízení o kosmetických přípravcích nespádají, avšak mnoho z uvedených doporučení se jich může týkat vzhledem k přidané hodnotě tohoto odvětví pro osobní hygienu.

1.4. Stanovisko se netýká léčiv, tetování, permanentního make-upu, kosmetických služeb ani přípravků podávaných chirurgicky nebo pomocí nástrojů, ani přípravků pro péči o kůži zvířat. EHSV nicméně doporučuje, aby všechny výše uvedené přípravky byly vzhledem k narůstajícím obavám spotřebitelů ze škodlivých chemikálií předmětem samostatného dokumentu.

1.5. I přes pozoruhodnou schopnost specializovaných evropských podniků inovovat se samotné inovace, a tedy i výroba a uvádění vynálezů EU na trh, přesunuly do jiných částí světa, což má za následek závažné hospodářské a sociální dopady. Vytvoření příznivého prostředí pro další posun od projektu Průmysl 4.0 (*Industry 4.0*) díky zohlednění významného biotechnologického pokroku v příslušných strategiích bude značným přínosem pro průmyslovou relokalizaci a vývoj nových produktů.

1.6. EHSV předkládá pro dotčené odvětví následující doporučení a současně uznává, že právní předpisy vztahující se na toto odvětví již dobře zajišťují ochranu a bezpečnost spotřebitelů. Další právní předpisy jsou považovány za zbytečné, mělo by se však uvažovat o větší transparentnosti:

- větší sbližování technologií vědeckého inženýrství v oblasti živé přírody s rozvojem genomiky, léčiv, zdravotnických prostředků a odvětvím kosmetických přípravků a výrobků pro osobní péči,
- lepší spolupráce mezi velkými a malými společnostmi a v rámci biotechnologického výzkumu,
- strategie minimalizace období bez tvorby zisků pro inovativní malé a střední podniky,
- lepší přenos tržních informací a znalostí mezi zainteresovanými stranami za účelem posílení inovací v oblasti kosmetiky a podpory individualizace,
- více příležitostí k zaměstnání v oblasti inovací a vývoje nových produktů,
- strategie v oblasti zdrojů a nakládání s odpady za účelem environmentální udržitelnosti a oběhového hospodářství,
- vysoká priorita výzkumu alternativ k provádění testování na zvířatech spolu s právním uznáním ověřených alternativních metod,
- všeobecné uplatňování požadavků týkajících se zachování biologické rozmanitosti, respektování intelektuálního vlastnictví místního obyvatelstva a dodržování zásad spravedlivého obchodu,
- nové koncepty zapojení skupin uživatelů a spotřebitelů od vývoje nových produktů po jejich hodnocení,
- přezkum mezinárodní spolupráce s cílem celosvětově zlepšit dostupnost, harmonizaci a propagaci norem EU za účelem boje s podvody.

2. Obecný přehled o odvětví produktů pro osobní péči

2.1. Kosmetické přípravky a produkty pro osobní péči jsou denně nepostradatelné pro více než 500 milionů evropských spotřebitelů všech věkových kategorií. Tyto produkty sahají od přípravků pro každodenní hygienu, jako jsou mýdla, šampony, deodoranty a zubní pasty, až po luxusní kosmetické přípravky, například parfémy a líčidla. Odvětví samo o sobě má hodnotu **77 miliard EUR (v roce 2015) a bylo jedním z mála odvětví, které nezasáhla světová finanční krize**. Evropa si v tomto odvětví vybudovala vedoucí světové postavení a je významným vývozcem kosmetických přípravků. Obchod mimo Evropu dosáhl v **roce 2015 hodnoty 17,2 miliardy EUR**.

2.2. Vzhledem k velké konkurenci je v kosmetickém průmyslu důležitá obchodní značka. Věrnost zákazníků je založena na důvěryhodné reklamě, kvalitě, bezpečnosti a vývoji nových produktů a lze ji srovnat s módním průmyslem a jeho sezonně se měnícími trendy.

2.3. Odvětví tvoří společnosti všech velikostí. V kosmetickém průmyslu v Evropě působí přes 4 600 malých a středních podniků. Odhaduje se, že segment malých a středních podniků tvoří 30 % trhu, avšak v některých zemích EU může dosahovat až 98 %. Portfolio výrobků sahá od 20 000 a více výrobků u velkých společností až po přibližně 160 výrobků u menších společností. Velký výrobce kosmetických přípravků pracuje s přibližně 2 000 přísadami a výrobci z řad malých a středních podniků s přibližně 600 přísadami, přičemž obě kategorie ročně přidávají kolem 4 % nových přísad. Tyto nové přísady mají významný vliv na ziskovost a růst.

2.4. V hodnotovém řetězci napříč Evropou, tedy od výroby až po maloobchodní prodej, jsou zaměstnány nejméně 2 miliony lidí. V roce 2015 samotná výroba zaměstnávala 152 000 osob⁽¹⁾, přičemž ženy (56 %) mírně převažovaly nad muži (44 %). Přímá i nepřímá zaměstnanost v odvětví za posledních pět let vzrostla o 2,3 %, tedy o více než 39 000 pracovních míst⁽²⁾.

2.5. Výdaje na výzkum a vývoj se v roce 2015 odhadují na 1,27 miliardy EUR. V jednotlivých zemích se však značně liší. Odvětví zaměstnává přes 26 000 vědců, kteří zkoumají nové vědecké oblasti, pracují s novými přísadami, vyvíjejí složení a provádějí posouzení bezpečnosti, což v EU každoročně přináší obrovské množství patentů.

2.6. Evropský papírenský průmysl, zejména oblast hygienických papírových výrobků, představuje hodnotu více než 10 miliard EUR ročně a reprezentuje 25 % celosvětového trhu v této oblasti. Rostoucí používání kvalitních hygienických papírových výrobků, jako jsou papírové kapesníky, papírové ručníky, toaletní papír apod., je významným prvkem lepší kvality života a celkových hygienických podmínek jak doma, tak mimo domov, a významně tak přispívá k odvětví osobní péče.

2.7. Evropský kosmetický průmysl je oceňován za to, že zaujímá vůdčí postavení, pokud jde o úplný zákaz testování na zvířatech, přičemž současně neustále podporuje inovace a konkurenceschopnost. Hnací silou dnešního trhu jsou ve stejné míře bezpečnost a inovace, které přinášejí nové barevné škály, péči pro konkrétní typy pleti, přípravky proti stárnutí a jedinečná složení. Spotřebitelé neustále požadují větší výběr, lepší přizpůsobení individuálním požadavkům a ještě větší účinnost. Aby bylo možné na preference a očekávání uživatelů efektivněji reagovat, běžně se do nejranějších fází vývoje zapojují skupiny a organizace spotřebitelů.

3. Právní předpisy EU

3.1. Sledování přísad a kritéria pro testování, včetně zákazu testování na zvířatech, ochrana životního prostředí a označování, podléhají právním předpisům a pokynům EU. Evropská komise monitoruje regulační rámec pro přístup na trh, mezinárodní obchodní vztahy a sbližování právních předpisů.

3.2. Nařízení o kosmetických přípravcích, nařízení (ES) č. 1223/2009, platí od roku 2013 a nahradilo směrnici 76/768/EHS přijatou v roce 1976. Jeho cílem je harmonizovat pravidla s cílem vytvořit vnitřní trh s kosmetickými přípravky a dosáhnout vysoké úrovně ochrany lidského zdraví.

3.3. Kosmetické přípravky přicházející na trh EU musí být bez ohledu na výrobní postupy nebo distribuční kanály bezpečné. Nařízení o kosmetických přípravcích (včetně příloh) a jeho následné změny stanoví regulační požadavky a omezení pro všechny látky používané v kosmetických přípravcích. „Osoba odpovědná“ za kosmetický přípravek nese odpovědnost za jeho bezpečnost a musí zajistit, že před uvedením do prodeje podstoupí odborné vědecké posouzení bezpečnosti. Snadný přístup k údajům o těchto látkách umožňuje databáze CosIng –databáze informací o kosmetických látkách a přísadách. Zajištění vysoké úrovně ochrany lidského zdraví a bezpečnosti spotřebitelů rovněž znamená, že by odpovědné vědecké výbory měly vzít v úvahu zejména potenciální zdravotní rizika pro určité profesní skupiny (např. kadeřnice a kosmetičky), jejichž příslušníci přicházejí do styku s kosmetickými přípravky při výkonu svého povolání každý den, a proto jsou vystaveni vyšším rizikům než veřejnost.

4. Strategie pro růst odvětví

4.1. Aby byli výrobci konkurenceschopní, neustále inovují a hledají nové přísady, přičemž využívají známé přísady novými způsoby a vytvářejí přípravky více uzpůsobené na míru osobním požadavkům. Nemohou však fungovat izolovaně, proto musí Evropská komise, vlády členských zemí a zainteresované strany, zejména zástupci spotřebitelů a zaměstnanců, spolupracovat na vytváření podmínek příznivých pro růst.

4.2. EHSV uznává, že hlavní výzvy pro růst v tomto odvětví jsou srovnatelné s výzvami všech ostatních průmyslových odvětví, a předkládá následující doporučení specifická pro odvětví výrobků pro osobní péči a kosmetických přípravků:

⁽¹⁾ Eurostat.

⁽²⁾ Zdroj: Cosmetics Europe.

4.2.1. **Větší sblížení** vědeckého inženýrství v oblasti živé přírody, mj. výzkumu genomu, s odvětvím kosmetických přípravků a produktů pro osobní péči, by lépe podpořilo rozmanitost produktů. Kůže je největší orgán lidského těla, ale rozdíl mezi kožní aplikací kosmetických přípravků a ošetřováním léčivými přípravky se začíná ztrácet. Je nutné zohlednit některé účinky, například podráždění, alergie a rakovinu kůže. Dobrymi příklady spolupráce jsou iniciativy, jako je např. EIT Health⁽³⁾, zahrnující klíčové oblasti zdravotnictví, jako jsou farmacie, zdravotnické technologie, biotechnologie a digitální zdravotnictví. Kosmetické přípravky zlepšují osobní hygienu a jsou přínosné pro pohodu nebo životní styl (pozitivní vliv, který právní předpisy nedoceňují, například snižování stresu, zvyšování důvěry nebo lepší spánek). Ačkoliv kosmetické výrobky nejsou léčivými přípravky, vycházejí z komplexních znalostí o kůži a jejím fungování. Rozvoj kosmetiky proto těží z pokroku v jiných oblastech biologie, zejména ve farmaceutickém průmyslu. Měla by být podpořena spolupráce ve výzkumu, aby se zaměřila na individualizaci, co se týká produktů životního stylu a kvality života přizpůsobených na míru.

4.2.2. **Lepší spolupráce** mezi velkými a malými podniky spolu s rozvojem inkubátorů v tomto odvětví⁽⁴⁾ nebo vytvářením klastrů by mohla zvýšit konkurenceschopnost a posílit růst. Všechny kosmetické přípravky podstupují před svým uvolněním odborné vědecké posouzení bezpečnosti, což může být pro menší podniky administrativně a finančně omezující. Ačkoliv je zásadní, aby posouzení bezpečnosti zůstalo zachováno, menší inovativní podniky by měly být podporovány prostřednictvím řady opatření, jež by jim pomohla během rozvojového období mezi zaváděním inovace a vývojem nového produktu a úspěšným uvedením konečného výrobku na trh, a tím snížila riziko neúspěchu. Tato opatření by zahrnovala lepší sdílení informací prostřednictvím přenosu technologií a znalostí, spolupráci pro investiční příležitosti, analýzu snižování nákladů a přístup ke zdrojům financování⁽⁵⁾. Vlády by také měly změnit svůj způsob uvažování o výrobě směrem k podpoře místní produkce a tvorbě pracovních míst v Evropě.

4.2.3. **Lepší informace o trzích a poskytování údajů** mezi akademickou obcí, průmyslem a spotřebiteli posílí růst díky přenosu znalostí. Trendy v osobní péči směřují k používání ekologických a přírodních přípravků, přípravků chránících proti UVB a UVA záření, přípravků pro stárnoucí pleť a přípravků proti stárnutí, čímž se rozšiřuje rozsah inovací. Současné inovace zaměřené na období menopauzy a stárnutí přinášejí prostor pro rozvoj segmentu kosmetických přípravků zacílených na významný počet lidí tak, aby jim tyto přípravky pomohly vypadat a cítit se co nejlépe. Díky vědeckému a technologickému pokroku při mapování lidského genomu a pokroku dosaženému v oblasti porozumění jeho rozmanitým funkcím a absolutní individualitě spočívá budoucnost odvětví kosmetiky ve vysoce pokročilé personalizaci výrobků. V rámci tohoto přístupu jsou klíčovými tématy pro odvětví výzkum a investice, a to ve spolupráci s lékaři, zdravotníky a akademickou obcí.

4.2.4. **Podpora většího zapojení zaměstnanců:** V popředí inovace produktů stojí zaměstnanci, neboť ti mají přehled o odvětví od procesu vývoje až po zpětnou vazbu od spotřebitelů. Větší míra konzultací, včetně podpory podnikavosti zaměstnanců, by proto mohla podpořit růst podniku. V odvětví existují různorodé příležitosti pro zaměstnání, a lepší komunikace s cílem ukázat dovednosti a schopnosti nutné pro současný a budoucí vývoj ho ještě atraktivní. V Evropě působí více než 514 000 studentů přírodních věd⁽⁶⁾, kteří se zapojili do nového výzkumu a nových příležitosti k větší spolupráci mezi jednotlivými sektory. A větší spolupráce mezi akademickou obcí a průmyslem by zase pomohla přilákat širší spektrum zaměstnanců.

4.2.5. Pro udržení růstu je zapotřebí **zajistit výzkum a vývoj**, investice, výdaje v oblasti výzkumu a vývoje a ustanovení v oblasti bezpečnosti. V rámci výroby v EU je třeba zvážit mechanismy veřejného i soukromého financování výzkumu a vývoje, registrace patentů a vývoje nových produktů.

4.2.6. **Porušování patentových práv a padělané zboží** představují pro velké i malé podniky z EU závažné ohrožení ziskovosti a vážně ohrožují také zdraví spotřebitelů. V roce 2006 dosáhly ztráty z padělaných parfémů a kosmetických přípravků v EU hodnoty 3 mld. EUR. Lepší ochrana duševního vlastnictví značek by mohla být zajištěna uvedením informace o zemi výroby na výrobku.

⁽³⁾ www.eithealth.eu.

⁽⁴⁾ <http://www.biocity.co.uk/medicity/nottingham>.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 152.

⁽⁶⁾ Euromonitor International.

4.2.7. Závazek k právním předpisům založeným na rizicích: Látky nejsou v současné době regulovány na základě svých vnitřních vlastností (např. dráždivosti), ale na základě toho, zda se vlastnost látky skutečně projeví za reálných podmínek použití (např. použití v koncentraci pod úrovní dráždivosti). Tento přístup umožňuje kvalitní definice použití kosmetických přípravků a možnost plného posouzení rizik. Tím se liší od právních předpisů pro chemické látky (bez definovaného použití), které se řídí „nebezpečností“ vnitřních vlastností. Aby bylo odvětví do budoucna schopno inovovat a růst, je zásadní v právních předpisech a politice EU nadále řádně rozlišovat mezi nebezpečím a riziky.

4.2.8. Podpora pro přísady specifické pro určité území: Usnadnění výzkumu a certifikace přírodních produktů specifických pro určitý region uvedením chráněného zeměpisného označení ⁽⁷⁾ (například slaměnka z Korsiky) by umožnilo propagaci regionálních výrobků EU a posílilo zaměření na místní komodity a tradiční výrobky. Náklady spojené s označováním izotopů nebo laboratorním výzkumem přírodních produktů v současné době přesahují možnosti podnikatelů a malých a středních podniků.

4.2.9. Zákaz testování na zvířatech: Nařízení o kosmetických přípravcích zavedlo zákaz testování (zákaz testování konečných kosmetických přípravků a kosmetických přísad na zvířatech) a uvádění na trh (zákaz uvádění na trh v EU konečných kosmetických přípravků a přísad, které byly zkoušeny na zvířatech). Neexistuje žádný záměr tento zákaz zrušit. Výrobci však čelí následujícím problémům s inovacemi, vývojem nových produktů a vývozem:

- **Právní uznávání validovaných alternativních metod:** V mnoha oblastech testování bezpečnosti byly úspěšně vyvinuty postupy, které nevyužívají testování na zvířatech, a tyto postupy byly následně validovány a schváleny OECD. Dokážou přesně předpovědět komplexní reakce biologického systému, což platí zejména u testování konečných kosmetických přípravků a také u určitých toxických sledovaných vlastností v souvislosti se zkouškami přísad. Některé chybějící informace o bezpečnosti lze rovněž nahradit extrapolací údajů o chemicky příbuzných přísadách nebo použitím prahových hodnot toxikologické významnosti. Je zásadní, aby regulační orgány tyto validované metody uznávaly, a odvětví tak mohlo učinit krok směrem k inovativnímu světu, v němž se zároveň nebudou provádět zkoušky na zvířatech.
- **Výzkum a vývoj pro posouzení bezpečnosti přísad a přípravků:** Testování na zvířatech se sice již neprovádí, avšak dosud neexistuje úplný soubor testů *in vitro* pro posouzení bezpečnosti nových molekul, například v prostředcích na ochranu proti slunečnímu záření. Výzkum za účelem vývoje metod pro posouzení bezpečnosti bez užití zvířat by měl být podporován soukromým i veřejným sektorem. Prioritou je výzkum a vývoj v oblasti porozumění biologii kůže za účelem vývoje přípravků k prevenci/omezení rakoviny kůže, neboť počet případů melanomu kůže se neustále zvyšuje.
- **Vývoz:** Mnohé ze zemí, do nichž se evropské kosmetické přípravky vyvázejí, vyžadují jejich testování na zvířatech s ohledem na bezpečnost spotřebitelů. To vede ke střetům regulačních požadavků a k významným problémům v odvětví. V této oblasti by měly být vyjednány celosvětové dohody.

4.2.10. Řízení zdrojů a nakládání s odpady: Nárůst počtu obyvatel, zvyšování spotřeby a čerpání přírodních zdrojů, zejména vody, představují výzvu pro spotřebitele i průmysl, pokud jde o udržitelnou spotřebu a sociální odpovědnost podniků. Výroba výrobků šetrných k životnímu prostředí, jež zohledňují nakládání s odpady a zdroji, je pro odvětví prioritou. Balíček opatření Komise v oblasti oběhového hospodářství a pokyny sdružení *Cosmetics Europe* pro kosmetické společnosti, zejména malé a střední podniky (2012), jsou přínosné, je však třeba vyvinout ještě větší úsilí, protože významné výzvy přetrvávají. Ochrana zdrojů v tomto odvětví je spojena s nutností zachování biologické rozmanitosti jakožto společného přínosu pro současné a budoucí generace. Úsilí o vytváření nových produktů by nemělo být na úkor místního obyvatelstva a jím vytvořeného intelektuálního bohatství. Je vhodné a mimořádně nezbytné, aby byly mezi podnikateli v tomto odvětví šířeny zásady spravedlivého obchodu a ekologické kodexy chování. Neméně důležitý je postoj spotřebitelů, kteří by neměli akceptovat produkty, které byly vyrobeny v rozporu se zásadami udržitelného rozvoje.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/index_en.htm.

4.2.11. **Zvýšená transparentnost:** Dozor nad trhem je klíčem k zajištění ochrany spotřebitelů. Lepší spolupráce mezi vnitrostátními orgány na ochranu spotřebitelů, spotřebitelskými organizacemi, uživateli a zdravotníky na vnitrostátní úrovni by zvýšila důvěru spotřebitelů a transparentnost. Konzultace se zúčastněnými stranami by měly probíhat během celého procesu vývoje a inovací produktů. Podávání oznámení o výrobku prostřednictvím systému RAPEX umožňuje spotřebitelům, aby v celém dodavatelském řetězci požadovali větší bezpečnost, nicméně oznamování závažných rizik by podle nich mělo probíhat co nejrychleji. Spotřebitelé uvádějí, že větší transparentnost je zapotřebí z následujících důvodů:

- Zajištění lepší vymahatelnosti stávajících právních předpisů a jasnější posouzení bezpečnosti pro zachování důvěry spotřebitelů v bezpečnost výrobků při současném zvyšování úrovně souladu s nařízením o kosmetických přípravcích. Patří sem mj. obsáhlejší a snadno čitelné označení způsobu použití výrobků a jejich účelu.
- Transparentnost reklamy je nutná u článků typu „advertorials“ a při propagaci produktů s cílem zabránit klamání spotřebitelů. Náklady na reklamu jsou pro menší společnosti příliš vysoké. Placený reklamní materiál by měl být jasně označen, včetně srovnání produktů, které sice nesou jinou značku, ale někdy jsou vyráběny stejnou společností.
- Nařízení o kosmetických přípravcích nestanoví specifická pravidla pro ekologické produkty. V současnosti neexistují žádné harmonizované předpisy EU, jež by stanovily kritéria pro ekologickou kosmetiku, a tak i přípravky s nízkým obsahem ekologických přísad mohou být vydávány za „ekologické“. Nebudou-li zavedeny konkrétní pokyny, může tedy docházet ke klamání spotřebitelů, a evropskému odvětví kosmetických přípravků hrozí, že přijde o svou dobrou pověst.

4.2.12. **Příležitosti na nových trzích,** a to včetně takových, jež jsou zaměřeny na změnu nákupních zvyklostí spotřebitelů, jako jsou elektronické obchodování nebo přímý prodej, nabízejí společně s přeshraničním obchodem nové prodejní modely. Podle prvotních zjištění průzkumu provedeného odvětvím elektronického obchodování polovina dotazovaných společností z odvětví kosmetických přípravků a zdravotnictví v EU neprodává do zahraničí. I když se kosmetické firmy přizpůsobily digitální éře, zůstávají omezeny regulačními požadavky, které se v jednotlivých zemích často liší: týká se to např. označování v jazyce příslušné země, testování na zvířatech nebo požadavků v oblasti dohledu nad kosmetikou.

4.2.13. **Překážky obchodu:** EU má v oblasti kosmetických přípravků značný obchodní přebytek, avšak Evropská komise by měla i nadále usilovat o sblížení na fórech, jako je Mezinárodní spolupráce v oblasti regulace kosmetických přípravků, a při obchodních jednáních, kde se evropské předpisy stávají mezinárodní normou. Nařízení EU o kosmetických přípravcích je zdrojem inspirace pro bezpečnost spotřebitelů v rozvíjejících se regionech (ASEAN, Rusko, Latinská Amerika, Čína). Regulačním orgánům a průmyslu EU se tím naskytá příležitost podílet se na regulačních systémech hlavních vývozních trhů, které jsou vysoce kompatibilní se systémem EU.

- **Podpora harmonizace** je zapotřebí za účelem zlepšení obchodu na vnitřním trhu. Překážky obchodu v EU zhoršuje neexistující jednotná celní správa. V každém členském státě se nachází zvláštní orgán odpovědný za celní předpisy EU, které nejsou spravovány jednotným způsobem. Jednotlivé členské státy mnohdy různým způsobem používají předpisy o klasifikaci, ocenění, původu a celních režimech a liší se i sazby DPH.
- **Boj proti podvodům, padělání a falšování** dováženého zboží a v rámci EU představuje vážný problém. Země EU musí spolupracovat, vyměňovat si informace a jednat rychleji, pokud jde o závažné nežádoucí účinky, které lze přičíst používání kosmetických přípravků. Nárůst počtu padělaných a falšovaných produktů, zejména v souvislosti s nárůstem dovozu, spolu s omezenými možnostmi členských států při sledování produktů způsobují nárůst rizik pro zdraví spotřebitelů.

- Obchodní dohody: oblast kosmetických přípravků je jednou z obtížnějších kapitol diskuzí o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP). Normy EU by se mohly díky TTIP a dalším obchodním dohodám více rozšířit, propagovat tím důvěryhodnost a důvěru ve značky produktů vyráběných v EU, a umožnit tak společností z EU přístup na trh k většímu počtu spotřebitelů.

V Bruselu dne 20. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Vrakování lodí a recyklační společnost**(Stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 034/06)

Zpravodaj: **Martin SIECKER**Spoluzpravodaj: **Richard ADAMS**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce:	CCMI
Přijato ve specializované sekci	28/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	202/2/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Majitelé lodí v EU mají pod kontrolou přibližně 40 % světového obchodního loďstva. Vlastní také přibližně třetinu lodí (ve smyslu prostornosti), jimž končí životnost a které jsou demontovány tzv. plážovou metodou v loděnicích jižní Asie, které nesplňují příslušné normy. EU je největším trhem, který vyřazené lodě posílá k nebezpečnému vrakování, jež znečišťuje životní prostředí. Vzhledem k tomu, že v EU sídlí největší komunita majitelů lodí, nese EU také zvláštní odpovědnost za regulaci recyklace plavidel.

1.2. EHSV se domnívá, že máme velkou společenskou a morální odpovědnost za odstranění zneužívání v podobě nezodpovědné demontáže lodí, a to prostřednictvím systému, který by u vyřazené lodi vytvořil přidanou hodnotu v dostatečné výši, aby pokryla vyšší náklady na odpovědnou recyklaci. Většina recyklací lodí by sice nejspíš i nadále probíhala v zemích s nízkými náklady na práci, ale za lepších pracovních a environmentálních podmínek. Zároveň by díky tomu loděnice pro demontáž lodí v EU mohly být konkurenceschopnější.

1.3. Činnost Mezinárodní námořní organizace (IMO) má dosud malý vliv, ačkoli i nadále by se mělo prostřednictvím tohoto fóra usilovat o dosažení univerzálního právně závazného nástroje. EU může v tomto procesu hrát významnou a dynamickou roli. EU se již mnoho let snaží nalézt účinné řešení nezodpovědného vrakování, což vedlo k nařízení EU o recyklaci lodí, které bude v plném rozsahu použitelné nejpozději 31. prosince 2018. Závažným nedostatkem tohoto nařízení však je, že je majitelé lodí mohou jednoduše obejít tím, že zruší registraci pod vlajkou EU ve prospěch země mimo EU („flagging out“).

1.4. V nařízení chybí ekonomický nástroj, jenž by Komisi umožnil ovlivňovat vývoj situace žádoucím směrem. Velmi podrobná zpráva nyní připravila plán vedoucí k takovému nástroji, a to prostřednictvím zavedení „systému licencí pro recyklaci lodí“. Komise do konce tohoto roku představí návrh vycházející z této myšlenky, který bude majitele lodí motivovat k tomu, aby své lodě přestávající sloužit nechali demontovat sociálně i environmentálně přijatelnými způsoby v zařízeních schválených EU.

1.5. Výhodou navrhovaného finančního mechanismu je součinnost, která by vznikla se stávajícím regulačním rámcem. Kontrolní mechanismy by nezasahovaly do mechanismů nařízení EU o recyklaci lodí. Ke správě a provádění dotčené licence jsou stávající orgány EU již připraveny. EHSV však naléhá na Komisi, aby rovněž posoudila všechna rizika toho, že obchodní partneři EU budou tento návrh považovat za protisoutěžní vměšování do mezinárodní námořní dopravy.

1.6. Současné škodlivé postupy lze odstranit pouze uznáním odpovědnosti majitele lodí prostřednictvím zásady „platí znečišťovatel“ a započítáním nákladů na odpovědnou recyklaci do nákladů na provoz lodí. Svou úlohu musí sehrát provozovatelé lodí přepravujících volně ložený náklad, nákladních lodí a lodí pro přepravu cestujících. Za prvé tím, že uznají, že stojíme před závažným problémem, a za druhé podporou pokrokového a vymahatelného finančního nástroje, jako je například licence pro recyklaci lodí, který se může pod záštitou IMO a s informační kampaní namířenou vně EU celosvětově rozšířit.

1.7. EHSV Evropskou komisi v tomto úsilí podporuje. Kromě skutečnosti, že velmi dobře zapadá do politiky recyklační společnosti EU, může také představovat zásadní krok vpřed pro reformu nebezpečného a znečišťujícího odvětví demontáže lodí v jižní Asii a pro zabránění jeho opětovnému zavedení jinde. EHSV ocení potenciál Hongkongské úmluvy za předpokladu, že bude obsahovat zásady nařízení o recyklaci lodí, a zdůrazňuje rovněž nezbytnost finančního nástroje. Vyzýváme EU, aby poskytla technickou podporu loděnicím po celém světě s cílem splnit tyto požadavky.

2. Současný stav

2.1. Světové hospodářství by bez lodní dopravy nefungovalo. Každoročně je přibližně 1 000 velkých oceánských lodí (tankerů a lodí pro přepravu kontejnerů, nákladu a cestujících) prodáno k demontáži. Více než 70 % těchto lodí, jež dosloužily, končí na plážích v Indii, Bangladéši nebo Pákistánu za účelem nebezpečného vrakování. K demontáži zbývajících plavidel dochází zejména v Číně a Turecku, jejichž infrastruktura spíše umožňuje čistší a bezpečnější postupy, za předpokladu, že se použijí odpovídající procesy ⁽¹⁾.

2.2. Vrakování většiny lodí probíhá nepříjemným způsobem za použití tzv. plážové metody. Tato metoda spočívá v najetí lodí na písčitou pláž, kde je rozebrána většinou nekvalifikovanými pracovníky (včetně hlášených případů dětské práce v Bangladéši), bez plně odpovídajícího vybavení a s malou nebo žádnou ochranou proti velkému množství uvolňovaných nebezpečných látek ⁽²⁾.

2.3. Odvětví recyklace lodí se v 70. letech minulého století přesunulo do východní Asie (Čína a Tchaj-wan), protože v Evropě byly zavedeny přísnější environmentální normy a normy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V 80. letech se regulace zpřísnila i ve východní Asii, a odvětví se tudíž přesunulo do Asie jižní. Za posledních 30 let bylo hlášeno 470 úmrtí v Indii. V roce 2014 bylo v loděnicích v jižní Asii hlášeno 25 úmrtí a 50 vážných úrazů. Loni o život přišlo 16 pracovníků v Bangladéši a letos zde zatím zemřelo 12 lidí. Mnohem více pracovníků utrpí vážný úraz nebo onemocnění kvůli toxickým výparům a umírá v bolestech na rakovinu, kterou mnozí pracovníci v důsledku kontaktu s nebezpečnými materiály, například s azbestem. Přírodní prostředí kolem těchto plážových zařízení je značně poškozené ⁽³⁾.

3. Příčina problému – vyhýbání se odpovědností

3.1. Jádrem problému recyklace lodí je nedostatečně účinná mezinárodní správa pro dosažení celosvětového řešení. Mezinárodní námořní organizace (IMO) – agentura OSN, připravila Hongkongskou mezinárodní úmluvu pro bezpečnou a environmentálně šetrnou recyklaci lodí (dále jen „Hongkongská úmluva“), která je však stále neratifikovaná a její účinky jsou sporné. Stejně jako v mnoha jiných oblastech i zde může EU prosazovat osvědčené postupy a praktická řešení, a poskytnout tak regulační a právní rámec, díky kterému bude možné dosáhnout dobrých výsledků v celosvětovém měřítku a účinně řešit specifické extrateritoriální otázky, které jsou pro odvětví lodní dopravy typické.

⁽¹⁾ Seznam všech lodí, jež byly ve světě rozebrány v roce 2015.

⁽²⁾ Vrakování lodí v Bangladéši a Indii. Video National Geographic: Where Ships Go to Die, Workers Risk Everything (2014).

⁽³⁾ Nevládá organizace Shipbreaking Platform.

3.2. Mezinárodní právní předpisy stanoví, že každá obchodní loď musí být registrovaná v některé zemi. Na konferenci OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) bylo uvedeno, že téměř 73 % světového loďstva pluje pod vlajkou jiné země nebo je registrováno v jiné zemi než té, kde je registrován skutečný vlastník plavidla. Mezi důvody pro registrování lodí pod vlajkou jiné než vlastní země patří vyhýbání se daňovým povinnostem, možnost vyhnout se vnitrostátním pracovním a environmentálním právním předpisům a možnost najímat posádky ze zemí s nízkými mzdami. Mnoha těmto otevřeným rejstříkům se také říká výhodné vlajky (FOC – *flag of convenience*) nebo vlajky pro nedodržování právních předpisů (FONC – *flag of non-compliance*). Jedná se o vlajky zemí, které jsou známy tím, že nepříliš důsledně prosazují mezinárodní právo. Přibližně 40 % všech vyřazených lodí vrakovaných tzv. plážovou metodou bylo dovezeno pod FOC nebo FONC, jako jsou vlajky zemí Svatý Kryštof a Nevis, Komorský svaz a Tuvalu. Tyto vlajky pro lodě, jimž končí životnost, se na lodích v provozu téměř vůbec nepoužívají a poskytují zvláštní slevy na poslední cesty a rychlou a snadnou krátkodobou registraci bez jakýchkoliv požadavků na státní příslušnost.

3.3. Pouze malý počet majitelů lodí přijal dobrovolná opatření, aby zajistili čistou a bezpečnou recyklaci vysloužilých plavidel. Méně než 8 % lodí prodaných k vrakování stále pluje pod evropskou vlajkou a tyto jsou většinou demontovány bezpečně a udržitelným způsobem. Většina lodí, které doslouží, se prodá za hotovost zprostředkovatelům, kteří plavidlo dopraví do jeho konečné destinace v jižní Asii. Většina majitelů lodí se zařízeními pro recyklaci nejedná přímo, šikovně se od konečné likvidace distancují a nechávají ji na těchto zprostředkovatelích za hotovost, kteří se na vyřazené lodě specializují a fungují jako prostředníci mezi majiteli lodí a vrakovacími loděnicemi. Jejich služby zahrnují přesun lodí a zajištění posádky pro její závěrečnou cestu, vyřízení potřebných dokumentů a komunikaci s úřady v místě vrakování.

K těmto praktikám se uchylují veřejní i soukromí majitelé lodí.

3.4. Z této činnosti těží:

- ti, kdo nabízejí lokální vrakování za nejnižší cenu, vykořisťují pracovníky a poškozují životní prostředí,
- majitelé lodí na celém světě, kteří mohou získat lepší cenu za vrakování lodí,
- obchodní zájmy v dotčených zemích, protože přináší významný zdroj ocelového šrotu, který se využije v místní a vnitrostátní ekonomice,
- vlády, jež mají z obchodu příjmy, a nejsou tak dostatečně motivovány k regulaci daného odvětví nebo k dohledu nad ním a k uplatňování dostupných právních záruk.

3.5. Ačkoliv od roku 2009 existují dobrovolná koordinovaná opatření ze strany majitelů lodí, jako například soubor pokynů pro přípravu soupisu nebezpečných materiálů a další opatření pro případ vrakování z roku 2015, upřednostňovaným cílem pro vyřazené lodě byla Bangladéš, která je proslulá nejhoršími podmínkami.⁽⁴⁾

4. Řešení problému – pokusy vymáhat odpovědnost

4.1. V roce 2009 přijala IMO konkrétní nástroj pro námořní dopravu – Hongkongskou úmluvu, která stanoví rámec předpisů se zastřešujícím cílem poskytnout požadované celosvětové udržitelné rovné podmínky v oblasti recyklace lodí. Ta se však v praxi neosvědčila. Jedná se jen o malý krůček vpřed, provádění a prosazování ustanovení jsou slabé, jsou vykládána mnoha způsoby, neexistuje nezávislá certifikace nebo audit a tzv. plážová metoda je v praxi stále povolena.

4.2. Hongkongská úmluva vstoupí v platnost až 24 měsíců po její ratifikaci 15 státy, které představují 40 % celosvětové prostornosti lodí a jejichž roční kapacita na recyklaci lodí je alespoň 3 % kombinované prostornosti signatářů. Dosud úmluvu ratifikovalo pouze pět zemí, z nichž jediným významným státem vlajky je Panama, ale ani jedna z nich nesplňuje požadavky na kapacitu na recyklaci lodí nezbytné pro vstup úmluvy v platnost. Vstup této úmluvy v platnost se tedy v dohledné době neočekává.

⁽⁴⁾ „Pokyny pro odvětví námořní dopravy, přechodná opatření pro vlastníky lodí prodávající lodě k recyklaci, nařízení EU o recyklaci lodí, 2. vydání, leden 2016.

4.3. Další iniciativa IMO, Mezinárodní svěřenský fond pro recyklaci lodí, nemá mezinárodní podporu. Přestože IMO přišla s pozitivní reformou v několika oblastech námořní dopravy, účinné kroky v oblasti demontáže lodí k nim nepatří. Odvětví recyklace lodí se často usazuje v zemích s nízkými náklady na práci, kde jsou environmentální normy a normy v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci na nízké úrovni a nejsou vymáhány, nebo se do těchto zemí toto odvětví přemísťuje. „Nápomocnou“ úlohu těchto států lze odstranit pouze navázáním významných a nezávisle spravovaných finančních prostředků ke každé jednotlivé lodi, přičemž tyto prostředky bude možné získat zpět, pokud bude plavidlo odpovědně recyklováno. Lodní doprava je celosvětovým odvětvím, zatímco vrakování, kdy 70 % všech lodí je rozebíráno na třech plážích jižní Asie, je regionálním skandálem a zaslouží si účinné řešení.

4.4. V EU jsou vyřazené lodě považovány za nebezpečný odpad a spadají do oblasti působnosti Basilejské úmluvy, která upravuje všechny druhy přepravy nebezpečných odpadů a na úrovni EU se provádí prostřednictvím nařízení o přepravě odpadů. To by teoreticky mělo zabránit, aby byly lodě vlastněné v EU likvidovány nezodpovědným způsobem. Majitelé lodí pravidla úmluvy a nařízení o přepravě odpadů také systematicky obcházejí prodejem lodí, které se blíží konci své životnosti, zprostředkovatelům za hotovost, jakmile tato plavidla opustí vody EU na svou poslední cestu. Nicméně poté, co nařízení o recyklaci lodí vstoupí v EU v platnost, budou počínaje rokem 2019 vyřazené lodě, jež plují pod vlajkou některého z členských států EU, vyňaty z působnosti nařízení EU o přepravě odpadů a Basilejské úmluvy, která reguluje všechny druhy přepravy nebezpečného odpadu.

4.5. EU a členské státy provedly analýzu a došly k závěru, že jak Hongkongská, tak Basilejská úmluva patrně poskytují rovnocennou úroveň kontroly a vymahatelnosti pro lodě označené jako odpad. Nevládní organizace na celém světě, zvláště zpravodaj OSN pro lidská práva a pro toxický odpad a také Evropský parlament a Evropský hospodářský a sociální výbor Hongkongskou úmluvu odsoudily, protože nepřináší vhodná řešení.

4.6. Hledání účinného řešení se EU věnuje již mnoho let. Evropská komise v roce 2007 vydala zelenou knihu⁽⁵⁾ k tomuto tématu a v roce 2008 na ni navázalo sdělení⁽⁶⁾ a následně návrh nařízení EU o recyklaci lodí⁽⁷⁾ v roce 2012. Nařízení vstoupilo v platnost dne 30. prosince 2013, avšak má být použitelné v plném rozsahu až k 31. prosinci 2018. Nařízení uvádí v účinnost řadu požadavků Hongkongské úmluvy v rané fázi. Dále zřizuje evropský seznam schválených recyklačních zařízení, kde budou muset být vrakovány lodě plující pod vlajkou EU. Tato zařízení budou muset být nezávisle certifikovaná a podstupovat audit. Nařízení EU o recyklaci lodí jde také nad rámec Hongkongské úmluvy, jelikož stanoví přísnější normy pro recyklační zařízení a zaměřuje se na následné nakládání s odpady a také na pracovní právní předpisy.

4.7. Nařízení o recyklaci lodí je pouze poměrně matným odrazem dříve zveřejněné zelené knihy a sdělení na téže téma. V těchto dvou dokumentech byla provedena nezpochybnitelná analýza problémů souvisejících s recyklací lodí v jižní Asii a došlo se k závěru, že za účelem řešení nepřipustných podmínek v těchto zemích je třeba přijmout důkladná opatření. Opatření uvedená nařízením EU o recyklaci lodí však tyto problémy neřeší. Zatímco nařízení EU o recyklaci lodí zavádí přísné normy pro zařízení na recyklaci lodí, které účinně vylučují tzv. plážovou metodu, která nesplňuje normy, pro majitele lodí je velmi snadné tyto normy obcházet převodem vlastnictví, případně pouhou změnou vlajky lodí na vlajku státu mimo EU. EHSV dospěl k závěru, že prokazatelně chybí politická vůle přivést odvětví lodní dopravy k zodpovědnosti a že Komise měla vypracovat lepší, kreativnější a odvážnější návrh s výraznějšími pobídkami a v souladu s úrovní ambicí předchozích dokumentů Komise⁽⁸⁾.

5. Účinnější přístup

5.1. V nařízení chybí ekonomický nástroj, jenž by Komisi umožnil ovlivňovat vývoj situace žádoucím směrem. Komise ve svém prvotním návrhu v roce 2012, který obsahoval doložku o „odpovědnosti předposledního vlastníka“, uznala zásadní slabinu, díky které mohou majitelé lodí snadno obejít nařízení EU o recyklaci lodí, a to jednoduše tím, že zruší registraci pod vlajkou EU ve prospěch země mimo EU („flagging out“). Během třístranných vyjednávání byla tato doložka odmítnuta, avšak Evropský parlament zajistil, aby byl do nařízení začleněn článek, v němž byla Komise požádána, aby se zabývala možnými alternativními finančními mechanismy.

⁽⁵⁾ Zelená kniha COM(2007) 269.

⁽⁶⁾ KOM(2008) 767 v konečném znění.

⁽⁷⁾ Nařízení (EU) č. 1257/2013 (Úř. věst. L 330, 10.12.2013, s. 1).

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 158.

5.2. V červenci tohoto roku Komise zveřejnila novou studii provedenou společnostmi Ecorys, DNV-GL a Erasmovou univerzitou v Rotterdamu o licenci pro recyklaci lodí, která by měla majitele lodí pobídnout k tomu, aby konečně přijali odpovědnost za čistou a bezpečnou demontáž lodí.

5.3. Prostřednictvím této licence by byl vytvořen fond prostředků pro každé konkrétní plavidlo uložených na vázaném účtu ve významné finanční instituci, což by vedlo k vytvoření kapitálu na financování bezpečné a udržitelné recyklace. Výše licence by se určovala na základě kombinace prostornosti, druhu přepravy, četnosti vplouvání do přístavů v EU, což je návrh založený na zásadě „od kolébky ke kolébce“ a také na přítomnosti toxických materiálů na palubě. Daný kapitál vytvářejí majitelé lodí, kteří při každém vplutí svého plavidla do přístavu EU zaplatí odpovídající poplatek do fondu svázaného s tímto konkrétním plavidlem.

5.4. Tyto finanční prostředky by bylo možné na konci životnosti lodi vyžádat zpět, pokud k recyklaci dojde skutečně v loděnici schválené EU, a mohly byt tak pokryt ztrátu příjmu v důsledku odpovědné likvidace. Do konce tohoto roku Komise přijme k této studii formální postoj.

5.5. Velkou výhodou navrhovaného finančního mechanismu je součinnost, která by vznikla se stávajícím regulačním rámcem. Zejména by velmi dobře fungovaly spolu se stávajícími kontrolními mechanismy v rámci nařízení EU o recyklaci lodí kontrolní mechanismy v rámci navrhovaného finančního mechanismu, například kontroly zařízení na místě prováděné před zařazením na evropský seznam a po něm. Licence by také mohly být zařazeny na seznam osvědčení, která mají být pravidelně ověřována kontrolou přístavního státu v rámci již existujících povinností. Obdobně se zdá být pro provádění inspekcí a vydávání licencí nejvhodnější již fungující Evropská agentura pro námořní bezpečnost (EMSA) a pro správu příjmů z případné licence pro recyklaci lodí by mohla být nejpříhodnější jedna z evropských finančních institucí, například Evropská investiční banka (EIB) nebo Evropský investiční fond (EIF). EHSV naléhá na Komisi, aby rovněž posoudila všechna rizika toho, že obchodní partneři EU budou tento návrh považovat za protisoutěžní vměšování do mezinárodní námořní dopravy.

5.6. Takovýto fond by představoval určitý pokrok směrem k návrhu EHSV na podporu rozsáhlejšího a funkčnějšího odvětví recyklace lodí v Evropě. V EU je dostatečná kapacita, jež již není využívána pro stavbu a opravu lodí, ale je vhodná pro demontáž a recyklaci lodí. Tento postup odpovídá cíli Evropské unie stát se udržitelnou recyklační společností s oběhovým hospodářstvím, kde se z odpadů prostřednictvím propracovaného a kvalitního systému recyklace stávají suroviny. Vzhledem ke střídavě kolísajícím anebo postupně rostoucím cenám surovin a vysoké míře nezaměstnanosti v řadě členských států Evropské unie a také k tomu, že řada ropných plošin ve vodách EU dosahuje konce své ekonomické životnosti, by toto řešení mohlo být vysoce ziskové pro Evropu jako celek. Odvětví pro recyklaci vyřazených lodí by navíc představovalo šanci pro rozvoj přímořských oblastí a pro odbornou přípravu mladých lidí i nezaměstnaných v nových dovednostech.

5.7. Komise dne 12. dubna 2016 vydala technické pokyny pro zařízení na recyklaci lodí, která usilují o schválení v rámci nařízení EU pro recyklaci lodí. Zařízení, která chtějí být zařazena na seznam zařízení schválených EU, musí zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci, kontrolu znečištění – včetně řádného následného nakládání s odpady – a prosazování mezinárodních pracovních předpisů. O zařazení na seznam mohou požádat zařízení z EU i mimo ni. Na seznam, který bude zveřejněn do konce tohoto roku, se kromě zařízení v EU pravděpodobně dostanou i lepší loděnice v Číně a Turecku. Recyklační zařízení, která využívají metodu demontáže na pláži, již také požádala, aby byla na seznamu EU. EHSV souhlasí s Evropským parlamentem a Komisí, že stávající plážová metoda by neměla být v rámci seznamu EU akceptována.

5.8. Pokud Evropa chce, aby její lodě byly vrakovány odpovědným způsobem, měla by zajistit, aby náklady na odpovědné vrakování byly součástí provozních nákladů plavidla. V tržní ekonomice totiž není nic zadarmo, vše má svou cenu. Cena za odpovědné vrakování lodí je vyjádřena penězi. Pokud jsou lodě vrakovány neodpovědně, zaplatíme jinými hodnotami, např. zničením místního životního prostředí a ztrátou lidských životů. Jelikož EU nechce tyto hodnoty připustit jako legální způsob platby, neměla by dovolit, aby byly využívány jako legitimní měna v rámci platebních toků s rozvojovými zeměmi mimo Evropu.

5.9. V období nadměrné kapacity a nízkých zisků v odvětví existují silné náznaky, že velká většina majitelů lodí je proti opatřením, která by zahrnovala vyšší poplatky. Dopad na majitele lodí však bude malý. Odhaduje se, že aby se změnilo chování 42 % majitelů lodí, potřebná opatření k dosažení uvedeného cíle navýší provozní náklady menších lodí o 0,5 % a asi o 2 % v případě největších kategorií lodí. Pokud se sazby poplatků za licence zvýší a/nebo pokud bude doba akumulace kapitálu zkrácena, procentní podíl lodí prodaných za účelem udržitelné recyklace lodí se zvýší až na 68 %. Z dlouhodobého hlediska se odhaduje, že až 97 % lodí v evropských přístavech bude schopno shromáždit dostatečné finanční prostředky na pokrytí nákladů na šetrnou recyklaci⁽⁹⁾.

5.10. Fond pro příjmy z licence pro recyklaci lodí však musí prokázat, že odpovídá nákladům na odpovědnou recyklaci a že bude uplatněn na všechny provozovatele vyplouvající do přístavů v EU a od všech vybírán. Nicméně regionální (celoevropské) opatření, jako je unijní licence pro recyklaci lodí, nemůže být na celém světě účinně provedeno bez spolupráce s majiteli lodí a Mezinárodní námořní organizací (IMO). Finanční nástroj EU, který se použije pro jakoukoliv loď vyplouvající do přístavu EU, může prosadit toto řešení i na celosvětové úrovni, což by mohla podpořit IMO. Vlády členských států, v nichž sídlí vysoký počet majitelů lodí, musí vyvinout značné úsilí k prosazení příslušných právních předpisů v souladu s opatřeními proti podvodům, jež odpovídají doporučením Světové obchodní organizace.

5.11. Politické odhodlání může vytvořit a podpořit také informované veřejné mínění. Zveřejnění otřesných podmínek ve většině jihoasijských recyklačních zařízení má určitý účinek, ale v současné době neexistuje způsob, jak by zúčastněná veřejnost mohla přímo ovlivnit odvětví lodní dopravy nákupem či bojkotem příslušných lodních služeb. Toto je třeba změnit podporou významných korporátních uživatelů služeb námořní nákladní dopravy tak, aby požadovali, aby jejich zboží bylo přepravováno na plavidlech, která se řídí odpovědnými a nezrušitelnými opatřeními pro postup po vyřazení lodě z provozu.

5.12. Stejně jako v mnoha jiných oblastech i zde může EU prosazovat osvědčené postupy a praktická řešení, plnit svou úlohu a může nabídnout podpůrný regulační rámec, díky kterému bude možné dosáhnout dobrých výsledků v celosvětovém měřítku a účinně řešit řadu specifických extrateritoriálních otázek, které jsou pro odvětví lodní dopravy typické.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Tabulka 4.2; s. 83.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Energie vyráběná spotřebiteli a družstva pro výrobu energie spotřebiteli – příležitosti a výzvy v členských státech EU

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2017/C 034/07)

Zpravodaj: **Janusz PIETKIEWICZ**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	225/4/3

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je toho názoru, že všeobecný rozvoj rozptýlené výroby energie spotřebiteli by měl být důležitou a stálou součástí energetické politiky Evropské unie. Toto řešení je prospěšné a může být dokonce i nezbytné z hlediska energetické bezpečnosti a z ekologických a sociálních důvodů.

1.2. Podíl energie vyráběné spotřebiteli na celkovém množství vyráběné energie by se měl řídit zvláštnostmi jednotlivých členských států. Proto EHSV navrhuje, aby Evropská komise vypracovala pouze rámcová pravidla pro výrobu energie spotřebiteli, zatímco formulování podrobných právních předpisů v této oblasti by mělo být ponecháno na členských státech.

1.3. Při výrobě energie spotřebiteli může být využívána celá řada obnovitelných zdrojů energie a energii lze tímto způsobem vyrábět kdekoli bez ohledu na klimatické podmínky.

1.4. To, že se na trhu objevil velký počet spotřebitelů vyrábějících energii (tzv. prozumentů), umožnily nové technologie, digitální revoluce a očekávání spotřebitelů, kteří se chtějí bezprostředně podílet na hospodářských procesech.

1.5. Aby byl v členských státech lépe chápán pojem spotřebitele vyrábějícího energii, navrhuje EHSV Komisi, aby stanovila rámcovou definici tohoto pojmu, která bude zahrnovat společné základní aspekty, jako je například velikost zařízení, individuální a kolektivní výroba energie, vlastnictví zařízení a otázka přebytečné energie.

1.6. Prozumentem může být každý bez ohledu na to, zda danou nemovitost a dané zařízení či vybavení vlastní. Může jím být například jak majitel rodinného domu, tak nájemník bytu v bytovém domě.

1.7. Hospodářské výhody výroby energie spotřebiteli, jež souvisejí především s nižšími náklady na přenos energie, lepším využitím místních zdrojů energie a aktivním zapojením místního obyvatelstva, by měly v dohledné době umožnit, aby tento způsob výroby energie fungoval bez dodatečných podpůrných mechanismů.

1.8. Úspory a společenské výhody plynoucí z uvědomělejší a aktivnější spotřeby, decentralizované využívání obnovitelných zdrojů energie, omezení ztrát v rozvodné síti a efektivita dosahovaná díky spolupráci, to vše může rychle přinést dobrou návratnost investic do zařízení pro výrobu energie spotřebiteli, do rozvoje přenosové a distribuční soustavy a místních sítí a systému jejich řízení a do rozvoje skladování energie.

1.9. Systémy podpory spotřebitelů vyrábějících energii by v žádném případě neměly narušit hospodářskou soutěž na trhu s energií, neměly by vytlačit jiné subjekty a měly by brát v potaz skutečnost, že na trhu existují spotřebitelé energie, kteří nemohou nebo se nechtějí stát prozumenty.

1.10. Finanční opatření, která by mohla prozumenty ovlivnit, například daně, sazby a jiné poplatky, by pro ně měla být příznivá. V žádném případě nesmí vést k diskriminaci prozumentů na trhu s energií.

1.11. Základním předpokladem pro dynamický rozvoj výroby energie spotřebiteli je navázání dobrých partnerských vztahů mezi prozumenty, jinými výrobci energie a podniky, které zajišťují přenos a distribuci energie. Je nezbytné vytvořit takové podmínky, díky nimž bude rozvoj tohoto způsobu výroby energie přínosný pro všechny subjekty na trhu s energií. EHSV navrhuje Komisi, aby uskutečnila studie s cílem vypracovat opatření v této oblasti.

1.12. Je nezbytné zavést opatření, která prozumenty ochrání před monopolními praktikami podniků, které zajišťují přenos a distribuci energie, a velkých výrobců energie.

1.13. Prozument zpravidla vyrábí energii pro svou potřebu (pro sebe, pro skupinu lidí, pro domácnost, zemědělskou usedlost či malý podnik). Není možné přesně přizpůsobit výkon zařízení vlastní potřebě energie. Proto je mimořádně důležité vyřešit problém nakládání s přebytečnou energií. Tato otázka má o to větší význam, pokud chceme prozumenta přimět ke snížení spotřeby energie (o což bychom měli vždy usilovat).

1.14. Proces optimalizace spotřeby energie prozumenty by měl být podporován systémy inteligentního způsobu života (*smart living*). EHSV žádá, aby to bylo zohledněno v systémových řešeních, která připravuje Evropská komise.

1.15. Vzhledem k tomu, že individuální prozumenti vyrábějí jen malé množství energie, by neměl být omezován jejich přístup k síti.

1.16. Rozvoj výroby energie spotřebiteli vyžaduje odpovídající přizpůsobení a fungování distribučních a přenosových sítí. Prozumenti se musí podílet na uhrazení nákladů, jež jsou s tím spojeny, pro tuto účast na nákladech by však měla být stanovena transparentní pravidla.

1.17. Nezbytnou podmínkou pro rozvoj výroby energie spotřebiteli je současný rozvoj inteligentních sítí v jejich okolí. EHSV považuje všeobecné zavedení inteligentních měřičů za součást síťové infrastruktury, a proto by související finanční náklady neměli nést přímo spotřebitelé. EHSV upozorňuje na to, že je nutné zajistit ochranu shromažďovaných údajů.

1.18. Výhody plynoucí z výroby energie spotřebiteli se budou rychle zvyšovat s rozvojem malých zařízení na skladování energie. Výbor navrhuje, aby se vědecký výzkum dále soustředil na zdokonalování stávajících a hledání nových technologií skladování energie.

1.19. Rozvoj výroby energie spotřebiteli lze zintenzivnit vytvářením energetických družstev nebo jiných forem seskupování prozumentů. Prozumenti působící ve skupině jsou efektivnější, čímž mimo jiné snižují náklady na výboru energie, posilují své postavení na trhu s energií a přímo přispívají ke zvyšování místní energetické bezpečnosti.

1.20. Skupina prozumentů může lépe vyvážit množství vyráběné energie s potřebou energie, což umožňuje dále omezit přenos energie a tím i snížit náklady na energii pro příslušníky dané skupiny. Skupina prozumentů ovlivňuje distribuční a přenosovou soustavu příznivěji než individuální prozument, jelikož dochází k menším výkyvům v poptávce a nabídce.

1.21. EHSV navrhuje Evropské komisi, aby při činnostech týkajících se zavádění budov s téměř nulovou spotřebou energie poukazovala na to, že v tomto procesu hraje obrovskou roli rozvoj výroby energie spotřebiteli.

1.22. Výbor navrhuje Komisi, aby otázky výroby energie spotřebiteli zohlednila v probíhajících iniciativách – v návrhu týkajícím se uspořádání trhu s elektřinou a v rámci přezkumu balíčku týkajícího se obnovitelných zdrojů energie.

1.23. EHSV se domnívá, že výhody plynoucí z výroby energie spotřebiteli by měly být využívány v aktivní politice zaměřené na snižování energetické chudoby a na ochranu sociálně nejslabších skupin a také při řešení problémů spojených se stříbrnou ekonomikou a se stárnutím obyvatelstva. V tomto ohledu bude mít zásadní význam zapojení organizací občanské společnosti.

1.24. Rozsáhlý rozvoj výroby energie spotřebiteli skýtá rovněž příležitost k podnícení místního podnikání, včetně vytváření nových pracovních míst v souvislosti s výrobou potřebných zařízení a poskytováním potřebných služeb.

1.25. Na další rozvoj výroby energie spotřebiteli má obrovský vliv zapojení místních a regionálních orgánů do tohoto procesu. EHSV navrhuje Komisi, aby tento aspekt zohlednila při své činnosti související s Paktem starostů a primátorů.

1.26. Vzhledem k tomu, že úroveň rozvoje výroby energie spotřebiteli se v jednotlivých členských státech liší, by bylo vhodné, aby byly pořádány různé formy výměny zkušeností. Výbor navrhuje Komisi, aby rozvoj výroby energie spotřebiteli v členských státech monitorovala v rámci každoročních zpráv o energetické unii. Shromážděné údaje budou velice užitečné pro opatření členských států.

1.27. Všeobecné zavedení výroby energie spotřebiteli je složitý, mnohohrstevnatý a zdoluhavý proces. Proto je důležité, aby opatření, která mají její rozvoj podpořit, měla stabilní a dlouhodobý charakter.

2. Souvislosti

2.1. Přístup ke zdrojům energie, bezpečnost jejích dodávek a cenová politika zohledňující zájmy sociálních skupin a spotřebitelů nacházejících se v obtížné situaci jsou základní výzvy jak pro společnost a politickou reprezentaci, tak i pro individuální spotřebitele.

2.2. Donedávna lidé neuměli efektivně získávat energii jinak než spalováním, snad jen s výjimkou využívání vodní energie. Technologický pokrok umožnil získávat energii ve velkém bez nutnosti spalovat jakékoliv látky. Lidé se naučili získávat energii v nejčistší formě ze slunečního záření, aniž by znečišťovali životní prostředí. Tento zdroj energie je zdarma a je nevyčerpatelný, náklady tvoří pouze zařízení.

2.3. Stejně efektivně lze získávat elektrickou energii z větrné energie, tedy z téhož zdroje – Slunce, které tím, že Zemi nerovnoměrně zahřívá, způsobuje proudění vzduchu. Týká se to rovněž biomasy, která se obnovuje zejména díky fotosyntéze.

2.4. Rozvoj obnovitelných zdrojů energie je nevyhnutelný a plyne z omezené dostupnosti fosilních paliv z důvodu jejich stále vyšší spotřeby, závislosti mnoha zemí na dovozu, globálního oteplování a znečištění ovzduší. Tyto problémy způsobily, že Evropa a s ní většina nejdůležitějších ekonomik začala investovat do obnovitelných zdrojů energie.

2.5. V roce 1992 byly na summitu Země v Rio de Janeiru přijaty základní principy týkající se sociální a hospodářské politiky, které nařizují ochranu životního prostředí, jako je například Rámcová úmluva OSN o změně klimatu.

2.6. V září 2015 přijalo Valné shromáždění OSN cíle udržitelného rozvoje. Jeden z těchto cílů se týká zajištění dostupnosti udržitelné energie pro všechny (cíľ č. 7). V současnosti nemají 1,2 miliardy lidí na světě přístup k elektrické energii.

2.7. Více než 120 milionů obyvatel EU je ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením. 10 % Evropanů žije v domácnostech, v nichž žádný člen nemá zaměstnání, a narůstá počet lidí bez domova. Tyto údaje dokládají rovněž energetickou chudobu.

2.8. Občanská společnost obnovitelné zdroje energie výrazně podporuje. V roce 2015 to potvrdily encykliky papeže Františka zabývající se ekologickými otázkami a prohlášení islámských, hinduistických a buddhistických náboženských vůdců ohledně změn klimatu. Vyzvali náboženské komunity, aby se zapojily do úsilí o dosažení nulových či nízkých emisí uhlíku.

2.9. Potvrzením potřeby upustit od využívání fosilních zdrojů energie bylo přijetí cílů na konferenci COP21 v Paříži v roce 2015, již se účastnilo téměř 200 zemí. Jedná se především o snahu omezit růst průměrné globální teploty ve srovnání s hodnotami před průmyslovou revolucí na hodnotu výrazně nižší než 2 °C a pokračování v úsilí o omezení této hodnoty na 1,5 °C.

3. Digitální revoluce – podnět pro rozvoj výroby energie spotřebiteli

3.1. Během posledního půlstoletí se lidská populace ztrojnásobila. Křehkost globálního finančního systému přinesla riziko dlouhodobé stagnace světové ekonomiky. Vysoká míra nezaměstnanosti a růst nákladů na energie způsobily nestabilitu v mnoha zemích. Zvýšily se náklady na podnikání a další zatížení spotřebitelů.

3.2. Svět stanul před nutností změnit ekonomické paradigma a transformovat obchodní modely, a to i v sociální oblasti. Nástroje nového systému se objevily díky světové digitální revoluci a internetu věcí.

3.3. Do roku 2020 bude na trhu fungovat více než 50 miliard zařízení zapojených do sítí, tedy sedmkrát více, než je na světě lidí. Nejdůležitějším prostředkem pro komunikaci se světem již není osobní počítač, ale smartphone. V roce 2020 jich bude na trhu přibližně 6,1 miliard.

3.4. Internet věci umožnil milionům lidí vyvíjet aktivitu na sociálních sítích. Vznikl model ekonomiky sdílení (*sharing economy*), který je lépe uzpůsobený pro organizaci společnosti a je zaměřený na sociální soudržnost. Ekonomika se začíná přesouvat od shora řízených, centralizovaných institucí k myšlence sdílení. Mnoho sociálně vyloučených skupin tak dostává šanci aktivně se podílet na hospodářském životě.

3.5. Díky on-line platformám se spotřebitel může stát výrobcem, který vytváří a sám distribuuje informace a produkty vyrobené pomocí 3D tiskáren. Tyto platformy umožňují sdílení automobilů, obydlí, oblečení i jiných věcí. Spotřebitel/výrobce může sám na internetu vést školení, vyhledat lékařskou radu nebo najít řemeslníka na opravy v domácnosti. Sociální podnikatelé, kteří díky skupinovému financování nepotřebují bankovní instituce, mohou svou podnikatelskou činnost financovat v rámci mladé ekonomiky založené na sdílení.

3.6. Ve světě digitálních možností se sociální kapitál stává stejně důležitý jako kapitál finanční, dostupnost je důležitější než vlastnictví a „směnná hodnota“ na kapitalistických trzích je stále častěji nahrazována „sdílenou hodnotou“ v kooperující společnosti.

3.7. Rozvoj digitálních technologií a nové obchodní modely v energetice, včetně modelu decentralizované výroby energie, umožňují nahlížet na venkovské oblasti, předměstí aglomerací, čtvrti tvořené rodinnými domy, obytné domy či bytová družstva jako na velké elektrárny s obrovským potenciálem, jako na množství rozptýlených zdrojů, které tvoří novou doktrínu energetické bezpečnosti zajištěné odspodu – domácnostmi, zemědělskými usedlostmi, malými podniky či mikrodružstvy.

3.8. V energetice internet umožnil – v rámci ekonomiky sdílení –, aby v sociálních sítích vyvíjely aktivitu miliony lidí vyrábějících elektrickou energii ve svých domech, kancelářských objektech či na střechách skladů, kterou poté sdílejí prostřednictvím „internetu energie“, stejně jako dnes v síti vytváříme a vyměňujeme si informace. K prvkům tohoto systému, jež je ještě třeba značně rozvinout, patří skladování energie, „internetizace“ energetických sítí a automobily na elektrický pohon.

4. Směrem k obnovitelným, rozptýleným zdrojům energie

4.1. Získávání čisté energie jako doplnění trhu a nahrazování fosilních paliv způsobilo, že bylo nutné transformovat energetické systémy a zavést pravidla ohledně účasti nových subjektů na tomto trhu.

4.2. V souladu s ustanoveními Lisabonské smlouvy (čl. 2 odst. 3) se udržitelný rozvoj Evropy odehrává v sociálně tržním hospodářství. Důležitou roli zde hrají partneři z řad občanské společnosti, klíčový význam pak má kladné přijetí transformace energetických systémů ze strany veřejnosti, zejména na místní úrovni.

4.3. EU stanovila cíle do roku 2030 týkající se energetické unie a přeměnění Evropy na ekonomiku s vysokou efektivitou a nízkými emisemi CO₂. Dvěma hlavními cíli je snížení emisí skleníkových plynů o 40 % a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na 27 %, aniž by byl tento ukazatel upřesněn na vnitrostátní úrovni. Nízkoenergetická ekonomika má zajistit energetickou bezpečnost a hospodářský růst se zachováním nízké hladiny emisí CO₂ a v delším časovém horizontu nárůst produkce a spotřeby místně vyráběné energie. Dle posledních dostupných údajů bylo díky obnovitelným zdrojům energie možné snížit v roce 2014 celosvětové emise CO₂ o 380 Mt.

4.4. Jedním z jednotlivých cílů stanovených EU do roku 2030 je snížení výdajů soukromých spotřebitelů a podniků za energii. Spotřebitelé a podniky mají aktivně vstupovat na energetický trh díky možnostem, jež jsou vytvářeny novými technologiemi.

4.5. Energetická bilance v EU je závislá na obchodu. Více než polovina roční hrubé domácí spotřeby energie v EU v hodnotě 400 miliard EUR pochází z dovozu. Z některých analýz vyplývá, že v roce 2030 může závislost Unie na vnějších dodávkách energie dosáhnout 70 %. Odhaduje se, že díky obnovitelným zdrojům energie bylo v roce 2014 ve světě sníženo využívání fosilních paliv o 114 Mt.

4.6. Zlepšení energetické bilance EU se stalo klíčovou otázkou. Jedním z řešení je získávání energie z četných místních zdrojů přímo individuálními odběrateli. Bez všeobecné, odspodu směřované podpory výroby energie z obnovitelných zdrojů pro uspokojení místních potřeb může mít mnoho zemí problémy se zajištěním bezpečnosti svých systémů.

4.7. Rozvoj technologie výroby energie v domácích zařízeních, stále účinnější řešení umožňující skladování energie v těchto zařízeních, její přenos inteligentními sítěmi a měření inteligentními měřiči či řízení místní poptávky po energii způsobují, že spotřebitelská zařízení mohou značně ovlivnit skladbu zdrojů energie každé země.

4.8. Odvětví obnovitelných zdrojů energie je významným faktorem v oblasti technických inovací. Je nutné pro základní transformaci energetického systému Evropy v rámci strategie pro jednotný digitální trh.

4.9. Přeměnu pasivních spotřebitelů na aktivní prozumenty (*prosumers*) v různých odvětvích a možnost zapojení mikropodnikatelů a strategií jednotného trhu do digitální éry internetu věcí stanoví strategie pro jednotný digitální trh (COM(2015) 192 final), kterou Evropská komise zveřejnila v květnu 2016 a jež stojí na třech pilířích: 1) lepším on-line přístupu ke zboží a digitálním službám, 2) vytvoření prostředí, v němž mohou digitální sítě a služby prosperovat, 3) digitalizaci jakožto hnací síle růstu. Ekonomice EU to může přinést 415 miliard EUR ročně a vytvořit statisíce nových pracovních míst, a to rovněž v oblasti energie z obnovitelných zdrojů.

4.10. Trh, který je ovládán velkými výrobci a distributory energie, se musí otevřít individuálním subjektům a musí se více rozčlenit. Elektrická energie nebude k odběratelům plynout pouze shora centrálně regulovaným způsobem z velkých elektráren. Bude vyráběna z mnoha decentralizovaných obnovitelných zdrojů energie.

4.11. Míra rozptýlení výroby elektrické energie musí být přizpůsobena specifickým rysům odběratelů energie. Rozdíly v této oblasti mohou plynout zejména z fungování energeticky náročných průmyslových odvětví v dané zemi.

4.12. Energetická bezpečnost v současnosti stále více závisí na odolnosti energetického systému vůči teroristickým útokům. Rozvíjením rozptýlené výroby energie zvyšujeme rovněž energetickou bezpečnost, jelikož decentralizovaná výroba je odolnější vůči teroristickým hrozbám.

4.13. Rozptýlené zdroje energie umožňují řešit problém kontinuity dodávek energie subjektům, které vykonávají činnost značně závislou na elektrickém proudu (např. drůbežím farmám, zpracovatelským závodům, chladírnám). V některých zemích EU činí délka trvání výpadků dodávek elektrického proudu maximálně 20 minut ročně, ale existují i země, v nichž se průměrná délka trvání výpadku proudu pohybuje od 450 do 500 minut. Mikrozařízení prozumentů těmto výrobcům zaručují, že budou moci nepřetržitě vykonávat svou činnost.

4.14. Možnosti vytvořené díky všeobecnému rozvoji rozptýlené výroby energie spotřebiteli lze využít v sociálně důležitých oblastech EU v rámci strategie „Evropa 2020“ – při řešení demografických problémů stárnoucí populace a v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

4.14.1. Jedním z cílů této strategie je snížit počet osob, jež žijí v chudobě a čelí sociálnímu vyloučení, o nejméně 20 milionů – z vysokého počtu 122 milionů obyvatel, kteří jsou tímto jevem ohroženi. V tomto mají pomoci operační podpůrné programy, aktivní nástroje trhu práce a účelové fondy, včetně minimálně 20 % prostředků z Evropského sociálního fondu. Finanční a logistická podpora těchto osob při zakládání energetických mikrodružstev a/nebo zapojování se do existujících místních projektů internetu věcí by jim mohla otevřít cestu k profesní a sociální integraci a mohla by jim umožnit, aby se vymanili z ohrožení chudobou.

4.14.2. Obdobně vypadá výzva v rámci „stříbrné ekonomiky“. Evropská unie stojí před historickou výzvou, již nikdy dříve žádné společenství nečelilo. Jde o rychle rostoucí dlouhověkost a současně celkovou digitalizaci života, což vyžaduje zavádění nestandardních ekonomických řešení a nových sociálních strategií.

4.14.3. V roce 2060 budou na jednoho mladého člověka připadat až dva senioři⁽¹⁾. Na starší občany a starší zaměstnance je třeba nahlížet nikoli jako na hrozbu a zátěž pro společnost, ale jako na šanci vytvořit v době digitální revoluce ekonomiku, v jejímž rámci existuje velké množství pracovních míst (*job-rich economy*) a která využívá velké zkušenosti seniorů a jejich volný čas a jejich – byť skromný – finanční kapitál k bezpečným investicím digitálního věku. Jednou z možností může být zapojení starších osob jako e-seniorů do profesních aktivit v energetice, např. v družstevních zařízeních na sídlištích či v bytových domech.

5. Výroba energie spotřebiteli

5.1. Charakteristickým znakem současného kapitalismu bylo vymezení koncepce spotřeby ve vztahu k procesu výroby a jejímu uvádění na trh, kdy spotřeba přestala být výsadou bohatých elit a stala se masovým jevem.

5.2. Termín „prozument“ zavedl v roce 1980 Alvin Toffler, spisovatel a futurista. Ve svém díle „Třetí vlna“ popsal prozumaci jako jev, který se na trhu projeví prolutím sféry produkce a sféry konzumace. Třetí vlnou byl proces zahrnující účast jednotlivců nebo organizovaných skupin prozumentů na činnostech vytváření výrobku určeného pro vlastní spotřebu a posun hranice mezi subjekty, které vyrábějí a spotřebovávají.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 389, 21.10.2016, s. 28.

5.3. Koncepce trhu, na kterém byli spotřebitelé včetně domácností vnímáni pouze jako pasivní účastníci trhu, neodpovídala výzvám technologického rozvoje. Již v roce 1972 předpověděli Marshall McLuhan a Barrington Nevitt, že s rozvojem elektronických technologií se spotřebitel bude moci stát výrobcem.

5.4. Základem hospodářství v moderní společnosti jsou bezpečné dodávky energie odběratelům za dostupné ceny, přičemž musí být zohledněna potřeba chránit slabší skupiny obyvatel v rámci boje proti energetické chudobě.

5.5. Prozumenti jsou jednotlivci, skupiny obyvatel nebo domácnosti a zemědělské usedlosti, které mohou působit v organizovaných formách, jako jsou sdružení, nadace či družstva, a jež jsou zároveň výrobci i spotřebiteli energie vyráběné v malých zařízeních umístěných na dvorech nebo v obytných či hospodářských budovách (malé větrné turbíny, fotovoltaické panely, sluneční kolektory, tepelná čerpadla). Prozumenty mohou být rovněž malé podniky, včetně sociálních podniků a místních orgánů.

5.6. Termín „prozumace“ zahrnuje kromě elektrické energie také vytápění a chlazení.

5.7. Prozument v zásadě jedná pro vlastní užitek. Stává se spolutvůrcem spotřebovávaného zboží. Za prozumenty jsou považováni i jednotlivci, kteří vyrábějí množství energie, jež se přibližně rovná množství, které sami spotřebovávají, i když se tyto procesy neodehrávají současně, např. vyrábějí energii hlavně během dne, kdy ji pro vlastní potřebu využívají poměrně málo, přičemž přebytek prodávají jiným spotřebitelům, a sami spotřebovávají většinu energie tehdy, kdy ji sami vyrábějí v daleko menším množství.

5.8. Individuální prozumace vede k jinému uspořádání života. Je spojena převážně s nespokojeností s masovou a standardizovanou výrobou. Současní spotřebitelé v době digitalizace požadují, aby se k nim přistupovalo subjektivně, a vidí možnost individuálního uspokojení potřeb a ambicí. Vědomě se zapojují do projektů týkajících se ochrany životního prostředí a boje s emisemi skleníkových plynů.

5.9. Prozumenti spojují přechod na moderní energetiku s rozvojem, potřebou kreativity a nezávislosti. Z tržního hlediska je neaktivnější skupinou prozumentů internetová generace. Odlišuje se tím, že nevnímá svět z hlediska spotřeby, ale tvorby. Usiluje o uspokojení potřeb spojených se svobodou, věrohodností vůči společnosti, rychlým životním rytmem a inovativností.

5.10. První prozumentské postupy měly svůj původ v jednoduchých samoobslužných operacích ve službách a v elektronickém obchodě a rozšíření mimotržních aktivit spotřebitelů. Dalším důvodem prozumace byly změny na trhu práce, elektronizace každodenních činností, možnost práce z domova (práce na dálku), více volného času a potřeba využít volný čas co nejlepším způsobem.

5.11. Tržní příčinou rozvoje prozumace nejen v oblasti energetiky byl pokles příjmů domácností v době krize, rostoucí ceny služeb a zboží, nutnost každodenního šetření a poskytování služeb nebo výroba výrobků pro vlastní potřebu z ekonomických důvodů.

5.12. Mnoho zemí si uvědomuje výhody vyplývající ze souběžného rozvoje rozptýlených zdrojů energie včetně mikrozařízení. Horní hranice jejich výkonu je obvykle 50–100 kW. Týká se to zejména prozumentských zařízení.

5.13. Výrobu energie spotřebiteli je možné považovat za základní prvek přechodu na decentralizovanou výrobu, tj. všeobecně žádoucí řešení z hlediska energetické bezpečnosti a s ohledem na životní prostředí a společnost.

5.14. Všeobecné uplatňování prozumace by mělo zásadně usnadnit plnění úkolů vyplývajících ze závěrů konference COP 21 v Paříži.

5.15. EU postavila spotřebitele do centra své energetické politiky a umožňuje jim aktivní využívání nových technologií. V uplynulých letech se objevily nové technologie v oblasti obnovitelných zdrojů energie jak pro velkoprůmyslová zařízení, tak pro projekty malého rozsahu, a současně se značně snížily náklady na základní investice. Například cena fotovoltaických modulů se v letech 2008–2012 snížila o 80 %. Díky tomu mohly podniky i domácnosti začít rentabilně vyrábět a spotřebovávat vlastní elektrickou energii.

5.16. Vzhledem k tomu, jaké má rozvoj výroby energie spotřebiteli přínosy, je vhodné podněcovat možné prozumenty k činnosti v této oblasti. Tato podpora může zahrnovat odstranění bariér a zjednodušení administrativních postupů, usnadnění připojení k síti nebo také příznivé podmínky pro prodej přebytků energie.

6. Energetická družstva jako prozumenti

6.1. Energetické družstvo je dobrovolným sdružením neomezeného počtu osob, které má právní subjektivitu a jehož cílem je společné uspokojení poptávky jeho členů po energii.

6.2. Prozumentem je možné být samostatně nebo spolu se sousedy v bytovém domě. O družstvu lze hovořit tehdy, pokud do prozumentského zařízení investovalo několik osob. Může jít o celé skupiny obyvatel v dané oblasti. Cílem je výroba elektrické nebo tepelné energie z obnovitelných zdrojů pro vlastní potřebu, přičemž možný přebytek se prodává do sítě. V Německu k tomu stačí tři fyzické osoby, v Polsku deset fyzických osob nebo tři právnické osoby.

6.3. Z německých zkušeností z uplynulých let vyplývá, že cílem družstev není maximalizace zisku, ale především ekonomická pomoc vlastním členům a jejich podpora. Z přibližně tisíce družstev se každé čtvrté financovalo pouze z podílů jeho členů. V případě ostatních družstev byly dvě třetiny prostředků získány od družstevních bank. Každý člen má jeden hlas bez ohledu na výši finančního vkladu. Obvykle se nejedná o vysokou částku a určují ji statuty. Pokud družstvo zaznamená ztráty, podíl na nich jde do výše poskytnutého vkladu.

6.3.1. Z hospodářského hlediska musí družstvo fungovat efektivně, jako každý podnik. Výhodou družstev byl zanedbatelný procentní podíl úpadků této formy činnosti (přibližně 0,1 % všech úpadků v Německu). Po počátečním období, kdy průměrné dividendy dosahovaly 5–6 %, činí současný výnos 2–3 %.

6.3.2. Obce v Německu jsou velmi důležitými partnery energetických družstev, nejen díky zpřístupnění střech a obecních budov pro investice. S iniciativou založit energetické družstvo často přišel starosta a snažil se přesvědčit o této myšlence obyvatele.

6.4. Velmi hmatatelným výsledkem založení energetického družstva je možnost získat energii za nižší ceny, než by tomu bylo v případě jednotlivce.

6.5. Energetické družstvo velmi výrazně upevňuje postavení prozumentů vůči velkým subjektům na trhu s energií.

6.6. Energetická družstva také přímo zapojují obyvatele do procesu zvyšování energetické bezpečnosti v jejich okolí. To má obrovský význam pro optimalizaci řešení přizpůsobených potřebám a podmínkám místních komunit.

6.7. Družstevní hnutí hrálo zejména ve starých zemích EU významnou roli při stimulaci růstu a zvyšování konkurenceschopnosti hospodářství a podporovalo evropské hodnoty solidarity, samosprávy a demokracie. Hospodářský potenciál družstev je ve starých zemích EU nadále obrovský. V zemích bývalého reálného socialismu ve střední a východní Evropě dochází k tomu, že socialistický původ družstevního hnutí a tehdejší politika, kdy byla družstva podřízena ústředním a územním orgánům, působí v současnosti jako brzda a negativně ovlivňují postoj k prozumentským družstvům.

6.8. Takzvaný model vlastní spotřeby (*self-consumption model*) umožnil snížení nákladů na energii, zejména pro malé a střední podniky, pro které vysoké ceny elektrické energie představovaly vysokou zátěž. Mezi spotřebiteli v obytných domech se objevily nové modely – počínaje systémy fotovoltaických panelů na střechách patřících domácnostem nebo třetím osobám až po projekty realizované občanskými družstvy v oblasti obnovitelné energie.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Mořská energie: obnovitelné zdroje energie, které je třeba rozvíjet**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 034/08)

Zpravodaj: **Stéphane BUFFETAUT**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce:	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	218/3/8

1. Závěry

1.1. Již léta pracují vědci a inženýři na získávání energie z oceánů. Proud, příliv a odliv a síla mořských vln představují zásoby energie, která se obnovuje donekonečna. Roku 1966 ve Francii generál de Gaulle slavnostně uvedl do provozu přílivovou elektrárnu La Rance společnosti EDF, jejíž 24 turbín o výkonu 10 MW dodává celkem až 240 MW. Větrné elektrárny poslední generace mají výkon přinejlepším 8 MW. Technologie využívaná na přehradě La Rance je tedy účinná, byť zůstala na dlouhou dobu celosvětově jediným příkladem takového zařízení. V současné době existuje další srovnatelná elektrárna u jezera Sihwa v Jižní Koreji, jejíž výkon dosahuje 254 MW. Existující projekty ve Velké Británii však byly zablokovány nebo pozastaveny v důsledku ekologicky motivovaných námitek.

1.2. Skutečností zůstává, že tyto investice jsou výhodné, když jsou uskutečněny na zeměpisně příznivých místech s výraznými slapovými koeficienty. Měly by být lépe zohledněny ve vnitrostátní skladbě zdrojů energie.

1.3. Již byly uvedeny do provozu první průmyslové realizace, což dokládá, že tyto technologie nepředstavují riskantní experimentování, ale využití čistých zdrojů energie, které je třeba rozvíjet.

1.4. EHSV proto považuje za důležité rozvíjet tento typ získávání elektrické energie z obnovitelných zdrojů, a nesoustředit se výlučně na technologie využívající větrnou nebo solární energii. Mořská energie sice není k dispozici všude, ale bylo by nesprávné zanedbávat předvídatelný obnovitelný zdroj energie s nevelkým či zvládnutelným dopadem na životní prostředí. Je všeobecně známo, že energetická budoucnost se bude zakládat na různorodých zdrojích dodávek.

1.5. Německo, Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Norsko, Nizozemsko a Švédsko se dne 6. června 2016 rozhodly posílit svou spolupráci v oblasti využití větrné energie na moři. Tyto země uzavřely s příslušnými komisaři EU pro energetiku a změnu klimatu zvláštní akční plán pro evropské severní mořské oblasti. Tato spolupráce povede zejména k harmonizaci právních předpisů a systému dotací určených pro využívání větrné energie na moři a k vzájemnému propojení elektrických sítí.

1.5.1. EHSV rozhodně doporučuje zaujmout podobný přístup k využití energie moře, ať už se jedná o podmořské vodní turbíny nebo přílivové přehrady, a využít spolupráci mezi členskými státy nebo zeměmi v sousedství Evropské unie, které mají vhodné lokality pro tento typ zařízení. Jsou to v zásadě země s pobřežím otevřeným vodám Atlantiku a Severního moře.

1.6. EHSV zastává mínění, že by neměly být přehlíženy technologie, které ještě nebyly dovedeny k dokonalosti, jako je využití energie vln nebo mořská termální energie. V období nedostatku veřejných prostředků však jejich alokace musí odpovídat kritériím účinnosti, a z toho důvodu musejí dostat přednost technologie co nejdříve využitelné.

1.7. EHSV zdůrazňuje, že investice v této oblasti by nakonec umožnily Evropské unii zaujmout čelní místo ve využití nových obnovitelných zdrojů energie. Evropské podniky již vlastní 40 % všech patentů v oblasti obnovitelných zdrojů energie. EHSV doporučuje nasazení dalšího úsilí v oblasti výzkumu a vývoje v oblasti mořských zdrojů energie, ale také v oblasti skladování energie z nestálých zdrojů, aby se umožnilo rovnoměrné získávání energie z obnovitelných zdrojů.

1.8. EHSV varuje před pokusem vyhradit dotace pouze energii z tradičních obnovitelných zdrojů. Tento přístup by vedl k redukci možností rozvoje a narušil by podmínky v odvětví energie z obnovitelných zdrojů ve prospěch technologií propagovaných účinnou lobby.

2. Obecné připomínky

2.1. Naše planeta je převážně pokryta oceány, a bylo by tedy správnější ji nazývat Moře než Země. Lidé od pradávna využívali k obživě rybolov. V poslední době se nám daří využívat zdroje spočívající na mořském dně i pod ním (polymetalické конкреce, ropu atd.). Již po staletí se využívá energie oceánů, ale dělo se tak pouze v nevelkém rozsahu, např. v přílivových mlýnech, které se vyskytují na některých pobřežích.

2.2. V dnešní době, kdy je nutné bojovat proti znečištění všeho druhu a omezovat emise skleníkových plynů, bychom se měli zabývat využitím energetického potenciálu moře. Položme si otázku: jak mohly přímořské členské státy a Evropská unie přehlížet možnosti, které jim v oblasti energetiky nabízejí oceány?

2.3. Rozměry evropských mořských oblastí jsou značné, nicméně využití obnovitelné energie těchto rozsáhlých vod je stále jen v počáteční fázi. Evropská unie a členské státy by však mohly podpořit zavádění nových technologií využití mořských zdrojů energie v inovativních společnostech a průmyslových skupinách v odvětví energetiky. To hodlá zajistit fórum mořských zdrojů energie.

2.4. Mořské obnovitelné zdroje energie mají různou podobu: vlny různého původu, proudy, dmutí, teplotní rozdíly mezi povrchovými vodami, vítr. Každá technologie, každá metoda má své zeměpisné a ekologické nároky, což znamená, že uplatnění inovativních technologií je možné plánovat pouze s ohledem na tato omezení a z nich vyplývající důsledky.

3. Využívání energie proudů, dmutí a mořských vln různého původu: vodní turbíny

3.1. Každý, kdo někdy pozoroval oceán, ať v klidu nebo rozbouřený, si uvědomuje, jaké síly zde působí a uvádějí jeho nekonečné rozlohy do neustálého pohybu. Je tedy přirozené položit si otázku, zda je možné energii, kterou moře vyvíjí, nějak využít nebo zachytit.

3.2. Jaké jsou praktické postupy, které se zkoumaly nebo uskutečnily?

— hráze v ústí řek s turbínami využívajícími energii přílivu a odlivu. Přehrada La Rance ve Francii úspěšně pracuje už desítky let. Existují dva projekty ve Spojeném království, které však blokují ekologicky zaměřené vlivové skupiny,

— turbíny instalované na volném moři na pylonech nebo bójích,

— turbíny upevněné ke dnu, tedy podmořské vodní turbíny. Plánují se v Bretani a brzy se stanou skutečností.

3.3. Z hlediska použitelnosti se jeví jako nejslibnější využití slapových proudů. Potenciál těchto technologií však ve velké míře závisí na umístění zařízení. Nejzajímavější jsou části pobřeží Atlantského oceánu a Severního moře, kde jsou slapové koeficienty největší. Účinnost je totiž nejvyšší v oblastech s největším rozdílem výšek hladiny za přílivu a odlivu. Nesmírnou výhodou tohoto typu využití jsou předvídatelné a pravidelné dodávky energie, protože dmутí je konstantní a jeho amplituda je předem známa.

Podle společnosti EDF je využitelný potenciál pro Evropskou unii přibližně 5 GW (z toho 2,5 GW na francouzském pobřeží), tedy ekvivalent 12 jaderných reaktorů po 10 800 MW. Využívání slapových proudů je však ve fázi technologického výzkumu a není zatím v provozu – s výjimkou přehrady La Rance.

3.4. Jaké jsou technologie podmořských vodních turbín ve zkušebním provozu?

- Roku 2014 byl u Paimpolu pod mořskou hladinou instalován L'Arcouest – prototyp vodní turbíny o výkonu 1,5 MW. Tuto turbínu vyvinula společnost Open Hydro (loďařské skupiny DCNS) pro první park podmořských vodních turbín EDF (Paimpol/Bréhat). Tento park se skládá ze čtyř turbín a má celkový instalovaný výkon 2–3 MW. Turbína s otevřeným středem je jednoduchá a robustní. Má nízkootáčkový rotor a pracuje bez mazání, což minimalizuje dopad na životní prostředí v moři. Tato podmořská vodní turbína se zkušela po dobu čtyř měsíců. Turbína pracovala nepřetržitě 1 500 hodin, přičemž probíhala četná měření mechanických a elektrických veličin. Zkoušky byly úspěšné a potvrdily použitelnost tohoto typu podmořské vodní turbíny. Proto bylo rozhodnuto, že v létě 2015 bude uveden do provozu demonstrační park elektráren. Turbíny byly vyrobeny a připraveny k instalaci, ale meteorologické a námořní podmínky si vynutily odložení instalace. Připomeňme, že tyto dvě turbíny byly vyrobeny v Cherbourgu a v Brestu, což prokazuje, že tyto nové technologie mohou vytvářet průmyslovou aktivitu v pobřežních regionech.
- Částečně ponorná vodní turbína, která se může vynořit k potřebné údržbě. Jedná se o britskou technologii vyvinutou společností TidalStream. Byl vyvinut prototyp pro instalaci STT (*ship to turbine*), který je v provozu v průlivu Pentland Firth. Jedná se o zařízení, které se skládá ze 4 turbín o průměru 20 m a má celkový nejvyšší výkon 4 MW. Srovnatelná větrná turbína na moři by musela mít průměr 100 m, aby při rychlosti větru 10 m/s dosáhla stejného výkonu. Kromě toho jsou základy větrné elektrárny v hloubce 25 m pod hladinou moře o 25 % větší než základy STT. TidalStream se proto domnívá, že jeho systém dokáže konkurovat větrným turbínám na souši i na moři. Cena elektřiny získané systémem STT dosahuje 0,03 GBP/kWh (přibližně 0,044 EUR/kWh). Tento systém byl ověřen a vyhověl zkouškám, které se uskutečnily v řece Temži.
- Vodní turbína na pylonu, společnost Marine Current Turbines. Tato technologie vyžaduje ukotvení pylonu v mořském dně, což znamená omezenou hloubku ponoření. Turbíny vodní elektrárny je možné posunovat po délce pylonu, takže se mohou vynořit, když je třeba na nich provádět údržbu a opravy.
- V roce 2003 byly v průlivu Hammerfest v Norsku instalovány vodní turbíny upevněné na ukotvené bóji.
- Turbíny využívající slapové proudění pod přehradou v ústí řeky, podobně jako je tomu na přehradě La Rance, která byla uvedena do provozu v roce 1960 a je nejstarším zařízením tohoto druhu. Dva projekty se zkoumají ve Velké Británii, ale jsou blokovány z důvodů ochrany životního prostředí.

4. Využívání energie mořských vln různého původu

4.1. Existují četná řešení, jak získávat energii z pohybu vln – některé prototypy jsou ponořené, jiné instalované na hladině, na pobřeží nebo v jeho blízkosti. Systémy využití energie se u jednotlivých prototypů liší: může se zachycovat energie na hladině (vlnění) nebo pod vodou (převádění pohybu nebo orbitální pohyby), může se zachycovat změna tlaku při průchodu vlny (mění se výška hladiny) nebo se může fyzicky jímat vodní hmota v retenční nádrži.

4.2. Hlavní nevýhodou je, že na rozdíl od energie přílivu a odlivu je energie z pohybu vln málo předvídatelná. Dnešní využívání energie vln různého původu je ve fázi technologického výzkumu a není zatím ještě v provozu. Ve zkušební fázi je nicméně šest různých technologií:

- kloubově spojené plováky, tzv. „mořský had“. Jedná se o soustavu podlouhlých plováků nastavenou souběžně se směrem větru a kolmo k vlnám, která je ve své čelní části ukotvena lanem k mořskému dnu. Působením vln se soustava vlní a tento pohyb je v kloubovém mechanismu převáděn na stlačování hydraulické kapaliny, která pohání turbínu. Tento systém byl testován s různou úspěšností,

- ponořená vychylující se stěna,
- vertikální nosník s pohyblivým plovákem,
- ponořená jednotka reagující na změny tlaku,
- vodní sloupec,
- jímání příboje.

5. Využití tepelné energie moří

5.1. Jedná se o využití rozdílu mezi teplotou povrchové vody a teplotou vody ve velkých hloubkách oceánu. Užívá se často zkratka OTEC, *ocean thermal energy conversion*. V dokumentech Evropské unie se používá označení hydrotermální energie pro „energii uloženou ve formě tepla v povrchových vodách“.

5.2. Při hladině je díky sluneční energii vysoká teplota vody, v mezitropickém pásmu někdy i vyšší než 25 °C. Ve velkých hloubkách, kam sluneční záření neproniká, je voda chladná, o teplotě přibližně 2 až 4 °C – s výjimkou uzavřených moří, jako je např. Středozemní moře. Chladné vrstvy se přitom nepromíchávají s teplejšími. Tento teplotní rozdíl může být využit tepelným strojem. Tepelný stroj potřebuje k získání energie chladný zdroj a teplý zdroj. Jako tyto zdroje může použít vodu pocházející z velkých hloubek a povrchovou vodu moří.

5.3. Toto využití tepelné energie moří je však optimální a rentabilní pouze u zařízení instalovaných v určitých oblastech, které se vyznačují určitou teplotou vody v povrchové a hlubinné vrstvě. Potřebná potrubí totiž sahají někdy až do hloubky tisíce metrů a vyžadují určité náklady a zvládnuté technologie. Bylo by tedy nevhodné budovat takové zařízení na kilometry od pobřeží, což by vyžadovalo další potrubí a investice. V praxi je optimální pásmo mezi obratníky Raka a Kozoroha, tedy přibližně mezi + 30 a –30° zeměpisné šířky, což jsou pro Evropskou unii okrajové oblasti.

6. Využití větrné energie: větrné elektrárny na moři

6.1. Ačkoliv se nejedná v pravém slova smyslu o energii získanou z moře, je třeba rovněž zmínit větrné elektrárny, které mohou být postaveny na dně nebo plout na hladině (ukotveny ovšem ke dnu). Tato technologie je na moři zdaleka nejrozvinutější a zdá se téměř konvenční ve srovnání s technologiemi popsány výše. Mají však jisté environmentální a estetické účinky. Často se otevírá otázka konfliktu využití s rybolovem. Ve skutečnosti představují pole větrných elektráren se základy na mořském dně mořské oblasti, kde se ryby rychle množí. Tato zařízení jsou pro rybáře nepřímo přínosná, protože umožňují obnovu populací v oblastech se zákazem rybolovu, kde základy konstrukce hrají úlohu umělých útesů.

6.2. Jedná se v současnosti o nejpoužívanější metodu v Evropě, která je i nadále na vzestupu. V současnosti je instalováno sto farem větrných elektráren především v Severním moři, v Atlantickém oceánu (Velká Británie) a v Baltském moři. Je jen málo zařízení nebo projektů ve Středozemním moři, které je hluboké a má jen úzký nebo žádný kontinentální šelf.

6.3. Hlavní fakta o zavádění této technologie:

- první zařízení na moři bylo instalováno roku 1991 v dánských vodách (Vindeby) s výkonem 450 kW,
- nejhluběji založená elektrárna byla postavena v roce 2007 ve vodách Velké Británie (větrná farma Beatrice) v hloubce 45 m. Její výkon je dvakrát 5 MW,
- první velká plovoucí větrná elektrárna (Hywind) byla r. 2009 ukotvena v hloubce 220 m v norských vodách. Její výkon je 2,3 MW,
- nejvýkonnější větrná elektrárna na moři o výkonu 6 MW se nachází v belgických vodách (Bligh Bank),
- největší farma větrných elektráren na moři je ve výstavbě u břehů Velké Británie v oblasti Dogger Bank. Jejích 166 turbín by mělo dodávat celkový výkon 12 000 MW. Je třeba poznamenat, že Spojené království dbá na svou energetickou nezávislost a disponuje již 1 452 turbínami v 27 farmách větrných elektráren.

6.4. Existují rovněž dva významné projekty u francouzského pobřeží, jeden v Bretani, druhý mezi Noirmoutierem a ostrovem Yeu. Byla zveřejněna výzva k předkládání nabídek a byla vybrána konsorcia provozovatelů.

6.5. Hospodářská výnosnost farem větrných elektráren na moři je dána umístěním a zejména silou a stálostí větru, takže je u některých farem až dvojnásobná. V některých případech jsou v období nízké poptávky přebytky energie dodávané větrnou elektrárnou prodávány na spotových trzích za negativní ceny. Značný nárůst tohoto druhu získávání elektrické energie možná povede ke vzniku obtížně využitelných přebytků, neboť velmi silně závisí na nahodilých místních změnách povětrnostní situace (viz stanovisko profesora Wolfa k nestálým zdrojům energie).

6.6. Rozvoj této metody a technologický pokrok ve využívání větrných elektráren v posledních dvaceti letech vedl ke snížení investičních a provozních nákladů. Na počátku tisíciletí cena jedné megawatthodiny činila 190 eur a v současnosti se pohybuje mezi 140 a 160 eury. Pro srovnání: moderní jaderný reaktor typu EPR dodá megawatthodinu za 130 eur, přičemž dodávky jsou stabilní a předvídatelné.

6.7. Je zřejmé, že ostatní metody získávání energie na moři budou muset dokázat čelit konkurenci mořských větrných elektráren, mají-li se rozvíjet v průmyslovém měřítku, a musejí prokázat konkurenční výhody v oblasti nákladů na údržbu a dohled, které nejsou zanedbatelné. V současnosti se jako neúčinnější a hospodářsky nejefektivnější systémy jeví podmořské vodní turbíny a přehrady v ústí řek. Jednou z jejich výhod je předvídatelnost a pravidelnost dodávek energie.

7. Jaká je budoucnost mořských obnovitelných zdrojů energie?

7.1. Vzhledem k tomu, že se jedná o zelené zdroje energie, je odvětví způsobilé pro různé evropské a vnitrostátní systémy podpory, zejména preferenční nákupní cenu. Nicméně vyjma větrných elektráren v pobřežních vodách je třeba tyto technologie ještě vyzkoušet v „ostrém nasazení“, což se týká zejména podmořských vodních turbín. Nezbývá než doufat, že určitý ekologický konzervatismus nebude bránit použití nových vyzkoušených technologií. Jak víme, vývoji přehrad v ústí řek bránil rozhodný odpor ochránců přírody a rybářů. Každé zařízení má dopady na životní prostředí. Je proto třeba, abychom byli s to je co nejpřesněji stanovit a posoudit skutečnou rovnováhu mezi náklady a přínosy.

7.2. Před nedávnem byl mezi Paimpolem a ostrovem Bréhat vybudován první podmořský park vodních turbín. Proudý přílivu a odlivu působí na lopatky turbíny, která může dosáhnout výkonu 1 MW. Tyto podmořské vodní turbíny mohou zajistit elektrickou energii potřebnou pro 3 000 domácností.

7.3. A konečně závisí technologie využití mořské energie z hlediska účinnosti na umístění zařízení. Nepředstavují tudíž univerzálně účinný zdroj energie. Bude tedy třeba, abychom v této oblasti projevili více soudnosti, než tomu bylo u určitých dotovaných obnovitelných zdrojů energie, jako jsou např. fotovoltaické panely, které jsou někdy instalovány spíše z důvodu daňové výhodnosti než účelnosti. Je třeba rovněž zdůraznit, že zdanění CO₂ přispěje k tomu, že se z hospodářského hlediska stanou zajímavé technologie získávání energie z obnovitelných zdrojů, které jsou dnes teprve v počátečním stádiu.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Agenda 2030 – Odhodlání Evropské unie globálně podporovat udržitelný rozvoj**(Stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2017/C 034/09)

Zpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21/01/2016
Právní základ	čl. 29 odst. 2 jednacího řádu Stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	29/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	20/10/2016
Plenární zasedání č.:	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	141/1/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá Agendu 2030, neboť tato agenda obsahuje ambiciózní soubor cílů i dílčích úkolů k přeměně našeho světa a znamená historický posun ve způsobu řešení hospodářských, sociálních a environmentálních rozdílů na celém světě. Vzhledem k tomu, že Evropská unie (dále jen „EU“) má důležitou mezinárodní úlohu, pokud jde o diplomacii, prosazování lidských práv, obchod, rozvojovou a humanitární pomoc, jakož i o spolupráci s mnohostrannými organizacemi a dvoustrannou spolupráci s třetími zeměmi, může mít obrovský vliv na proces dosahování cílů udržitelného rozvoje na celosvětové úrovni. Soudržné, účinné a měřitelné provádění Agendy 2030 však může být narušeno tím, že podávání zpráv je dobrovolné. EHSV vyzývá EU, aby k provádění Agendy 2030 přistoupila jako k závazku a k příležitosti formovat budoucí politiky a programy EU. EHSV rovněž poukazuje na to, že EU by měla Agendu 2030 přijmout za svou, neboť Evropské unii nabízí a poskytuje nový a do budoucna směřující podklad k tomu, aby se stala unií udržitelného rozvoje, a v souladu s tím občanům EU a zbytku světa přináší novou vizi rozvoje lidstva podporující začlenění.

1.2. Agenda 2030 v plné míře odráží evropské hodnoty, jimiž jsou blahobyt pro všechny, lidská práva, sociální spravedlnost, boj proti chudobě, demokratická správa věcí veřejných, sociálně tržní hospodářství a ochrana životního prostředí. Očekává se tudíž, že EU bude hrát vedoucí úlohu při provádění Agendy 2030 a bude přispívat k dosahování cílů udržitelného rozvoje na celosvětové úrovni. EU tak bude uznána předním aktérem v rámci prosazování environmentálně, sociálně a hospodářsky odpovědného a udržitelného rozvoje, jakož i dodržování lidských práv, rovnosti žen a mužů, nediskriminace a podpory pro zranitelné skupiny. Zastřešující prioritou politik a programů EU by mělo být vymýcení chudoby. Kromě toho by měly být do celkové strategie EU v oblasti provádění Agendy 2030 plně a účinně začleněny zásady klimatické spravedlnosti a „spravedlivého přechodu“.

1.3. EHSV poukazuje na to, že EU bude schopna plnit svůj závazek k udržitelnému rozvoji na celosvětové úrovni, a tudíž podstatně a účinně podporovat provádění Agendy 2030 jen tehdy, pokud provede nezbytné změny, aby vyváženým způsobem podporujícím začlenění přizpůsobila své politiky a programy třem pilířům cílů udržitelného rozvoje. EU a členské státy mají vůči občanům EU i zbytku světa morální a politickou povinnost řešit provádění Agendy 2030 politicky soudržně a koordinovaně. Orgány EU a členské státy naléhavě potřebují dosáhnout shody na dalším postupu na nejvyšší politické úrovni prostřednictvím interinstitucionální dohody mezi Komisí a Parlamentem, aby vytvořily silný základ pro další politické kroky ⁽¹⁾. Tato dohoda o provádění cílů udržitelného rozvoje by se měla stát základem zastřešující strategie začleňování Agendy 2030 s cílem učinit z EU unii udržitelného rozvoje.

1.4. Jak již EHSV uvedl v dřívějším stanovisku ⁽²⁾, požaduje zřízení fóra evropské občanské společnosti pro udržitelný rozvoj, které by prosazovalo a monitorovalo provádění Agendy 2030 s cílem zajistit jednotnost vnitřních a vnějších politik a programů EU. Do tohoto fóra by se měly jako klíčoví aktéři plnou měrou zapojit všechny zúčastněné subjekty včetně Rady, Komise, Parlamentu a občanské společnosti, a učinit tak činnost fóra transparentní a odpovědnou vůči evropským občanům. EHSV je připraven tento proces usnadňovat.

1.5. Od roku 2017 by měla EU sama iniciativně předkládat zasedání politického fóra OSN na vysoké úrovni pravidelný dobrovolný přezkum svých vnitřních a vnějších politik a programů. EU bude první regionální organizací, která tak učiní. Kromě toho by EU měla vypracovávat roční tematické zprávy v souladu s každoročními tematickými přezkumy politického fóra OSN na vysoké úrovni. Do tohoto procesu podávání zpráv by měla prostřednictvím Evropského fóra pro udržitelný rozvoj být plně zapojena občanská společnost. EHSV je připraven tento proces usnadňovat ⁽³⁾.

1.6. EU má povinnost plně dodržovat mezinárodní a evropské smlouvy a dohody týkající se ochrany životního prostředí, lidských práv a hospodářských, sociálních a kulturních práv. Mezinárodní a evropské právní předpisy by tudíž měly být východiskem přístupu EU k provádění, monitorování a přezkumu Agendy 2030. Dobrovolná povaha Agendy 2030 by neměla narušit povinnost plně a účinně začlenit a integrovat závazky EU podle mezinárodního práva a práva EU do celkové strategie EU v oblasti provádění cílů udržitelného rozvoje. Mezinárodní závazky EU by měly platit pro všechny politiky a programy EU.

1.7. Evropská komise se musí zabývat způsobem, jak do Agendy 2030 zapojit nástroje vnější činnosti. Prvním krokem je zmapování vnějších politik, tento krok však nestačí a je třeba jej doplnit podrobnou a komplexní analýzou a posouzením mezer, které určí skutečné mezery existující mezi stávajícími vnějšími politikami a programy a budoucími politikami a programy, které by měly v plném rozsahu, vyvážené a spravedlivě zahrnovat, začleňovat a integrovat hospodářské, sociální environmentální pilíře Agendy 2030. EHSV tudíž vyzývá Komisi, aby přijala konkrétní opatření s cílem začlenit uvedené kroky do nadcházejícího sdělení o provádění cílů udržitelného rozvoje.

1.8. Evropská komise musí plně integrovat a začleňovat Agendu 2030 do vnější činnosti Evropské unie. EU je ve světě významným aktérem, který prostřednictvím své vnější činnosti a nástrojů vstupuje do vztahů s dalšími zúčastněnými subjekty (veřejnoprávními, mezivládními, soukromými i nevládními). Evropská komise by tudíž měla využívat klíčové oblasti, jako jsou politiky týkající se obchodu a rozvoje, politika sousedství, politiky v oblasti životního prostředí a klimatu, zahraniční a bezpečnostní politika, sociální a solidární ekonomika, prosazování lidských práv, humanitární pomoc, omezování rizik katastrof a transfery technologií, k tomu, aby iniciativně prosazovala provádění Agendy 2030. Evropská komise musí Agendu 2030 plně začlenit do Evropského konsensu o rozvoji a využívat ji v něm a EHSV lituje, že agenda nebyla v dostatečné míře zahrnuta do globální strategie EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku ⁽⁴⁾. Evropská komise by měla do dlouho očekávaného a velmi zpožděného sdělení o Agendě 2030 zařadit smysluplný program s cílem dosáhnout soudržnosti a koordinace politik ve svých vnějších činnostech a programech, aby tak zaručila přístup na základě udržitelného rozvoje, který bude začleňován do všech vnějších politik.

⁽¹⁾ Jak je doporučeno ve stanovisku EHSV NAT/693, *Udržitelný rozvoj – mapování vnitřních a vnějších politik EU*, zpravodaj: Ioannis Vardakastanis, spolupřevodajka: Jarmila Dubravská (Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 41).

⁽²⁾ Průzkumné stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru *Fórum evropské občanské společnosti pro udržitelný rozvoj*, Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 73.

⁽³⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

1.9. Evropská komise, konkrétně pak vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, by měla zřídit účinné mechanismy pro soudržnou koordinaci oficiální rozvojové pomoci a akčního programu z Addis Abeby, aby bylo zajištěno, že oficiální rozvojová pomoc bude směřována do partnerství a zvláštních programů a projektů vypracovaných v souladu se třemi pilíři Agendy 2030, s plným zohledněním zásad vymýcení chudoby, zásady „nikdo nezůstane pozadu“, klimatické spravedlnosti, spravedlivého přechodu, růstu a rozvoje podporujícího začlenění, prosazování modernizace, rozvoje infrastruktury a udržitelných podniků, boje proti nerovnosti a záruky dodržování lidských práv.

1.10. EHSV doporučuje, aby Evropská komise v procesu začleňování Agendy 2030 do nástrojů vnější činnosti využila metodu podmíněnosti, kterou uplatňují evropské strukturální a investiční fondy, a aby proto byla podobná metoda podmíněnost Agendy 2030 uplatňována u všech politik a programů týkajících se cílů udržitelného rozvoje.

1.11. Delegace EU ve třetích zemích by měly provést průzkumy s cílem zhodnotit, jaké má veřejnost povědomí o cílech udržitelného rozvoje a jak těmto cílům rozumí. Evropská komise by měla pořádat a realizovat informační činnosti a kampaně, aby se Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj stala agendou evropskou. Evropská komise by měla provádět pravidelné průzkumy Eurobarometr s cílem zhodnotit, jaké mají občané EU povědomí o cílech udržitelného rozvoje a jak tyto cíle chápou. V tomto ohledu hrají zásadní úlohu organizace občanské společnosti.

1.12. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby vydávala výroční zprávu o provádění vnějších činností a fondů v souvislosti s Agendou 2030. Tato výroční zpráva by měla být součástí plánovaných výročních zpráv EU o provádění cílů udržitelného rozvoje. Evropská komise by měla rovněž vypracovat soubor ukazatelů a referenčních hodnot Agendy 2030 a začlenit je do svých vnějších politik a programů, aby tak usnadnila hodnocení, posuzování a vykazování účinnosti provádění nasměrování finančních prostředků vnějších nástrojů EU směrem k projektům a programům souvisejícím s cíli udržitelného rozvoje, konkrétně pak toho, jak jsou hospodářské, sociální a environmentální pilíře Agendy 2030 zohledňovány v nástrojích vnější činnosti EU.

1.13. Evropská komise by měla ve svých vnějších politikách a programech podporovat model správy věcí veřejných vedené více zúčastněnými subjekty a učinit organizace občanské společnosti ve třetích zemích skutečnými partnery při provádění cílů udržitelného rozvoje. Základem tohoto nového přístupu ke konzultacím a participativnímu rozhodování by měly být transparentnost, odpovědnost a partnerství. Demokratické provádění Agendy 2030 vyžaduje plné začlenění organizací občanské společnosti ve všech fázích, a to včetně monitorování a přezkumu.

1.14. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby začlenila budování kapacit organizací občanské společnosti do nástrojů financování a do svých vnějších politik a programů. Komise by měla zřídit zvláštní program a rozpočtovou linii na podporu budování kapacit organizací občanské společnosti, aby se mohly do tohoto procesu plně zapojit. Stávající programy budování kapacit musí být explicitněji otevřeny organizacím občanské společnosti, jež budují mosty mezi místními otázkami a záležitostmi veřejné správy⁽⁵⁾.

1.15. EHSV spolupracuje se širokou škálou partnerů v mnoha zemích na celém světě, a je tedy připraven usnadňovat skutečné a smysluplné zapojení všech partnerů (zejména z občanské společnosti) do provádění a monitorování cílů udržitelného rozvoje a za tímto účelem se zavazuje napomáhat účasti občanské společnosti při provádění na vnitrostátní úrovni.

2. Úvod

2.1. EHSV vítá závazek nazvaný „Přeměna našeho světa“ vedoucích světových představitelů ze dne 25. září 2015 týkající se Agendy pro udržitelný rozvoj 2030, která stanoví soubor cílů v oblasti odstranění chudoby, ochrany planety a zajištění blahobytu pro všechny. Pro každý cíl byly stanoveny konkrétní úkoly, které mají být dosaženy v příštích patnácti letech. Očekává se tudíž, že Agenda 2030 bude napomáhat vzniku a navazování silných a inkluzivních partnerství mezi všemi zúčastněnými subjekty, a významně tak podpoří realizaci nového modelu správy věcí veřejných na celosvětové úrovni.

2.2. Agenda 2030 se vyznačuje svým univerzálním, nedělitelným a integrovaným přístupem k hospodářskému, sociálnímu a environmentálnímu pilíři, kterým dosahuje jedinečné vyváženosti mezi všemi třemi aspekty udržitelného rozvoje. Z tohoto důvodu Agenda 2030 představuje historickou změnu ve způsobu řešení hospodářských, sociálních a environmentálních rozdílů na celém světě.

⁽⁵⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

2.3. Agenda 2030 je akčním plánem pro lidi, planetu a blahobyt. Stanoví sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a 169 úkolů, které se rovnocenným způsobem zaměřují na hospodářský, sociální a environmentální rozměr udržitelného rozvoje s cílem zajistit blahobyt pro všechny, využít naplnění rozvojových cílů tisíciletí, řešit deficity a nedostatky rozvojových cílů tisíciletí a nabídnout světu novou vizi udržitelného rozvoje a růstu podporujícího začlenění, která přinese prospěch všem skupinám obyvatel. Agenda 2030 má za cíl i chránit, prosazovat a naplňovat lidská práva a rovnost pro všechny, a to s větším důrazem na rovnost žen a mužů (cíl 5).

2.4. EHSV přijímá a plně podporuje význam zásady „nikdo nezůstane pozadu“, která platí pro všechny cíle udržitelného rozvoje a všechny úkoly, a měla by být tudíž v plném rozsahu začleňována při rozvoji partnerství, politik a činností v rámci provádění a monitorování Agendy 2030.

2.5. Agenda 2030 ustavila na úrovni OSN řídicí strukturu na vysoké úrovni nazvanou politické fórum na vysoké úrovni, což je platforma mnoha zúčastněných subjektů, jež má provádět systematické přezkumy a přijímat návazná opatření v rámci provádění Agendy 2030. První zasedání politického fóra na vysoké úrovni po podpisu Agendy 2030 se konalo v červenci 2016 a 22 vlád včetně čtyř členských států EU na něm předložilo vůbec první dobrovolné vnitrostátní přezkumy, které informovaly o úsilí při provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 v jejich zemích (těmito zeměmi byly Estonsko, Finsko, Francie a Německo, jakož i Černá Hora, Čína, Egypt, Filipíny, Gruzie, Kolumbie, Korejská republika, Madagaskar, Maroko, Mexiko, Norsko, Samoa, Sierra Leone, Švýcarsko, Togo, Turecko, Uganda a Venezuela).

2.6. Během provádění Agendy 2030 je třeba věnovat větší pozornost činnostem, politikám, programům a budování transparentních a participativních partnerství mnoha zúčastněných subjektů, jejichž cílem bude vymýtit hospodářské, sociální a environmentální rozdíly na celém světě na základě zásad univerzality, nedělitelnosti, transparentnosti, odpovědnosti a lidských práv.

2.7. Univerzální a nedělitelná povaha Agendy 2030 platí stejnou měrou pro rozvojové i pro rozvinuté země a její provádění si vyžádá transformační hospodářské, sociální a environmentální změny na všech stranách. Vzhledem k tomu, že se od EU očekává, že při provádění Agendy 2030 půjde příkladem, měly by EU a členské státy sladit veškeré politiky a programy za účelem splnění cílů boje proti chudobě a nerovnosti, ochrany planety a vytváření hospodářského růstu podporujícího začlenění, a to vyváženým a jednotným způsobem, který bude ku prospěchu rovným dílem všem skupinám obyvatel, jakož i v zájmu integrace a začleňování tří pilířů cílů udržitelného rozvoje.

2.8. Orgány EU budou muset zahájit procesy na vysoké úrovni, které povedou k politickým rozhodnutím na vysoké úrovni, aby se EU stala unií udržitelného rozvoje. Je proto mimořádně důležité, aby byla vypracována zastřešující strategie provádění cílů udržitelného rozvoje, která vyváženým způsobem podpoří, zajistí a zavede v politikách a programech EU jednotnost a koordinaci a rovným způsobem zohlední všechny tři pilíře Agendy 2030.

3. Zajistit celosvětové vedoucí postavení EU při provádění Agendy 2030

3.1. Největší výzvou v rámci provádění Agendy 2030 je vymýcení chudoby ve všech jejích podobách včetně extrémní chudoby. Jedná se i o klíčovou průřezovou zásadu a hodnotu, která je zakotvena ve Smlouvách Evropské unie a je základním předpokladem dosažení udržitelného rozvoje (cíl 1). EU má výrazné zastoupení po celém světě, a tudíž se stala de facto hlavním aktérem se silným vlivem na politiky hospodářského růstu a rozvoje na celém světě. Má proto jedinečnou příležitost směřovat své vnější politiky a programy k provádění Agendy 2030 na celosvětové úrovni, a to tím, že zajistí, aby byly všechny tři pilíře Agendy 2030 vyváženě integrovány do všech nástrojů vnější činnosti EU. Vzhledem k univerzality a nedělitelnosti Agendy 2030 by EU měla očekávat, že bude přísně kontrolována, především z hlediska toho, jak dobře tento problém řeší.

3.2. EU by měla hledat mechanismy pro sdílení zátěže a přínosů vyplývajících ze změny klimatu, neboť změna má dopad na lidská práva, chudobu a rovnost. Jedním takovým mechanismem je „klimatická spravedlnost“, pojem užívaný pro souhrnné označení globálního oteplování jako etického a politického, nikoli jen čistě environmentálního nebo fyzikálního problému. Toto pojetí vztahuje účinky změny klimatu k pojmu spravedlnosti, zejména environmentální spravedlnosti a sociální spravedlnosti, a zkoumá otázky, jako jsou rovnost, lidská práva, kolektivní práva a historická odpovědnost za změnu klimatu. Základním tvrzením klimatické spravedlnosti je teze, podle níž ti, kdo za změnu klimatu nesou nejmenší odpovědnost, jsou touto změnou zasaženi nejvíce.

3.3. Stejně tak je zásadní začlenit a integrovat do vnějších politik a programů EU koncepci „spravedlivého přechodu“, který prostřednictvím vnějších nástrojů EU pomáhá ochránit práva lidí a zaměstnanců (např. na důstojnou práci) a současně zajistí modernizaci a to, aby vnitrostátní ekonomiky a podnikatelské subjekty neškodily životnímu prostředí a byly sociálně odpovědné.

3.4. Spravedlivé provádění hospodářského, sociálního a environmentálního pilíře Agendy 2030 prostřednictvím vnější činnosti EU by mělo zahrnovat strategie prosazující nízkouhlíkové, oběhové a ekonomiky sdílení, udržitelnou produkci a spotřebu potravin, investice do inovací a modernizace dlouhodobé infrastruktury a podporu udržitelných podniků ⁽⁶⁾.

3.5. Agenda 2030 se opírá o princip a přístup dobrovolnosti, což může narušit její plné a rychlé provádění. EU by však měla provádění Agendy 2030 ve vnitřní i vnější oblasti stanovit jako povinný proces; sedmnáct cílů agendy je plně slučitelných se zásadami a hodnotami EU, jak jsou zakotveny ve Smlouvách o EU, a proto je nutné tyto cíle začleňovat a provádět prostřednictvím politik a programů EU. Z těchto zásad a hodnot by měla vycházet vnější činnost EU.

3.6. Plné provedení Agendy 2030 ze strany EU vyžaduje skutečný závazek orgánů a členských států EU na nejvyšší politické úrovni, aby bylo možné účinně a rychle začlenit, integrovat a zařadit cíle udržitelného rozvoje do všech politik a programů EU.

3.7. Univerzální povaha Agendy 2030 a závazky zemí z celého světa bez ohledu na stupeň jejich hospodářského a sociálního rozvoje a jejich životní úroveň představují pro EU velmi významnou výzvu z hlediska zajištění vedení a podpory postupného provádění Agendy 2030 na celosvětové úrovni. Aby toho však EU dosáhla a napomohla prosazování Agendy 2030, musí přijmout potřebná rozhodnutí a provést nutné změny svých politik a programů.

3.8. Je třeba poznamenat, že od schválení Agendy 2030 uplynul rok a po tu dobu se Evropská komise jejímu provádění věnovala velmi nejednotně a nekoordinovaně. První zasedání politického fóra na vysoké úrovni se konalo v červenci 2016 na půdě OSN, kde čtyři členské státy (Estonsko, Finsko, Francie a Německo) představily své dobrovolné přezkumy. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že Evropská komise nepředložila pro první zasedání politického fóra na vysoké úrovni jednotnou a koordinovanou strategii, aby usnadnila lepší koordinaci a zajištění součinnosti mezi členskými státy navzájem a mezi členskými státy a institucemi EU.

3.9. Tento nedostatek koordinace se odráží i v konzultačních dokumentech globální strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku i nového konsensu o rozvoji, který reaguje na omezenou integraci a začleňování Agendy 2030. Na počátku roku Evropská komise zahájila konzultaci o evropském pilíři sociálních práv bez jakéhokoli odkazu na Agendu 2030, konkrétněji na sociální pilíř agendy. Je třeba připomenout, že EHSV v současné době připravuje stanovisko k evropskému pilíři sociálních práv, v němž jsou uvedeny názory výboru. EHSV rozhodně zdůrazňuje, že EU nemůže a neměla by provádět Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 izolovaně.

3.10. Rozvojová pomoc z EU a členských států směřuje do přibližně 150 zemí; EU a členské státy jsou největšími dárci oficiální rozvojové pomoci a jejich příspěvek tvoří více než 50 % celkové každoročně darované celosvětové oficiální rozvojové pomoci. Předběžné údaje uvádějí, že celková oficiální rozvojová pomoc EU (orgány EU a členské státy) se v roce 2015 zvýšila na 68 miliard EUR – což znamená růst třetím rokem po sobě, navýšení o 15 % oproti roku 2014 a dosažení dosud nejvyšší úrovně. EHSV vyzývá EU a členské státy, aby navýšily celkovou oficiální rozvojovou pomoc: v roce 2015 činila 0,47 % hrubého národního důchodu EU (HND) a měla by dosáhnout cílové hodnoty 0,7 %.

3.11. Průzkum Eurobarometr ukazuje, že „téměř devět z deseti občanů EU podporuje rozvojovou pomoc (89 % – nárůst o 4 procenta od roku 2014). Více než polovina respondentů uvedla, že EU by měla poskytnout pomoc na přislíbené úrovni“ ⁽⁷⁾. Evropané očekávají, že EU dodrží své závazky týkající se cílů udržitelného rozvoje a poskytne novou vizi udržitelné Evropy a že splní své povinnosti týkající se provádění.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁷⁾ Zvláštní Eurobarometr č. 441 – The European Year for Development – Citizens' views on development, cooperation and aid (Evropský rok rozvoje – názory občanů EU na rozvoj, spolupráci a pomoc).

3.12. Evropská komise by měla provést přezkum politik a programů zaměřených na třetí země, aby zajistila jejich slučitelnost s Agendou 2030. Mapování, které Evropská komise provádí, by mělo být doplněno komplexní a podrobnou analýzou mezer, která by určila nedostatky a nesoulad mezi politikami a programy EU zaměřenými na třetí země a cíli udržitelného rozvoje.

3.13. Neexistuje dostatek spolehlivých a rozčleněných údajů o situaci zranitelných lidí ve světě. Proto by Evropská komise měla podpořit činnost meziagenturní a odborné skupiny pro ukazatele cílů udržitelného rozvoje. Eurostat musí posílit svou kapacitu pro měření dopadu Agendy 2030 na zranitelné skupiny uvnitř EU. EHSV žádá, aby byla vydávána výroční zpráva o provádění činnosti a fondů v souvislosti s Agendou 2030. Tato výroční zpráva by měla být součástí plánovaných výročních zpráv Eurostatu o provádění cílů udržitelného rozvoje pro Evropu.

3.14. Orgány EU by měly přijmout nezbytná opatření, aby byly schopny řešit problém účinného uplatnění zásady „nikdo nezůstane pozadu“ a plně začlenit tuto zásadu do svých politik a programů. Dosažení tohoto cíle vyžaduje významnou míru rozčleněných, spolehlivých a přístupných údajů.

3.15. Evropská komise by měla při provádění komplexního přezkumu nebo stanovování postupů pro monitorování provádění Agendy 2030 vždy zapojovat a konzultovat občanskou společnost. EHSV však zastává názor, že Evropská komise by měla činnosti budování kapacit pro občanskou společnost začleňovat do všech svých politik a programů, a učinit tak občanskou společnost skutečným partnerem při provádění cílů udržitelného rozvoje tím, že poskytne financování pro mezinárodní spolupráci občanské společnosti v EU s organizacemi občanské společnosti v jiných regionech. Za tímto účelem EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby podpořila zřízení Fóra evropské občanské společnosti pro udržitelný rozvoj, jak doporučuje stanovisko EHSV *Fórum evropské občanské společnosti pro udržitelný rozvoj* ⁽⁸⁾.

3.16. Orgány EU by měly zřídit interinstitucionální koordinační mechanismus, aby bylo možné účinně, rychle a jednotně začlenit a integrovat cíle a úkoly Agendy 2030 do všech politik a programů vnější činnosti EU. Komplexní zapojení do provádění cílů udržitelného rozvoje na globální úrovni ze strany EU vyžaduje strategické plánování budoucnosti vnějších politik a programů EU. EHSV proto vyzývá Evropskou komisi:

3.16.1. aby v nadcházejícím sdělení o Agendě 2030 předložila smysluplný program pro dosažení jednotnosti a koordinace politik ve svých vnějších činnostech a programech. Sdělení bez smysluplného plánu transformace vnějších politik EU na politiky vycházející z Agendy 2030 nenaplní očekávání lidí na celém světě. Tento plán by měl být součástí zastřešující strategie EU, která zahrne potřebná opatření a provede nezbytné změny s cílem soudržně provést Agendu 2030 v politikách a programech EU na celosvětové úrovni. Základním prvkem zastřešující strategie by měl být model správy věcí veřejných zajišťované více zúčastněnými subjekty, který zajistí plné zapojení organizací občanské společnosti do provádění cílů udržitelného rozvoje ⁽⁹⁾;

3.16.2. aby zajistila, že globální strategie EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku bude širším mechanismem, aby byla Agenda 2030 začleňována v oblastech, jako je obchod, rozvoj, demokracie, lidská práva, humanitární pomoc, snižování rizika katastrof, transfer technologií a opatření v oblasti klimatu;

3.16.3. aby zajistila, že návrh budoucího konsensu o rozvoji nastolí skutečnou koordinaci mezi orgány EU a členskými státy při poskytování pomoci třetím zemím. Tato koordinace by měla zahrnovat sdružování zdrojů. Konsensus by měl obsahovat účinnou dvoustrannou koordinaci mezi EU a členskými státy týkající se jejich vnitrostátních priorit, partnerství s EU a zapojování dalších veřejných a soukromých dárců. Očekává se, že tato koordinace přinese multiplikační efekt pro naplnění Agendy 2030 a sníží nepříznivý dopad tříštění a překrývání pomoci, k němuž v současné době dochází;

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV *Fórum evropské občanské společnosti pro udržitelný rozvoj*, zpravodajka: Brenda King, odstavec 1.4 (Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 73); Stanovisko EHSV *Hodnocení strategie Evropa 2020: strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*, zpravodaj: Stefano Palmieri (Úř. věst. C 12, 15.1.2015, s. 105).

3.16.4. aby prostřednictvím svých vnějších politik a programů prosazovala sociální a solidární ekonomiku. EHSV zastává názor, že sociální a solidární ekonomika je plně v souladu s dosahováním cílů udržitelného rozvoje, a proto může být tento sektor ekonomiky nápomocen při vyváženém provádění hospodářského, sociálního a environmentálního pilíře Agendy 2030;

3.16.5. aby vyjasnila a upřesnila prostředky, které mají být použity k provádění Agendy 2030, a současně hledala silné synergie s akčním programem z Addis Abeby a fórem financování pro rozvoj.

3.17. Nový holistický přístup Agendy 2030 s univerzální a nedělitelnou povahou tří vzájemně propojených pilířů poukazuje na komplexnější model lidského rozvoje, a proto výsledky provádění Agendy 2030 nelze měřit tradičním způsobem výhradně pomocí HDP pro hodnocení hospodářského růstu a rozvoje podporujícího začlenění.

3.18. Evropská unie by měla vypracovat a provádět konkrétní politiky a programy s cílem plně provést Agendu 2030, a to se zvláštním zaměřením na prosazování demokracie, lidských práv, environmentálních politik, právního státu a růstu podporujícího začlenění, který přinese reálné zlepšení životních podmínek zranitelných skupin. To by měly být základní složky vnější činnosti, politik a programů EU a tyto složky by měly klást důraz na prosazování vyváženého provádění všech tří pilířů Agendy 2030.

3.19. Služba pro vnější činnost by také měla připravit a provádět soudržný plán, který bude obsahovat měřitelná opatření a iniciativy. Cílem by mělo být, aby díky své vedoucí úloze při soudržném začleňování Agendy 2030 do svých činností, politik a programů byla EU v očích zbylých zemí světa považována za průkopníka vyváženějšího a spravedlivějšího provádění Agendy 2030.

3.20. Evropská komise by měla stanovit podmíněnost na základě Agendy 2030 tvořenou sedmnácti cíli a tato podmíněnost by měla být součástí všech politik a programů financovaných EU v rámci její vnější činnosti. Příjemci těchto programů by při jejich provádění měli nést odpovědnost za plnění této podmíněnosti. Podmíněnost na základě Agendy 2030 musí bezpochyby stejně a v plné míře platit pro všechny politiky a programy EU. Zásada podmíněnosti je již zahrnuta do regulačního rámce strukturálních a investičních fondů EU⁽¹⁰⁾.

3.21. Obecně se uznává, že Agenda 2030 přináší změnu paradigmatu směrem k rozvojové agendě a že tato skutečnost by se měla v plné míře projevit v programech rozvojové spolupráce EU. Sedmáct cílů Agendy 2030 by tedy mělo být v plné míře začleněno, integrováno a zařazeno do agendy rozvojové spolupráce EU. EU by při přípravě a provádění vnější činnosti měla také plně dodržovat a zohledňovat mezinárodní úmluvy včetně úmluv týkajících se životního prostředí a lidských práv⁽¹¹⁾.

3.22. Evropská komise by měla do svých vnějších politik a programů začlenit opatření, která posoudí, jak lidé chápou a vnímají dopad provádění Agendy 2030. Z toho důvodu by Evropská komise měla v členských státech EU uskutečnit průzkum Eurobarometr a příslušné průzkumy v partnerských zemích. Je třeba připomenout a zdůraznit, že podle průzkumu Eurobarometr pouze „třetina Evropanů slyšela nebo četla o cílech udržitelného rozvoje (36 %)“.

⁽¹⁰⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006

⁽¹¹⁾ Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace 21. prosince 1965

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech 16. prosince 1966

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech 16. prosince 1966

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen 18. prosince 1979

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání 10. prosince 1984

Úmluva o právech dítěte 20. listopadu 1989

Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin 18. prosince 1990

Mezinárodní úmluva na ochranu všech osob před nuceným zmizením 20. prosince 2006

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. 13. prosince 2006

4. Zajistit smysluplnou úlohu organizací občanské společnosti v procesu provádění Agendy 2030 na celém světě

4.1. Agenda 2030 vyzývá svět, aby přešel k modelu správy zahrnujícímu více zúčastněných subjektů, v němž hraje větší úlohu občanská společnost. Tato změna zahrnuje nové metody práce s větší mírou spolupráce a začleňování, jejichž základem bude participativní rozhodování.

4.2. Proces vyjednávání Agendy 2030 mobilizoval a přilákal nové aktéry z řad občanské společnosti, a toto zapojení občanské společnosti je tedy třeba v procesu provádění využít, posílit a formalizovat. Díky kladným a účinným příspěvkům organizací občanské společnosti během jednání o Agendě 2030 je úloha občanské společnosti při provádění Agendy skutečně nepostradatelná, což občanskou společnost učinilo faktickým partnerem v tomto procesu.

4.3. Občanská společnost musí hrát zásadní úlohu při provádění Agendy 2030 na celosvětové, regionální a vnitrostátní úrovni. Je nutno zajistit, aby občanská společnost měla účinnou úlohu i na vnitrostátní úrovni v členských státech EU a v partnerských zemích. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby do svých politik a programů v zájmu realizace účasti a partnerství občanské společnosti začleňovala, integrovala a zařazovala činnosti budování kapacit občanské společnosti.

4.4. EHSV si je vědom omezení, bariér a překážek, s nimiž se organizace občanské společnosti v mnoha částech světa potýkají, a toho, že tato politováníhodná situace brání jejich skutečné a účinné účasti v tomto procesu. Vyzývá proto Evropskou komisi, aby stanovila partnerským zemím povinnost usnadňovat reálnou účast občanské společnosti, a to prostřednictvím systematické konzultace a zapojení do plánování, provádění a monitorování Agendy 2030 v souvislosti s projekty a programy, zejména těmi, které financuje EU. Má-li být tohoto záměru dosaženo, měly by delegace EU v partnerských zemích provádět pečlivé monitorování a podávat zprávy Komisi a vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Delegace OSN v partnerských zemích by měly rovněž pořádat konzultační setkání s organizacemi občanské společnosti na téma programů financování z EU.

4.5. Občanská společnost by se však měla proaktivně snažit přizpůsobit se požadavkům Agendy 2030, aby mohla účinně ovlivnit její provádění. Je jasné, že Agenda 2030 vyzývá organizace občanské společnosti, aby se staly skutečnou hnací silou jejího provádění, což znamená, že občanská společnost by měla k tomuto procesu přistupovat jako ke změně paradigmatu ohledně způsobu její organizace a činnosti. Tohoto cíle lze dosáhnout jen tehdy, pokud se občanská společnost připraví a restrukturalizuje tak, aby byla schopna se plně podílet na rozhodovacím procesu. Organizace občanské společnosti by měly být reprezentativní, demokratické, transparentní a odpovědné.

4.6. Zřízení fóra pro udržitelný rozvoj v EU, k němuž v budoucnu dojde, je dobrým vzorem platformy, kterou by bylo možné po přizpůsobení místním podmínkám opakovat v jiných regionech a zemích světa ⁽¹²⁾.

4.7. EHSV je připraven usnadňovat smysluplné zapojení organizací občanské společnosti do provádění, monitorování a přezkumu Agendy 2030 na celosvětové úrovni. EHSV může tyto snahy podpořit plným využitím své široké sítě kontaktů, partnerů a zúčastněných subjektů v mnoha regionech světa. Vyzývá také Evropskou komisi, aby do svých vnějších politik a programů integrovala a začlenila strukturální a smysluplnou podporu, která organizacím občanské společnosti ve třetích zemích umožní podílet se na procesu provádění Agendy 2030 jakožto plnohodnotní partneři.

V Bruselu dne 20. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Hodnocení programu Horizont 2020
v polovině období**

(Průzkumné stanovisko)

(2017/C 034/10)

Zpravodaj: **Ulrich SAMM**

Konzultace	slovenské předsednictví Rady, 14/03/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
	Průzkumné stanovisko
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci:	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	20/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	180/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá program Horizont 2020 jako silný a úspěšný program, který spojuje excelenci, společné výzkumné infrastruktury, přeshraniční spolupráci a součinnost mezi akademickou obcí, průmyslem, malými a středními podniky a výzkumnými organizacemi.

1.2. Program Horizont 2020 je klíčovým politickým nástrojem pro provedení strategie Evropa 2020 s cílem „přispívat k udržitelnému hospodářskému růstu a ke konkurenceschopnosti v Evropě posilováním inovační kapacity členských států a Unie s cílem reagovat na zásadní výzvy, jimž čelí evropská společnost“.

1.3. EHSV proto v souladu s výborem Evropského parlamentu pro výzkum (ITRE) požaduje, aby byly z Evropského fondu pro strategické investice (EFIS) vráceny 2,2 miliardy do programu EU pro výzkum a inovace Horizont 2020.

1.4. EHSV vítá skutečnost, že v programu Horizont 2020 mají větší váhu inovace. Jsou klíčem k ekonomickému růstu. Nově zavedený nástroj pro malé a střední podniky je kladným příkladem účinného uplatňování, výběru a sledování.

1.5. Financování základního výzkumu je neobyčejně úspěšné. Vysoce uznávány jsou zejména granty Evropské rady pro výzkum (ERC Grants): jsou považovány za ocenění na vysoké úrovni pro jednotlivé výzkumné pracovníky a fungují jako celoevropské referenční kritérium.

1.6. EHSV je znepokojen tím, že bylo značně sníženo financování výzkumu společenských výzev. S programem Horizont 2020 skončilo mnoho úspěšných případů vědecké spolupráce v rámci celé EU ze šestého a sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj. Kooperativní výzkum by měl opět hrát úlohu coby nepostradatelný prvek výzkumného a inovačního řetězce.

1.7. EHSV požaduje pečlivé hodnocení za účelem nalezení přiměřené rovnováhy mezi třemi základními pilíři: vynikající věda (Excellent Science), vedoucí postavení v průmyslu (Industrial Leadership) a společenské výzvy (Societal Challenges). Toto hodnocení by mělo zohlednit rozdíly mezi nimi z hlediska dopadu, doby realizace, aktivačního účinku a zejména konkrétní přidané hodnoty EU.

1.8. Evropská unie musí zajistit vyváženou podporu celému výzkumnému a inovačnímu řetězci, od základního výzkumu až k výzkumu zaměřenému na produkt.

1.9. EHSV rovněž zdůrazňuje, že společenské a humanitní vědy musí hrát klíčovou úlohu při analyzování a předvídání společenského vývoje, který způsobují změny pracovních a životních podmínek, jež jsou důsledkem demografických změn, globalizace, změny klimatu, nových technologií, digitalizace a vzdělávání pro nová kvalitní pracovní místa.

1.10. EHSV s velkým zájmem sleduje výsledky činnosti Evropského inovačního a technologického institutu (EIT) a doporučení vydaná Účetním dvorem. Očekáváme, že průběžné hodnocení přinese tomuto institutu značná zlepšení.

1.11. Zřízení nové Evropské rady pro inovace, kterou navrhuje Komise a jež má přímo oslovit podnikatele a inovátory, by mohlo mít zastřešující charakter, což by zefektivnilo nástroje pro financování inovací, a umožnilo by tak účinně překlenout propast v oblasti inovací.

1.12. EHSV důrazně doporučuje, aby při zavádění nového nástroje financování byly důkladně přezkoumány ostatní nástroje s cílem snížit jejich počet a co nejvíce je harmonizovat.

1.13. EHSV by rád zdůraznil, že poskytování finančních prostředků na mobilitu a zajištění přístupu k přeshraniční infrastruktuře je spolu s podporou pro výzkumné pracovníky hlavním přínosem Evropského výzkumného prostoru, který by měl být účinněji podporován.

1.14. EHSV je mimořádně znepokojen velkými rozdíly mezi členskými státy, co se týče poskytování vnitrostátních finančních prostředků na výzkum a inovace. To má za následek velké rozdíly v úspěšnosti při získávání finančních prostředků EU.

1.15. EHSV doporučuje přezkoumat všechny nástroje s cílem dosáhnout zlepšení, která mohou pomoci tyto rozdíly překonat. Za tím účelem bude hrát důležitou úlohu kooperativní výzkum spojující několik členských států a nová opatření v zájmu šíření excelence (Spreading Excellence) a rozšiřování účasti (Widening Participation).

1.16. EHSV požaduje, aby bylo posíleno vnitrostátní financování výzkumu a inovací, a chtěl by členskými státy připomenout, že financováním výzkumu a inovací ze strany EU nelze nahradit vnitrostátní úsilí.

1.17. EHSV také podporuje závěry Rady ze dne 27. května 2016, které zdůrazňují, že v rámci programu Horizont 2020 je třeba dbát na to, aby se zajistilo, že nebude rozšiřováno úvěrové financování na úkor financování výzkumu a inovací na základě grantů.

1.18. Je třeba dosáhnout přiměřené míry úspěšnosti, aby se zabránilo plýtvání zdroji a vzniku frustrace mezi nejlepšími účastníky z oblasti průmyslu a akademické obce. Je k dispozici škála návrhů protiopatření a Komise by je měla na zbytek období programu Horizont 2020 okamžitě provést.

1.19. Hlavním problémem zůstává potřeba více zjednodušit postupy programu Horizont 2020. Uznáváme úspěšnou snahu Komise zjednodušit žádosti. Naproti tomu provedení projektu může být nyní spojeno s dodatečnou zátěží. EHSV doporučuje, aby Komise co nejvíce přijala zásadu, že hlavním kritériem je soulad s vnitrostátními pravidly, za předpokladu, že tato pravidla splňují dohodnuté normy.

1.20. Průběžné hodnocení by mělo analyzovat, jak program Horizont 2020 kvalitativně přispívá ke svým cílům, kterými jsou podpora vynikající vědy, řešení naléhavých společenských výzev a podpora vedoucího postavení v průmyslu v zájmu vyššího hospodářského růstu podporujícího začlenění, který vytváří skutečná pracovní místa v Evropě, místo aby se příliš soustředil na kvantitativní opatření, jako je počítání publikací, patentů a návratnosti investic, jako tomu bylo v případě hodnocení sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj. Doporučuje také, aby byly v rámci strukturálních fondů a Evropského fondu pro strategické investice vytvořeny kompatibilní ukazatele pro investice do výzkumu a inovací.

2. Úvod

2.1. Program Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) byl zahájen v roce 2014 za účelem posílení vědecké excelence, řešení největších problémů, kterým čelí společnost v Evropě, a podpory hospodářského růstu. Vycházel ze sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj (2007–2013). Struktura programu Horizont 2020 se od sedmého rámcového programu významně liší, neboť program nyní také zahrnuje Evropský inovační a technologický institut (EIT) a části bývalého rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovace. Jak je patrné z této nové struktury i z názvu, v programu Horizont 2020 hrají inovace daleko významnější úlohu než v předchozím programu.

2.2. EHSV poskytl podrobnou analýzu návrhu nařízení o programu Horizont 2020 ve svém stanovisku z března 2012 ⁽¹⁾.

2.3. EHSV vítá program Horizont 2020 jako silný a úspěšný program, který spojuje excelenci, výzkumné infrastruktury a především výzkumné pracovníky z různých členských států EU, z přidružených států a z celého světa a jenž přináší významné výsledky a součinnost mezi akademickou obcí, průmyslem, malými a středními podniky a výzkumnými organizacemi. Jde o nejrozsáhlejší světový program pro veřejné financování výzkumu a inovací a také o přesvědčivou známku toho, že EU investuje do své budoucnosti.

2.4. Více než 90 % rozpočtu programu Horizont 2020 tvoří tyto tři hlavní pilíře:

- 1) „vynikající věda“ s Evropskou radou pro výzkum (ERV), budoucími a vznikajícími technologiemi (FET), mobilitou výzkumných pracovníků (akce „Marie Curie-Sklodowska“) a evropskými výzkumnými infrastrukturami (24,4 miliardy EUR);
- 2) „vedoucí postavení v průmyslu“ zaměřené na konkurenceschopnost evropského průmyslu v šesti dílčích programech se zvláštním důrazem na financování malých a středních podniků (17 miliard EUR);
- 3) „společenské výzvy“ se sedmi dílčími programy (29,7 miliard eur).

2.5. Program schválila Rada a Evropský parlament s celkovým rozpočtem přesahujícím 70 miliard EUR (téměř 80 miliard EUR při současných cenách) finančních prostředků poskytnutých v průběhu sedmi let. V roce 2015 byl rozpočet programu snížen o 2,2 miliardy EUR, aby tyto prostředky mohly být použity pro Evropský fond pro strategické investice.

2.6. Ve strategii EU hraje program Horizont 2020 mnohostrannou úlohu. Jde o finanční nástroj, jímž se provádí Unie inovací, jedna ze stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020, jejímž cílem je zajistit konkurenceschopnost Evropy v celosvětovém měřítku. Jeho základ však leží v Lisabonské smlouvě, zejména v článku 179 a následujících, které stanoví cíl vytvoření Evropského výzkumného prostoru a pověřují Evropskou unii úkolem provádět „programy výzkumu, technologického rozvoje a demonstrace za podpory spolupráce s podniky a mezi nimi, s výzkumnými středisky a s vysokými školami“.

2.7. Program Horizont 2020 byl vytvořen v době vážných hospodářských problémů a nezaměstnanosti mladých lidí v Evropě a v důsledku toho klade daleko větší důraz na inovace než dřívější výzkumné programy EU. Inovace se v této souvislosti obecně chápou jako obchodní zavedení nových nebo významně zlepšených produktů a služeb.

2.8. V této souvislosti program Horizont 2020 se svým zaměřením na hospodářský růst vytvořil také nový nástroj pro malé a střední podniky, který byl konkrétně navržen s cílem pomoci jednotlivým malým a středním podnikům být inovativnější. Jeho cílem je, aby 20 % finančních prostředků v pilířích 2 a 3 využily malé a střední podniky, a klade větší důraz na finanční nástroje.

3. Od výzkumu k inovacím

3.1. EHSV uznává úspěch programu Horizont 2020 a vítá změnu v zaměření pozornosti více na inovace v zájmu rostoucího hospodářství. Chtěl by však také poukázat na některá nebezpečí týkající se výzkumného a inovačního řetězce, o nichž se domnívá, že by mohla tento úspěch ohrozit.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 111.

3.2. Evropská unie se musí zabývat celým výzkumným a inovačním řetězcem, od základního výzkumu až k výzkumu zaměřenému na produkt. Pouze vyvážená podpora celého tohoto řetězce zajistí, že vytváření know-how povede k jeho uplatňování a nakonec ke společenským a hospodářským přínosům. EHSV požaduje pečlivé hodnocení za účelem nalezení přiměřené rovnováhy mezi třemi základními pilíři, kterými jsou vynikající věda, vedoucí postavení v průmyslu a společenské výzvy, a to z hlediska dopadu, doby realizace, aktivačního účinku a zejména konkrétní přidané hodnoty EU.

3.3. Základní výzkum je v Evropě mimořádně úspěšný. Financování zdola nahoru z budoucích a vznikajících technologií, akce „Marie Curie-Sklodowska“ a Evropské rady pro výzkum by rozhodně mělo být zachováno na vysoké úrovni. Vysoce uznávány jsou zejména granty Evropské rady pro výzkum: jsou považovány za ocenění na vysoké úrovni pro jednotlivé výzkumné pracovníky a fungují jako celoevropské referenční kritérium.

3.4. Měli bychom si také povšimnout, že moderní výzkum je z velké části prováděn ve spolupráci. Bez ohledu na význam, který má podpora jednotlivých výzkumných pracovníků, proto litujeme skutečnosti, že v programu Horizont 2020 byly výrazně sníženy finanční prostředky na základní kooperativní výzkum.

3.5. Na základní výzkum, který je spojen s dlouhou dobou potřebnou pro dosažení inovace a jenž je motivován především společenskými výzvami, se z velké části nevztahuje Evropská rada pro výzkum. Tento typ kooperativního výzkumu byl velmi úspěšný v dřívějších rámcových programech, ale v programu Horizont 2020 se jeho význam značně snížil. Financování společenských výzev bylo sníženo o 3,5 % za účelem financování Evropského fondu pro strategické investice a kooperativní výzkum v nižších úrovních technologické připravenosti 1–5 ztratil na významu oproti vyšším úrovním technologické připravenosti. V důsledku toho se mnoho univerzit a výzkumných organizací odklonilo od výzkumu společenských výzev, čímž namísto k posílení interakce mezi průmyslem a akademickou obcí došlo k jejímu snížení. EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby se tímto znepokojivým vývojem zabývala. Je mimořádně důležité, aby bylo znovu zavedeno financování společenských výzev a výzkum v úrovních technologické připravenosti 1–5 byl výrazněji zahrnut do společenských výzev programu Horizont 2020, a došlo tak k pokrytí celého výzkumného a inovačního cyklu. V této souvislosti je nadále velmi důležité, aby Komise úzce spolupracovala se zúčastněnými stranami při vypracovávání podrobností ohledně toho, jak budou společenské výzvy vypadat na úrovni pracovních programů.

3.6. EHSV vítá skutečnost, že v programu Horizont 2020 mají inovace větší váhu. Jsou klíčem k ekonomickému růstu. Nově zavedený nástroj pro malé a střední podniky je kladným příkladem účinného uplatňování, výběru a sledování. Úspěch tohoto nástroje je zřejmý ze skutečnosti, že původní cíl 20 % podílu rozpočtu pro tyto podniky byl již překročen. Hodnocení by mělo analyzovat dopad a účinnost tohoto nástroje v souvislosti s různými typy malých a středních podniků a jejich odůvodnění podání žádosti jako jeden podnik (což je případ většiny z nich) nebo jako konsorcium (vnitrostátní nebo v rámci celé EU). Je třeba dbát na to, aby bylo analyzováno, v jaké míře souvisí snížení vnitrostátního financování malých a středních podniků se žádostmi o financování na úrovni EU. Je nezbytné, aby malým a středním podnikům zůstalo též přístupné financování na regionální a místní úrovni, které jim je určené, a aby financování ze strany EU nebylo používáno k ospravedlnění snížení tohoto hlavního zdroje podpory na místní úrovni.

3.7. Pro úspěch programu Horizont 2020 je nepostradatelné zapojení průmyslu. Je zřejmé, že celková částka finančních prostředků z programu Horizont 2020 určená pro průmysl je méně významná v poměru k výdajům průmyslu na výzkum a inovace. Hlavní přínosy pro partnery z oblasti průmyslu lze spatřit ve vybudování sítí a navázání nových vztahů s univerzitami, výzkumnými organizacemi a dalšími zúčastněnými stranami, jako jsou města. Projekty EU hrají významnou úlohu při poskytování nezbytného zázemí pro vytvoření nových norem a při zajišťování nových odborných znalostí, nových klientů a trhů a nových talentů pro průmysl. Tento přínosný dopad na konkurenceschopnost Evropy by měl být dále podporován. Je třeba vzít na vědomí, že s ohledem na dobu potřebnou pro dosažení inovací a vytvoření pracovních míst zatím nelze na program Horizont 2020 uplatňovat ukazatele úspěšnosti, jako je počet nových pracovních míst.

3.8. EHSV s velkým zájmem sleduje výsledky činnosti Evropského inovačního a technologického institutu (EIT). Evropa potřebuje silnou interakci mezi průmyslem, výzkumem a vzděláváním, což je hlavním cílem tohoto institutu. Podle zvláštní zprávy Účetního dvora (z dubna 2016) však tento institut čelí několika závažným problémům. I když některé z nich již byly nedávno vyřešeny, očekáváme, že průběžné hodnocení povede k celkovému zlepšení tohoto institutu.

3.9. Komise zahájila debatu o oblasti působnosti a zřízení Evropské rady pro inovace. Tato rada by měla přímo oslovit podnikatele a inovátory. Evropská rada pro inovace by se mohla stát rychlejším mechanismem pro dokončení závěrečných kroků při překlenování propasti v oblasti inovací. Tato rada může mít zastřešující charakter a zefektivňovat nástroje pro financování inovací. To samozřejmě vyžaduje její důkladnou synchronizaci a harmonizaci se všemi ostatními nástroji financování. EHSV tuto iniciativu vítá a je připraven k této diskusi přispět, jakmile budou k dispozici konkrétní návrhy.

3.10. Jedním z hlavních problémů nadcházejících let je zajistit, aby program Horizont 2020 využil svůj plný potenciál na podporu sociálních inovací, což je zásadní pro dosažení cílů strategie Evropa 2020. EHSV připomíná, že za tímto účelem mohou díky své povaze hrát významnou úlohu podniky sociální ekonomiky, a vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby zajistily, že pro tyto podniky budou platit stejné podmínky pro přístup k financování z programu Horizont 2020 jako pro ostatní subjekty.

3.11. EHSV rovněž zdůrazňuje, že v Evropě mají velký význam společenské a humanitní vědy. V naší společnosti dojde k nevyhnutelným změnám v důsledku stárnutí populace a demografické změny, což přinese nové výzkumné priority⁽²⁾. Na cestě k vytvoření udržitelných podmínek projde naše společnost zásadními změnami. Změny mezních podmínek, které způsobují jevy, jako je globalizace, změna klimatu, přístup k energii a vznikající technologie (jejichž hlavní hybnou silou je digitalizace), společenské změny ještě urychlí. Klíčový význam bude mít zlepšení našeho vzdělávacího systému, abychom se dokázali připravit na budoucnost, a také správné dovednosti pro budoucí vysoce kvalitní pracovní místa. Hlavní prioritu by mělo získat hodnocení dopadu tohoto vývoje na naši společnost a také veškerých problémů, které mohou být vyvolány změnami pracovních a životních podmínek, přičemž klíčovou roli zde musí hrát sociální vědy.

4. Evropský výzkumný prostor a přidaná hodnota EU programu Horizont 2020

4.1. Jedním z cílů „rámcového programu pro výzkum a inovace“ (Horizont 2020) je dokončit Evropský výzkumný prostor (EVP). Program Horizont 2020 je též považován za politický nástroj pro provedení strategie Evropa 2020 a iniciativ Unie inovací. Hlavními prvky EVP jsou společná politika v oblasti evropských výzkumných infrastruktur, projekty kooperativního výzkumu, přeshraniční mobilita výzkumných pracovníků a koordinace hlavních výzkumných programů za splnění obtížné mezní podmínky, že programy EU musí fungovat v prostředí, ve kterém většinu veřejných finančních prostředků na výzkum a inovace spravují členské státy.

4.2. Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury (ESFRI) doposud sloužilo jako užitečný nástroj pro koordinaci za účelem určení nových výzkumných infrastruktur celoevropského zájmu. Ačkoli zřízení rozsáhlých výzkumných zařízení závisí zejména na vnitrostátním financování, evropská úroveň je důležitá pro podporu konsorcií a zajištění přístupu k infrastruktuře pro výzkumné pracovníky napříč evropskými hranicemi. EHSV sdílí obavy výzkumných obcí týkající se nedostatečnosti této podpory a naléhavě vyzývá Komisi, aby ji významně posílila a tím zaručila přístup evropských výzkumných pracovníků k vnitrostátním a evropským zařízením, která jsou hlavní výhodou EVP.

4.3. Obecně lze říci, že mobilita v rámci EVP je nanejvýš důležitá. Naléhavě proto požadujeme, aby programy financování, jako je akce Marie Curie-Sklodowska, byly zachovány na vysoké úrovni.

4.4. Vítáme iniciativu Otevřenost světu (Open to the World) za předpokladu, že hlavní hnací silou této činnosti zůstane vědecká kvalita. Je třeba důkladně prozkoumat první známky toho, že pokles účasti třetích zemí má dopad i na průmyslově vyspělé ekonomiky (např. USA), aby se stanovily příčiny tohoto znepokojivého vývoje.

4.5. EHSV by rád zdůraznil, že páteří financování evropského výzkumu musí zůstat kooperativní výzkum za účasti nejméně tří partnerů z různých členských států. Zajistit, aby různé subjekty z oblasti inovace a výzkumu mohly spojit své síly s cílem řešit problémy, které jednotlivé země nemohou vyřešit samy, a vytvořit součinnost v rámci výzkumného prostředí EU jsou úkoly, které je nutné provést na úrovni EU a jež vytvářejí významnou přidanou hodnotu EU.

⁽²⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 13.

4.6. EHSV je mimořádně znepokojen velkými rozdíly mezi členskými státy, co se týče poskytování vnitrostátních finančních prostředků na výzkum a inovace z jejich strany. To má za následek velké rozdíly v úspěšnosti při získávání finančních prostředků EU. S hlubokými obavami pozorujeme, že tyto rozdíly se ve skutečnosti zvětšují. Při získávání finančních prostředků z programu Horizont 2020 nejsou příliš úspěšné zejména členské státy EU13. Rozdíly v poskytování vnitrostátních finančních prostředků na výzkum a inovace jsou obrovské. Nejde jen o důsledek rozdílů, které v rámci EU existují v oblasti HNP. Silnější členské státy kromě toho také v porovnání se svými slabšími protějšky vynakládají daleko více prostředků na výzkum a inovace v relativních hodnotách.

4.7. Lze jasně konstatovat, že neschopnost dosáhnout cíle, kterým je vynakládat 3 % HNP na financování výzkumu a inovací (Lisabon 2007), je v zásadě dána nedostatečným vnitrostátním financováním výzkumu a inovací. Program Horizont 2020 k tomu přispívá jen menším dílem. EHSV požaduje, aby bylo posíleno vnitrostátní financování výzkumu, a rád by členským státům připomněl skutečnost, že financováním výzkumu ze strany EU nelze nahradit vnitrostátní úsilí. To je také nezbytné, aby se zabránilo nebezpečí odlivu mozků v některých členských státech.

4.8. Měla by být provedena analýza prohlubujících se rozdílů mezi členskými státy, aby bylo možné posoudit jejich příčiny. EHSV vítá nová opatření v rámci šíření excelence a rozšiřování účasti, která mohou pomoci tyto rozdíly zmírnit. Další opatření, která by měla být zvážena, spočívají v poskytování poradenství ohledně podpůrných struktur pro žadatele či doplnění účasti zemí EU13 jako kritéria pro určení priority mezi stejně kvalitními projekty, pokud konkurující si žadatelé splňují stejná kritéria excelence. Důrazně se zasazujeme o to, aby byl posílen finanční nástroj, který je již k dispozici – kooperativní výzkum –, který vytváří vazby mezi výzkumnými komunitami, čímž napomáhá snižování rozdílů.

4.9. EHSV podporuje činnosti v rámci otevřené vědy (Open Science) ⁽³⁾. Využívání otevřeného přístupu (Open Access) k publikacím pokročilo; stále však existují vážné problémy s některými vydavateli – což je překážka, kterou by bylo možné překonat koordinovaným úsilím EU. Je třeba uvítat rozvoj veřejně přístupných dat, ale za účelem vymezení podrobností jejich provádění je ve vědeckých obcích stále nutný postup zdola nahoru.

4.10. Evropský cloud pro vědu, který navrhla Komise, by mohl vědeckým pracovníkům z Evropy poskytnout virtuální prostředí pro ukládání, sdílení a opětovné použití jejich údajů napříč disciplínami a hranicemi. EHSV tuto iniciativu podporuje ⁽⁴⁾ a je přesvědčen, že by mohlo jít o důležitý prvek v oblasti veřejně přístupných dat (Open Data). Naléhavě vyzýváme Komisi, aby důkladně zohlednila přeshraniční systémy založené na cloud computingu v konkrétních vědeckých obcích, které již existují a fungují, a vnitrostátní činnosti určené k dosažení téhož cíle.

5. Směrem k účinným procesům

5.1. EHSV vítá snahu Evropské komise program Horizont 2020 více zjednodušit. Méně byrokracie, snadnější pravidla a větší právní jistota budou lákavé zejména pro menší subjekty.

5.2. Nově zavedený nástroj pro malé a střední podniky je kladným příkladem účinného uplatňování, výběru a sledování. Podniky velmi kladně hodnotí prvky, jako je krátká doba žádosti o grantové půjčky a financování myšlenek přicházejících zdola. Tyto prvky by měly být využity jako osvědčené postupy pro ostatní nástroje v rámci programu Horizont 2020.

5.3. Pokud jde o zjednodušení pravidel a nástrojů, jako je značně vylepšený portál pro účastníky, bylo dosaženo řady významných úspěchů, ale stále zbývá vyřešit důležité otázky, neboť ty vážně škodí atraktivitě programu. Například interní fakturování, jak jej používá většina průmyslových a akademických organizací, se stává téměř nemožné a přísnější ustanovení ohledně „plné kapacity“ používaných zařízení vede k dalším komplikacím. Neochota Komise proplácet skutečné individuální mzdové náklady namísto dřívějších hodnot posledního uzavřeného účetního období byla částečně řešena, ale dosud představuje dodatečnou administrativní zátěž. Předpisy týkající se programu Horizont 2020 stále často vyžadují vedení souběžných účetnictví. Skutečnost, že účastníci k provedení těchto stránek programu Horizont 2020 stále potřebují rozsáhlé odborné znalosti v oblasti administrativy, ztěžuje účast zejména malým a středním podnikům a rovněž odrazuje mezinárodní partnery.

⁽³⁾ Úř. věst. C 76, 14.3.2013, s. 48.

⁽⁴⁾ Stanovisko Evropská iniciativa v oblasti cloud computingu – vybudování konkurenceschopné evropské ekonomiky založené na datech a znalostech (TEN/592) (Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 86).

5.4. EHSV proto vybízí Komisi, aby program Horizont 2020 více zjednodušila a respektovala jeho pravidla pro účast, která stanovují „širší přijímání obvyklých postupů příjemců pro účtování nákladů“. Doporučuje také, aby úvahy o budoucích rámcových programech usilovaly o další pokrok v tomto směru, pokud možno přijaly obvyklé zásady účastníků týkající se účtování a vycházely při tom ze zásady, že hlavním kritériem je soulad s vnitrostátními pravidly, pokud tato pravidla splňují dohodnuté normy. Tyto normy by mohly být vypracovány a testovány ve spolupráci s Evropským účetním dvorem.

5.5. S ohledem na příští rámcový program EHSV také důrazně žádá, aby se upustilo od zřizování více nástrojů, a vybízí Komisi, aby místo toho počet nástrojů aktivně snížila a také využila hodnocení společné technologické iniciativy k tomu, aby ponechala pouze ty nejúčinnější.

5.6. EHSV v souladu s výborem Evropského parlamentu pro výzkum (ITRE) požaduje, aby byly z Evropského fondu pro strategické investice (EFIS) vráceny 2,2 miliardy EUR do programu EU pro výzkum a inovace Horizont 2020 s cílem vyrovnat značně negativní dopad škrtů. Evropský fond pro strategické investice investuje do projektů, jež nelze považovat za náhradu těch, které již nemohou být prováděny v rámci programu Horizont 2020, neboť velká většina projektů EFIS se nezabývá aspekty výzkumu, ale prováděním stávajících technologií. To je jistě záslužné, ale nesmí tím být omezen zdroj inovativních nových technologií pro konkurenceschopnost Evropy, který může program Horizont 2020 poskytnout.

5.7. V programu Horizont 2020 tradiční spolufinancování projektů, v jehož rámci Komise přiděluje granty na konkrétní projekty a přispívá tak k celkovým nákladům, stále více ustupují finančním nástrojům. Financování výzkumu pomocí úvěrů je však pro průmysl i akademickou obec užitečné pouze v závěrečné fázi inovačního řetězce a nikoli v oblasti průlomových inovací. Tyto nástroje se navíc netýkají řady náležitých subjektů, neboť v mnoha členských státech není veřejným výzkumným organizacím umožněno získat úvěr. EHSV tedy naléhavě žádá, aby program Horizont 2020 i programy, které jej nahradí, zůstaly zaměřeny především na spolufinancování.

5.8. EHSV proto podporuje závěry Rady ze dne 27. května 2016, které zdůrazňují, že v rámci programu Horizont 2020 je třeba dbát na to, aby se zajistilo, že nebude rozšiřováno úvěrové financování na úkor financování výzkumu a inovací na základě grantů. Evropský průmysl potřebuje přístup k novým průlomovým technologiím, které vznikají díky vysoce rizikovým projektům, a ty nebudou nalezeny prostřednictvím úvěrů.

5.9. V prvních letech programu Horizont 2020 byla míra úspěšnosti v některých případech pouze 3 %. Obecně se míra úspěšnosti změnila z 1:5 v sedmém rámcovém programu na 1:8 v programu Horizont 2020. Je třeba dosáhnout přiměřené míry úspěšnosti, aby se zabránilo plýtvání zdroji a vzniku frustrace mezi nejlepšími účastníky z oblasti průmyslu a akademické obce. Pokud je míra úspěšnosti mnohem nižší, náklady vzniklé na základě úsilí v návrzích mohou přesáhnout poskytnuté finanční prostředky. Je k dispozici škála návrhů protiopatření (přesněji definovaný dopad, dvoufázové procesy, profesionální poradci, používání osvědčených postupů) a Komise by je měla na zbytek období programu Horizont 2020 okamžitě provést.

5.10. Pečeť excelence pro vynikající žádosti, kterým nebylo poskytnuto financování, by mohla být prospěšná především pro malé a střední podniky, jež doufají v získání finančních prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů. Ještě je třeba objasnit otázku, zda by mohla v těchto případech způsobit problémy pravidla státní podpory.

5.11. EHSV doporučuje, aby průběžné hodnocení analyzovalo, jak program Horizont 2020 kvalitativně přispívá ke svým cílům, kterými jsou podpora vynikající vědy, řešení naléhavých společenských výzev a podpora vedoucího postavení v průmyslu v zájmu vyššího hospodářského růstu podporujícího začlenění, který vytváří pracovní místa v Evropě, místo aby se příliš soustředil na kvantitativní opatření, jako je počítání publikací, patentů a návratnost investic, jako tomu bylo v případě hodnocení sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj. Doporučuje také, aby byly v rámci strukturálních fondů a Evropského fondu pro strategické investice vytvořeny kompatibilní ukazatele pro podporu výzkumu a inovací.

V Bruselu dne 20. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Odstranění překážek udržitelné akvakultury v Evropě**(průzkumné stanovisko)**

(2017/C 034/11)

Zpravodaj: **Gabriel Sarró IPARRAGUIRRE**

Konzultace	Evropská Komise, 29/04/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
	Průzkumné stanovisko
Rozhodnutí předsednictva EHSV	15/03/2016
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	30/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	220/1/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vyjadřuje vážné obavy ohledně toho, že se navzdory podpoře ze strany společné rybářské politiky, společné organizace trhu a Evropského námořního a rybářského fondu nezlepšila situace akvakultury v Evropské unii.

1.2. EHSV konstatuje, že hlavní příčinou, která se skrývá za zdlouhavostí administrativních postupů spojených s provozováním akvakultury a za nedostupností lokalit pro příslušné podniky, je složité uplatňování právních předpisů Evropské unie v oblasti životního prostředí, zejména rámcové směrnice o vodě, rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí a předpisů týkajících se soustavy Natura 2000, ze strany orgánů veřejné správy členských států a jejich regionů. Tato situace vede k ekonomicky nepřiměřeně zatěžujícím požadavkům na podniky akvakultury, které však paradoxně nezaručují větší ochranu životního prostředí.

1.3. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby do detailu plnila své povinnosti v oblasti koordinace sdílených pravomocí v oblasti akvakultury, včetně zjednodušení administrativních postupů a zapojení odborů vnitrostátních a regionálních orgánů veřejné správy příslušných pro akvakulturu.

1.4. EHSV žádá Komisi, aby zajistila, že se členské státy budou řídit pokyny týkajícími se uplatňování evropských předpisů v oblasti životního prostředí, neboť je to potřebné ke snížení zbytečné administrativní zátěže. Současně je potřeba zaručit zachování kvality vod a ekosystémů.

1.5. EHSV zdůrazňuje, že pokud se nevyřeší problémy spojené s administrativními postupy a dostupností lokalit, nebude akvakultura Unie moci vhodně využít finanční prostředky, které jsou k dispozici v rámci Evropského námořního a rybářského fondu, podobně jako tomu bylo v případě předcházejícího Evropského rybářského fondu. Mimoto je EHSV znepokojen tím, že kvůli opatřením, jež mají snížit deficit rozpočtu členských států, se ukončuje financování iniciativ v oblasti udržitelné akvakultury, které by mohly vést k rozvoji a ke vzniku pracovních míst.

1.6. EHSV vyzývá Komisi, aby bezodkladně vytvořila poradní sbor pro akvakulturu a aktivně přispívala k jeho účinnému fungování. Toto fórum bude efektivní jen tehdy, budou-li se na něm podílet jak zúčastněné subjekty, tak evropské a vnitrostátní orgány veřejné správy a zejména pak Komise.

1.7. EHSV vyzývá Komisi, aby spolu s členskými státy podrobně sledovala víceleté národní strategické plány akvakultury s cílem zjistit, v jaké míře jsou plněny jejich cíle, a zajistila, že do nich budou zapojeny všechny odbory vnitrostátních orgánů veřejné správy s pravomocemi v oblasti životního prostředí.

1.8. EHSV upozorňuje Komisi, že následující roky budou pro budoucnost akvakultury v Evropské unii rozhodující. Úsilí, které vyvinula v zájmu ustavení regulačního rámce, který by podporoval udržitelnou akvakulturu, by se mohlo ukázat jako zbytečné, pokud nebude důsledně sledována situace v této oblasti a nebude zajištěno vyřešení současných úzkých míst, která se, jak bylo naznačeno, nacházejí na odborech orgánů veřejné správy členských států, jež se nepodílely na vypracovávání příslušných víceletých národních strategických plánů akvakultury.

2. Souvislosti

2.1. Současné předpisy v oblasti společné rybářské politiky a společné organizace trhu v odvětví produktů rybolovu a akvakultury překládají nebývalý význam udržitelnému rozvoji akvakultury v Evropské unii.

2.2. Evropský námořní a rybářský fond má k dispozici zvláštní rozpočet pro rozvoj udržitelné akvakultury, který na období 2014–2020 počítá s velkorysou částkou 1,2 miliardy EUR.

2.3. EHSV v posledních letech vypracoval dvě stanoviska k akvakultuře⁽¹⁾ ⁽²⁾. Obě stanoviska zdůrazňují význam této činnosti pro Evropskou unii a naléhavě vyzývají Evropskou komisi a členské státy, aby podporovaly odpovědnou a udržitelnou akvakulturu.

2.4. Evropská komise v roce 2013 zveřejnila strategické zásady udržitelného rozvoje akvakultury v Evropské unii, stanovené v dokumentu COM (2013/229) final. Cílem těchto zásad bylo poskytovat členským státům vedení při vymezování vnitrostátních cílů v této činnosti s přihlédnutím k jejich výchozí situaci, podmínkám převládajícím na vnitrostátní úrovni a institucionálnímu uspořádání.

2.4.1. Tyto zásady kromě jiných návrhů doporučovaly členským státům, aby vypracovaly víceleté národní strategické plány akvakultury, které by stanovily společné cíle a případně ukazatele pro hodnocení pokroku směrem k těmto cílům. Tyto strategické plány měly podporovat konkurenceschopnost odvětví akvakultury a jeho rozvoj prostřednictvím inovací a rovněž stimulovat ekonomickou činnost, prosazovat diverzifikaci, pozvednout kvalitu života v pobřežních a venkovských oblastech a zajistit rovné podmínky subjektům akvakultury, pokud jde o přístup k vodnímu a pozemnímu prostoru.

2.4.2. Všechny členské státy, ve kterých existuje akvakultura, předložily v roce 2013 své víceleté národní strategické plány. Většina opatření a činností navrhovaných v těchto plánech byla později začleněna do příslušných operačních programů pro financování prostřednictvím Evropského námořního a rybářského fondu. To mělo usnadnit uvedení zmíněných opatření a činností do praxe.

2.5. Nová společná rybářská politika počítá s vytvořením poradního sboru pro akvakulturu, který má nahradit zaniklý Poradní výbor pro rybolov a akvakulturu (skupina 2: akvakultura). Úkolem tohoto sboru bude usnadňovat debatu o otázkách týkajících se akvakultury a předkládat evropským institucím doporučení a návrhy. Současně s tím probíhá vytvoření poradního sboru pro trhy, který by se věnoval vhodnějšímu uvádění produktů akvakultury, mimo produktů rybolovu, na trh.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Vytváření udržitelné budoucnosti pro akvakulturu – Nový impuls pro strategii pro udržitelný rozvoj evropské akvakultury (Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 59).

⁽²⁾ Stanovisko EHSV Strategické zásady udržitelného rozvoje akvakultury v EU (Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 150).

3. Obecné připomínky

3.1. Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) odhaduje, že světová produkce potravin se musí do roku 2050 zvýšit přibližně o 70 % v porovnání se současným stavem, aby nasýtila devět miliard osob, které budou podle odhadů v té době obývat planetu. Tato organizace přikládá zvláštní význam akvakultuře coby zdroji potravy s potenciálem růstu a doporučuje podporovat ji jakožto zajišťovatele potravin, zaměstnání a bohatství.

3.2. Konzumace ryb a dalších potravin z vodních organismů se doporučuje z důvodu jejich výživné hodnoty a významu pro zachování dobrého zdraví. Umožnit lidem přístup k výživě dostatečně bohaté na produkty akvakultury je společenskou prioritou. Roční spotřeba produktů akvakultury na obyvatele činí v Evropské unii přibližně 23,9 kg, přičemž se mírně zvyšuje.

3.3. EHSV konstatuje, že Evropská unie vykazuje negativní bilanci zahraničního obchodu s produkty akvakultury určenými pro lidskou spotřebu. Vnitřní trh ročně poptává 13,2 milionu tun produktů akvakultury, z nichž pouze 10 % pochází z akvakultury Evropské unie v porovnání s 25 % produktů z rybolovu a 65 % dovážených produktů. Procento dovážených produktů se zvyšuje, nicméně v posledních letech se stabilizovalo. Tato situace v každém případě vede ke značné nevyváženosti, která oslabuje Evropskou unii, pokud jde o současné a budoucí potravinové zabezpečení.

3.4. Roční produkce akvakultury dosahuje v Evropské unii 1,2 milionu tun. Z toho 65,4 % pochází z mořské akvakultury a 34,6 % ze sladkovodní akvakultury. Její hodnota je při prvním prodeji přibližně 4 miliardy EUR. Způsoby produkce jsou různorodé, počínaje tradičními systémy v lagunách nebo rybnících až po technizovanější metody chovu v nádržích nebo klecích na otevřeném moři nebo v recirkulačních jednotkách.

3.5. Nařízení o Evropském námořním a rybářském fondu bylo schváleno a zveřejněno v květnu 2014. Operační programy členských států týkající se Evropského námořního a rybářského fondu Komise definitivně schválila až na podzim roku 2015, tedy se zpožděním v délce jednoho roku a pěti měsíců.

3.5.1. Evropský účetní dvůr v roce 2014 zveřejnil studii o účinnosti podpory předchozího Evropského rybářského fondu poskytované akvakultuře. V této studii došel EÚD k závěru, že Evropský rybářský fond účinně nepodporoval udržitelný rozvoj akvakultury. Domnívá se, že na evropské úrovni nebyla podpůrná opatření náležitě navržena, nebyl nad nimi vykonáván patřičný dohled a neposkytovala dostatečně jasný rámec pro rozvoj akvakultury. V členských státech nebyla podpůrná opatření náležitě navržena ani uplatňována a národní strategické plány a jejich operační programy nezajišťovaly dostatečně jasný základ pro podporu akvakultury.

3.6. Akvakultura v Evropské unii poskytuje v současnosti okolo 85 000 přímých pracovních míst, ale toto číslo stagnuje. EHSV pozitivně hodnotí, že Komise odhaduje, že každý procentuální bod zvýšení spotřeby produktů akvakultury v Evropské unii by znamenal vytvoření tří až čtyř tisíc pracovních míst na plný úvazek. Kromě toho je potřeba zdůraznit, že existuje přibližně 200 000 nepřímých pracovních míst v podpůrném odvětví akvakultury, zpracování a doplňkových činnostech.

3.7. EHSV oceňuje, že členské státy vypracovaly víceleté národní strategické plány akvakultury a předložily je Komisi. Domnívá se však, že do jejich zpracování nebyly dostatečně zapojeny hospodářské, environmentální a sociální subjekty v porovnání se zásahy veřejné správy a úlohou orgánů přímo příslušných pro akvakulturu v jejím rámci.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV konstatuje, že nevyvážená bilance zahraničního obchodu Evropské unie s produkty akvakultury je nepřijatelná, a to jak z ekonomického hlediska vzhledem ke schodku obchodní bilance, který takto vzniká, tak z hlediska sociálního, neboť se zde mrhá pracovními příležitostmi.

4.2. Výbor potvrzuje, že poté, co se kolem roku 2000 růst produkce akvakultury Evropské unie pozastavil, nedaří se ho obnovit, a to navzdory úsilí různých evropských, vnitrostátních a regionálních institucí. Objemy produkce nadále stagnují i přes mírný nárůst přidané hodnoty obchodu s těmito produkty.

4.3. Příčiny zablokování akvakultury Evropské unie, kdy v ostatních částech světa pokračuje růst akvakultury vysokým tempem, výstižně popsala Komise ve strategických zásadách udržitelného rozvoje akvakultury v Evropské unii z roku 2013. Jako hlavní dva důvody uvádí složitost administrativních postupů nezbytných pro výkon této činnosti a obtížný legální přístup k lokalitám pro podniky v oblasti akvakultury nebo jejich pobočky.

4.4. EHSV uznává úsilí, které Komise vyvinula na pomoc vnitrostátním a regionálním správním orgánům s uplatňováním evropských předpisů v oblasti životního prostředí, aniž by došlo ke zbytečné zátěži provozovatelů akvakultury. Za tímto účelem byly zveřejněny pokyny týkající se akvakultury a lokalit soustavy Natura 2000 a zohledňující rámcovou směrnici o vodě a připravují se pokyny související s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí. Vnitrostátní a regionální orgány veřejné správy s pravomocemi v oblasti životního prostředí však tyto pokyny neznají a neuplatňují je.

4.5. EHSV konstatuje, že opožděné schválení nařízení o Evropském námořním a rybářském fondu a operačních programů členských států bude mít za následek, že provozovatelé v členských státech budou moci skutečně začít využívat prostředků Evropského námořního a rybářského fondu v nejlepším případě až na konci roku 2016, což znamená zpoždění téměř tři roky.

4.6. Zprávy, jako je zpráva Evropského účetního dvora z roku 2014, konstatovaly, že se udržitelný rozvoj akvakultury zastavil, neboť chybí náležité územní plánování námořních prostor a postupy schvalování jsou složité. Evropský účetní dvůr také potvrdil, že dosud nebylo dosaženo hlavních cílů růstu odvětví akvakultury a že toto odvětví po mnoho let stagnuje.

4.7. EHSV s uspokojením konstatuje, že rozpočet, který Evropský námořní a rybářský fond přidělil na rozvoj udržitelné akvakultury, je oproti rozpočtu, který byl k dispozici v rámci předchozího Evropského rybářského fondu, téměř trojnásobný.

4.7.1. EHSV zdůrazňuje obtíže, kterým čelí členské státy, jež jsou hlavními producenty v oblasti akvakultury v Evropské unii, pokud jde o doplnění prostředků Evropského námořního a rybářského fondu spolufinancováním z jejich strany, a to kvůli rozpočtovým omezením vyplývajícím z jejich povinnosti splnit závazky týkající se snížení deficitu.

4.8. EHSV souhlasí s tím, že je nezbytně nutné evropské fórum, jehož by se účastnily všechny dotčené subjekty a ve kterém by se diskutovalo o situaci v oblasti akvakultury a poskytovala doporučení evropským a vnitrostátním orgánům přijatá ve shodě, jako tomu bylo v případě Poradního výboru pro rybolov a akvakulturu. Vítá proto nový poradní sbor pro akvakulturu a široké zastoupení hospodářských, sociálních a environmentálních subjektů, jakož i výzkumných pracovníků a spotřebitelů v jeho rámci. Lituje však zpoždění, ke kterému došlo při jeho zřízení a zahájení fungování, které znamenalo tři roky nečinnosti mezi ukončením činnosti výboru a zahájením činnosti sboru.

4.8.1. EHSV vyjadřuje znepokojení ohledně toho, že účast Evropské komise v novém poradním sboru pro akvakulturu není na stejné úrovni, jako v zaniklém Poradním výboru pro rybolov a akvakulturu. Tato okolnost je důsledkem toho, že v poradním výboru Komise řídila jeho výkonný sekretariát, zatímco v novém poradním sboru bude sekretariát na Komisi zcela nezávislý. To by mohlo ovlivnit jak jeho svolávací schopnost ve vztahu k evropským orgánům veřejné správy, tak šíření doporučení. EHSV je znepokojen tím, že Komisi lze považovat za pouhého dalšího účastníka nového poradního sboru, zatímco by měla i nadále hrát vedoucí úlohu.

4.9. EHSV konstatuje, že víceleté národní strategické plány akvakultury členských států dosud nepřinesly žádné výsledky. U většiny z nich se však neprovádějí mechanismy následné kontroly výsledků.

4.9.1. EHSV konstatuje, že příčinou dosud nedostatečných výsledků uplatňování víceletých národních strategických plánů akvakultury je skutečnost, že úzká místa, která brání udržitelnému rozvoji akvakultury, nejsou řešena dostatečně důrazně. Tyto překážky se většinou nacházejí se na odborech orgánů veřejné správy členských států, které se nepodílely na vypracovávání strategických plánů, a tudíž je neznají. Proto požadujeme aktivní zapojení těchto útvarů do provádění strategických plánů.

4.10. EHSV žádá Evropskou komisi, aby vybídla orgány veřejné správy členských států a jejich regionů, aby při provádění evropských předpisů v oblasti životního prostředí zohledňovaly udržitelný rozvoj a jeho tři hlediska – environmentální, sociální a hospodářské – a aby ho zároveň vyvážily s nezbytností zlepšit potravinové zabezpečení v Unii.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Nové uspořádání trhu s elektřinou a potenciální dopady na zranitelné spotřebitele

(Průzkumné stanovisko)

(2017/C 034/12)

Zpravodaj: **Vladimír NOVOTNÝ**

Konzultace	Rada Evropské unie, 14/03/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU)
	Průzkumné stanovisko
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	146/66/43
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje základní koncept nového uspořádání trhu EU s elektřinou, neboť je nutné k zaručení stabilní elektrizační soustavy, která přispívá k dosažení cílů evropské energetické unie. Z důvodu střednědobé až dlouhodobé transformace výroby a prodeje elektřiny směřující k decentralizovaným strukturám a v zájmu uskutečnění cílů vytyčených ve směrnici EU o obnovitelných zdrojích energie musí trh s elektřinou získat zcela novou podobu. EHSV poukazuje v této souvislosti na svá stanoviska TEN 577, TEN/578 a TEN/583, v nichž se vyjadřuje nejen k této problematice, ale i k budoucí úloze výrobců, výrobců-spotřebitelů a nových účastníků trhu.

1.2. Dle názoru EHSV budou dalším významným prvkem nového střednědobého a dlouhodobého uspořádání trhu s elektřinou tzv. chytré distribuční sítě s „inteligentními měřiči“ a technologiemi v oblasti skladování. Tyto inteligentní sítě a technologie v oblasti řízení a skladování energie se pak mohou příznivě projevit jak v optimalizaci odběrů elektřiny, tak i v úsporách elektřiny.

1.3. EHSV upozorňuje na potenciál snižování energetické chudoby, který představují malí výrobci/spotřebitelé (prosumers), ale také další nové modely, jako jsou např. energetická družstva. K jejich plné integraci do energetického trhu Výbor považuje za nezbytné mj. odstraňovat administrativní a další zbytečné bariéry jejich činnosti a podpořit jejich přístup k distribučním sítím na základě tržních podmínek financování provozu distribučních sítí.

1.4. EHSV považuje za důležitý prvek nového uspořádání trhu s elektřinou také uplatnění inteligentních prvků regulace v tzv. chytrých domácnostech. Jejich uplatnění povede ke zvýšení aktivní role domácností při jejich plné integraci do nového uspořádání trhu s elektřinou a ke snižování rizik energetické chudoby. K těmto významným změnám napomohou motivační vzdělávací programy pro široké vrstvy obyvatel a podpora jejich zavádění ve skupině zranitelných domácností a dalších zranitelných zákazníků energetického trhu, kupříkladu malých a středních podniků.

1.5. EHSV je přesvědčen, že všechny očekávané změny nového uspořádání trhu s elektřinou jsou podmíněny tím, že nový trh bude poskytovat správné krátkodobé cenové (price) impulzy a dlouhodobé cenové (cost) signály umožňující a podporující rozsáhlé investiční aktivity v elektroenergetice EU. S tím je však spojeno i to, že ceny musejí odrážet plnou výši skutečných nákladů, čili i tzv. externí náklady.

1.6. Rozvoj trhů s elektřinou v uplynulých letech způsobil značný pokles velkoobchodních cen, což však zatím nemělo kladné důsledky pro drobné spotřebitele ani malé a střední podniky, protože jejich ceny namísto poklesu spíše vzrostly.

1.7. Prostřednictvím chytrého uspořádání trhu s elektřinou a strategických investic do zařízení, do nichž budou např. formou energetických družstev zapojeni také a zejména sociálně slabší občané, bude v budoucnosti možné sladit energetickou politiku s politickou sociální a s tvorbou regionálních hodnot.

1.8. Za tímto účelem musí dát politika jasnou odpověď na otázku, kdo v rámci budoucí decentrální výroby napříště má, smí či může vyrábět elektřinu. To má rozhodující význam i pro řešení problému energetické chudoby.

1.9. Za příklad poslouží polské Podleské vojvodství, které nyní zavádí program podpory pro malá fotovoltaická zařízení. S pomocí 60 % dotace na podporu investic a systému čistého měření, který se v Polsku plánuje, lze náklady polských spotřebitelů na elektřinu snížit na polovinu.

2. Úvod

2.1. Slovenské předsednictví Rady EU se dopisem ze dne 14. března 2016 obrátilo na EHSV se žádostí o vypracování stanoviska týkajícího se sociálního rozměru nového uspořádání trhu s elektřinou v dynamice sociálního a hospodářského rozvoje.

2.2. Slovenské předsednictví ve své žádosti poznamenává, že nové uspořádání trhu s elektřinou přináší příležitosti pro spotřebitele tím, že jim nabízí proaktivnější způsob interakce s trhem. Vedle uvažovaných možných dopadů zvýšených cen elektrické energie na konkurenceschopnost průmyslu EU je na druhou stranu nezbytné vzít do úvahy možné hrozby pro sociálně zranitelné zákazníky.

2.3. EHSV se v řadě svých předchozích stanovisek ⁽¹⁾ ⁽²⁾ očekávaným vývojem trhu s energií podrobně zabýval a přijatá doporučení a závěry považuje stále za aktuální. Proto se předkládané stanovisko soustředí na rizika a příležitosti, které nové uspořádání trhu s elektřinou může přinést pro sociálně zranitelné skupiny obyvatel, a na specifické projevy energetické chudoby spojené s dostupností elektrické energie.

3. Vize nového uspořádání trhu s energií

3.1. Zcela zásadní úlohou nového uspořádání trhů s elektřinou na principech udržitelnosti musí být zajištění bezpečných dodávek elektřiny pro všechny spotřebitele za dostupnou a konkurenceschopnou cenu.

3.2. Rámcová strategie energetické unie EU je zaměřena na následující klíčové strategické cíle:

- energetická bezpečnost, solidarita, důvěra,
- plně integrovaný vnitřní trh s energií,
- energetická účinnost jako příspěvek ke zmírnění spotřeby energií,

⁽¹⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 13.

⁽²⁾ Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 64.

- dekarbonizace hospodářství,
- energetická unie pro výzkum, inovace a konkurenceschopnost.

3.3. Hlavními rysy rámcové strategie trhu s elektřinou jsou:

- přechod k nízkouhlíkovým energetickým systémům,
- nákladově efektivní integrace nestabilních obnovitelných zdrojů,
- ústup od centrálních konvenčních elektráren směrem k decentralizované výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů,
- měnící se role spotřebitelů na trhu s elektřinou,
- zvýšení bezpečnosti a spolehlivosti dodávek elektřiny.

3.4. Významnou úlohu v novém uspořádání trhu s elektřinou by měla sehrát změna role, kterou spotřebitelé na trhu s elektřinou hrají⁽³⁾.

4. Energetická chudoba a prevence jejího vzniku

4.1. K problematice energetické chudoby přijal EHSV v nedávné minulosti řadu stanovisek, zejména stanovisko TEN/516 Koordinovaný evropský postup při předcházení energetické chudobě a jejím potírání (zpravodaj: pan Coulon, 2013)⁽⁴⁾, které bylo podrobně rozpracované na národní úrovni např. Hospodářskou a sociální radou Bulharska v jejím stanovisku Measures to overcome energy poverty in Bulgaria (ESC/3/030/2015). Doporučení a závěry těchto dokumentů považuje EHSV za stále aktuální a v předkládaném stanovisku je neopakuje.

4.2. O tématu energetické chudoby se zmiňují mj. i stanoviska TEN/578 – Realizace nové politiky pro spotřebitele energie a TEN/583 – Energie vyráběná spotřebiteli a družstva pro výrobu energie spotřebiteli – příležitosti a výzvy v členských státech EU.

4.3. Energetická chudoba je charakterizována jako omezený přístup k energetickým zdrojům z důvodů chybějící či nefunkční energetické infrastruktury, nebo neschopnost hradit dodávky energetických komodit. V případě hrozby nefunkční infrastruktury je nezbytné zvýšit její schopnost zajistit bezpečnost a spolehlivost dodávek elektřiny nebo pro tento účel vybudovat nové kapacity. Dokonce i provozovatelé sítí konstatují, že zařízení na decentralní výrobu, např. fotovoltaická zařízení umístěná na soukromých domech, mohou přispět ke stabilitě regionálních dodávek a často i podpořit slabší regionální síť.

4.4. I když se energetická chudoba často vnímá ve vztahu ke koncovým soukromým zákazníkům, je důležité poznamenat, že jsou jí často vystaveny také některé malé a střední podniky, se všemi souvisejícími dopady na jejich konkurenceschopnost.

4.5. Nejčastěji je energetická chudoba vztahována na schopnost zajistit teplo v domácnostech, v jižních zemích EU může být vztahována též na dostupnost klimatizace v horkých letních měsících. Specifickým projevem energetické chudoby je neschopnost úhrady účtů za elektřinu. V takovém případě jsou používány přístupy založené na přímé nebo nepřímé podpoře zákazníků zranitelných energetickou chudobou.

4.6. Přímá podpora zranitelným zákazníkům je poskytována především formou sociálně dotačních programů jako přímá kompenzace plateb v hotovosti či v nepeněžní formě a opírá se o vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení na úrovni jednotlivých členských států.

⁽³⁾ Úř. věst. C 82, 3.3.2016, s. 22.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21.

4.7. Zranitelný zákazník je definován v jednotlivých členských státech různě v závislosti na specifické situaci a rozdílných sociálních systémech členských států.

4.8. Nepřímá podpora je poskytována formou sociálních či zvláštních tarifů. V současné době jsou sociální tarify poskytovány v 10 členských státech, 8 členských států formulovalo status zranitelného zákazníka a celkem 16 členských států uplatňuje na svém vnitrostátním trhu regulované ceny elektrické energie. EHSV se proti této regulaci cen jednoznačně vyjádřil ve stanovisku TEN/578.

4.9. Rizika energetické chudoby však bude možné omezit přijetím řady opatření kompatibilních s novým uspořádáním trhu s elektřinou. Půjde zejména o následující prvky:

- zvýšení dostupnosti informací o cenách elektřiny jednotlivých dodavatelů,
- odstranění překážek změny dodavatele energetických služeb,
- posílení hospodářské soutěže a transparentní nabídky komplexních energetických služeb,
- transparentní smlouvy, ceny a účty za energie,
- vzdělávání a výchova zákazníků s výraznou rolí jejich municipalit,
- odstranění nekalých obchodních praktik a nátlakových postupů při uzavírání smluv na dodávku energie,
- úspory spotřeby energie a dostupnost informací o vlastní spotřebě, široká dostupnost chytrých měřicích a regulačních prvků v domácnostech a u ostatních drobných spotřebitelů,
- podporovaná tepelná izolace bytů a domů, renovace a regenerace starých budov s cílem snížení energetických ztrát,
- podpora motivačních a vzdělávacích programů pro zranitelné zákazníky,
- podpora místních iniciativ boje proti energetické chudobě,
- zákaz nepřiměřeně drahých tarifů pro zranitelné zákazníky,
- zvýšení efektivnosti a spolehlivosti dodávek elektřiny.

4.10. Rozvoj trhů s elektřinou v uplynulých letech způsobil značný pokles velkoobchodních cen, což však zatím nemělo kladné důsledky pro drobné spotřebitele ani malé a střední podniky, protože jejich ceny namísto poklesu spíše vzrostly.

4.11. EHSV zdůrazňuje, že specifickou roli při snižování energetické chudoby mohou sehrát též malí výrobci/spotřebitelé (prosumers). K jejich úspěšné integraci do energetických trhů je proto nutné co nejrychlejší odstranění veškerých administrativních bariér a umožnění přístupu k sítím při zachování podmínek tržního prostředí a dodržování standardů kvality dodávek elektřiny.

4.12. EHSV se domnívá, že přes uplatnění uvedených tržně konformních prvků podpory zranitelných zákazníků zůstane i v budoucnosti těžší boj proti energetické chudobě a jejích následků na straně vnitrostátních sociálních systémů jako jediné tržně konformní alternativy.

4.13. Prostřednictvím chytrého uspořádání trhu s elektřinou a strategických investic do zařízení, do nichž budou např. formou energetických družstev zapojeni také a zejména sociálně slabší občané, bude v budoucnosti možné sladit energetickou politiku s politickou sociální a s tvorbou regionálních hodnot.

4.14. Za tímto účelem musí dát politika jasnou odpověď na otázku, kdo v rámci budoucí decentrální výroby napříště má, smí či může vyrábět elektřinu. To má rozhodující význam i pro řešení problému energetické chudoby.

4.15. Energie z obnovitelných zdrojů otevírá zcela nové možnosti, jak řešit energetickou chudobu coby sociální problém. Například jedna studie Společného výzkumného střediska Evropské komise došla již v roce 2014 k závěru, že 80 % evropského obyvatelstva by si potenciálně mohlo vyrábět svou elektřinu – ve fotovoltaických zařízeních – samo levněji než odběrem elektřiny ze sítě. Problém je, že část obyvatelstva nemá k dispozici střechu resp. pozemek, aby si takové zařízení mohlo instalovat. Zde by mohlo pomoci rozšíření definice pojmu „prozument“ a podporování společných zařízení (energetických družstev).

4.16. V nedávno zveřejněné studii CE Delft bylo propočteno, že by si do roku 2050 mohlo svoji vlastní elektřinu k pokrytí svých potřeb vyrábět téměř 83 % domácností.

4.17. Závažný problém tkví ale v tom, že právě sociálně slabší občané nemají na nezbytné investice prostředky. „Nevýhodou“ energie z obnovitelných zdrojů je to, že nejdříve je třeba provést relativně vysokou investici, nicméně běžné náklady jsou pak velmi nízké (slunce a vítr, jak známo, nic nestojí). I tento problém však lze politicky řešit, mj. příslušnými strategickými investicemi.

4.18. Za příklad poslouží polské Podleské vojvodství, které nyní zavádí program podpory pro malá fotovoltaická zařízení. S pomocí 60 % dotace na podporu investic a systému čistého měření, který se v Polsku plánuje, lze náklady polských spotřebitelů na elektřinu snížit na polovinu.

4.19. Výbor v této souvislosti vyzývá Komisi, Radu a EP, aby věnovaly větší pozornost střednědobému a dlouhodobému vývoji, který by mohl být pro spotřebitele pozitivní, a to například elektromobilitě. Lze očekávat, že v příštích 20 až 30 letech bude na trh uváděno více elektromobilů. Jeden elektromobil spotřebuje přibližně 14 kWh na 100 km, což při ceně elektřiny 0,25 c/kWh znamená 3,50 eur. Za 100 km dlouhou jízdu vozidlem se spalovacím motorem se při spotřebě 7 l/km a ceně 1,20 eur/l zaplatí 8,40 eur. K výrobě takového množství elektřiny, které potřebuje elektromobil k ujetí 10 000 km, postačí fotovoltaické zařízení zhruba se 6 moduly. Investicí ve výši cca 3 000 eur by tedy takové vozidlo mohlo na (vlastní) elektřinu jezdit 20 let. O ekonomických aspektech, jež by pro občany a potenciálně i regiony mohl přinést přechod na elektromobilitu, se zatím diskutuje příliš málo.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

PŘÍLOHA

Následující protistanovisko bylo zamítnuto, shromáždění namísto něj přijalo stanovisko, avšak při hlasování získalo přinejmenším jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV očekává, že návrh nového uspořádání trhu s elektrickou energií, připravovaný Evropskou komisí jako součást podzemního/zimního energetického balíčku, povede k plné integraci obnovitelných zdrojů do společného trhu s elektrickou energií jako důležitého nástroje k dosažení závazků EU v ochraně klimatu.

1.2. Tento návrh musí jako cíl garantovat dlouhodobou spolehlivost a bezpečnost dodávek elektrické energie, vést k odstranění dosavadních deformací trhu a současně vést k cenám elektřiny, které zajistí konkurenceschopnost evropského hospodářství, a povede k cenám elektřiny pro koncové zákazníky, které budou stabilní a dosažitelné i pro nízko-příjmové skupiny obyvatel.

1.3. EHSV je přesvědčen, že nové uspořádání trhu s elektřinou ve své konečné podobě povede ke snížení nebo odstranění rizik vedoucích k potenciálním negativním dopadům na energetickou chudobu.

1.4. EHSV se domnívá, že rizika potenciálních dopadů na zranitelné skupiny odběratelů elektrické energie, zejména obyvatel, budou spojena s procesem transformace současné podoby trhu s elektřinou do budoucího nového uspořádání trhu.

1.5. Dle názoru EHSV jsou rizika transformace trhu s elektřinou na nové uspořádání trhu spojena zejména s nezbytností zásadního posílení národních přenosových soustav 220/440 kW a jejich vzájemného kapacitního propojení, rozšíření úlohy distribučních soustav o úlohy, které v současné době plní pouze přenosové soustavy (kupříkladu zajištění stability sítě), a jejich převod na „smart“ uspořádání, vyřešení problému s velkokapacitním skladováním elektrické energie, decentralizace výroby elektrické energie, připojení decentralizované výroby na distribuční síť a změny charakteru úlohy a chování spotřebitelů elektřiny na trhu.

1.6. Uvedené transformační procesy jsou dlouhodobé povahy, jejich realizace si vyžádá desítky let, vysoké investiční náklady v očekávané výši stovek miliard eur a další srovnatelné náklady spojené s vývojem nových, často dosud neznámých technických řešení.

1.7. V podmínkách plného uplatnění tržních principů bude významná část těchto nákladů promítána do regulované složky ceny elektřiny, a tím v průběhu transformace může vést k potenciálním dopadům vedoucím k energetické chudobě zranitelných skupin obyvatel.

2. Úvod

2.1. Slovenské předsednictví Rady EU se dopisem ze dne 14. března 2016 obrátilo na EHSV se žádostí o vypracování stanoviska týkajícího se sociálního rozměru nového uspořádání trhu s elektřinou v dynamice sociálního a hospodářského rozvoje.

2.2. Byl vznesen požadavek širší analýzy faktorů ovlivňujících trh s elektřinou a kritického zhodnocení jejich vlivů na vývoj cen energie v EU, aby byl tento vývoj udržitelný nejen z environmentálního hlediska (ochrany klimatu), ale i z hledisek ekonomických a sociálních, zvláště bezpečnosti a dostupnosti dodávek elektřiny.

2.3. Slovenské předsednictví ve své žádosti poznamenává, že nové uspořádání trhu s elektřinou přináší příležitosti pro spotřebitele a nabízí proaktivnější způsob jejich interakce s trhem. Vedle uvažovaných dopadů zvýšených cen elektrické energie na konkurenceschopnost průmyslu EU je na druhou stranu nezbytné vzít do úvahy možné hrozby pro sociálně zranitelné zákazníky.

2.4. EHSV se v řadě svých předchozích stanovisek očekávaným vývojem trhu s energií podrobně zabýval a přijatá doporučení a závěry považuje stále za aktuální. Proto se předkládané stanovisko soustředí pouze na rizika, která nové uspořádání trhu s elektřinou může přinést pro sociálně zranitelné skupiny obyvatel, a na specifické projevy energetické chudoby spojené s dostupností elektrické energie.

3. Klíčové problémy současného trhu s elektrickou energií v EU a rizika jeho střednědobého vývoje

3.1. Klíčové problémy současného trhu s elektrickou energií v EU lze shrnout následovně:

- zásadní deformace trhu s elektřinou,
- nedostatečná investiční výstavba nových regulovatelných zdrojů elektrické energie,
- zaostávání rozvoje přenosové infrastruktury za rozvojem obnovitelných zdrojů,
- snížení a ohrožení bezpečnosti a spolehlivosti dodávek elektřiny,
- absence efektivní koordinace národních energetických politik, která by však měla mít spíše charakter spolupráce a koordinace na úrovni nadnárodních regionů na základě reálných podmínek stávajících trhů,
- prohlubování deformace trhu s elektřinou jako důsledek neefektivní integrace trhů.

3.2. Dalším významným negativním faktorem faktické nefunkčnosti trhů s elektřinou v EU je geografická odlehlost některých významných uskupení obnovitelných zdrojů od oblastí vysoké hustoty spotřeby elektřiny provázená nedostatečnými přenosovými kapacitami na vnitrostátní úrovni. V důsledku neřízené výroby elektřiny zvláště ve větrných zdrojích výroby elektřiny dochází v nárazových maximech k přetokům elektřiny do sousedních států, což vyvolává následně kritické stavy přenosových soustav s vysokým rizikem zhroucení soustav (blackoutu).

3.3. V řadě členských států jsou jako reakce na nestabilní dodávky obnovitelných zdrojů zaváděny systémy kapacitních mechanismů doprovázené některými diskriminačními prvky, jako jsou kupříkladu orientace na předem vybrané technologie výroby elektřiny nebo vyloučení přeshraničních dodávek. Nový model trhu s elektřinou by měl reflektovat a odstranit stávající nedostatky a při tom je zcela zásadní zkvalitnění elektrické infrastruktury EU.

3.4. Přenosové soustavy členských států nezajišťují operativní vykrývání místního nedostatku zdrojů mezi členskými státy, a další integrace trhu s elektrickou energií je tak v současných podmínkách problematická. V Evropě existuje řada regionálních trhů s elektřinou, které vzájemně nespolupracují a jejichž činnost není dostatečně koordinována.

3.5. K jejich propojování dochází postupně v souladu s platnou legislativou (síťové kodexy). Mezi těmito trhy jsou zatím značné rozdíly jak co do provozní bezpečnosti, tak co do cenové úrovně poskytovaných dodávek a služeb. Tento integrační proces je nezbytně nutný, ale ukazuje se, že bude velmi obtížný.

3.6. Řada členských států uplatňuje v reakci na problémy integrace nestabilních obnovitelných zdrojů do energetických soustav kapacitní mechanismy, které zajišťují spolehlivost a dostupnost dodávek elektřiny v době, kdy jsou obnovitelné zdroje mimo provoz v důsledku své závislosti na přírodních podmínkách. Kapacitní mechanismy jsou uplatňovány formou kapacitních trhů nebo formou strategické rezervy. Zatímco strategické rezervy mají vůči trhu s elektřinou neutrální charakter a měly by být preferovány jako tržně konformní řešení, kapacitní trhy představují rizika narušení tržního prostředí.

3.7. Výhled energetické situace na období dalších 20 let je významným faktorem, který ovlivní konečnou podobu nového uspořádání trhu s elektřinou a samozřejmě i dopady na citlivé zákazníky. V tomto smyslu je nutno počítat s těmito faktory:

3.7.1. Energetická situace v EU vyžaduje v důsledku vývoje v posledních deseti letech vysoce naléhavé řešení postavené na objektivní strategické úvaze. Spolehlivost udržitelných dodávek elektřiny za přijatelnou/dostupnou cenu nemůže zůstat jen u svého verbálního vyjádření, ale musí bezpečně stát na všech třech základních pilířích udržitelného rozvoje. Pouze obnova sítí bude vyžadovat asi 655 miliard USD.

3.7.2. V období 2016–2025 v EU skončí životnost tepelné instalované kapacity ve výši asi 150 GW, tedy jedné čtvrtiny současných termálních kapacit EU. K zachování adekvátnosti výroby elektřiny systému a dodávek spotřebitelům to znamená vybudovat 100 GW nových termálních kapacit se stabilním výkonem, přičemž do roku 2035 to bude 200 GW fosilních zdrojů, a to i za naplněných předpokladů technologického rozvoje jak v oblasti energetické účinnosti, tak v oblasti akumulace elektrické energie.

3.7.3. Za současného stavu trhu s elektřinou však takové výrobní kapacity není možné proinvestovat a zajištění energetické bezpečnosti bude vyžadovat zásadní systémové změny tak, aby došlo k výraznému uplatnění tržních mechanismů s příznivým dopadem do cen pro koncové spotřebitele.

Protistanovisko bylo zamítnuto. Odevzdáno bylo 141 hlasů proti, 91 hlasů bylo pro a 22 členů se zdrželo hlasování.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

520. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 19. A 20. ŘÍJNA 2016

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropské normy pro 21. století

[COM(2016) 358 final]

(2017/C 034/13)

Zpravodaj: **Antonello PEZZINI**

Konzultace	Komise, 17/08/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 358 final]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	20/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	147/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že je zapotřebí nové vize k uspořádání evropského systému normalizace, který bude s to se přizpůsobit neustále se měnícím mezinárodním podmínkám a bude přinášet stále větší výhody podnikům, spotřebitelům, pracovníkům i životnímu prostředí.

1.2. EHSV jakožto organizace zastupující občanskou společnost proto klade mimořádný důraz na zvýšení transparentnosti a inkluzivnosti evropského systému normalizace a požaduje pro sebe aktivní úlohu při strategickém zaměření, provádění a šíření norem a při propagování kultury normalizace.

1.3. EHSV zdůrazňuje, že je třeba posílit strategickou úlohu technické normalizace, aby byla zajištěna:

- kvalita, bezpečnost a účinnost výrobků a služeb,
- stále vyšší úroveň ochrany spotřebitelů, pracovníků a životního prostředí,
- vyšší míra inovací v zájmu konkurenceschopnosti podniků.

1.4. EHSV vítá zahájení společné iniciativy v oblasti normalizace sdružující veřejné a soukromé partnery evropského systému normalizace, neboť umožní stanovit společný přístup k určení priorit a k vypracování společných opatření zaměřených na modernizaci a zjednodušení tvorby norem.

1.5. EHSV je však nadměru znepokojen skutečností, že panuje nedostatek konkrétních údajů o provádění a příslušných finančních prostředcích, které jsou zásadně důležité k přeměně společné inovativní vize v konkrétní modernizující strategie a opatření.

1.6. V této souvislosti EHSV doporučuje zasadit partnerství veřejného a soukromého sektoru společné iniciativy v oblasti normalizace ⁽¹⁾ do strukturálního a finančního rámce společných technologických iniciativ programu *Horizont 2020* ⁽²⁾ s cílem:

— zaručit splnění jasně určených cílů v oblasti technických norem v průmyslu, ve službách a ve spotřebě,

— dosáhnout většího a lepšího zaměření finančních a lidských zdrojů a znalostí na společné priority.

1.7. EHSV podporuje Komisi ve vytvoření integrovaného a strukturovaného systému, aby se dospělo ke společné strategii, která sníží roztržitost norem a jejich systémů plánování.

1.8. EHSV tudíž podporuje lepší systém řízení strategií v oblasti normalizace, jenž zohlední sbližování technologií, digitalizaci podniků a služeb a nové a rostoucí sociální a environmentální dovednosti a jenž může podpořit stávající technický výbor pro normalizaci.

1.9. Evropský interinstitucionální dialog o normalizaci musí zaručit privilegovanou úlohu všech zainteresovaných zastupujících subjektů. V rámci všech institucí EU by měly být zřízeny stálé skupiny pro hodnocení a poradenství, a to v první řadě v EHSV a ve Výboru regionů (VR), s ohledem na pravomoci spojené s povinnou konzultací v souladu s článkem 114 SFEU.

1.10. Podle EHSV je nezbytné, aby byla v evropském systému normalizace a v příslušných generálních ředitelstvích Komise posílena schopnost koordinovaně uplatňovat nástroj technické normalizace, příslušný pro jednotlivé sektory, zejména pro sektor služeb.

1.11. EHSV se domnívá, že prioritou je přijmout opatření k rozvoji skutečné evropské kultury normalizace spuštěním a podporováním účinné evropské informační kampaně, počínaje úrovní základního vzdělávání až po úroveň politických činitelů a vyjednávačů mezinárodních dohod.

1.12. EHSV zdůrazňuje, že skutečně inovativní evropská politika v oblasti normalizace musí být v první řadě v souladu se zásadou spokojenosti občanů, podniků a pracovníků jakožto zákazníků a musí za pomoci vyváženého a flexibilního přístupu mezi normalizací a tvořivostí dosáhnout vysoké úrovně bezpečnosti, kvality a účinnosti, tvorby pracovních míst a mezinárodní konkurenceschopnosti ⁽³⁾.

2. Systém technické normalizace s ohledem na evropské a globální výzvy

2.1. Technická normalizace hraje zásadně důležitou úlohu ve fungování vnitřního trhu a v mezinárodní konkurenceschopnosti výrobků a služeb, neboť je strategickým nástrojem k zaručení kvality, funkčnosti a bezpečnosti zboží a služeb, interoperability sítí a systémů, vysoké úrovně ochrany podniků, pracovníků, spotřebitelů a životního prostředí i vyšší míry inovací a sociálního začlenění.

⁽¹⁾ Joint Initiative on Standardization.

⁽²⁾ Viz například partnerství veřejného sektoru v oblasti metrologie.

⁽³⁾ Viz stanovisko TEN/593 – Priority pro normalizaci IKT pro jednotný digitální trh (Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 92).

2.2. Vzhledem k nejnovějšímu technologickému vývoji, politickým prioritám a globálním trendům, zejména co se týče služeb a revoluce v oblasti informačních technologií, je nutné evropský systém normalizace přezkoumat s cílem zachovat jeho četné úspěšné prvky, napravit nedostatky a dosáhnout správné rovnováhy mezi evropským a vnitrostátním rozměrem a mezi svobodou inovací, tvořivostí a interoperabilitou technických norem a obecněji reagovat na nové požadavky a očekávání podniků, spotřebitelů, zaměstnanců a evropské společnosti jako celku.

2.3. EHSV jakožto organizace zastupující občanskou společnost proto klade mimořádný důraz na zvýšení transparentnosti a inkluzivnosti evropského systému normalizace a požaduje pro sebe stále aktivnější úlohu při strategickém zaměření, provádění a šíření právních předpisů a při propagování kultury normalizace jakožto základu úspěchu podniků a budoucích generací.

2.4. EHSV vždy tvrdil, že „rychlý, účinný a participativní evropský normalizační proces není jen nosným prvkem architektury jednotného trhu, jež je osou evropské integrace a strategie Evropa 2020 k jejímu uskutečnění, ale také a především základním prvkem konkurenceschopnosti evropského hospodářství a hnacím nástrojem inovace“⁽⁴⁾. Právě za tímto účelem jsou nezbytné jasné a transparentní normy v oblasti ochrany spotřebitelů, podniků, životního prostředí a společnosti.

2.5. Hlavním obecným cílem evropského systému normalizace je zvýšit přínos norem a evropské normalizace k volnému pohybu zboží a služeb na vnitřním trhu s cílem podpořit růst, inovace a konkurenceschopnost evropských podniků, zejména malých a středních podniků, a zároveň zaručit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů, pracovníků a životního prostředí. Toho se dosáhne prostřednictvím inkluzivních a transparentních, komplexnějších, ale rychlých procesů tvorby norem na úrovni členských států i EU, které se budou opírat o uznávaná kritéria, jako např. kritéria stanovená v dohodě WTO o technických překážkách obchodu a v nařízení (EU) č. 1025/2012.

2.6. EHSV nedávno upozornil na to, že „evropská normalizace musí s přispěním všech sociálních partnerů a zainteresovaných subjektů stále více přispívat k doplnění a obohacení probíhajících procesů ve světových ekonomikách“ a že je žádoucí, aby „kultura evropské normalizace byla v globálních procesech normalizace více přítomná a měla větší váhu“⁽⁵⁾, i díky podněcování ke komunikaci, snadnému přístupu a nízkým nákladům.

2.6.1. Je také důležité udržovat správnou rovnováhu mezi normalizací a tvořivostí⁽⁶⁾ tím, že se i řemeslníkům a malým podnikům poskytne možnost svobodně se vyjadřovat a obohacovat výrobky a služby v rámci základních mezí stanovených normami.

2.7. Evropská normalizace bude hrát klíčovou úlohu při budování a fungování jednotného trhu s výrobky a službami tím, že bude na úrovni EU postupně harmonizovat vnitrostátní normy, které často mohou působit technické problémy bránící přístupu na vnitrostátní trhy a obchodu v rámci EU.

2.8. Jak již EHSV upozornil také v jiném svém stanovisku⁽⁷⁾, sbližováním technologií a digitalizací společnosti, podniků a veřejných služeb se stírají tradiční rozdíly mezi všeobecnou normalizací a normalizací v oblasti IKT, což znamená, že Komise musí zaujmout jednotný přístup k plánování a určování priorit normalizace.

2.9. Vzhledem k preferencím, které vyjádřily různé hospodářské a průmyslové subjekty EU v souvislosti s mezinárodními normami ISO/IEC, je nanejvýš důležité posílit evropský systém normalizace, aby bylo zaručeno, že mezinárodní normy budou sladěny s normami evropskými rychle, účinně a za účasti všech zainteresovaných stran, zejména pokud jde o zástupce malých podniků, spotřebitelů a ostatních zainteresovaných stran.

2.10. Intenzivnější vývoj dobrovolných evropských norem v oblasti služeb by mohl zvýšit zaměstnanost a růst prostřednictvím častějšího poskytování přeshraničních služeb a větší integrace trhů, což by umožnilo plně využívat potenciálu tohoto odvětví pro evropské hospodářství a zároveň zachovat a respektovat místní životní a pracovní podmínky, a přispívat k odstranění překážek souvisejících s využíváním vnitrostátních systémů certifikace.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 69.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 177, 18.5.2016, s. 1.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 3.

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 5.

2.11. Vzhledem k rychle se vyvíjejícím technologickým cyklům, stále větší složitosti a vzájemnému působení průmyslových systémů, stírání hranic mezi výrobky, službami a informačními a komunikačními technologiemi zahájila Evropská komise společnou iniciativu v oblasti normalizace sdružující veřejné a soukromé partnery evropského systému normalizace, jak si EHSV přál, s cílem určit společnou vizi a společný postup zaměřený na celou škálu iniciativ usilujících o modernizaci, stanovení priorit, urychlení a zjednodušení tvorby norem do konce roku 2019, a to prostřednictvím následujících činností:

- informovanost, vzdělávání a porozumění, pokud jde o evropský systém normalizace,
- včasnost, kvalita a sladění priorit a plánů normalizace s rámcem pro výzkum a inovace,
- koordinace, spolupráce, transparentnost a zapojení zástupců i menších subjektů,
- aktivní a transparentní účast všech zainteresovaných stran,
- konkurenceschopnost a mezinárodní rozměr díky tvorbě společných regulačních modelů.

3. Návrhy Evropské komise

3.1. Sdělení Komise je vizí doplněnou normalizačním balíčkem, který obsahuje řadu cílů vytyčených za účelem modernizace evropského systému normalizace:

- **společná iniciativa v oblasti normalizace:** inovační partnerství mezi evropskými a vnitrostátními normalizačními orgány, průmyslem a profesními sdruženími, malými a středními podniky, sdruženími spotřebitelů, odbory, organizacemi na ochranu životního prostředí, členskými státy, Evropským sdružením volného obchodu (EFTA) a Komisí, jehož cílem je přijmout konkrétní opatření k urychlení a zjednodušení procesu technické normalizace,
- **evropské technické normy v oblasti služeb:** pokyny k podporování rozvoje dobrovolných evropských norem pro služby, odstranění překážek spojených s vnitrostátními normami a systémy certifikace a ke zlepšení informací předávaných poskytovatelům služeb,
- **strukturovaný interinstitucionální dialog mezi Komisí, Evropským parlamentem, Radou, EHSV a VR:** systém výročních zpráv a zpětné vazby ohledně provádění politiky EU v oblasti normalizace,
- **předkládání ročních pracovních programů:** pracovní program na rok 2017 stanoví roční priority evropského systému normalizace.

3.2. Komise zamýšlí zejména v odvětví služeb následující:

- provést analýzu konfliktů nebo duplicit mezi vnitrostátními normami,
- dohodnout se na kritériích určování priorit pro evropské normy v oblasti služeb,
- provést cílený přezkum shromažďování informací o platných vnitrostátních normách a postupech schvalování norem a osvědčení,
- požadovat od CEN každoroční předložení seznamu oblastí, v nichž hrozí potenciální konflikt nebo duplicita mezi vnitrostátními normami nebo potenciální nedostatky při vypracování norem,
- před nařízením vypracování vnitrostátní normy zohlednit evropský rozměr,
- doporučit členským státům prozkoumat používání evropských norem v oblasti služeb.

3.2.1. Komise rovněž navrhuje usnadnit dostupnost informací o harmonizovaných evropských normách díky lepšímu přístupu k jednotné digitální bráně, jejíž vytvoření se navrhuje ve strategii pro jednotný trh.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV – opět⁽⁸⁾ – souhlasí s nutností účinné a efektivní modernizace evropského systému normalizace, o níž se hovoří již více než pět let, a považuje za nezbytné vypracovat novou společnou vizi a konkrétní opatření k dobrovolnému řešení celosvětových problémů spojených s normalizací, a to prostřednictvím inovativního procesu spolupráce založeného na konsensu, v zájmu včasného vypracování norem v kontextu rychle se rozvíjejících technologií.

4.2. EHSV se domnívá, že je nezbytné zahájit proces normalizace již ve fázi výzkumu a vývoje, a to prostřednictvím doprovodných a přípravných opatření, a posílit mechanismy přenosu evropských norem na mezinárodní úroveň za podpory průmyslu a organizací zastupujících malé a střední podniky, spotřebitele, sociální partnery, ekologická hnutí a příslušné subjekty občanské společnosti.

4.3. EHSV je přesvědčen, že k účinné a efektivní modernizaci evropského systému normalizace, popsané ve společném dokumentu společné iniciativy v oblasti normalizace, je na unijní i mezinárodní rovině přednostně zapotřebí:

- sladit systémy plánování, přípravy a monitorování různých evropských referenčních rámců a posílit jejich koordinaci,
- zajistit posílený víceletý rámec poskytující evropským normalizačním orgánům finanční prostředky pro účely provádění plánovaných opatření⁽⁹⁾,
- finančně a organizačně podpořit inkluzivní účast organizací a zastupujících subjektů, které jsou slabší a méně vybavené, prostřednictvím opatření na rozvoj technických norem, „informovanosti, vzdělávání a porozumění“ a zapojení na „evropské“ a „mezinárodní“ úrovni.

4.3.1. EHSV v této souvislosti doporučuje zřídit iniciativu partnerství veřejného a soukromého sektoru v rámci společných technologických iniciativ programu Horizont 2020, a to na základě postupu navrženého ve společné iniciativě v oblasti normalizace a s odpovídajícím finančním krytím a strukturovaným systémem určování strategií a priorit.

4.4. EHSV je rovněž znepokojen skutečností, že chybí silné a inovativní struktury pro sladování priorit jak u různých politik EU a různých generálních ředitelství, která je provádějí, tak u nástrojů plánování, nad rámec výboru pro normalizaci a některých, byť chvalyhodných iniciativ (společná iniciativa v oblasti normalizace a strukturovaný dialog).

4.4.1. EHSV zastává názor, že je tudíž třeba vytvořit nový správní orgán, který by byl pověřen vypracováním a monitorováním strategií v oblasti normalizace, jež budou zahrnovat veškeré nejrozličnější aspekty normalizace, od vědeckých a technologických po sociální a environmentální, a doplnil by stávající technický výbor pro normalizaci.

4.4.2. Výbor se domnívá, že vzhledem k příslušným naléhavým žádostem Rady z března 2015 nelze na nutnost zásadní modernizace a zkvalitnění evropského systému normalizace účinně reagovat obvyklými řešeními. Strukturovaný evropský interinstitucionální dialog o normalizaci by měl zaručit aktivní prioritní roli zastupujících organizací, zejména VR a EHSV, s ohledem na pravomoci spojené s povinnou konzultací, které má EHSV podle článku 114 SFEU.

5. Konkrétní připomínky

5.1. **Rychlost a včasnost evropských technických norem.** Při uplatňování univerzálního řešení, které umožní zkrátit nezbytné lhůty a odstranit nedostatky v monitorování postupů, se střetávají různé zájmy, co se týče rychlosti a obtížnosti. Včasnost je i nadále důležitější než rychlost, pokud rychlost může narušit dosažení konsenzu.

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 4.

⁽⁹⁾ Viz příloha 1 společné iniciativy v oblasti normalizace v rámci strategie pro jednotný trh, 13. června 2016, Amsterdam.

5.2. **Podpora konkurenceschopnosti evropských podniků.** Překonávání překážek účasti malých a středních podniků na vypracování a uplatňování norem a posílení vazeb mezi normalizací a inovací a výzkumnými projekty, mj. budováním kapacit malých podniků.

5.3. **Podpora právních předpisů a politik EU.** Byla zaznamenána rostoucí poptávka po normách podporujících právní předpisy a politiky EU v zájmu dosažení požadovaného standardu: zdá se nezbytné zvýšit koordinační kapacity pro vzájemnou komunikaci mezi různými subjekty a zainteresovanými stranami.

5.4. **Větší schopnost předvídat.** Jeví se nutné zvýšit schopnost včas reagovat na potřeby předjímání norem při určování evropských normalizačních postupů, mj. s cílem snížit riziko vnitrostátních norem, které by mohly omezit celkovou účinnost evropského systému normalizace.

5.5. **Začlenění.** Je třeba zlepšit schopnost zastupovat subjekty občanské společnosti a menší organizace prostřednictvím opatření v oblasti budování kapacit. EHSV již zdůraznil, že „je důležité usnadnit přístup k procesu normalizace pro malé a střední podniky (MSP), společenské subjekty ...“ a provádět „podrobné monitorování činnosti hlavních subjektů normalizace, a to za účelem posílení aspektu inkluzivnosti ESN“⁽¹⁰⁾. Musí být zaručeno, aby organizace uvedené v příloze III získaly zvláštní status člena či partnera s jasně definovanými právy a povinnostmi, zejména pokud jde o právo vyjádřit názor.

5.6. **Podpora evropských norem na celosvětové úrovni.** Je zapotřebí větší důraz, schopnost zastupovat, pravomoci a soudržnost, zejména pro malé podniky, spotřebitele a životní prostředí především v rámci ISO/IEC/ITU, a v rámci mnohostranných fór a dohod o volném obchodu.

5.7. **Správa.** Je nutné:

- přepracovat struktury správy a koordinace tak, aby byly účinné,
- zlepšit interoperabilní komunikační síť Evropské komise pro normalizaci,
- harmonizovat pracovní postupy prostřednictvím transparentních a inkluzivních plánovacích struktur partnerství veřejného a soukromého sektoru a mechanismy interaktivního dialogu.

5.8. **Víceletá finanční podpora.** Je zapotřebí víceletý rámec nejen pro financování výzkumu přípravných a doprovodných normalizačních opatření⁽¹¹⁾, aktivit vědecké obce a společnosti a aktivit společenských a humanitních věd a vytváření povědomí a široké kultury normalizace, ale i podpory konkrétních normalizačních strategií a pilotních akcí ve špičkových odvětvích. K tomu je třeba využít spolufinancování z obecného a regulačního rámce programu Horizont 2020.

5.9. **Systémy a strategie pro budoucnost.** Je třeba provést analýzu dopadu budoucích mezinárodních norem na evropský trh a odvětvové a meziodvětvové výhledové analýzy. Jsou nezbytná pravidelná hodnocení a monitorování účinnosti provádění přijatých opatření, při nichž je třeba využít vhodných mechanismů institucí, jako je stálá skupina EHSV Normalizace či obdobné orgány v rámci VR a Evropského parlamentu.

5.10. **Normalizace jako nástroj politik EU.** U všech evropských politik je nutné, aby byla v evropském systému normalizace a v jednotlivých příslušných generálních ředitelstvích Komise posílena schopnost aktivovat a koordinovaně uplatňovat nástroj technické normalizace pro jednotlivá odvětví.

⁽¹⁰⁾ Evropská normalizace na rok 2016 (Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 81).

⁽¹¹⁾ Viz metrologický program EMPIR na období let 2014–2020.

5.11. **Strukturovaný interinstitucionální dialog.** Tento nástroj musí být podle EHSV plně interaktivní a proaktivní, musí využívat činnosti stálých skupin evropských institucí a musí do něj být od počátku plánování zapojen VR i EHSV, vzhledem k pravomocem, které SFEU ⁽¹²⁾ uděluje zejména Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru v souvislosti s vnitřním trhem, jehož nedílnou součástí normalizace je.

V Bruselu dne 20. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Viz zejména článek 114 SFEU.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o řešení zeměpisného blokování a jiných forem diskriminace na vnitřním trhu kvůli státní příslušnosti, místu bydliště či místu usazení zákazníků a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES

[COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]

(2017/C 034/14)

Zpravodaj: **Joost VAN IERSEL**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016 Rada Evropské unie, 10/06/2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci:	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.:	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	216/3/6

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá návrh nařízení o zeměpisném blokování pro společnosti i spotřebitele jakožto nepostradatelný prvek strategie pro jednotný digitální trh. Jedná se však jen o malý krok, nikoliv o zásadní změnu. Společnosti a zákazníci (spotřebitelé i společnosti, které jsou koncovými uživateli) budou i nadále čelit značným obtížím při nákupu a prodeji na jednotném trhu.

1.2. EHSV naléhá na Evropskou komisi a Radu, aby v zájmu úspěšného jednotného digitálního trhu ve prospěch spotřebitelů a podniků zavedly ambiciózní a jasně definované právní předpisy, a to i jako předpoklad pro vytvoření evropského hospodářství odolného vůči zbytku světa. Takováto ustanovení by zároveň podpořila pozitivní obraz Evropské unie.

1.3. Zůstává zatím nejisté, zda toto nařízení skutečně zmírní frustraci spotřebitelů. Ačkoli tradiční obchodování off-line bude mít nadále svůj význam, počet společností, které v současnosti provozují přeshraniční obchodování on-line, je stále poměrně malý. Potenciál zejména přeshraničního nakupování a prodávání on-line je však obrovský.

1.4. Je naléhavě zapotřebí vytvořit rovné podmínky pro obchodování on-line i off-line. EU by se tedy měla nejen zaměřit na ukončení bezdůvodného zeměpisného blokování, ale také by měla odstranit zbývající překážky na jednotném trhu, které odrazují obchodníky od přeshraničního prodeje on-line anebo off-line a které jim v takovém obchodu brání.

1.5. Důvěru společností a spotřebitelů je třeba podpořit souběžným přijetím dalších právních předpisů. Mezi nejdůležitější patří nařízení o doručování balíků⁽¹⁾ – s cílem zmírnit problémy s dopravou a snížit náklady prostřednictvím spravedlivé hospodářské soutěže, jež zahrnuje i sociální ustanovení a plně respektuje právní předpisy EU v této oblasti –, a vyvážený přezkum pravidel EU v oblasti autorského práva.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k návrhu nařízení o přeshraničních balíkových doručovacích službách doplňující návrhy předložené v tomto stanovisku. Viz s. 106 v tomto čísle Úředního věstníku.

1.6. EHSV se staví proti bezdůvodnému zeměpisnému blokování. Uznává však, že podniky, zejména malé a střední podniky a mikropodniky, mohou mít řadu legitimních důvodů, proč se mohou chtít vyhýbat přeshraničnímu obchodu online nebo takový obchod odmítat a proč upravovat ceny anebo podmínky v důsledku rozdílů mezi trhy. Tyto důvody se týkají mimo jiné různých právních prostředí, dalších vnitrostátních požadavků, dodatečných nákladů na dopravu, jazykových požadavků na předsmmluvní informace a požadavků interních útvarů.

1.7. EHSV zdůrazňuje, že odůvodněné zeměpisné blokování, které je důsledkem značných rozdílů mezi průmyslovými politikami členských států a různorodých právních systémů, brání spontánnímu rozvoji malých a středních podniků a rozvíjejících se podniků v celé EU. Tyto rozdíly pak zase snižují transparentnost a předvídatelnost, kterých je v digitální éře naléhavě zapotřebí pro stimulaci investic a ujištění trhů.

1.8. Je správné, že v návrhu nařízení není uložena obchodníkům povinnost poskytovat zboží a služby v zemi zákazníka, pokud (již) obchodník do této země nedodává nebo tam nepůsobí.

1.9. Každý zákazník na jednotném trhu však bude mít oprávněný přístup k jakékoliv nabídce a může si zakoupit zboží nebo službu, pokud si zařídí vyzvednutí zboží nebo obdržení služby na území, kde již obchodník působí, přičemž je obchodníkům rozumně umožněno použít předpisy své domácí země.

1.10. Kromě toho EHSV vítá požadavky na informace, které jsou uloženy obchodníkům za účelem zvýšení transparentnosti a poskytování informací zákazníkům v souladu se směrnicí o právech spotřebitelů z roku 2011. V této souvislosti může být nápomocna informační internetová stránka EU. Společnosti jsou v souladu se směrnicí o právech spotřebitelů z roku 2011 povinny zajistit transparentnost cen. EHSV společnosti vyzývá, aby důvěru spotřebitelů získaly tím, že přijmou normy lepší než minimální.

1.11. EHSV vítá prvotní zjištění šetření v oblasti elektronického obchodování, která Evropská komise nedávno zveřejnila⁽²⁾, zejména zjištění, která ukazují, že elektronické obchodování je důležitým motorem transparentnosti cen a cenové konkurence. Bezdůvodné zeměpisné blokování tento přirozený vývoj brzdí.

1.12. Některé aspekty je však třeba blíže vyjasnit, zejména:

1.12.1. Je naléhavě zapotřebí jasněji vyjádřit formulaci o určení rozhodného práva – čl. 1 odst. 5 stanoví, že obchodník může „prodávat“ jako v domovském státě a vycházet z předpisů své domovské země.

1.12.2. Služby poskytované po prodeji (v případě nesouladu, nákladů na vrácení zboží, možnosti náhrady atd.) nařízení výslovně nezahrnuje, a proto jsou upraveny směrnicí o právech spotřebitelů z roku 2011. V nařízení o zeměpisném blokování by měl být uveden odkaz na příslušné právní předpisy, jež se budou uplatňovat. Je třeba se tomu dále věnovat.

1.12.3. Některá důležitá ustanovení, např. článek 7 o ukládání sankcí za porušení nařízení a článek 8 o pomoci spotřebitelům, svěřují pravomoci vymáhat nařízení členským státům. Je nutné zajistit, aby potenciálně rozcházející se výklady nevedly k ještě větší roztříštěnosti a následně k oslabení dopadu uvedeného nařízení. EHSV vítá ochotu Komise zavést celoevropský model pro stížnosti spotřebitelů⁽³⁾.

1.13. Datum uvedené v článku 11 jako rozhodné pro použití ustanovení čl. 4 odst. 1 písm. b), tedy 1. července 2018, by mělo zůstat otevřené a mělo by být určeno až později v závislosti na délce trvání legislativního procesu.

1.14. EHSV podporuje návrh Komise na jednotný formulář stížnosti.

⁽²⁾ Šetření bylo zveřejněno v květnu 2015 a prvotní zjištění byla oznámena 15. září 2016.

⁽³⁾ S ohledem na rozdílné přístupy jednotlivých zemí nebude vůbec jednoduché toho dosáhnout. Komise a Rada o tom nyní diskutují.

2. Úvod

2.1. Na celém světě se rychle šíří digitální transformace společností a digitální tržiště. Jelikož tyto dynamické procesy mají dalekosáhlé dopady, je správné, že Komise prohlásila jednotný digitální trh za jednu ze svých nejvyšších priorit.

2.2. Také EHSV se značně podílí na diskusích o digitální transformaci. EHSV již v řadě stanovisek⁽⁴⁾ vyjádřil své připomínky k zastřešujícím a horizontálním aspektům digitalizace a k návrhům týkajícím se konkrétních témat představených Komisí.

2.3. EHSV se domnívá, že má-li být v této nové epoše podpořen jednotný trh, je pro digitální revoluci zapotřebí stanovit solidní podmínky. Ty musí být určeny vhodným – novým nebo revidovaným – legislativním rámcem, v němž budou zaručena práva občanů a spotřebitelů. Kromě toho by společnosti měly být stimulovány k tomu, aby k přeshraničnímu působení používaly digitální nástroje a inovativní řešení.

2.4. Z tohoto východiska je nutné důkladně posoudit každý ze 16 legislativních a nelegislativních návrhů v rámci balíčku právních předpisů týkajících se jednotného digitálního trhu, a to včetně návrhu o zeměpisném blokování.

2.5. Z posouzení současných postupů vyplývá, že přeshraniční transakce on-line jsou stále vystaveny řadě překážek. Omezený přeshraniční rozvoj trhu je často důsledkem nikoliv nespravedlivé segmentace trhu, ale nejistoty obchodníků, pokud jde o postoj spotřebitelů, a zbývajících administrativních překážek, rozdílného regulačního prostředí a jazykových bariér. Tyto nejistoty také poškozují důvěru spotřebitelů.

2.6. Ke skutečnosti, že elektronický obchod (prodej i nákup) vzkvétá na vnitrostátní úrovni, ale i nadále zaostává v přeshraničním rozměru, přispívá i nedostatek informací.

2.7. Existují rovněž značné rozdíly v nadnárodním obchodování mezi odvětvími, mezi většími a menšími společnostmi a mezi různými druhy provozovatelů, např. mezi maloobchodníky nebo zprostředkovateli a webovými stránkami, zatímco objem mezinárodního obchodování on-line se v jednotlivých členských státech značně liší.

2.8. Situace je složitá. Na podporu požadovaných rovných podmínek a transparentních řešení pro společnosti a spotřebitele by měl být zaveden soudržný balíček právních předpisů pro jednotný digitální trh, s nímž ovšem zároveň budou plně slučitelná i další legislativní opatření týkající se souvisejících témat, např. nařízení ohledně DPH, doručování balíků, nakládání s odpady a právo na ochranu spotřebitelů.

2.9. Hospodářské a technologické trendy jsou nezvratné. To znamená, že za situace, kdy nevyhnutelně dojde k nárůstu obchodování on-line, je nutné dosáhnout cíle spočívajícího ve vytvoření rovných podmínek v Evropě pro občany i společnosti co nejdříve.

3. Široká oblast působnosti

3.1. V době rušivých změn se odvětví – ať už výrobní, nebo odvětví služeb – neustále mění, objevují se nové obchodní modely ekonomiky sdílení a tomu se přizpůsobují i způsoby obchodování. Sociální média a služby zásadně ovlivňují rozvoj nových způsobů obchodování a nakupování zboží. Mají ohromné důsledky jak pro společnosti, tak pro spotřebitele. EU by měla uvést stávající i nové právní předpisy do souladu s vývojem na trzích, aniž by přijala příliš tvrdý přístup, který by bránil rozvoji nových obchodních modelů a inovativních přístupů.

3.2. Zeměpisné blokování je v rozporu se základní zásadou jednotného trhu. Ačkoliv často existují legitimní důvody pro rozdílné zacházení, pokud jde o stanovování cen nebo o vzniklé podmínky, například v důsledku přetrvávající roztržitosti trhu nebo rozdílu mezi vnitrostátními trhy, podniky i spotřebitelé budou mít prospěch z otevřeného a konkurenčního trhu, který s sebou přinese větší výběr a vyšší kvalitu za spravedlivé ceny.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 86,
Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 57,
Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 51,
Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 65.

3.3. Na význam elektronického obchodu mezi podniky a spotřebiteli (B2C) – spotřebitelé a podniky jako koncoví uživatelé – je třeba nahlížet v širších souvislostech. V současnosti jsou společnosti více než kdy dříve nuceny inovovat a vykonávat svou činnost účinně za přiměřené ceny. Nové objevy posouvají hranice a pomáhají společnostem stát se silnějšími a odolnějšími. I proto EHSV plně podporuje cíl spočívající ve zrušení jakékoliv diskriminace vůči zákazníkovi na základě státní příslušnosti nebo místa bydliště.

3.4. Přesto však rozhodnutí, zda bude daná společnost působit na mezinárodní úrovni, je a i nadále bude výhradně na dané společnosti. Z praktických empirických poznatků vyplývá, že (velká) většina společností se rozhoduje pro vnitrostátní přístup.

3.5. Ve srovnání s USA Evropa stále zaostává. Čínské a indické digitální odvětví postupně upevňují svá postavení. Mezi 20 nejvýznamnějšími světovými internetovými společnostmi není ani jedna evropská. Podle mezinárodních studií má Evropa výbornou pozici, pokud jde o zakládání společností. Roztříštěnost evropského trhu však brání spontánnímu rozvoji celoevropských začínajících podniků a rozvíjejících se podniků. Roztříštěnost trhu často zpomaluje jeho rozvoj.

3.6. Komise tedy správně rozlišuje mezi odůvodněným a bezdůvodným zeměpisným blokováním. K odůvodněnému zeměpisnému blokování v obchodě mezi podnikem a spotřebitelem dochází především v důsledku roztříštěnosti trhu EU a netransparentních situací.

3.7. Jedním z velmi vypovídajících vedlejších účinků boje proti zeměpisnému blokování je, že se jasně odhalují (nová) selhání vnitřního trhu. Je nezbytné pečlivě, případ od případu analyzovat, zda existují důvody pro omezení přístupu k určité službě nebo pro rozdílné zacházení, pokud jde o cenu anebo obchodní podmínky, na základě státní příslušnosti nebo místa bydliště.

3.8. Bylo by nesmírně užitečné mít představu o možném zeměpisném blokování a rozvoji trhu na velkém domácím trhu, např. trhu Spojených států, ať už by tato analýza byla sebeobtěžnější a sebenákladnější. Mohla by poskytnout Evropě vzor k následování. Jednotlivé státy USA mohou mít stejně jako v Evropě určité zákonné pravomoci, které brání provozování podnikání v celé zemi, ale tyto pravomoci nepochybně nejsou tak dalekosáhlé jako v Evropě. Svobodné podnikání a poptávka spotřebitelů pravděpodobně do značné míry upřednostňují elektronické obchodování mezi podnikem a spotřebitelem, čímž se na domácím trhu USA vytváří živné prostředí pro hospodářskou soutěž, ale také pro rychle rostoucí začínající podniky a rozvíjející se podniky.

3.9. Tyto souvislosti by mohly pomoci zhodnotit budoucí vývoj v Evropě. V analýzách Komise provedených na základě dotazování v podnicích jsou popsány současné postupy na trzích, které jsou z podstaty převážně vnitrostátní. Příklad z USA dokládá skutečný potenciál hospodářské činnosti v rámci elektronického obchodu mezi podniky a spotřebiteli, jakmile jsou odstraněny všechny významné překážky.

3.10. Podpora přeshraničního prodeje je už na programu EU delší dobu. Byla zavedena řada směrnic – např. směrnice o službách z roku 2006 a směrnice o právech spotřebitelů z roku 2011. V těchto směrniciích je důraz kladen na ochranu spotřebitele a současně je jejich cílem donutit společnosti, aby zaručovaly spotřebitelům dostatečnou transparentnost, a ukončit bezdůvodnou přeshraniční diskriminaci.

3.11. EHSV je zklamán, že nedostatečné provádění, nesprávné použití a slabé prosazování stávajících právních předpisů EU často vytváří trvalé překážky.

3.12. Dosud však dopad právních ustanovení na podporu přeshraničního elektronického obchodu zůstává omezený. Komise dospěla na základě rozsáhlých studií trhu a průzkumů podniků a spotřebitelů k závěru, že zatímco nakupování on-line se stalo pro spotřebitele běžnou záležitostí, nakupování on-line přes hranice je i nadále výjimečné. Pouze polovina společností, které prodávají on-line, prodává též přes hranice⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Viz Posouzení dopadu o zeměpisném blokování a jiných formách diskriminace v Evropě kvůli místu bydliště nebo místu usazení nebo státní příslušnosti (COM(2016) 289 final, s. 2). Komise však správně uvedla ve svém sdělení o službách z roku 2012, že podniky si mohou samy stanovit zeměpisný rozsah působnosti, na který v rámci EU cílí své činnosti, a to i při prodeji on-line.

3.13. EHSV souhlasí s tím, že přeshraniční omezení v souvislosti se státní příslušností nebo místem bydliště ohrožují důvěru v jednotný trh, a mělo by proti nim tedy být zakročeno. Na základě rozsáhlého dotazování lze oprávněně dovodit, že jak spotřebitelé, tak podnikatelské odvětví jednoznačně podporují otevření evropského trhu elektronickému obchodu mezi podniky a spotřebiteli. Evropský parlament zastává též názor ⁽⁶⁾.

4. Aktuální stav

4.1. Komise navrhla za účelem zlepšení přeshraničního nákupu a prodeje balíček opatření v různých oblastech, např. v oblasti registrace k DPH a pravidel ohledně DPH pro elektronický obchod, doručování balíků, reformy autorského práva, reformy nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele. Zásadní je také to, aby vertikální dohody mezi dodavateli a distributory a jednostranná opatření přijatá jednotlivými společnostmi byly plně v souladu s politikou EU v oblasti hospodářské soutěže.

4.2. Návrh nařízení o zeměpisném blokování tvoří součást tohoto celkového balíčku. Je třeba poznamenat, že do působnosti nařízení není zahrnuta řada významných odvětví, například odvětví pacientů a zdravotnictví, osobní železniční dopravy, (maloobchodních) finančních služeb, hudebních elektronických souborů, audiovizuálních služeb a určitých forem hazardních her. Je to zdůvodněno tím, že tato odvětví vyžadují zvláštní odvětvová opatření, která by podle EHSV měla být zavedena co nejdříve, aby se zaplnily mezery v právní úpravě jednotného digitálního trhu.

4.3. Totéž platí i v případě mimořádně důležité otázky autorských práv. Ačkoliv je správné, že jsou otázky autorského práva vyňaty z působnosti předkládaného nařízení, ačkoli s ním rozhodně souvisí, EHSV vybízí Komisi, aby v této oblasti přijala příslušná opatření k boji proti roztržičnosti, zmírnila frustraci spotřebitelů a pomohla vytvořit skutečný jednotný digitální trh.

4.4. Ze shrnutí veřejné konzultace z roku 2015 o zeměpisném blokování vyplývá, že spotřebitelé i společnosti jsou všeobecně nespokojeni se současným stavem roztržičnosti jednotného trhu. Zdá se však, že společnosti a sdružení podniků přijímají současný stav a připisují jej rozdílným právním systémům v různých členských státech ⁽⁷⁾.

4.5. EHSV konstatuje, že pro malé a střední podniky je důležité, že návrh nevytváří povinnost doručovat zboží a služby po celé Evropě. Malé a střední podniky však budou jistě těžit z toho ⁽⁸⁾, že budou moci prodávat výrobky a služby na celém kontinentu, zvláště v pohraničních regionech, a zároveň se jako koncoví uživatelé těšit tímž právům jako spotřebitelé, což je užitečné při nákupu výrobků a služeb z jiných členských států. EHSV kromě toho zdůrazňuje, že k podpoře a povzbuzení přeshraničního obchodu je nezbytné úspěšné provádění nařízení o balíkových doručovacích službách.

4.6. Odlišnosti právních systémů pomáhají objasnit rozdíl mezi odůvodněným a bezdůvodným zeměpisným blokováním. Kromě kategorie společností, které se jednoduše rozhodly, že nebudou působit na mezinárodní úrovni, je třeba výhrady podniků ohledně zrušení zeměpisného blokování většinou připsat nejistotám ohledně odlišných postupů v Evropě, které brání mezinárodnímu obchodování.

4.7. Spotřebitelé mají na přeshraniční obchodování řadu stížností, ale dostupné vzorky jsou poněkud omezené co do velikosti a je žádoucí provést další posouzení. Stížnosti se týkají široké škály problémů, např. nedostatku informací, omezení ohledně doručování nebo odmítnutí doručit zboží, neuvedení důvodů nebo vysvětlení při odmítnutí doručit zboží nebo služby, přeměňování, cenových rozdílů, odmítání určitých kreditních karet, rozdílného zacházení na základě fakturační a doručovací adresy a jazyků. Některé z těchto problémů jsou dány různými právními systémy. Jiné, které vyplývají ze smluvních ustanovení nebo jednání ve vzájemné shodě a vedou k poměrně rozšířené vertikální segmentaci trhu, tj. založené na osobních vlastnostech, by však měly být zakázány ⁽⁹⁾. K povzbuzení přeshraničního elektronického obchodování, jež bude ku prospěchu spotřebitelům, společnostem i občanům, je zásadně nutné posílit důvěru spotřebitelů a podniků v on-line trhy.

⁽⁶⁾ Viz usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. ledna 2016 o směřování k Aktu o jednotném digitálním trhu (2015/2147(INI)), kapitola 2.

⁽⁷⁾ Shrnutí odpovědí na veřejnou konzultaci Evropské komise z roku 2015 o zeměpisném blokování, s. 15.

⁽⁸⁾ Viz Evropská aliance malých podniků (European Small Business Alliance, ESBA).

⁽⁹⁾ Viz také diskusní dokument o počátečních zjištěních vyplývajících z dotazování v odvětví elektronického obchodu, který vypracovalo GR pro hospodářskou soutěž, SWD(2016) 70 final, viz bod 7.

4.8. Dále by mělo být zakázáno nejen bezdůvodné zeměpisné blokování, ale i rozdílné zacházení, pokud jde o cenu, podmínky a jiné aspekty služeb poskytovaných současně a na stejném místě (např. prostřednictvím sledování IP adres nebo profilování). Nelze odůvodnit systematické rozdílné zacházení u služeb, jako je pronájem automobilu, zábavní parky nebo hotely. Dočasné slevové akce nebo cenové rozdíly, např. během školních prázdnin, tedy dočasné a horizontální, by však měly být povoleny.

4.9. Smluvní omezení přeshraničního prodeje mají mnoho podob a smluvní územní omezení lze nalézt ve všech kategoriích výrobků⁽¹⁰⁾. Některá zdánlivě bezdůvodná omezení jsou však přijatelná, například běžně uváděný příklad různé tvorby cen. Komise v této souvislosti oprávněně hovoří o šedé zóně⁽¹¹⁾. Například rozdíly mezi cenami mohou být (alespoň částečně) vysvětleny rozdílnými trhy, rozdílnými kategoriemi cílových spotřebitelů a vyššími náklady vyplývajícími z různé nebo náročnější právní úpravy v členských státech a právního poradenství, platebních služeb, doručování a vyřizování vráceného zboží⁽¹²⁾.

4.10. Mezi spotřebiteli a stejnou měrou i mezi podniky je rozšířené negativní vnímání, a z toho plynoucí stížnosti, nenaplněných slibů jednotného trhu. Tyto stížnosti v zásadě vychází ze dvou částečně se prolínajících jevů: vnitrostátních průmyslových politik a rozdílných právních předpisů.

4.11. EHSV často kritizoval existenci 28 průmyslových politik, neboť vnitrostátní zaměření na průmyslovou politiku znesnadňuje obchodní působení na úrovni EU a zejména zmenšuje pole působnosti malých a středních podniků, pokud jde o přeshraniční činnost. Nekoordinované vnitrostátní politiky, které jsou zjevně nejednotné, znesnadňují případné přeshraniční plánování. Nepředvídatelná nebo svévolná rozhodnutí státní správy tuto nejistotu ještě umocňují.

4.12. Současné prostředí je beze sporu pestré: existují různé vnitrostátní normy a různé režimy certifikace, některé webové stránky jsou blokovány, aby nebylo možné na nich prodávat z jiné země, platební režimy se obvykle liší, požadavky na jazykovou znalost mohou mít selektivní účinek, orgány dozoru nad trhem někdy ukládají dodatečné požadavky⁽¹³⁾ a stávající směrnice EU jsou buď provedeny špatně, nebo nejsou provedeny vůbec. Známým příkladem je článek 20 směrnice o službách, který členské státy systematicky ignorují, ačkoliv v tomto konkrétním případě není jasné, jak článek náležitě vynucovat. Všechny tyto faktory ohrožují jak transparentnost trhu, tak žádoucí rovné podmínky.

4.13. Vnitřní trh má klíčový význam. Vlivem on-line společnosti se do popředí zájmu dostává jednotný trh. Sbližuje podniky a spotřebitele na celém kontinentu. Jedním kliknutím myši se okamžitě nabízí nepřeberné množství možností a voleb. Příležitosti ke specializaci a individualizovaným řešením mohou exponenciálně růst. Je však třeba mít na zřeteli, že i kdyby jednotný trh fungoval bezchybně, stále budou mezi regiony rozdíly.

4.14. Umělé překážky brání společnostem, zejména malým a středním podnikům, ve spontánním rozvoji. Podniky hledají koordinované činnosti, které by jim pomohly problémy obejít a překonat překážky, aby si zajistily postavení na trhu. Vertikální a horizontální dohody mezi obchodníky a distributory a různé formy segmentace trhu, které se obecně považují za bezdůvodné zeměpisné blokování, je třeba často nahlížet také jako obranná opatření proti tomu, co podniky považují za svévolné vnitrostátní překážky. Například v důsledku vnitrostátních politik se může v rozporu s očekáváním ukázat, že náklady na zaslání a na služby poskytované po prodeji jsou vyšší. Podniky, které by byly povinny doručovat za všech okolností, mohou vzhledem k neznámým okolnostem zjistit, že nemohou dostát svým závazkům.

4.15. V některých případech se k uhlazení vnitrostátních komplikací mezi společnostmi v zemi původu a zákazníky v jiné zemi používají přeshraniční zprostředkovatelé. Ať je toto uspořádání sebeužitečnější, neusnadňuje z obecného hlediska přímé vztahy mezi dodavatelskou společností a zákazníky.

⁽¹⁰⁾ Tamtéž, bod 98 a 99.

⁽¹¹⁾ Tamtéž, bod 102. Tato šedá zóna by měla být jasněji vymezena.

⁽¹²⁾ Tamtéž, bod 114.

⁽¹³⁾ Viz například Německo.

4.16. Není pochyb o tom, že je třeba zmapovat bezdůvodné zeměpisné blokování a bojovat proti němu, ale EHSV trvá na tom, že pokud jde o zavádění správných podmínek, je třeba také vyvodit správné závěry ze současné roztržitosti vnitřního trhu, která je důsledkem odlišných vnitrostátních přístupů.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele

[COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]

(2017/C 034/15)

Zpravodaj: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016 Rada, 30/06/2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	219/4/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje návrh Komise a hodnotí kladně jeho vhodnost a správné zvážení a rozvoj navrhovaného obsahu. V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že očekávané přínosy z provádění návrhu budou rozšířeny na všechny zúčastněné subjekty, spotřebitele, podniky a vnitrostátními orgány, jak je uvedeno v samotném návrhu.

1.2. EHSV rovněž vyjadřuje své znepokojení a obavy v souvislosti s tímto návrhem nařízení, pokud jde o ochranu základních práv a jeho provádění členskými státy.

1.3. EHSV dále vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily, že společná pravidla stanovená v článku osm návrhu budou účinně uplatňována, a to v souladu se zásadami, jimiž se řídí řádná správní praxe.

1.4. EHSV nakonec vyzývá Komisi, aby provedla náležitou koordinaci s členskými státy ohledně provádění opatření uvedených v tomto návrhu a posílila dosah koordinovaných opatření.

2. Souvislosti

2.1. Nařízení (ES) č. 2006/2004 ze dne 27. října 2004⁽¹⁾ o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele (dále jen „nařízení SOOS“), k němuž EHSV přijal kladné stanovisko⁽²⁾.

2.2. Nařízení SOOS harmonizuje rámec spolupráce mezi vnitrostátními orgány Evropského hospodářského prostoru s cílem dosáhnout toho, aby činnost orgánů zajišťujících ochranu zájmů spotřebitele zahrnovala celé území jednotného trhu.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 364, 9.12.2004, s. 1.

⁽²⁾ Úř. věst. C 108, 30.4.2004, s. 86.

2.3. Právní předpisy spadající do působnosti nařízení SOOS jsou uvedeny v příloze tohoto nařízení, která se aktualizuje pokaždé, když vstoupí v platnost nová právní úprava. V současnosti zahrnuje dvacet směrnic a nařízení v rámci *acquis* Unie v oblasti práva spotřebitele a uvádění výrobků a služeb na trh.

2.4. Nařízení má zajistit hladké fungování maloobchodních trhů v celé EU.

2.4.1. Nařízení o ochraně spotřebitele stanoví minimální pravomoci vnitrostátních orgánů a umožňuje jim zastavovat přeshraniční protiprávní jednání.

3. Posouzení nařízení o ochraně spotřebitele

3.1. Článek 21a nařízení stanoví, že Komise zhodnotí účinnost a mechanismy fungování zavedené tímto nařízením, podrobně prozkoumá možnost zařazení dalších právních předpisů a případně předloží legislativní návrh změny přílohy.

3.2. Na základě externího hodnocení⁽³⁾ a po veřejné konzultaci zveřejnila Komise zprávu⁽⁴⁾, v níž poukázala na faktory, které by mohly narušit účinnost nařízení:

- a) nedostatečné minimální pravomoci donucovacích orgánů k tomu, aby mohly spolupracovat efektivně a rychle, především v digitálním prostředí;
- b) nedostatečné sdílení informací o trhu;
- c) omezení mechanismu pro řešení protiprávního jednání postihujícího několik zemí. Vnitrostátní orgány se na svých trzích často potýkají s podobným protiprávním jednáním. Je třeba řešit jak „rozsáhlá porušování právních předpisů“, tak i „porušování, která trvají relativně krátkou dobu“, avšak mají škodlivý dopad;
- d) nutnost provádět změny přílohy nařízení za účelem rozšíření její působnosti, a to na základě následujících kritérií:
 - i) kolektivní zájmy spotřebitelů,
 - ii) přeshraniční význam,
 - iii) dimenze veřejného prosazování práva a soulad s odvětvovými a horizontálními právními předpisy, které jsou zařazeny do přílohy.
- e) skutečnost, že podnikatelskému sektoru nebudou uloženy žádné další zákonné povinnosti.

3.3. Navrhovalo se tedy, aby byly posíleny mechanismy spolupráce při uplatňování nařízení SOOS a aby bylo umožněno účinné prosazování práva spotřebitelů, což přispěje k vytvoření silného a dynamického jednotného trhu.

4. Návrh Komise

4.1. Obecným cílem návrhu je odstranit narušení hospodářské soutěže a překážky existující na vnitřním trhu. Snaží se zachovat a zvýšit účinnost a účelnost přeshraničního systému vymáhání unijních právních předpisů týkajících se spotřebitele.

4.2. Má dojít k modernizaci stávajícího nařízení, a to prohloubením míry harmonizace s cílem řešit problémy zjištěné při hodnocení a zlepšit přeshraniční vymáhání právních předpisů Unie v oblasti ochrany spotřebitele na jednotném trhu.

⁽³⁾ Závěrečná zpráva Consumer Policy Evaluation Consortium ze dne 17. prosince 2012.

⁽⁴⁾ COM(2016)284 final ze dne 25. května 2016.

4.3. Návrh je v souladu se zásadou subsidiarity, neboť ochrana spotřebitele je součástí sdílených pravomocí mezi Uníí a členskými státy. Současně je v souladu i se zásadou proporcionality, neboť v rámci své působnosti vymezuje společnou skupinu minimálních pravomocí pro všechny příslušné orgány v členských státech.

4.4. V rámci spolupráce při řešení „rozsáhlých porušování právních předpisů“ se kromě jiných nástrojů navrhuje, aby byla významná a škodlivá porušování práva, která se týkají nejméně tří čtvrtin členských států, v nichž dohromady žijí nejméně tři čtvrtiny obyvatel EU, řešena s využitím společného postupu na úrovni Unie.

4.4.1. Navrhuje se, aby v případech „rozsáhlých porušování právních předpisů“ rozhodovala o zahájení společného postupu Komise, která bude v rámci takového postupu mít povinnou koordinační úlohu. Účast v takovém společném postupu bude navíc pro dotčené členské státy povinná.

4.5. V úvodních ustanoveních návrhu jsou aktualizovány definice pojmů s ohledem na rozšíření působnosti nařízení na „rozsáhlá porušování právních předpisů“ a „ukončená porušování právních předpisů“.

4.6. Stanoví se, jak jmenovat příslušné orgány a ústřední styčné úřady pro toto nařízení, a vyjasňují se jejich úlohy. Kromě toho jsou stanoveny minimální pravomoci vyšetřování a vymáhání práva, přičemž se upřesňují ty, které již existují, a doplňují se několika novými, které příslušné orgány považují za nezbytné k tomu, aby mohly působit v přeshraničních podmínkách.

4.7. Dále je zaveden mechanismus vzájemné pomoci, který sestává ze dvou nástrojů:

- z žádostí o informace, které umožní příslušným orgánům získat informace a důkazy přes hranice a
- z žádostí o opatření v oblasti vymáhání práva, která umožní příslušnému orgánu žádat jiný příslušný orgán v jiném členském státě o přijetí opatření v oblasti vymáhání práva.

4.8. V souvislosti s koordinovaným dozorem, vyšetřováním a mechanismem vymáhání práva u „rozsáhlých porušování právních předpisů“ se zavádějí různé nástroje, například koordinovaná opatření, společná opatření proti rozsáhlým porušováním právních předpisů, která mají unijní dimenzi, a koordinovaná vyšetřování spotřebitelských trhů.

4.8.1. Zavádí se nový nástroj k řešení „rozsáhlých porušování právních předpisů“, která mají unijní dimenzi a potenciálně mohou způsobit újmu spotřebitelům ve velké části Unie. Stanovuje limity určující, která podezření na porušování práva mají unijní dimenzi.

4.8.2. Limit vychází ze dvou kritérií: z dotčené populace a z počtu dotčených zemí, a v případě potřeby je na základě rozhodnutí přijato společné opatření. Cílem je ukončit porušování práva a případně zajistit odškodnění pro spotřebitele prostřednictvím závazků obchodníka.

4.8.3. Návrh obsahuje společná ustanovení pro postupy koordinovaných a společných opatření, například právo obchodníků na obhajobu, úlohu koordinátora, rozhodování a jazykový režim. Kromě toho nově zavádí právní základ pro koordinovaná vyšetřování spotřebitelských trhů (sweepee).

4.9. Zavádějí se také další opatření na úrovni Unie, například koordinace dalších činností přispívajících k doзору a vymáhání práva, výměna úředníků mezi příslušnými orgány a výměna informací o spotřebitelské politice a mezinárodní spolupráci.

4.9.1. Součástí návrhu je příloha, která obsahuje seznam právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitele a určuje rozsah působnosti *rationae materiae* nařízení.

5. Obecné připomínky

5.1. EHSV hodnotí návrh Komise, který povede k posílení spolupráce a zlepšení právní jistoty rozvojem moderních, účinných a účelných mechanismů, které omezí poškozování kolektivních zájmů spotřebitelů a jednotného trhu přeshraničním porušováním právních předpisů, kladně.

5.2. Z návrhu budou mít prospěch všechny hospodářské subjekty poškozované nekalou hospodářskou soutěží obchodníků, kteří neplní své povinnosti a kteří vyvíjejí obchodní modely, jež jim umožňují obcházet zákony a škodit spotřebitelům v jiném státě.

5.2.1. Zvýší se tím ochrana spotřebitelů, právní jistota podniků, soudržnost přeshraničního vymáhání práva a rovnost podmínek na jednotném trhu, aniž by bylo nutné podnikům ukládat nepřiměřenou zátěž.

5.2.2. EHSV připomíná, že s ohledem na výše uvedené je při výkonu pravomocí přiznaných orgánům v každém případě zapotřebí zajistit optimální rovnováhu mezi dotčenými základními právy, například vysokou mírou ochrany spotřebitele, svobodou podnikání a svobodou informací. EHSV zdůrazňuje, že je důležité respektovat právo na obhajobu, právo být vyslechnut a právo zvolit si jazyk, který se bude při řízení používat.

5.3. Návrh přináší nejen řešení, která lze a *priori* považovat za účinná v poměru k významu a šíři rozsáhlých porušování právních předpisů, ale pro rozvoj těchto řešení zavádí současně i opatření zvyšující účinnou ochranu práv spotřebitele a uživatele, která by mohla být případně uplatněna i v případech nespadajících do působnosti tohoto návrhu.

5.4. Ke splnění cíle a účelu tohoto návrhu je nezbytné, aby byly veřejným orgánům přiznány pravomoci a prostředky, které jim umožní účinně spolupracovat a přijímat opatření v souladu s nařízením. EHSV podporuje navýšení minimálních pravomocí vyšetřování a vymáhání práva a prostředků, které mají být podle návrhu poskytnuty příslušným veřejným orgánům, a to za zohlednění rozdílných právních tradic v jednotlivých členských státech.

5.4.1. Má-li být daná právní úprava účinně uplatňována, je nutné, aby existovala možnost nařídit vrácení zisků získaných v důsledku porušování práva, kterou EHSV prosazoval již dříve⁽⁵⁾. Návrh správně rozlišuje mezi minimálními pravomocí příslušných orgánů, odškodněním spotřebitelů a vrácením zisků získaných v důsledku porušování práva.

5.4.2. Dále je zapotřebí, aby návrh zavedl možnost zveřejnění sankcí jakožto opatření vedoucího k ozdravení trhu, s cílem dosáhnout větší transparentnosti fungování trhu a zajistit účinnost práva na svobodu informací⁽⁶⁾.

5.5. Na druhou stranu se návrh nezabývá opatřeními proaktivní povahy, která by mohla přispět ke splnění vytčeného cíle, a omezuje se pouze na reaktivní přístup, jehož odrazující účinek ne vždy napomůže snížení dopadu porušování právních předpisů v očekávané míře, zejména pokud dochází k časovým prodlevám při uplatnění společných postupů nebo zajištění jejich účinnosti.

5.6. Kromě toho bude zapotřebí přezkoumat budoucí uplatňování nařízení s cílem ověřit jeho dopad na nápravu trhu, neboť nebývá vždy pravidlem, že používaná sankční opatření vedou k dostatečnému usměrnění nezákonných praktik či ke zvrácení jejich dopadu, zvláště co se týče opakování těchto praktik a jejich recidivy.

5.7. Zaručené úspěchu by snad mohlo být lépe dosaženo, pokud by se návrh obecněji zaměřil na vymýcení rozsáhlých porušování právních předpisů, přičemž je důležité brát v úvahu také to, jakým způsobem tyto otázky vnímají spotřebitelé a jaká jsou jejich očekávání.

5.7.1. Znalost proaktivních a reaktivních opatření a jejich souběžné uplatňování, se zvláštním důrazem na hodnotu samoregulace a společné regulace, jakož i na sdílenou odpovědnost spotřebitelů, může vést k vytvoření synergií, které zajistí větší účinnost a účelnost návrhu.

5.8. EHSV kladně hodnotí to, že návrh stanoví možnost zapojení organizací občanské společnosti, neboť tímto způsobem lze posílit řádnou správu, transparentnost a uplatnění zásady otevřenosti fungování unijních orgánů⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 20 a Úř. věst. C 162, 29.6.2008, s. 1.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 87 a Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 69.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 11, 15. 1. 2013, s. 3.

5.8.1. Za klíčovou pro dosažení stanovených cílů týkajících se sdílené odpovědnosti všech zúčastněných subjektů je považována možnost zapojení dalších subjektů do mechanismu varování.

6. Konkrétní připomínky

6.1. V návrhu by mohla být zvažena také možnost doplnit peněžité sankce v úzkém slova smyslu také o upřesnění vedlejších či alternativních opatření.

6.2. Co se týče spolupráce s jinými orgány veřejné moci a jmenovanými subjekty, je třeba zavést kritéria koordinace, která zaručí jednotnou průřezovost za účelem optimálního uplatňování ustanovení obsažených v článku 6 tak, aby tato ustanovení nebyla používána rozdílně či nedostatečně.

6.3. Za velmi vhodné je považováno také provádění článku 8, neboť budou-li dále upřesněny minimální pravomoci k jednání přiznané veřejným orgánům, jejichž podrobný výčet je v tomto článku obsažen, možnosti zásahu se tím v mnoha případech mohou v porovnání se současným stavem značně rozšířit.

6.4. V každém případě je velmi důležité, aby členské státy zajistily, že příslušné orgány a ústřední styčné úřady budou mít k dispozici rozpočtové prostředky k účinnému provádění svých pravomocí.

6.5. EHSV se domnívá, že je nezbytné zajistit, aby byly při rozvoji a provádění mechanismu vzájemné pomoci a stanovených správních postupů dodržovány takové zásady, jako je například transparentnost a zjednodušení správy.

6.6. Kapitola týkající se koordinovaného dozoru, vyšetřování a mechanismů vymáhání práva u rozsáhlého porušování právních předpisů by měla být formulována jasněji, což přispěje k lepšímu pochopení textu a k jeho snadnému a okamžitému použití, a to vzhledem ke značnému množství okruhů a procesních harmonogramů včetně odpovídající kazuistiky. Totéž platí i pro fáze jednotlivých postupů.

6.7. U článku 24 není patrné, zda poté, co byly závazky obchodníka přijaty spotřebiteli, již nemohou být předmětem žádného jiného nápravného opatření, nebo zda lze toto opatření uplatnit později, i když z obsahu článku 25 lze vyvodit, že závazky a sankční opatření se vzájemně vylučují, což by mohlo být v rozporu s právními předpisy platnými v členských státech v rámci jejich územní působnosti.

6.7.1. S ohledem na použití vzájemně si protiřečících výrazů není rovněž jasné, zda jsou použitelné na všechny uvedené případy, neboť na základě analýzy konkrétních okolností je možné se přiklonit k oběma způsobům řešení, a to v různé míře. Tato dvojznačnost by možná mohla vést k tomu, že bude návrh používán konkrétnějším způsobem, avšak vždy tak, aby se zabránilo jednoduchému zacházení.

6.7.2. A konečně by bylo v souvislosti s koordinovaným vyšetřováním spotřebitelských trhů vhodné, aby byla vyšetřování rozšířena ve smyslu preventivního administrativního postupu prováděného z vlastní iniciativy v souladu s předchozími ustanoveními, což by nejen zabránilo situacím, kdy hrozí rozsáhlá porušování právních předpisů, a časovým posunům vyplývajícím z předtím přijatých opatření, ale současně i umožnilo včasnou reakci.

6.8. Pro účely zajištění účinnosti a účelnosti je třeba poukázat na to, že mechanismy dozoru a výstražné mechanismy musí být začleněny do již existujících systémů a dokonce i vzájemně přímo provázány, s cílem pokusit se o sjednocení či normalizaci jejich integrovaného fungování.

6.9. Do kapitoly VI by mohl být vložen článek, který stanoví postup pro účinnou komunikaci s obyvateli v případech, kdy to bude nutné, a určí kritéria pro uplatnění a provádění tohoto postupu.

6.10. Co se týče databází a systému výměny informací o porušování právních předpisů, je třeba uvést totéž, co již bylo zmíněno v souvislosti s mechanismem dozoru, ve smyslu nutného vzájemného působení mechanismu dozoru a výstražného mechanismu.

6.11. EHSV se domnívá, že lhůta pro předložení zprávy o provádění tohoto návrhu je příliš dlouhá, a je tedy toho názoru, že vzhledem k významu vytčených cílů by měla být tato lhůta zkrácena a nebo by měl být zaveden systém nepřetržitého částečného hodnocení, což by umožnilo včas odhalit jakýkoli nedostatek ve fungování tohoto návrhu a přijmout případně opatření k revizi návrhu a jeho uplatňování.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o službách přeshraničního dodávání balíků

[COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]

(2017/C 034/16)

Zpravodaj: **Raymond HENCKS**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016 Rada Evropské unie, 21/06/2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	212/0/8

1. Závěry a doporučení

1.1. Různé studie zadané Komisí ukázaly, že sazby za přeshraniční dodávání balíků, zejména pro jednotlivce a malé a střední podniky, jsou někdy téměř pětinasobně vyšší než jejich vnitrostátní ekvivalent a že tyto rozdíly nelze vysvětlit náklady práce nebo jinými náklady v zemi určení. V důsledku toho nemohou spotřebitelé a elektronictví prodejci plně těžit z výhod, které nabízí jednotný trh.

1.2. EHSV uznává, že Komise musela přijmout nové opatření s cílem zajistit, aby všichni elektronictví prodejci a spotřebitelé, zejména jednotlivci a malé a střední podniky v odlehlých oblastech, mohli konečně využívat služeb přeshraničního dodávání balíků, které by byly současně přístupné, vysoce kvalitní a cenově dostupné.

1.3. Komise má v úmyslu řešit příliš vysoké sazby pomocí nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska. Toto nařízení se však vztahuje pouze na poskytovatele všeobecných služeb, kteří poskytují služby dodávání balíků.

1.4. EHSV se obává, že v případě opatření navrhovaných tímto nařízením, zejména zavedení transparentnosti sazeb a konečných sazeb, zveřejnění referenční nabídky a posouzení cenové přijatelnosti sazeb – což jsou opatření, jež jsou bezpochyby nezbytná – hrozí, že bez doplňkových opatření budou nedostatečná a nebudou dotčené služby přeshraničního dodávání balíků motivovat k uplatňování přiměřených sazeb.

1.5. EHSV lituje toho, že Komise odkládá případná přísnější opatření na konec roku 2018, jelikož čeká, zda se situace do té doby zlepší. Komise nicméně neposkytuje žádné informace o tom, jaké kroky v budoucnu podnikne v případě, že očekávané zlepšení nenastane.

1.6. EHSV požaduje, aby Komise postupovala podobně jako v případě poplatků za roamingové mobilní telekomunikační služby a alespoň ještě jednou se pokusila přimět všechny služby přeshraničního dodávání balíků ke snížení jejich sazeb, a aby nyní oznámila, že pokud tak neučiní, zakročí Komise pomocí nařízení a stanovení stropů sazeb.

1.7. Co se týče posouzení cenové přijatelnosti sazeb, EHSV již léta požaduje vyjasnění pojmu cenová přijatelnost služeb obecného hospodářského zájmu a zavedení legislativních opatření, která uloží členským státům povinnost definovat ukazatele pro určení cenové přijatelnosti těchto služeb. Domnívá se proto, že ustanovení tohoto nařízení představují první krok správným směrem, přičemž po tomto posouzení by případně měla následovat vhodná opatření.

2. Dodací služby v rámci elektronického obchodu

2.1. Fyzické doručení zboží objednaného online je jedním z klíčových prvků růstu elektronického obchodu. V Evropské unii se elektronický obchod vyvíjí daleko pomaleji na nadnárodní úrovni než na úrovni vnitrostátní. V roce 2014 tak zakoupilo online zboží z jiného členského státu pouze 15 % spotřebitelů, a to ve velmi odlišné míře v jednotlivých členských státech, přestože ve vlastní zemi tak učinilo 44 % spotřebitelů.

2.2. K faktorům, které ovlivňují rozhodnutí spotřebitele provést online objednávku, patří mimo jiné sazby, kvalita a postupy fyzického dodání zboží objednaného online a podmínky případného vrácení balíků. Spokojenost spotřebitele nakupujícího online tedy částečně závisí na jeho zkušenosti s dodáním. Dostupnost cenově přijatelných a efektivních doručovacích řešení je obzvlášť relevantní pro malé a střední podniky, mikropodniky a soukromé spotřebitele, kteří jsou usazeni v odlehlých nebo okrajových oblastech.

2.3. Služba dodávání balíků s maximální hmotností 31,5 kg v řadě členských států zažívá velký rozmach. Řada provozovatelů zavedla řešení, která by mohla lépe odpovídat očekáváním zákazníků, zejména díky celé řadě doplňkových služeb, jako je standardní, odložené, expresní dodání nebo dodání ještě téhož dne, sledování pohybu zásilky, dodání s doručenkou, volba místa dodání, výdejní místa, výdejní automaty, dodání doporučeně, udání hodnoty atd., přičemž poštovní zásilky do hmotnosti 2 kg, které podle odhadu představují 80 % zásilek elektronického obchodu, se často považují za „malé balíky“ a spadají pod listovní poštovní zásilky.

2.4. Na dodání balíků do hmotnosti 10 kg, která může být zvýšena až na 20 kg, se vztahuje povinnost všeobecné služby, podle níž musí členské státy dohlédnout na to, aby na všech místech jejich území existovala základní vnitrostátní a přeshraniční služba za přijatelné ceny pro všechny uživatele.

2.5. Trh v oblasti elektronického obchodu je nesmírně rozmanitý. Často mu dominuje několik velkých elektronických obchodníků, kteří každý den vyprodukují obrovský počet balíků, a mají proto velmi dobré postavení pro vyjednávání sazeb a podmínek odeslání s provozovateli služeb dodávání balíků, kteří jsou tak nuceni poskytnout jim velmi výhodné „vyjednané“ sazby a zvláštní podmínky dodání. Tito elektroničtí obchodníci často sami hradí náklady na dodání balíků, a to i do zahraničí. Na tomto „vyjednaném“ trhu, jak vnitrostátním, tak přeshraničním, si tak může konkurovat pouze několik velkých distributorů balíků, přičemž u přeshraničního trhu je kromě toho zapotřebí mít přístup k mezinárodní distribuční síti.

2.6. Tyto příležitosti nicméně v současnosti neexistují ani pro přeshraniční nákupy online, které jsou menšího objemu či příležitostné, ani pro jednotlivé odesílatele, včetně četných malých a středních podniků; dodací služby nemají výhodu vyjednaných sazeb a přístup k mezinárodní distribuční síti mají pouze za vysoké ceny, takže konečný spotřebitel nakonec musí často platit nadhodnocené ceny za dodání. V těchto případech mohou být sazby za přeshraniční dodávání balíků trojnásobně až pětinasobně vyšší než jejich vnitrostátní ekvivalent⁽¹⁾, aniž by tyto rozdíly bylo možné vysvětlit náklady práce nebo jinými náklady v zemi určení. Příklady příliš vysokých sazeb a podstatné rozdíly v dvousměrných vztazích mezi jednotlivými členskými státy jsou uvedeny v posouzení dopadu (SWD(2016) 166 final), které vypracovala Komise.

2.7. Komise se tímto problémem zabývá již několik let a vypracovala na toto téma různá sdělení:

— COM(2011) 942 final: Soudržný rámec pro posílení důvěry v jednotný digitální trh elektronického obchodu a on-line služeb,

— COM(2012) 698 final: Zelená kniha – Integrovaný trh doručování balíků pro růst elektronického obchodu v EU,

⁽¹⁾ Copenhagen Economics, E-commerce and delivery (Elektronický obchod a dodávání); Integrovaný trh doručování balíků pro růst elektronického obchodu v EU (COM(2012) 698 final).

- COM(2013) 886 final: Plán pro dokončení jednotného trhu s doručováním balíků: Budování důvěry v doručovací služby a podpora elektronického prodeje,
- COM(2015) 192 final: Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě.

2.8. Snažila se zavést řešení, která by mohla lépe odpovídat očekáváním spotřebitelů.

2.9. Protože tyto kroky byly úspěšné jen částečně, byla Komise nucena vydat nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, podpořené doprovodným dokumentem (SWD(2016) 167 final), přílohou (COM(2016) 285 final) a objemným posouzením dopadu o 289 stranách (SWD(2016) 166 final).

3. Obsah návrhu nařízení

3.1. Jedním z opatření stanovených ve Strategii pro jednotný digitální trh v Evropě, která má podpořit přístup spotřebitelů a podniků ke zboží a digitálním službám v celé Unii, je zlepšení služeb přeshraničního dodávání balíků.

3.2. Navržená opatření se týkají:

- zlepšení fungování trhů na jedné straně tím, že se zefektivní regulační dohled nad trhy s dodáváním balíků a posílí jeho jednotnost, a na druhé straně podporou hospodářské soutěže v oblasti služeb přeshraničního dodávání balíků;
- zvýšení transparentnosti sazeb a konečných sazeb, aby se snížily jednak bezdůvodné rozdíly v sazbách a jednak sazby, které platí jednotlivci a malé podniky, zejména v odlehlých oblastech;
- posouzení cenové přijatelnosti sazeb za dodávání balíků provedené národním regulačním orgánem;
- transparentního a nediskriminačního přístupu ke službám a infrastruktuře nezbytné pro poskytování služeb přeshraničního dodávání balíků.

4. Obecné připomínky

4.1. Protože různé iniciativy Komise, mimo jiné zelená kniha z roku 2012 nazvaná Integrovaný trh doručování balíků pro růst elektronického obchodu v EU a plán z roku 2013 s názvem Plán pro dokončení jednotného trhu s doručováním balíků: Budování důvěry v doručovací služby a podpora elektronického prodeje⁽²⁾, přinesly jen velmi omezené výsledky, pokud se týká přeshraničních sazeb, musela Komise přijmout nové opatření s cílem zajistit, aby všichni elektroničtí prodejci a spotřebitelé, zejména jednotlivci a malé a střední podniky v odlehlých oblastech, mohli konečně využívat služeb přeshraničního dodávání balíků, které by byly současně přístupné, vysoce kvalitní a cenově dostupné.

4.2. Podle studie Université Saint-Louis z Bruselu byly veřejné ceny poskytovatelů služeb dodávání balíků placené jednotlivci a malými podniky téměř pětinasobně vyšší než jejich vnitrostátní ekvivalent a studie poradenské firmy Copenhagen Economics uvádí, že ceny ostatních provozovatelů jsou trojnásobně až pětinasobně vyšší než vnitrostátní sazby, aniž by tyto rozdíly bylo možné vysvětlit náklady práce nebo jinými náklady v zemi určení.

4.3. EHSV tedy konstatuje, že ceny účtované jednotlivcům a malým podnikům jsou nadhodnocené u veškerých služeb dodávání balíků. Komise hodlá tento problém řešit tím, že pověří národní regulační orgán posouzením cenové přijatelnosti sazeb za přeshraniční dodávání balíků.

4.4. EHSV schvaluje, že Komise zvolila formu nařízení, aby se neztrácel další čas. Obává se však, že opatření navrhovaná tímto nařízením budou jen málo účinná. Jestliže se nařízení omezí na zavedení transparentnosti sazeb a konečných sazeb, zveřejnění referenční nabídky a posouzení cenové přijatelnosti sazeb – což jsou opatření, jež jsou bezpochyby nezbytná – a nebudou přijata doplňková opatření, pak hrozí, že to nebude dotčené poskytovatele služeb dodávání balíků téměř vůbec motivovat k uplatňování přiměřených cen.

⁽²⁾ Úř. věst. C 451, 16.12.2014, s. 51.

4.5. EHSV lituje toho, že Komise odkládá případná přísnější opatření na konec roku 2018, dokud nebude k dispozici hodnotící zpráva o uplatňování nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska. V této zprávě Komise zamýšlí vyhodnotit, zda se zlepšila cenová přijatelnost služeb přeshraničního dodávání balíků a zda poskytovatelé všeobecných služeb, kteří poskytují služby dodávání balíků, uplatňují transparentní a nediskriminační velkoobchodní přeshraniční přístup. Komise nicméně neposkytuje žádné informace o tom, jaké kroky v budoucnu podnikne v případě, že výše uvedeného zlepšení a nediskriminačního přístupu nebude dosaženo.

4.6. EHSV by upřednostnil, kdyby Komise postupovala podobně jako v případě poplatků za roamingové mobilní telekomunikační služby a alespoň ještě jednou se pokusila přimět všechny služby přeshraničního dodávání balíků ke snížení jejich sazeb, a aby nyní oznámila, že pokud tak neučiní, zakročí Komise pomocí nařízení a stanovení stropů sazeb.

4.7. Návrhy obsažené v nařízení týkající se transparentnosti sazeb a konečných sazeb, zveřejnění referenční nabídky, posouzení cenové přijatelnosti sazeb a transparentního a nediskriminačního přeshraničního přístupu se kromě toho vztahují pouze na poskytovatele všeobecných služeb, kteří poskytují služby dodávání balíků.

4.8. Na celkovém trhu dodávání balíků se však podíl poskytovatelů všeobecných služeb pohybuje od 10 % (Bulharsko, Španělsko, Spojené království, Itálie) po 25 % (Česká republika, Dánsko, Francie, Estonsko), takže se povinnost všeobecné služby vztahuje pouze na malé procento (od 5 % do 10 %) těchto balíků. Z toho vyplývá, že nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, se zabývá pouze nepatrnou částí trhu, nicméně tyto služby jsou nezbytné pro spotřebitele a malé a střední podniky v odlehklých oblastech, kde nejsou dostupné jiné možnosti.

4.9. Co se týče posouzení cenové přijatelnosti sazeb, EHSV již léta požaduje vyjasnění pojmu cenová přijatelnost služeb obecného hospodářského zájmu a zavedení legislativních opatření, která uloží členským státům povinnost definovat ukazatele pro určení cenové přijatelnosti těchto služeb⁽³⁾. Domnívá se proto, že ustanovení tohoto nařízení představují první krok správným směrem, přičemž po tomto posouzení by případně měla následovat vhodná opatření.

4.10. Posouzení stanovené nařízením, které je předmětem tohoto stanoviska, se ale omezí pouze na sazby pro kategorie zásilek uvedené ve veřejném seznamu přeshraničních sazeb v příloze nařízení, tj. balíky o hmotnosti 0,5 kg, 1 kg, 2 kg nebo 5 kg (s možností sledování nebo bez ní). EHSV se domnívá, že toto posouzení by mělo být rozšířeno na balíky o hmotnosti 10 kg, 15 kg a 20 kg, a to rovněž s ohledem na případnou budoucí regulaci sazeb za přeshraniční dodávání balíků.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽³⁾ Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 24.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2015

[COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]

(2017/C 034/17)

Zpravodaj: **Juan MENDOZA CASTRO**

Konzultace	Evropská komise, 17/08/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	211/1/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV hodnotí zprávu za rok 2015 pozitivně a domnívá se, že politika hospodářské soutěže, která bude na stejné úrovni ve všech odvětvích, je zásadní pro sociálně tržní ekonomiku EU.

1.2. Dovoz založený na nekalé hospodářské soutěži znamená pro evropské podniky nebezpečí. Za účelem záchrany pracovních míst a ochrany dotčených hospodářských odvětví jsou nepostradatelná antidumpingová opatření.

1.3. EHSV sdílí obavy malých a středních podniků, odborů a sdružení podnikatelů z EU ohledně možnosti, že Číně bude přiznán status tržního hospodářství.

1.4. Malé a střední podniky, které jsou zásadní pro hospodářské oživení, jsou zneužitím dominantního postavení nejohroženější.

1.5. Kontrola státní podpory umožňuje účinnější využívání zdrojů a zlepšuje veřejné finance. Tato podpora nicméně může být zásadní, pokud jde o zaručení poskytování hospodářských služeb obecného zájmu.

1.6. EHSV doporučuje zlepšit informace o poskytované státní podpoře za účelem dosažení větší publicity a transparentnosti.

1.7. Několik celosvětových aktérů ze třetích zemí ovládá digitální inovace a pro Evropu je zásadní, aby si zajistila vedoucí postavení díky svému jednotnému digitálnímu trhu.

1.8. Velkou výzvou pro evropskou politiku hospodářské soutěže v odvětví, kterému dominují technologičtí giganti, je zajistit spotřebitelům přístup k nejlepším výrobkům za nejlepší ceny a dále zajistit, aby všechny podniky, velké nebo malé, soutěžily na otevřeném trhu a na základě hodnoty svých výrobků. EHSV se domnívá, že jednání EU je obecně vyvážené a ve vztahu k právním předpisům přiměřené, a to navzdory některým kritikám, které jsou jí adresovány.

1.9. Evropská energetická unie vykazuje významné úspěchy v oblasti bezpečnosti zásobování (což znamená strategický úspěch), snižování skleníkových plynů, podpory obnovitelných energií a větší možnosti volby pro spotřebitele. Potýká se však s velkými výzvami souvisejícími s náklady na energii, větším propojením sítí i vedoucí pozicí při provádění Pařížské dohody.

1.10. V odvětví energetiky se kontroly spojování podniků musí sladit s prognózami o fúzích a akvizicích s cílem snížit výrobní náklady, což sníží počet podniků.

1.11. Nařízení (ES) č. 1/2003 posílilo úlohu vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a pomohlo upevnit mezinárodní pověst, kterou má politika EU v oblasti hospodářské soutěže. Koordinace mezi vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž a mezi nimi a Komisí zefektivňuje činnost v případech přeshraničních operací.

1.12. EHSV v souvislosti s finanční krizí opakuje, že je třeba snížit účast daňových poplatníků na nákladech na záchranu bank.

1.13. EHSV zastává názor, že předpisy EU, jež omezují mezibankovní poplatky u kreditních a debetních karet, se musí uplatňovat nezávisle na zemi, ve které sídlí emitent, a že nelze bránit bankám v nabízení nižších mezibankovních poplatků obchodníkům se sídlem v jiném členském státě Evropského hospodářského prostoru (EHP).

1.14. EHSV by rád zdůraznil, že je třeba, aby Komise pokračovala ve své práci na podporu hospodářské soutěže prostřednictvím snižování narušení z daňových důvodů, jež vyplývají z nesouladu 28 daňových systémů.

1.15. Zobecnování systémů hospodářské soutěže v důsledku globalizace vyžaduje mezinárodní spolupráci. Vzhledem ke zvyšujícím se požadavkům a účasti na různých fórech (OECD, UNCTAD, Mezinárodní síť pro hospodářskou soutěž) zdůrazňuje EHSV nutnost, aby EU disponovala dostatečnými zdroji na zachování hlasu EU, který je v současnosti slyšen a respektován.

2. Zpráva o hospodářské soutěži za rok 2015

2.1. Komise uvádí, že „silná a efektivní politika EU v oblasti hospodářské soutěže byla vždy jedním z pilířů evropského projektu“.

2.2. Hlavní hlediska zprávy jsou seskupena do tří kapitol:

- politika hospodářské soutěže jako podnět pro inovace a investice v celé EU,
- využití možností jednotného digitálního trhu a
- budování integrované evropské energetické unie šetrné vůči klimatu.

2.3. Komise podává zprávu o svých konkrétních krocích v těchto oblastech, přičemž zdůrazňuje, že při uplatňování právních předpisů se řídila zásadami ochrany nestrannosti, uplatňování norem právního státu a služby společnému evropskému zájmu.

2.4. V posledních 25 letech počet režimů hospodářské soutěže po celém světě prudce vzrostl, a sice ze zhruba 20 na počátku 90. let na zhruba 130 v roce 2015, které se týkají 85 % světové populace.

3. Obecné připomínky

3.1. Politika hospodářské soutěže EU

3.1.1. EHSV hodnotí kladně zprávu za rok 2015, která se týká základních oblastí rozvoje hospodářství a dobrých životních podmínek občanů EU.

3.1.2. Politika hospodářské soutěže založená na rovných podmínkách ve všech odvětvích je pilířem sociálně tržního hospodářství v Evropě. Je také zásadním nástrojem pro zaručení řádného fungování dynamického, účinného, udržitelného a inovativního vnitřního trhu a pro podnícení hospodářského růstu, tvorby pracovních míst a konkurenceschopnosti na světové scéně.

3.1.3. Politika hospodářské soutěže by neměla bránit tomu, aby v evropské ekonomice vznikaly průmyslové špičky. Aby byla účinná a věrohodná, nesmí se zaměřovat pouze na snížení spotřebitelských cen, ale musí současně podporovat rozvoj a konkurenceschopnost evropských podniků na světových trzích.

3.1.4. Silná průmyslová základna má zásadní význam pro prosperitu a růst. S ohledem na nebezpečí, které nekalá hospodářská soutěž znamená pro evropské podniky, EHSV připomíná, že antidumpingová opatření chrání desítky tisíce přímých a nepřímých pracovních míst a ochraňují hospodářská odvětví před nekalými politikami dovozu.

3.1.5. Dumpingové dovozy vytváří nekalou hospodářskou soutěž, což ohrožuje tisíce pracovních míst v EU. EHSV se domnívá, že o Číně lze jen těžko říci, že působí v tržních podmínkách, neboť neplní čtyři z pěti kritérií stanovených praxí Komise a nařízením (ES) č. 1225/2009⁽¹⁾.

3.1.6. Strukturální fondy EU se nesmí využívat za účelem přímé či nepřímé podpory přesunutí služeb či výroby do jiných členských států.

3.1.7. Hlavní oporou hospodářského oživení v Evropě jsou malé a střední podniky. Tyto podniky jsou však vzhledem ke své velikosti také nejohroženější praktikami zneužívání dominantního postavení, které je v mnoha případech odsuzují k zániku. Tato skutečnost je v rámci politiky hospodářské soutěže třeba věnovat zvláštní pozornost, zejména pokud jde o praktiky velkých podnikatelských skupin.

3.1.8. EHSV znovu poukazuje na to, že chybí skutečný soudní mechanismus kolektivních akcí, pomocí něhož by se skutečně naplnila práva obětí porušení antimonopolních pravidel na odškodnění, a i nadále se domnívá, že směrnice 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 a doporučení o společných zásadách pro prostředky kolektivního řešení sporů v případě porušení právních předpisů o hospodářské soutěži nemohou potřebným způsobem naplnit kolektivní ochranu práv obětí těchto porušení.

3.2. Státní podpora

3.2.1. Modernizace státní podpory umožňuje EU účinněji využívat zdroje a zlepšit kvalitu veřejných financí. Přispívá navíc k tomu, aby členské státy mohly plnit strategii Evropa 2020 pro růst a konsolidovat své rozpočty.

3.2.2. Státní podpora však může být nezbytná k zajištění poskytování služeb obecného hospodářského zájmu, například v odvětvích energetiky, dopravy a telekomunikací. Stejně tak je často nejúčinnějším politickým nástrojem pro zaručení poskytování služeb, jež jsou nezbytné k zachování hospodářských a sociálních podmínek v izolovaných, vzdálených nebo okrajových regionech a v ostrovních regionech Unie.

3.2.3. EHSV se domnívá, že je třeba zachovat soulad mezi politikou hospodářské soutěže a ostatními politikami Unie, zejména v případě investic sloužících k podnícení inovací a výzkumu, jako je uváděný výzkum, vývoj a inovace, rizikové financování a zavádění širokopásmového připojení.

3.2.4. Občané EU se domnívají, že nejsou dostatečně informováni o složitém systému státní podpory, a poukazují na to, že je obtížné získat informace o tom, které společnosti tuto podporu dostávají⁽²⁾. Aby bylo dosaženo větší publicity a transparentnosti, EHSV doporučuje zveřejňovat v členských státech ve všech případech příjemce podpory, její výši a cíle.

3.3. Hospodářská soutěž na jednotném digitálním trhu

3.3.1. Jednotný digitální trh je základní strategií EU pro odstranění fragmentace četných vnitrostátních trhů a jejich spojení do jednoho evropského přístupu⁽³⁾. Několik celosvětových aktérů ze třetích zemí ovládá digitální inovace a pro Evropu je zásadní, aby si zajistila vedoucí postavení díky svému jednotnému digitálnímu trhu.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 389, 21.10.2016, s. 13. Viz také „ETUC – BusinessEurope joint declaration on China's Market Economy Status“ (Společné prohlášení EKOS a BUSINESSEUROPE týkající se statusu tržního hospodářství Číny, 19. 7. 2016) a „Granting of Market Economy Status to China“ (Udělení statusu tržního hospodářství Číně), Evropský parlament, prosinec 2015.

⁽²⁾ Perception and awareness about transparency of state aid, Eurobarometr, červenec 2016.

⁽³⁾ Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 65.

3.3.2. Velkou výzvou pro evropskou politiku hospodářské soutěže v odvětví, kterému dominují technologií giganti, je zajistit spotřebitelům přístup k nejlepším výrobkům za nejlepší ceny a dále zajistit, aby všechny podniky, velké nebo malé, soutěžily na otevřeném trhu a na základě hodnoty svých výrobků.

3.3.3. Případy, které šetří Komise:

- Služby internetového vyhledávání. Prohlášení o námitkách vypracované Komisí vychází z toho, že společnost Google systematicky upřednostňuje své vlastní produkty pro porovnávání prodejních nabídek. Kromě toho se šetří tři další sporné otázky.
- Elektronické knihy. Společnost Amazon vyžaduje smluvní ujednání, která mohou zabránit konkurenci, například právo být informován o příznivějších podmínkách nebo alternativách, jež nabízejí konkurenti Amazonu.
- Přeshraniční poskytování placených televizních služeb ve Spojeném království a Irsku. Licenční dohody mezi společností Sky UK a šesti velkými filmovými studii z USA požadují, aby Sky UK blokovala přístup k filmům mimo území, k němuž má licenci.
- Mobilní zařízení, jako jsou chytré telefony a tablety. Systém Android kromě jiných praktik požaduje, aby výrobci předem instalovali Google Search a prohlížeč Chrome od společnosti Google, a ukládá jim povinnost, aby ve svých zařízeních zvolili Google Search coby výchozí vyhledávací službu, jako podmínku pro udělení licencí pro určité výlučné aplikace od společnosti Google.
- Čipové sady pro základní pásmo, které se používají v elektronických zařízeních. Prověřuje se, zda společnost Qualcomm, největší světový dodavatel těchto sad, nabízela finanční pobídky důležitému výrobcí chytrých telefonů a tabletů za podmínky, že bude využívat výhradně jejich výrobků.

3.3.4. Obecně jde o možné monopolní praktiky a zneužívání dominantního postavení. Technická složitost a velká odezva vyšetřovaných případů s sebou nesou kritiku uvádějící mimo jiné, že EU „vyhlásila válku Silicon Valley“. EHSV tuto kritiku nesdílí a podporuje kroky Komise, které považuje za vyvážené a v souladu s právními předpisy.

3.3.5. Společnost Google, jejíž příjmy v roce 2015 dosáhly 74,5 miliardy dolarů, má v EHP dominantní postavení přesahující 90 % na trzích služeb obecného internetového vyhledávání, operačních systémů s licencí pro chytré mobilní telefony a obchodů s aplikacemi pro mobilní operační systém Android. Uvádí se, že šetření Komise podkopává možnost, aby se EU stala střediskem inovativních myšlenek, a že použité technické podklady jsou nesprávné. Technické služby Federální obchodní komise USA nicméně došly v roce 2012 k závěru, že společnost Google, která ovládá dvě třetiny severoamerického trhu, používá protisoutěžní praktiky a dopouští se zneužití dominantního postavení na úkor uživatelů a konkurence⁽⁴⁾. Ke stejnému závěru dospělo šetření provedené v této zemi⁽⁵⁾.

3.4. *Evropská energetická unie šetrná vůči klimatu*

3.4.1. Evropská energetická unie dosáhla významných úspěchů:

- Bezpečnost zásobování: EU dosáhla strategického úspěchu a v současnosti je daleko lépe připravena čelit krizi, jako byla krize roku 2009. Závislost Evropy na plynu pocházejícím z Ruska se snížila na třetinu a významně se zlepšila infrastruktura pro vnitřní oběh plynu, možnosti vnějšího zásobování a kapacita skladování.
- Cíle pro snížení emisí skleníkových plynů a zvýšení využívání obnovitelných zdrojů energie („20-20-20“ do roku 2020) by mohly být splněny s předstihem. Zdá se, že energetická účinnost se vyvíjí téměř podle plánu, ačkoli je to částečně způsobeno hospodářským útlumem.
- Otevřely se trhy a rozšířily se možnosti výběru pro spotřebitele.

⁽⁴⁾ <http://www.wsj.com/articles/inside-the-u-s-antitrust-probe-of-google-1426793274>.

⁽⁵⁾ Does Google content degrade Google search? Experimental evidence, Harvard Business School 2015.

3.4.2. EHSV, který vyjádřil svou podporu rámcové strategii z roku 2015 ⁽⁶⁾, však musí obzvláště zdůraznit velké výzvy, kterým bude EU čelit v příštích letech:

- snížení nákladů na energii, které jsou pro evropského spotřebitele stále příliš vysoké, z důvodu sociálních důsledků (riziko energetické chudoby), hospodářských důsledků (vážený dopad na malé a střední podniky) a důsledků vnější konkurenceschopnosti podniků (energie je podstatně levnější na jiných trzích, jako je trh USA),
- zlepšení integrace trhů pomocí propojení sítí a
- přijetí vedoucí úlohy při plnění cílů Pařížské dohody z konference COP 21 s cílem úspěšně dosáhnout radikální změny, kterou s sebou nese postupný ziskový přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

3.4.3. EHSV podporuje Komisi při důsledném uplatňování antimonopolních právních předpisů, které jsou zásadní pro potlačení zneužívání postavení ze strany dominantních operátorů na trhu. Je třeba zdůraznit právně závaznou dohodu uzavřenou mezi Komisí a společností Bulgarian Energy Holding.

3.4.4. V roce 2012 obdrželo energetické odvětví veřejnou podporu ve výši 122 miliard EUR (EU-28) ⁽⁷⁾. Bez této podpory by již tak vysoké ceny energie byly pro spotřebitele nepřijatelné. Při uplatňování politik v oblasti veřejné podpory ⁽⁸⁾ musí Komise zohlednit skutečnost, že výroba určitých typů obnovitelné energie – nejvyššího příjemce podpory (44 miliard EUR) – je spojena s vyššími výrobními náklady, což dodavatelským podnikům brání v dosažení konkurenceschopnosti na trhu.

3.4.5. EHSV bere na vědomí, že Komise schválila akvizici energetických divizí společnosti Alstom severoamerickou společností General Electric (GE) ⁽⁹⁾.

3.4.6. Komise potvrzuje, že „kontrola spojování podniků v EU byla nadále účinným nástrojem k udržení otevřenosti unijního trhu s energií“. To je třeba přizpůsobit skutečnosti, že nízké ceny ropy mohou vést k tomu, že za účelem snížení výrobních nákladů budou fúze podniků nevyhnutelné. Některé prognózy uvádějí, že počet podniků produkujících plyn a ropu se sníží na třetinu.

4. Posílení jednotného trhu EU

4.1. Daňový systém

4.1.1. EHSV souhlasí s tím, že pro existenci jednotného trhu jsou nezbytné transparentnost a spravedlivé rozdělení daňové zátěže. Daňové úniky, podvody a daňové ráje představují pro evropské daňové poplatníky vysoké náklady a současně narušují hospodářskou soutěž. Odhaduje se, že EU každý rok přijde zhruba o 50 až 70 miliard EUR daňových příjmů z důvodu vyhýbání se daňovým povinnostem, což představuje o něco více než 16 % veřejných investic v EU. Pokud se přidají příjmy ušlé v důsledku zákonných (či údajně zákonných) postupů daňového inženýrství, škody se značně zvýší ⁽¹⁰⁾.

4.1.2. Akční plán pro uplatnění spravedlivého a účinného zdanění právnických osob je důležitým krokem pro snížení agresivního daňového plánování, což je jev, který způsobuje erozi základu daně členských států a podporuje nekalou hospodářskou soutěž ⁽¹¹⁾.

4.1.3. EHSV by rád zdůraznil, že je třeba, aby Komise pokračovala ve své práci na podporu hospodářské soutěže prostřednictvím snižování narušení z daňových důvodů, jež vyplývají z nesouladu 28 daňových systémů. Složitý systém stanovování převodních cen, který nyní platí u transakcí v rámci skupiny, je obzvláště nákladný a zatěžující pro podniky působící v rámci EU, což vede ke sporům mezi orgány veřejné správy členských států a vede ke dvojímu zdanění podniků. Je vhodné ustavit společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob pro podniky s přeshraniční činností.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84.

⁽⁷⁾ *Subsidies and costs of EU energy* (11. listopadu 2014). <http://ec.europa.eu/energy/en/content/final-report-ecofys>.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1.

⁽⁹⁾ Společnost GE oznámila, že v letech 2016 až 2017 zruší 6 500 pracovních míst v Evropě, z toho 765 ve Francii. *Le Monde*, 14. 1. 2016.

⁽¹⁰⁾ Viz *Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union*, září 2015.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 71, 24.2.2016, s. 42.

4.1.4. Komise šetří daňové dohody některých členských států a velkých nadnárodních společností: Lucembursko (Fiat, Starbucks, McDonald's, Amazon) a Nizozemsko (Starbucks). V případě společnosti Apple se Komise domnívá, že na základě daňového zacházení, kterému se této společnosti dostalo, se jí podařilo vyhnout se dani z prodeje u téměř všech výrobků v EHP, a proto musí Irsku vrátit částku, která se odhaduje na 13 milionů EUR. Bez ohledu na rozhodnutí, které bude nakonec přijato, podporuje Výbor Komisi ve vyšetřování daňových dohod, které mohou ohrožovat hospodářskou soutěž.

4.2. Vnitrostátní orgány pro ochranu hospodářské soutěže

4.2.1. Nařízení (ES) č. 1/2003⁽¹²⁾ posílilo úlohu vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a podpořilo mezinárodní pověst, kterou má politika EU v oblasti hospodářské soutěže. Komise uspořádala veřejnou konzultaci týkající se posílení vnitrostátních orgánů pro ochranu hospodářské soutěže, na něž v současnosti dopadá nejvíce případů. Koordinace mezi vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž a mezi nimi a Komisí zefektivňuje činnost v případě přeshraničních operací.

4.3. Platby kartou

4.3.1. Ačkoli se obecně rozšířily různé elektronické systémy plateb, celosvětově platí spotřebitelé 85 % svých nákupů v hotovosti. V EU je situace v několika členských státech obdobná, ačkoli skandinávské země dosahují pouze 10 %. V každém případě jsou platby kartou klíčové pro fungování obchodu a mají pro spotřebitele velký význam. Nařízení (EU) 2015/751 zavádí limity pro výši mezibankovních poplatků⁽¹³⁾.

4.3.2. Prohlášení o námitkách proti společnosti Mastercard se zakládá na tom, že banky nesmí nabízet nižší mezibankovní poplatky obchodníkům se sídlem v jiném členském státě Evropského hospodářského prostoru (EHP), a na účtování vyšších mezibankovních poplatků u karet vydaných v jiných částech světa. Evropská sdružení spotřebitelů opakovaně oznámila zneužívání, kterých se dopouštějí společnosti jako Visa a Mastercard, jež využívají svého dominantního postavení na trhu. EHSV vyjadřuje svou naději, že výsledek vyšetřování povede k odstranění této překážky a že limity pro mezibankovní poplatky stanovené v EU budou uplatňovány bez ohledu na to, v které zemi se karty vydávají.

4.4. Státní podpora bankám

4.4.1. Komise bere na vědomí státní podporu schválenou pro různé banky v různých zemích. Evropští daňoví poplatníci dosud za krizi zaplatili vysokou cenu. Aby se zabránilo úplnému zhroutilí bankovního systému, vlády přistoupily k záchraně svých bank pomocí naléhavé podpory, a to v nebyvalém rozsahu. V eurozóně veřejná pomoc finančním subjektům v letech 2008 až 2014 dosáhla 8 % HDP, z čehož se získalo zpět 3,3 %⁽¹⁴⁾.

4.4.2. Kromě vysokých nákladů pro veřejné rozpočty mohou záchran bank, které by se měly vyřešit pomocí uplatňování právních předpisů platných od 1. ledna 2015⁽¹⁵⁾, vést k narušení hospodářské soutěže.

Podle EHSV je třeba:

- snížit účast daňových poplatníků na nákladech na záchranu bank,
- poskytnout veřejným orgánům pravomoci nezbytné k přijetí preventivních opatření a
- udělit orgánům příslušným k řešení krize pravomoc odepsat závazky nezajištěných věřitelů za instituci v úpadku a proměnit její závazky na vlastní kapitál⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Deset let prosazování antimonopolních pravidel podle nařízení (ES) č. 1/2003 – výsledky a výhledy do budoucna.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0453>.

⁽¹³⁾ Úř. věst. L 123, 19.5.2015, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Věstník ECB.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. L 173, 12.6.2014, s. 190.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 44, 15. 2. 2013, s. 68.

5. Hospodářská soutěž ve věku globalizace

5.1. Zobecnování systémů hospodářské soutěže v důsledku globalizace vyžaduje mezinárodní spolupráci. EHSV plně podporuje aktivní účast Komise na fórech, jako je Výbor pro hospodářskou soutěž OECD, Konference Spojených národů o obchodu a rozvoji (UNCTAD) a Mezinárodní síť pro hospodářskou soutěž.

5.2. V současné době je na těchto fórech hlas EU slyšet a je respektován. Výbor zdůrazňuje, že je třeba zachovat materiální a lidské zdroje odpovídající této odpovědnosti.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb

[COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]

(2017/C 034/18)

Zpravodajka: **Reine-Claude MADER**

Konzultace	Evropský parlament, 22/06/2016
	Rada, 11/07/2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
	[COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	04/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	223/2/4
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá skutečnost, že Komise zohledňuje zájmy spotřebitelů a střadatelů, a také podporu, kterou poskytuje jejich organizacím. Domnívá se totiž, že finanční služby vyžadují zvláštní pozornost kvůli technickým aspektům, které nejsou laikům srozumitelné, a vzhledem k problematice, o níž se zde jedná.

1.2. Výbor podporuje iniciativu přijatou v rámci pilotního projektu, který Komise zahájila koncem roku 2011 na podporu vytvoření střediska pro finanční poradenství pro spotřebitele a konečné uživatele finančních služeb s cílem umožnit jim podílet se na tvorbě politik Unie v oblasti finančních služeb, což by vedlo k obnovení důvěry v evropský finanční systém.

1.3. EHSV konstatuje, že obě tyto nevládní organizace, Better Finance a Finance Watch, splňují podmínky způsobilosti pro granty na provozní náklady udělované Evropskou komisí prostřednictvím otevřených výzev k předkládání návrhů, a že jejich činnosti byly v roce 2015 celkově hodnoceny kladně.

1.4. Považuje však za užitečné zdůraznit několik podmínek, které musí být splněny.

Legitimita

1.5. EHSV zdůrazňuje, že legitimita těchto organizací musí vycházet z jejich členů a z jejich správy, ale také z opatření, která přijímají k tomu, aby technické aspekty finančních právních předpisů a finančních nástrojů byly srozumitelné široké veřejnosti.

1.6. V této souvislosti je EHSV přesvědčen, že je třeba vyvinout zvláštní úsilí, aby se koncoví uživatelé skutečně zapojili do činnosti těchto sdružení. To se musí projevit ve struktuře a správě Finance Watch a Better Finance a v nových upravených metodách činnosti.

Finanční nezávislost, transparentnost a odpovědnost

1.7. EHSV vítá finanční transparentnost, kterou se vyznačuje sdružení Finance Watch ⁽¹⁾, ale na druhé straně má za to, že toto sdružení a také Better Finance musí dále usilovat o větší finanční nezávislost, a to i na Evropské komisi, neboť je zde v sázce důvěryhodnost jejich činnosti a legitimacy u široké veřejnosti.

1.8. EHSV připomíná, že tato sdružení mohou být v případě nesrovnalostí povolána k finanční odpovědnosti: Evropská komise a Účetní dvůr mají totiž kontrolní pravomoc ohledně dokladů na místě u příslušných hospodářských subjektů, na něž se přímo či nepřímo vztahují přidělené granty. Také OLAF může provádět kontroly a inspekce na místě s cílem určit, zda došlo k případnému podvodu, úplatkářství nebo k jakékoli jiné nedovolené činnosti, která poškozuje finanční zájmy Unie ⁽²⁾.

1.9. EHSV vítá, že finanční krytí stanovené pro provádění programu Unie na podporu účasti spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb má víceletou povahu, neboť sdružením příjemců zajistí větší finanční stabilitu. Tato sdružení budou moci organizovat své fungování a stanovit program v dlouhodobější perspektivě.

Zviditelnění u široké veřejnosti

1.10. EHSV konstatuje, že navzdory úsilí v oblasti komunikace a zviditelnění, zejména prostřednictvím článků vydaných v hospodářském tisku a pořádání konferencí, veřejnost a národní sdružení spotřebitelů dosud z velké části Finance Watch a Better Finance neznají, přičemž národní sdružení by ostatně měla přímo dostávat jejich informační zpravodaje.

1.11. Bere na vědomí výsledky hodnocení *ex post* pilotního projektu na podporu vytvoření střediska finančního poradenství pro spotřebitele a koncové uživatele finančních služeb, který Komise zahájila koncem roku 2011 ⁽³⁾. Vyzývá tyto nevládní organizace, aby usilovaly o posílení úlohy, zájmu a informování koncových uživatelů a spotřebitelů při tvorbě politik EU ve finančním sektoru.

Vyvážené postavení subjektů z oboru a uživatelů

1.12. EHSV uznává, že je nutné rozvíjet odborné technické znalosti, aby uživatelé finančních služeb mohli rovnocenně jednat s odborníky z finančního odvětví. Tyto odborné znalosti budují důvěryhodnost činnosti příslušných sdružení vůči světu financí, který disponuje většími prostředky.

1.13. EHSV vyzývá k nastolení spravedlivé rovnováhy, která umožní prosadit myšlenku stabilního a udržitelného finančnictví s dlouhodobou perspektivou.

2. Prezentace návrhu nařízení ⁽⁴⁾

2.1. Návrh navazuje na iniciativy, které přijala Evropská komise od roku 2007 s cílem obnovit důvěru spotřebitelů po finanční krizi.

⁽¹⁾ Celkové finanční prostředky Finance Watch v roce 2015: 32,1 % od dárců a nadací, 7,4 % z výzkumných projektů, 56,4 % z evropských dotací, 1,3 % z pořádání akcí, 2,7 % z členských příspěvků. Zdroje: <http://www.finance-watch.org/about-us/governance-and-funding>.

⁽²⁾ Článek 8 návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 883/2013 ze dne 11. září 2013 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF) (Úř. věst. L 248, 18.9.2013, s. 1) a nařízení (Euratom, ES) č. 2185/96 ze dne 11. listopadu 1996 o kontrolách a inspekcích na místě prováděných Komisí za účelem ochrany finančních zájmů Evropských společenství proti podvodům a jiným nesrovnalostem (Úř. věst. L 292, 15.11.1996, s. 2).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/finance/finservices-retail/docs/users/151222-staff-working-document_en.pdf.

⁽⁴⁾ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb – COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD).

2.2. Cílem Komise je zajistit, aby byly názory spotřebitelů více zohledňovány, což v roce 2010 vedlo k vytvoření skupiny uživatelů finančních služeb (FSUG), k systematickému začleňování spotřebitelů a zástupců organizací občanské společnosti do zřizovaných skupin odborníků a poté, v roce 2011, k zahájení pilotního projektu poskytování grantů na podporu rozvoje střediska finančního poradenství.

2.3. Na základě výzvy k předkládání návrhů, kterou zveřejnila Komise, byly vybrány dvě neziskové organizace: Finance Watch, která byla zřízena v roce 2011 jako mezinárodní neziskové sdružení založené podle belgického práva a jejímž úkolem je hájit zájmy občanské společnosti ve finančním odvětví, a Better Finance, která vznikla z reorganizace evropských svazů investorů a podílníků existujících od roku 2009 a jež má za úkol vytvořit středisko finančního poradenství, které by sdružovalo zejména soukromé investory, střadatele a další koncové uživatele.

2.4. Tyto organizace obdržely v letech 2012 až 2015 granty na provozní náklady od Evropské komise. Finance Watch získala v letech 2012 a 2014 3,04 milionů EUR a Better Finance v průběhu tří let 0,9 milionu EUR. Tyto granty představují 60 % jejich způsobitelných nákladů.

2.5. Na základě hodnocení provedeného v roce 2015 se zjistilo, že byly splněny strategické politické cíle, které stanovila Komise, a zároveň bylo zdůrazněno, že jsou nutná zlepšení aspektů týkajících se informování spotřebitelů a zohledňování jejich názorů.

2.6. Komise rovněž poznamenává, že navzdory jejich úsilí se těmito subjektům nepodařilo získat stabilní a dostatečné financování od dárců nezávislých na finančním sektoru, a z toho důvodu je nezbytné financování ze strany Unie, aby mohly pokračovat ve své činnosti.

2.7. Návrh nařízení stanoví pro období 2017–2020 program zaměřený na výzkum, na informativní činnost i pro široké neodborné publikum a na činnosti za účelem posílení interakce mezi členy přijímajících organizací a také poradenské činnosti podporující postavení těchto členů na úrovni Unie.

2.8. Cílem je dále posílit zapojení spotřebitelů a konečných uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v této oblasti a přispět k jejich informovanosti o otázkách regulace finančního sektoru.

2.9. Financování sdružení Finance Watch a Better Finance na období od 1. ledna 2017 do 31. prosince 2020 činí maximálně 6 000 000 EUR.

2.10. Každý rok budou muset příjemci předložit popis minulých a budoucích činností.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. V důsledku finanční krize si Evropská komise i Evropský parlament uvědomily, že existuje nerovnováha mezi zastoupením odborníků finančního sektoru v různých orgánech a zastoupením uživatelů těchto služeb.

3.2. Na základě čl. 169 odst. 2 písm. b) SFEU, který stanoví, že úkolem Komise je podporovat zájmy spotřebitelů a zajišťovat vysokou úroveň jejich ochrany, EK navrhuje spolufinancovat činnost sdružení specializovaných v oblasti finančních služeb.

3.3. EHSV nemůže než podpořit tento cíl, který vytýčil v několika svých stanoviscích, v nichž zdůraznil, že je třeba, aby se spotřebitelé dostali do středu zájmu všech politik, což znamená, že musí být posíleno postavení jejich zástupců⁽⁵⁾.

3.4. Zejména z důvodu složitosti otázek projednávaných v oblasti spoření a investic se EHSV zasazuje o vytvoření střediska finančního poradenství nezávislého na finančních kruzích, které by sloužilo organizacím zastupujícím zájmy spotřebitelů, střadatelů a koncových uživatelů, kteří nemají odborné znalosti ve finanční oblasti kvůli technickým aspektům, které nejsou laikům srozumitelné, a vzhledem k problematice, o níž se zde jedná.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 89.

- 3.5. V tomto ohledu se domnívá, že je třeba být velmi obezřetný, aby neexistovaly finanční či jiné vazby, které by mohly negativně ovlivnit činnost těchto sdružení.
- 3.6. EHSV zdůrazňuje, že legitimita těchto organizací musí vycházet z jejich členů a z jejich správy, ale také z opatření, která přijímají k tomu, aby technické aspekty finančních právních předpisů a finančních nástrojů byly srozumitelné široké veřejnosti.
- 3.7. EHSV zdůrazňuje, že navzdory úsilí v oblasti komunikace a zviditelnění, zejména prostřednictvím článků vydaných v hospodářském tisku a pořádání konferencí, veřejnost a národní sdružení spotřebitelů dosud z velké části Finance Watch a Better Finance neznají, přičemž národní sdružení by mohla přímo dostávat jejich informační zpravodaje.
- 3.8. Výbor se domnívá, že úkolem odborníků není nahrazovat zástupce občanské společnosti, ale musí jim umožnit identifikovat problémy, posoudit opatření, která mají být přijata, a předložit návrhy.
- 3.9. EHSV sdílí názor Evropské komise, že je třeba podporovat zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů do tvorby politik EU a zároveň znovu vybudovat jejich důvěru v evropský finanční systém.
- 3.10. Výbor bere na vědomí program Unie, který stanoví návrh nařízení, a jeho cíle a přeje si zdůraznit, že pro organizace a instituce je velice obtížná interakce se širokou veřejností.
- 3.11. EHSV konstatuje, že k vytvoření sdružení Finance Watch a Better Finance došlo souběžně se zahájením pilotního projektu ⁽⁶⁾, a zdůrazňuje, že je třeba zajistit nezávislost všech jejich členů na průmyslových, obchodních či ekonomických kruzích.
- 3.12. EHSV považuje zvolenou dobu trvání a způsob financování za vhodné. Vítá, že finanční krytí stanovené pro provádění programu Unie na podporu účasti spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb má víceletou povahu, neboť sdružením příjemců zajistí větší finanční stabilitu. Tato sdružení budou moci organizovat své fungování a stanovit program v dlouhodobější perspektivě, i když částka grantu je vzhledem k ohlašovaným cílům nízká.
- 3.13. EHSV je rovněž přesvědčen, že tyto organizace by měly nalézt dodatečné zdroje financování, aby byl zajištěn jejich rozvoj, rovnováha účtů a jejich nezávislost, zejména na Komisi.
- 3.14. EHSV klade důraz na rychlé přijetí nařízení, aby nebyla přerušena dynamika, kterou zahájil pilotní projekt.
- 3.15. EHSV podporuje postup hodnocení, který je nezbytný pro posouzení, zda byly stanovené cíle splněny a zda byla dodržena pravidla finanční transparentnosti a odpovědnosti uvedená v článku 8 návrhu nařízení ⁽⁷⁾.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Pilotní projekt grantů, jehož cílem je podpořit vytvoření střediska finančního poradenství ve prospěch koncových uživatelů a ostatních zainteresovaných stran mimo finanční odvětví a posílit jejich schopnost podílet se na tvorbě politiky Unie v oblasti finančních služeb a který byl zahájen v roce 2011 – návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se na období let 2017–2020 zřizuje program Unie na podporu zvláštních činností na zvýšení zapojení spotřebitelů a ostatních koncových uživatelů finančních služeb do tvorby politik Unie v oblasti finančních služeb. COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD), s. 2.

⁽⁷⁾ Viz výše.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/101/ES

[COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]

(2017/C 034/19)

Zpravodaj: **Javier DOZ ORRIT**

Konzultace	Rada, 19/08/2016 Evropský parlament, 12/09/2016
Právní základ	články 50 a 114 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	05/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	182/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že boj proti terorismu a jeho financování a proti praní peněz a dalším souvisejícím formám hospodářské trestné činnosti musí být trvalou prioritou politiky EU.

1.2. EHSV v zásadě souhlasí s opatřeními, která jsou součástí návrhu změny směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu ⁽¹⁾, a s tím, že je naléhavě nutné jej provést.

1.3. Vzhledem ke globálnímu charakteru těchto jevů Výbor doporučuje, aby EU a členské státy v budoucnu převzaly ještě významnější roli a hrály vedoucí úlohu v mezinárodních orgánech a fórech činných v boji proti praní peněz a související závažné trestné činnosti. Pro účinnější zasahování a dosahování lepších výsledků jsou nezbytné mezinárodní a globální koordinované akce a opatření, v nichž může Evropa hrát rozhodující úlohu.

1.4. Výbor si je vědom úsilí, které pro podniky, povinné osoby i kontrolní orgány znamená přizpůsobení se směrnici. Toto úsilí je však nezbytné a musí ho vynaložit všichni, aby bylo možné dosáhnout obecně sdílených cílů, mezi něž patří ochrana finančního systému a dalších povinných osob před jejich zneužíváním k páčání trestných činů. Výbor navrhuje, aby se provedlo posouzení dopadu realizace těchto opatření.

⁽¹⁾ Dále jen „pátá směrnice pro boj proti praní peněz“: COM(2016) 450 final.

1.5. EHSV je znepokojen tím, že účinnost čtvrté a páté směrnice pro boj proti praní peněz může v praxi vážně omezit řada faktorů. Seznam vysoce rizikových třetích zemí zveřejněný dne 14. července 2016 nezahrnuje mnoho zemí nebo jurisdikcí, u nichž existují podložené známky toho, že fungují jako daňové ráje pro praní peněz, a nezahrnuje žádné z 21 území uvedených v tzv. Panamských dokumentech. Vzhledem k tomu, že opatření zesílené hloubkové kontroly stanovená v páté směrnici pro boj proti praní peněz se uplatňují pouze na třetí země prohlášené za vysoce rizikové, EHSV navrhuje, aby se buď vypracoval nový seznam vysoce rizikových třetích zemí, nebo se rozšířila oblast působnosti opatření uvedených v článku 18a páté směrnice. EHSV považuje za prioritu vytvoření vnitrostátních veřejných rejstříků skutečných majitelů bankovních účtů, společností, svěřenských fondů a transakcí a zajištění přístupu povinných osob k těmto rejstříkům.

1.6. EHSV naléhavě vyzývá evropské orgány, aby posílily své politiky namířené proti odstranění daňových rájů. Považuje za nezbytné zejména to, aby se veškeré povinnosti, které stanoví pátá směrnice pro boj proti praní peněz, zejména povinnosti týkající se identifikace skutečných majitelů bankovních účtů, společností, svěřenských fondů a transakcí, rozšířily na veškerá území či jurisdikce, jejichž svrchovanost závisí na členských státech.

1.7. Je nezbytné důkladněji skloubit boj proti praní peněz s bojem proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, korupci a dalším souvisejícím trestným činům, jako je obchodování se zbraněmi, drogami, lidmi atd., a proti organizacím v oblasti trestné hospodářské činnosti. Je třeba vytvořit nové iniciativy proti všem těmto činům a jejich spojení s praním peněz. Rovněž je nutné stanovit opatření proti nekalé hospodářské soutěži v daňové oblasti.

1.8. Boj proti terorismu a praní peněz vyžaduje užší spolupráci mezi různými zpravodajskými a bezpečnostními službami členských států a mezi těmito službami a Europolem.

1.9. EHSV má za to, že součástí dohod o volném obchodu a hospodářském partnerství by měla být kapitola týkající se opatření proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, praní peněz a financování terorismu. EHSV žádá Komisi, aby tato kapitola byla jako návrh EU zařazena do probíhajících jednání, zejména do jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství, a do dohod, které jsou již platné, při jejich přezkumu.

1.10. Nezbytná je práce finančních zpravodajských jednotek členských států a jejich koordinace na evropské úrovni. EHSV se domnívá, že by bylo vhodné vytvořit evropský nástroj pro dohled, koordinaci a předjímání technologických změn.

1.11. Vzhledem k velkému významu boje proti praní peněz a zajištění jednotného a efektivního uplatňování pravidel v této oblasti ve všech členských státech je nezbytné, aby byly texty a koncepce navrhovaných opatření co nejjasnější. To zároveň zajistí nezbytnou právní jistotu všem, kdo tyto texty musejí uplatňovat.

1.12. Bylo by také vhodné harmonizovat na evropské úrovni právní postupy – definice a tresty – týkající se všech trestných činů spojených s praním peněz, daňovými úniky, korupcí a financováním terorismu a jejich vazeb. To platí i pro harmonizaci sankcí za nedodržení ustanovení směrnic o boji proti praní peněz.

1.13. EHSV navrhuje, aby byla stanovena opatření pro kontrolu dceřiných podniků povinných osob ve vysoce rizikových třetích zemích a nebyli kontrolováni pouze klienti.

1.14. EHSV dále navrhuje Komisi, aby prozkoumala doplňková opatření na ochranu práv občanů vůči nezákonnému nebo nedovolenému využívání shromážděných informací příslušnými orgány nebo povinnými osobami.

1.15. Výbor vítá rychlé zpracování těchto návrhů a doufá, že rychle a brzy vstoupí v platnost, aniž by byla dotčena kvalita výsledků. Proto třeba stanovit realistický časový plán pro provádění předpisů a jejich uplatňování v členských státech, jakož i jasné pokyny.

2. Souvislosti a návrh Komise

2.1. Brutální teroristické útoky ve Francii, Belgii a dalších evropských zemích a úniky informací o praní peněz pocházejících z trestné činnosti v daňových rájích, z nichž poslední jsou informace o Panamských dokumentech od konsorcia ICIJ⁽²⁾, vedly Komisi k navržení nových opatření proti využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu. Dne 5. července 2016 Komise spolu s návrhem páté směrnice pro boj proti praní peněz schválila další návrh, který má daňovým orgánům usnadnit přístup k informacím pro boj proti praní peněz⁽³⁾, a sdělení o dalších opatřeních pro zvýšení transparentnosti a pro boj proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem⁽⁴⁾.

2.2. Nedávná studie Evropského parlamentu⁽⁵⁾ uvádí: „Panamské dokumenty poukázaly na úlohu, kterou mají daňové ráje coby zprostředkovatelé vyhýbání se daňovým povinnostem, a odhalily agresivní povahu některých jeho postupů, které zastírají rozdíl mezi vyhýbáním se daňové povinnosti a daňovými úniky. V tomto smyslu hrály neprůhlednost vyplývající z utajování, chybějící sledovatelnost a nedostatečná výměna daňových informací důležitou úlohu v případech nedodržování hospodářských sankcí a zastírely informace, které jsou užitečné a nezbytné v souvislosti s organizovanou trestnou činností, včetně praní peněz pocházejících z teroristické činnosti, korupce a obchodování s drogami.“

2.3. Konsorcium ICIJ zveřejnilo Panamské dokumenty. Jeho databáze (*Offshore Leaks Database*⁽⁶⁾) obsahuje informace o 45 131 společnostech z EU⁽⁷⁾. Z 21 území, které advokátní kancelář Mossack Fonseca používala k daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem a praní peněz, jsou tři členskými státy EU a další tři jsou závislými územími jednoho z nich⁽⁸⁾.

2.4. Pátá směrnice pro boj proti praní peněz upřesňuje část návrhů akčního plánu pro zesílení boje proti financování terorismu⁽⁹⁾; ty, které znamenají změnu čtvrté směrnice pro boj proti praní peněz⁽¹⁰⁾ a směrnice o ochranných opatřeních, která jsou vyžadována na ochranu zájmů společníků a třetích osob⁽¹¹⁾. Plán navrhuje posunout dopředu lhůtu pro provedení čtvrté směrnice pro boj proti praní peněz, a sice z 26. června 2017 na 1. ledna 2017, což bude současně i konečná lhůta pro provedení dvou návrhů směrnic z 5. července 2016.

2.5. Složitý politický a legislativní rámec páté směrnice pro boj proti praní peněz zahrnoval jen v roce 2015 další dvě iniciativy: *Evropský program pro bezpečnost*⁽¹²⁾ a *návrh směrnice o boji proti terorismu*⁽¹³⁾, která stanoví novou klasifikaci trestných činů spojených s financováním terorismu.

2.6. Dne 14. července 2016 přijala Komise nařízení v přenesené pravomoci o identifikaci vysoce rizikových třetích zemí a připojený seznam⁽¹⁴⁾, který přebírá údaje, jež schválil Finanční akční výbor na svém zasedání v korejském Pusanu dne 24. června 2016.

2.7. Navrhovaná pátá směrnice pro boj proti praní peněz ukládá několik nových povinností v oblasti hloubkové kontroly, které musí uplatňovat povinné osoby (finanční instituce, dotčení odborníci, poskytovatelé služeb svěřenských fondů a hazardních her, realitní makléři atd.) vůči svým novým i stávajícím klientům. A především v článku 18a ukládá opatření zesílené hloubkové kontroly klientů činných ve vysoce rizikových třetích zemích. Členské státy budou moci vůči vysoce rizikovým jurisdikcím uplatnit také protiopatření, včetně zákazu zřizovat v těchto oblastech pobočky či zastoupení finančních institucí nebo provádět finanční transakce.

2.8. Novinkou je, že do oblasti působnosti této směrnice budou zahrnuty platformy pro výměnu virtuálních měn a poskytovatelé virtuálních peněženek a budou považováni za povinné osoby, pokud jde o opatření hloubkové kontroly. Je odstraněna anonymita při používání předplacených karet on-line a je snížena prahová hodnota pro povinné zjištění totožnosti při použití off-line z 250 EUR na 150 EUR.

⁽²⁾ International Consortium of Investigative Journalist.

⁽³⁾ COM(2016) 452 final.

⁽⁴⁾ COM(2016) 451 final.

⁽⁵⁾ Výzkumná služba Evropského parlamentu (EPRS), *The inclusion of financial services in EU free trade and association agreements: Effects on money laundering, tax evasion and avoidance. Ex-Post Impact Assessment*, s. 18.

⁽⁶⁾ Offshore Leaks Database.

⁽⁷⁾ EPRS, *op.cit.*, s. 19.

⁽⁸⁾ EPRS, *op.cit.*; s. 21.

⁽⁹⁾ COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. L 258, 1.10.2009, s. 11.

⁽¹²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽¹³⁾ COM(2015) 625 final.

⁽¹⁴⁾ C(2016) 4180 final.

2.9. Pátá směrnice pro boj proti praní peněz navrhuje také posílit pravomoci finančních zpravodajských jednotek a podporovat spolupráci mezi nimi, usnadnit zjišťování totožnosti majitelů bankovních a platebních účtů pomocí zřízení jejich automatizovaných centrálních vnitrostátních registrů a zavést povinnost zjištění totožnosti a registrace skutečných majitelů společností (přičemž by se snížila prahová hodnota z 25 % na 10 % vlastnictví), svěřenských fondů a nadací a podobných subjektů, jakož i umožnit za určitých podmínek veřejný přístup k těmto informacím.

3. Obecné připomínky

3.1. Různé formy trestné činnosti, které využívají praní peněz a daňové ráje proti základním právům veškerého obyvatelstva, jsou velmi vážné. Navzdory úsilí vynakládanému evropskými a vnitrostátními orgány se praní peněz nepřestává rozšiřovat.

3.2. Boj proti využívání finančního systému k trestné činnosti ztěžuje uvolňování finančních toků ve světě a rychlost uplatňování nových digitálních technologií na jejich transakce. Vyšetřování posledních džihádistických teroristických útoků v Evropě přineslo informace o jejich formách financování, které čtvrtá směrnice pro boj proti praní peněz nezohlednila. Tato skutečnost odůvodňuje její změnu, když ještě nevstoupila v platnost, a stanovení dřívější lhůty pro její provedení.

3.3. EHSV v zásadě souhlasí s opatřeními navrženými v páté směrnici pro boj proti praní peněz a je přesvědčen, že mohou být užitečná a mohou pomoci se skončováním s terorismem a praním peněz.

3.4. Jedna výhrada by se mohla týkat důsledků, které by mohlo mít nevhodné použití velkého objemu citlivých informací příslušnými orgány pro základní práva, zejména ochranu osobních údajů. Návrh páté směrnice pro boj proti praní peněz stanoví v tomto ohledu určitá obezřetnostní opatření. Poznatky o určitém jednání vlád, které přinesla odhalení WikiLeaks (2010 a 2012) a dokumenty Edwarda Snowdena (2013), nás vedou k navržení toho, aby Komise prozkoumala možnost stanovit doplňková opatření na ochranu práv občanů vůči nedovolenému využívání shromážděných informací. Měla by zejména analyzovat, zda je proveditelné zavést určitý typ společné stupnice trestných činů pro nezákonné využívání informací a osobních údajů. EHSV by se do vypracování této studie mohl zapojit.

3.5. Aniž jsou dotčeny stávající návrhy či jiné iniciativy a opatření na evropské úrovni, která Výbor v tomto stanovisku navrhuje, je nanejvýš důležité, aby EU a členské státy v budoucnu převzaly ještě významnější roli a hrály vedoucí úlohu v mezinárodních orgánech a fórech činných v boji proti praní peněz a související závažné trestné činnosti, což jsou celosvětové jevy, které jsou zpravidla přeshraniční. Pro účinnější zasahování a dosahování lepších výsledků jsou nezbytné mezinárodní a globální koordinované akce a opatření, v nichž může Evropa hrát rozhodující úlohu.

3.6. Mnoho evropských občanů nadále trpí důsledky krize, ozdravnými politikami a nárůstem chudoby a nerovnosti, zatímco se dozvídají o tom, že velké nadnárodní podniky se vyhýbají daňovým povinnostem a dopouštějí se daňových úniků a významné osobnosti z hospodářského, politického, kulturního nebo sportovního života jsou zapojeny do daňových úniků a praní peněz v daňových rájích. Některé z těchto postupů a jurisdikcí se využívají také k financování teroristických organizací, které jsou schopny páchat strašlivé zločiny v Evropě a jiných částech světa. Tato situace je neúnosná. Od evropských a vnitrostátních orgánů je třeba vyžadovat efektivní opatření, která ji ukončí.

3.7. Navzdory tomu, co je uvedeno v bodě 3.2, by dosažení cílů směrnic o boji proti praní peněz mohlo vážně tížít nedostatečné politické jednání za účelem skoncování s daňovými ráji, které jsou nepostradatelnými uzly pro praní peněz. Rovněž by ho mohlo tížít nedostatečné skloubení iniciativ proti praní peněz s iniciativami souvisejícími s bojem proti trestným činům, které jej podporují (daňové úniky, příslušnost k teroristickým nebo zločineckým organizacím, obchodování se zbraněmi, drogami, lidmi atd.), v kontextu poznamenaném přetrváváním praktik nekalé hospodářské soutěže v daňové oblasti v EU.

3.8. Seznam vysoce rizikových zemí, který Komise zveřejnila dne 14. července 2016 ⁽¹⁵⁾, nezahrnuje žádnou ze zemí ze seznamu Panamských dokumentů. To je paradoxní, neboť jedním z argumentů, kterými Komise odůvodňuje předložení páté směrnice pro boj proti praní peněz, jsou odhalení obsažená právě v těchto dokumentech. Na seznamu figuruje pouze jedna vysoce riziková země, která nespolupracuje: Severní Korea. Součástí skupiny II, která zahrnuje země, jež se zavázaly k nápravě nedostatků a požádaly o technickou pomoc za účelem provedení akčního plánu Finančního akčního výboru, je Írán. Ve skupině I, což jsou země, které již vypracovaly akční plán, jenž umožní jejich odstranění ze seznamu, jakmile splní jeho požadavky, figuruje devět zemí (čtyři z nich ve válečném stavu: Afghánistán, Irák, Sýrie a Jemen). Část peněz, které slouží k financování terorismu, prochází těmito zeměmi. Všechny analýzy a šetření uvedeného tématu však ukazují, že praní peněz pocházejících z ostatních forem trestné činnosti v těchto zemích neprobíhá.

3.9. Je politováníhodné, že organizace, jako je Finanční akční výbor, který vykonává tak důležitou činnost při analýze mezinárodní finanční trestné činnosti a navrhování opatření pro boj proti ní, nenalezla vhodný způsob, jak vypracovat své seznamy rizikových zemí. Je logické, že Komise využívá doporučení ⁽¹⁶⁾ a dalších návrhů Finančního akčního výboru za účelem boje proti praní peněz. V tomto případě ale podřízení se jeho návrhům může částečně snížit účinnost páté směrnice pro boj proti praní peněz, neboť posílená opatření článku 18a se uplatní pouze na vysoce rizikové třetí země.

3.10. EHSV se domnívá, že má-li být pátá směrnice pro boj proti praní peněz účinná v praxi, je třeba buď přezkoumat seznam vysoce rizikových třetích zemí a zahrnout do něj země nebo území, kde se provádějí hlavní operace praní peněz, nebo rozšířit oblast působnosti článku 18a na všechny povinné osoby a jurisdikce, které jsou podle informací finančních zpravodajských jednotek podezřelé z praní peněz. EHSV také navrhuje vypracovat jediný seznam jurisdikcí, které nespolupracují při potírání hospodářské trestné činnosti.

3.11. Skutečnost, že nezanedbatelná část operací praní peněz je prováděna v jurisdikcích závislých na členských státech, by měla vést všechny orgány EU k tomu, aby přijaly pevný politický závazek odstranit daňové ráje existující na jejím území. Konkrétně by se povinnosti zjistit totožnost skutečných majitelů bankovních účtů, vlastnictví společností a všech částí svěřenských fondů a transakcí, které se v návrhu páté směrnice pro boj proti praní peněz vztahují na povinné osoby z EU, měly rozšířit na všechna území, jejichž svrchovanost závisí na členských státech, včetně těch, pro které platí zvláštní daňové právní předpisy. Povinné osoby by přitom měly mít možnost opírat se při plnění svých povinností rovněž o údaje (oficiálních) vnitrostátních registrů. Stejně tak by se měla posílená opatření z článku 18a uplatnit na jurisdikce závislé na členských státech EU, které provádějí operace praní peněz.

3.12. S praním peněz jsou úzce spojeny daňové úniky a vyhýbání se daňovým povinnostem. Část praných peněz pochází z daňových úniků a vyhýbání se daňovým povinnostem. Je nezbytné koordinovat předcházení oběma typům této trestné činnosti a jejich potlačování, a to jak na legislativní úrovni, tak v politické činnosti a v činnosti zpravodajských a policejních služeb a soudních systémů. EHSV hodnotí poslední iniciativy Komise v oblasti boje proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem v EU pozitivně, ale tyto iniciativy zůstávají nedostatečné, tudíž jsou zapotřebí další, které by se skloubily s těmi, jež se přijmou za účelem boje proti praní peněz.

3.13. Boj proti praní peněz a financování terorismu vyžaduje úzkou spolupráci mezi různými zpravodajskými a bezpečnostními službami členských států a mezi těmito službami a Europolem. Je třeba uznat, že současná úroveň spolupráce je nedostatečná. Navzdory veřejným prohlášením vnitrostátních a evropských odpovědných činitelů a podpoře, kterou posílení této spolupráce vyjadřují občané, vycházejí po každém teroristickém útoku najevo závažné nedostatky v oblasti koordinace. Někdy se zjistí, že k chybám při koordinaci došlo mezi různými službami téhož státu. Je třeba udělat vše pro to, aby byla tato situace ukončena.

⁽¹⁵⁾ Nařízení v přenesené pravomoci C(2016) 4180 a příloha se seznamem zemí – <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/CS/3-2016-4180-CS-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽¹⁶⁾ Estándares internacionales sobre la lucha contra el lavado de activos y el financiamiento del terrorismo y la proliferación (Mezinárodní normy boje proti praní peněz a financování terorismu a šíření zbraní).

3.14. EU v posledních letech vyjednala nebo podepsala důležité dohody o volném obchodu a hospodářském partnerství. V současnosti jedná o významné dohodě o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství. Tyto dohody by měly být výbornou příležitostí pro zavedení dvoustranných nebo dvouregionálních opatření pro boj proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem, praní peněz a financování terorismu. EHSV žádá Komisi, aby prozkoumala způsob, jak zavést kapitolu tohoto typu do dohod, o nichž se v současnosti jedná, a do těch, které jsou již platné, při jejich přezkumu. EHSV se v tomto bodě zcela shoduje se závěry výše uvedené studie Evropského parlamentu ⁽¹⁷⁾.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Finanční zpravodajské jednotky členských států musí vyvinout důležitou činnost v oblasti zpravodajství, dohledu a prevence, včetně předvídání rychlých změn, ke kterým dochází v technologiích, jež by mohly být využity při praní peněz a financování terorismu. Je naprosto nezbytné, aby vnitrostátní reakce a sdílení informací z různých vyšetřování na evropské úrovni byly rychlé. Stálá a pohotová koordinace finančních zpravodajských jednotek je zásadní. EHSV se domnívá, že by bylo vhodné vytvořit evropský nástroj pro dohled, koordinaci a technologické předvídání.

4.2. Povinné osoby definované ve čtvrté a páté směrnici pro boj proti praní peněz musí provádět dohled nad podezřelými osobami a pohyby a jejich kontrolu. Tyto směrnice však nepočítají s požadavky nebo povinnostmi týkajícími se činností povinných osob ve vysoce rizikových třetích zemích. Tato situace, kdy se dohlíží více na klienty než na samotné instituce, by měla být ukončena.

4.3. V souvislosti s tímto stanoviskem jsou obzvláště důležitá tato doporučení ze stanoviska EHSV CCMI/132 k tématu Boj proti korupci ⁽¹⁸⁾: a) vypracovat logicky provázanou a komplexní pětiletou protikorupční strategii a doprovodný akční plán; b) zřídit Úřad evropského veřejného žalobce a posílit kapacity Eurojustu a c) vyžadovat od nadnárodních společností, aby uváděly hlavní finanční údaje o své činnosti ve všech zemích, ve kterých působí.

4.4. EHSV má za to, že je nezbytné harmonizovat na evropské úrovni právní postupy – definice a tresty – týkající se všech trestných činů spojených s praním peněz, daňovými úniky, korupcí a financováním terorismu a jejich vazeb. Komise a Evropský orgán pro bankovníctví by měly prosazovat také harmonizaci sankcí za nedodržení povinností ze strany povinných osob.

4.5. Boj proti praní peněz má mimořádný význam a musí být prováděn důrazně, rozhodně a efektivně. Proto je velmi důležité, aby byly texty a koncepce navrhovaných opatření co nejjasnější. To zároveň zajistí nezbytnou právní jistotu všem, kdo tyto texty musejí uplatňovat, a přispěje k jednotnému uplatňování v celé Unii.

4.6. Výbor vítá rychlé zpracování těchto návrhů a doufá, že budou brzy schváleny a budou moci vstoupit v platnost. To však nesmí být na úkor kvality výsledků. Proto třeba stanovit realistický časový plán pro provádění předpisů a jejich uplatňování v členských státech, jakož i jasné pokyny.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁷⁾ EPRS, op. cit, s. 59.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 13, 15. 1. 2016, s. 63.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz

[COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]

(2017/C 034/20)

Zpravodaj: **Petru Sorin DANDEA**

Konzultace	Rada Evropské unie, 27/07/2016
Právní základ	články 113 a 115 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]
Odpovědná specializovaná sekce	specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato ve specializované sekci	05/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	227/3/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá iniciativu Komise a podporuje její úsilí v boji proti daňovým únikům a praní peněz. Tato praxe má za následek erozi základu daně členských států, ale je rovněž hlavním zdrojem financování zločineckých a teroristických organizací na celosvětové úrovni.

1.2. Vzhledem k vážným dopadům způsobeným daňovými podvody a úniky podporuje EHSV pravidla stanovená v návrhu směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci. Zahrnutí informací o skutečných vlastnících finančních operací, jež by v závislosti na zjištěních z prověrek, analýz a auditů mohly vést ke vzniku pochybností o legálnosti těchto operací nebo by dokonce mohly být využity k praní peněz, mezi kategorie informací, které jsou předmětem výměny informací mezi daňovými správami členských států, povede ke zvýšení administrativní kapacity a účinnosti boje proti praní peněz.

1.3. Změna směrnice o správní spolupráci v oblasti daní může být plně provedena pouze v tom rozsahu, v jakém bude přijat návrh směrnice, kterou se mění čtvrtá směrnice pro boj proti praní peněz ⁽¹⁾, a proto EHSV doporučuje členským státům a Evropskému parlamentu, aby soubor právních předpisů navržený Komisí přijaly jako celek.

EHSV členským státům doporučuje, aby zajistily lidské, finanční a logistické zdroje, které jsou pro daňové správy nezbytné k úspěšnému provádění nových právních předpisů týkajících se boje proti praní peněz.

⁽¹⁾ COM(2016) 450 final.

2. Návrh Evropské komise

2.1. Evropská komise v rámci programu pro boj proti daňovým únikům a vyhýbání se daňovým povinnostem a také akčního plánu pro boj proti financování terorismu předložila v červenci 2016 soubor právních předpisů, které se zaměřují na zlepšení přístupu daňových správ k informacím pro boj proti praní peněz. Součástí tohoto souboru je také návrh směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o přístup daňových orgánů k informacím pro boj proti praní peněz⁽²⁾.

2.2. Návrh Komise upravuje článek 22 této směrnice a mezi informace vyměňované mezi daňovými správami členských států zahrnuje i specifické informace o finančních operacích, jež podporují praní peněz.

2.3. Cílem této iniciativy je umožnit daňovým orgánům stálý přístup k informacím pro boj proti praní peněz za účelem plnění jejich povinnosti monitorovat řádné uplatňování směrnice o správní spolupráci ze strany finančních institucí.

2.4. Návrh směrnice obsahuje pravidla, jež se zaměřují na boj proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu. Návrh se rovněž zaměřuje na zajištění přístupu finančních správ k informacím o skutečných vlastnících finančních operací, jež by v závislosti na zjištěních z prověrek, analýz a auditů mohly vést ke vzniku pochybností o legálnosti těchto operací nebo by dokonce mohly být využity k praní peněz, jejichž skutečními vlastníky jsou zločinecké nebo teroristické organizace.

3. Obecné a konkrétní připomínky

3.1. Návrh směrnice navrhuje, aby se na úrovni členských států jednotně prováděly právní předpisy týkající se výměny informací o skutečných vlastnících finančních operací, jež by mohly být využity k praní peněz, mezi daňovými správami členských států. Jak je uvedeno v předchozích stanoviscích⁽³⁾, EHSV vítá iniciativu Komise a podporuje její úsilí v boji proti daňovým únikům a praní peněz. Tato praxe má za následek erozi základu daně členských států, ale je rovněž hlavním zdrojem financování zločineckých a teroristických organizací na celosvětové úrovni.

3.2. EHSV souhlasí s právními předpisy týkajícími se přístupu daňových správ k mechanismům, postupům, dokumentům a informacím o finančních operacích, jež by mohly být využity k praní peněz. Skupina G20 prostřednictvím prohlášení ze dne 18. dubna vyzvala Finanční akční výbor, aby předložil návrhy na zlepšení provádění mezinárodních standardů v oblasti transparentnosti, včetně standardů týkajících se dostupnosti informací o skutečných vlastnících a jejich mezinárodní výměny. EHSV proto doporučuje, aby Komise a členské státy zvýšily své úsilí vést na mezinárodní úrovni jednání v rámci organizací, jako je OECD nebo G20, s cílem umožnit uplatňování těchto pravidel na celosvětové úrovni.

3.3. S ohledem na to, že návrh směrnice, kterou se mění směrnice o správní spolupráci v oblasti daní, může být plně provedena pouze v tom rozsahu, v jakém bude přijat návrh směrnice, kterou se mění čtvrtá směrnice pro boj proti praní peněz⁽⁴⁾, doporučuje EHSV členským státům a Evropskému parlamentu, aby soubor právních předpisů navržený Komisí přijaly jako celek.

3.4. Vzhledem k zesílení teroristické činnosti na celosvětové úrovni a atentátům, jež vedly ke ztrátám na lidských životech v řadě členských států, se EHSV domnívá, že právní předpisy navržené Komisí musí být schváleny co nejdříve. Zavedení lepších pravidel pro boj proti praní peněz odstraní jeden z hlavních zdrojů financování teroristických organizací.

⁽²⁾ COM(2016) 452 final.

⁽³⁾ Úř. věst. C 271, 19.9.2013, s. 31.

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

EHSV členským státům doporučuje, aby zajistily lidské, finanční a logistické zdroje, které jsou nezbytné k provedení nových právních předpisů obsažených v balíčku týkajícím se boje proti praní peněz, který Komise předložila. EHSV se rovněž domnívá, že rozvíjení programů, které zajistí výměnu osvědčených postupů mezi experty daňových správ členských států, by mohlo podpořit dosažení lepších výsledků při uplatňování nových právních předpisů.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Zpráva Komise Evropskému parlamentu
a Radě o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v rámci potravinového řetězce**

[COM(2016) 32 final]

(2017/C 034/21)

Zpravodaj: **Peter SCHMIDT**

Konzultace	Evropská komise, 04/03/2016
Právní základ	čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
	[COM(2016) 32 final]
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	30/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	221/0/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vyzdvihuje skutečnost, že slabou pozici nejzranitelnějších subjektů potravinového řetězce je nezbytné řešit odstraněním nekalých obchodních praktik maloobchodníků s potravinami (pozn.: v tomto stanovisku se výraz „maloobchodníci“ používá v souvislosti s velkými maloobchodními prodejci) a některých nadnárodních společností, které všem subjektům v celém potravinovém řetězci zvyšují riziko a nejistotu, a tudíž způsobují zbytečné náklady.

1.2. EHSV uznává, že pouhé upuštění od nekalých obchodních praktik by neumožnilo vyřešit strukturální problémy trhu v potravinovém řetězci, jakými jsou dočasná nerovnováha na trhu, nejistá situace zemědělců atd.

1.3. EHSV znovu vyjadřuje znepokojení a opakuje doporučení, která vyložil ve svém předchozím stanovisku k tématu Obchodní vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin – současný stav⁽¹⁾. EHSV zejména znovu vyzývá Komisi, aby upravila evropské právní předpisy s ohledem na specifické rysy různých subjektů v odvětví potravinářství.

1.4. EHSV upozorňuje na selhání trhu, neboť stav se uvnitř nedostatečně regulovaného rámce nadále zhoršuje⁽²⁾.

1.5. EHSV důrazně podporuje usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. června 2016⁽³⁾, přičemž vyzdvihuje, že nekalé obchodní praktiky maloobchodníků s potravinami a některých nadnárodních společností lze omezit pouze, bude-li existovat rámcová právní úprava na úrovni EU, která evropským zemědělcům a spotřebitelům poskytne možnost využívat spravedlivých podmínek při prodeji a nákupu. EHSV má za to, že vzhledem k povaze nekalých obchodních praktik je nezbytně nutné mít na úrovni EU právní předpisy, které by je zakázaly.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 133, 9.5.2013, s. 16.

⁽²⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽³⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. června 2016 o nekalých obchodních praktikách v potravinářském dodavatelském řetězci (2015/2065(INI)).

1.6. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby rychle přijaly opatření, která by bránila nekalým obchodním praktikám prostřednictvím založení celounijní harmonizované sítě donucovacích orgánů působících v této oblasti, a vytvořily tak rovné podmínky v rámci jednotného trhu.

1.7. EHSV vítá vytvoření celounijní iniciativy dodavatelského řetězce (SCI – Supply Chain Initiative) a další dobrovolné vnitrostátní systémy, ale pouze jako doplněk k efektivním a pevným mechanismům vymáhání práva na úrovni členských států. Je však nutné zajistit, aby se mohly zapojit všechny zúčastněné strany (tj. zemědělci a odborové svazy) a aby stížnosti mohly být podávány anonymně. Rovněž je nezbytné stanovit odrazující sankce. Kromě toho by takové platformy měly být schopny reagovat nezávisle. EHSV také navrhuje zavedení institutu veřejného ochránce práv s regulačními pravomocemi v rámci mediačních mechanismů před podáním žaloby k soudu.

1.8. EHSV požaduje zákaz zneužívajících praktik, například těch, které jsou uvedeny v odstavci 3.3 tohoto stanoviska.

1.9. EHSV zejména doporučuje, aby se dodavatelům, např. zemědělcům, platily vyšší ceny, než jsou výrobní náklady. Kromě toho EHSV požaduje účinný zákaz maloobchodního prodeje potravin za cenu nižší než pořizovací cena.

1.10. EHSV doporučuje, aby byly povzbuzovány a podporovány takové alternativní obchodní modely, které hrají roli při zkracování dodavatelských řetězců mezi výrobcí potravin a koncovými spotřebiteli, a to např. prostřednictvím politik členských států v oblasti zadávání veřejných zakázek.

1.11. EHSV navrhuje posílit v zájmu obnovení rovnováhy sil úlohu a postavení družstev a organizací producentů, neboť jsou vhodnou a důležitou formou podniku, která zemědělcům jako vlastníkům umožňuje, aby společně zlepšili své postavení na trhu také v podmínkách vnitřního trhu EU a aktivně vyvažovali rozložení vyjednávací síly v rámci potravinového řetězce.

1.12. EHSV vyzývá subjekty v celém potravinovém řetězci, aby rozvíjely spravedlivé obchodní vztahy založené na dlouhodobých a stabilních smlouvách a aby navzájem spolupracovaly a společně se snažily uspokojit potřeby a požadavky spotřebitelů.

1.13. EHSV vyzývá k ochraně oznamovatelů, kteří odhalí nekalé obchodní praktiky, a k zaručení jejich anonymity.

1.14. EHSV doporučuje zavedení práva na kolektivní žalobu.

1.15. EHSV navrhuje, aby byla zahájena celoevropská informační kampaň zvyšující povědomí o „hodnotě potravin“. Taková kampaň bude nezbytná pro zajištění dlouhodobé změny v chování spotřebitelů.

2. Úvod

2.1. Zemědělsko-potravinový řetězec propojuje významná a různorodá odvětví evropské ekonomiky, která jsou zásadní pro dobré hospodářské, sociální a environmentální podmínky, jakož i pro zdraví evropských občanů. V posledních letech však došlo k posunu vyjednávací síly v dodavatelském řetězci, zejména ve prospěch odvětví maloobchodu a některých nadnárodních společností a na úkor dodavatelů, zejména prvovýrobců.

2.2. V současnosti ovládá uvádění potravin na trh a jejich prodej nevelký počet společností. Například řada trhů s potravinami ve stále větším počtu členských států je většinově ovládána třemi až pěti maloobchodníky. Společný podíl moderních maloobchodníků na trhu se pohybuje od 65 do 90 % ⁽⁴⁾, ⁽⁵⁾.

2.3. Koncentrace vyjednávací síly vedla ke zneužívání dominantního postavení a způsobila, že se slabší subjekty stávají stále zranitelnějšími, pokud jde o nekalé obchodní praktiky. Tím se ekonomické riziko přenáší z trhu na předchozí fáze dodavatelského řetězce, což má mimořádně negativní dopad na spotřebitele a některé subjekty, např. na zemědělce, pracovníky a malé a střední podniky.

2.4. EHSV se již nekalými obchodními praktikami zabýval ve svém stanovisku k tématu Obchodní vztahy mezi velkými maloobchodními řetězci a dodavateli potravin – současný stav ⁽⁶⁾. Od té doby se situace v oblasti nekalých obchodních praktik o něco zlepšila. Naproti tomu se ještě více posílilo postavení velkých maloobchodních řetězců, což by mohlo vést k jeho zneužívání ve vztahu k některým subjektům, např. zemědělcům, pracovníkům a malým a středním podnikům.

3. Nekalé obchodní praktiky a jejich dopad

3.1. Nekalé obchodní praktiky lze široce vymezit jako postupy, které se výrazně odchyľují od zásad poctivého obchodního styku a jsou v rozporu s dobrou vírou a poctivým jednáním ⁽⁷⁾.

3.2. Nekalé obchodní praktiky se mohou vyskytnout v kterékoli fázi dodavatelského řetězce mezi celou škálou subjektů. Častěji to však bývá v konečných fázích, kde je větší koncentrace síly prodejců a některých nadnárodních společností. Tam, kde se nekalé obchodní praktiky objeví již v počátečních fázích dodavatelského řetězce, bývají často důsledkem přenesení rizika, které vzniká na základě nekalých obchodních praktik v pozdějších fázích dodavatelského řetězce.

3.3. K takovým praktikám mimo jiné patří:

- nepoctivé přenesení obchodního rizika,
- nejasné nebo nekonkrétní smluvní podmínky,
- jednostranné a retroaktivní změny smluvních podmínek, včetně ceny,
- nižší kvalita výrobků nebo informace pro spotřebitele bez oznámení, konzultace nebo dohody s kupujícími,
- příspěvky na náklady na propagaci a uvádění výrobků na trh,
- prodlení při úhradě plateb,
- poplatky za zařazení zboží do nabídky nebo věrnostní poplatky,
- poplatky za vystavení zboží v regálu,
- nároky ohledně odpadového nebo neprodaného zboží,
- využití specifikací ohledně vzhledu výrobku k odmítnutí zásilky potravin nebo ke snížení zaplacené ceny,

⁽⁴⁾ Friends of the Earth, *Eating from the Farm (Jídlo z farmy)*, 2015.

⁽⁵⁾ Consumers International, *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers? (Vztah mezi supermarketem a dodavateli – Jaké důsledky z toho plynou pro spotřebitele?)*, 2012.

⁽⁶⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽⁷⁾ Evropská komise, *Boj proti nekalým obchodním praktikám mezi podniky v rámci potravinového řetězce*, COM(2014) 472 final.

- tlak na snižování cen,
- zpoplatnění fiktivní služby,
- zrušení objednávky či snížení předpokládaného objemu na poslední chvíli,
- výhrůžky vyřazením zboží z nabídky,
- paušální poplatky, které společnosti požadují od dodavatelů za to, že je ponechají na seznamu dodavatelů („pay-to-stay“).

3.4. Nekalé obchodní praktiky mají dalekosáhlý dopad na subjekty, spotřebitele i životní prostředí. Takové praktiky jsou však ze své povahy výhodné, a tudíž v krátkodobém horizontu ziskové pro ty, kteří je uplatňují, na úkor ostatních účastníků dodavatelského řetězce. Dlouhodobě si musí subjekty v celém potravinovém řetězci pěstovat udržitelné dodavatelské vztahy a snažit se předejít narušením dodavatelského řetězce, aby byli konkurenceschopní a i nadále uspokojovali neustále se měnící poptávku spotřebitelů.

3.5. Dopad nekalých obchodních praktik na dodavatele

3.5.1. Dopad nekalých obchodních praktik na subjekty, které je zakoušejí, je rozmanitý a má dalekosáhlé důsledky, přičemž může vést ke snížení příjmů dodavatelů buď kvůli snížení cen, nebo kvůli zvýšení nákladů v důsledku těchto praktik. Odhaduje se, že nekalé obchodní praktiky stojí dodavatele asi 30 až 40 miliard EUR⁽⁸⁾. Tyto praktiky vytvářejí vedle trvalého tlaku na ceny dodavatelů i nejistotu, a tudíž vedou ke stagnaci v oblasti inovací a investic v dodavatelském řetězci a schopní, odpovědní dodavatelé mohou být kvůli nim donuceni ukončit činnost.

3.5.2. Tlak vyvíjený na zemědělce a zpracovatele potravin a následný tlak na snižování cen rovněž vedou ke snižování mezd v zemědělství i mezd zaměstnanců v odvětví výroby potravin. V případě trvalejší práce vede tlak na nižší ceny také ke snížení mezd, aby dodavatelé nepřišli o svůj zisk.

3.5.3. Malé a střední podniky jsou často nejvíce zranitelné, co se týče nekalých obchodních praktik. Například na celosvětovém trhu s banány, kde produkce malých zemědělců obvykle jen doplňuje objemy produkce z velkých plantáží, jsou tito dodavatelé vystaveni riziku, že budou jako první vytlačeni z prodeje, pokud bude objednávka zrušena bez včasného upozornění⁽⁹⁾.

3.5.4. V některých oblastech produkce a výroby potravin již neexistuje smluvní volnost. Nedávný vývoj v Německu ukázal, že maloobchodní ceny byly jednostranně sníženy bez jednání s dodavateli. Ve Spojeném království je v odvětví prodeje potravin mléko často prodáváno pod cenou s cílem přilákat zákazníky a britští producenti mléka za ně dostávají čím dál nižší cenu, která je v některých případech nižší než výrobní náklady. Ve Španělsku je placení nižších cen, než jsou náklady, ve zpracovatelském průmyslu legální, což vážně narušuje tvorbu cen v rámci celého potravinového řetězce.

3.5.5. Zvláště citlivé na nekalé obchodní praktiky je odvětví čerstvých produktů, a to vzhledem k tomu, že zboží, které toto odvětví dodává na evropský trh, se rychle kazí. Zemědělci mají na to, aby své produkty prodali, jen omezenou dobu, jelikož je třeba zajistit přiměřenou dobu použitelnosti jak koncovému odběrateli, tak i spotřebiteli. Toho často zneužívají komerční kupující, kteří nakupují pro maloobchodníky, a prostředníci, a sice tak, že si za přijetí zboží účtují nediskutovatelné srážky z ceny.

⁽⁸⁾ Europe Economics, Estimated costs of Unfair Trading Practices in the EU Food Supply Chain (Odhadované náklady na nekalé obchodní praktiky v potravinovém řetězci v EU).

⁽⁹⁾ Make Fruit Fair, Banana Value Chains in Europe and the Consequences of Unfair Trading Practices (Hodnotové řetězce trhu s banány v Evropě a důsledky nekalých obchodních praktik), 2015 http://www.makefruitfair.org/wp-content/uploads/2015/11/banana_value_chain_research_FINAL_WEB.pdf.

3.5.6. Několik vyšetřování odhalilo určité subjekty, které mají jasnou kupní sílu, což vede k jejímu zneužívání k nekalým obchodním praktikám⁽¹⁰⁾. Tyto praktiky se mohou objevit v kterékoli fázi dodavatelského řetězce a jsou rovněž zjevné ve vztazích mezi zemědělci a potravinářským průmyslem, protože společnosti z tohoto odvětví mají také „kupní sílu“ vzhledem k poměrné koncentraci síly⁽¹¹⁾.

3.5.7. Nárůst prodeje výrobků „vlastní značky“ (tzv. produkty *white label* nebo produkty prodávané pod značkou, kterou výrobce vlastní) maloobchodníkům umožňuje často měnit dodavatele, pokud během nebo po navázání obchodního vztahu naleznou levnější výrobce. Nicméně výrobky „vlastní značky“ nejsou samy o sobě nekalou praktikou a mohou napomoci malým a středním podnikům vstoupit na trh a rozšířit spotřebiteli výběr.

3.5.8. Rozšíření některých maloobchodních činností prostřednictvím vertikální integrace o dodávání a zpracování může vést k tomu, že maloobchodníci prodávají za ceny nižší než výrobní. To je příkladem zvýšení vyjednávací síly prostřednictvím neustálé koncentrace síly.

3.5.9. Prodej za cenu nedosahující výrobních nákladů a využívání této praktiky velkými maloobchodními prodejci a některými nadnárodními společnostmi u zemědělských produktů, jako jsou mléko, sýr, ovoce a zelenina, s cílem přilákat zákazníky (tj. za cenu nižší než pořizovací) ohrožuje dlouhodobou udržitelnost evropské zemědělské produkce.

3.6. Dopad nekalých obchodních praktik na spotřebitele

3.6.1. Nekalé obchodní praktiky mají značný negativní dopad na evropské spotřebitele. Velké subjekty často pokryjí náklady způsobené nekalými obchodními praktikami, ale menší podniky jsou vystaveny čím dál většímu tlaku a nejsou již schopné investovat a inovovat, což je vytěsňuje z trhů vysoké hodnoty⁽¹²⁾. To pro zákazníka znamená omezení výběru a dostupnosti zboží a ve výsledku růst spotřebitelských cen.

3.6.2. Nedostatek transparentnosti při označování zboží je na úkor spotřebitelů, kteří nejsou schopni činit při nakupování informovaná rozhodnutí navzdory tomu, že při několika příležitostech vyjádřili zájem o zdravé, environmentálně šetrné a kvalitní zemědělské a potravinářské produkty, které pocházejí z jejich okolí. Tato neprůhlednost má negativní dopad na míru důvěry spotřebitelů a dále zhoršuje krizi zasahující odvětví zemědělství.

3.6.3. Tlaky na cenu nutí zpracovatele potravin, aby vyráběli co nejlevněji, což může ovlivnit kvalitu potravin dostupných pro spotřebitele. Kvůli snížení nákladů společnosti v některých případech používají levnější suroviny, které ovlivňují kvalitu a hodnotu potravin. V řadě produktů se například používají tuky obsahující trans-mastné kyseliny, které nahrazují zdravější oleje a tuky z Evropy.

3.7. Dopad nekalých obchodních praktik na životní prostředí

3.7.1. Je třeba uznat dopady nekalých obchodních praktik na životní prostředí. Nekalé obchodní praktiky povzbuzují nadprodukcí, která je pro dodavatele prostředkem k tomu, aby se pojistili proti nejistotě. Tato nadprodukce může vést k plýtvání potravinami, a tím i k nadbytečnému vyčerpávání zdrojů, včetně půdy, vody, chemických látek používaných v zemědělství a pohonných hmot⁽¹³⁾,⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Weekly Report, Berlin 13/2011, s. 4 a násl.

⁽¹¹⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

⁽¹²⁾ Fair Trade Advocacy Office, *Who's got the power? Tackling imbalances in agricultural supply chains* (Kdo má moc? Boj proti nerovnováze v zemědělských dodavatelských řetězcích.), 2014, s. 4.

⁽¹³⁾ EP IMCO, Zpráva o nekalých obchodních praktikách v potravinářském dodavatelském řetězci (2015/2065(INI)).

⁽¹⁴⁾ Feedback, *Food Waste In Kenya: uncovering food waste in the horticultural export supply chain* (Plýtvání jídlem v Keni: odhalení plýtvání s jídlem v exportním zahradnickém dodavatelském řetězci), 2015.

4. Souhrn zprávy Komise o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v rámci potravinového řetězce

4.1. Komise předložila zprávu⁽¹⁵⁾ posuzující existenci a účinnost vnitrostátních rámců vytvořených za účelem vymáhání opatření pro boj proti nekalým obchodním praktikám a také úlohu, kterou hraje celounijní dobrovolná iniciativa dodavatelského řetězce (Supply Chain Initiative – SCI) a její vnitrostátní platformy.

4.2. Zpráva Komise z roku 2016 zdůrazňuje skutečnost, že velká většina členských států již zavedla regulační opatření a systémy veřejnoprávního prosazování s cílem vypořádat se s nekalými obchodními praktikami. Některé členské státy šly dále než jiné, přesto však mnohé z nich stále nejsou schopny zabývat se „atmosférou strachu“, v níž žijí oběti nekalých obchodních praktik. S ohledem na skutečnost, že nekalé obchodní praktiky mohou být účinně řešeny různými přístupy, došla Komise k závěru, že v této fázi by zvláštní právní předpisy na úrovni EU nepřinesly žádnou přidanou hodnotu.

4.3. Iniciativa dodavatelského řetězce⁽¹⁶⁾ je společnou iniciativou osmi sdružení z Evropské unie. Zastupují potravinářský a nápojový průmysl, výrobce značkového zboží, maloobchodní odvětví, malé a střední podniky a obchodníky se zemědělskými produkty. Iniciativa dodavatelského řetězce byla zahájena v rámci „fóra Komise na vysoké úrovni pro lepší fungování potravinového řetězce“⁽¹⁷⁾ s cílem pomoci zúčastněným stranám bojovat proti nekalým obchodním praktikám.

4.4. Zpráva dochází k závěru, že iniciativa dodavatelského řetězce vytvořila povědomí o nekalých obchodních praktikách a je potenciálně rychlejší a levnější alternativou k soudním řízením. Iniciativa by také mohla pomoci řešit přeshraniční problémy. Komise rovněž zdůrazňuje oblasti v rámci iniciativy dodavatelského řetězce, jež by se potenciálně daly zlepšit, např. posílení nestrannosti správní struktury a umožnění individuálních důvěrných stížností.

5. Obecné připomínky

5.1. Postoj EHSV ke zprávě Evropské komise je v souladu s usnesením Evropského parlamentu o nekalých obchodních praktikách v potravinářském dodavatelském řetězci přijatým dne 7. června 2016 se silnou podporou napříč politickým spektrem⁽¹⁸⁾. Parlament vyzdvihuje potřebu rámcové právní úpravy na úrovni EU a vyzývá Komisi, aby předložila návrhy, které by bojovaly proti nekalým obchodním praktikám v potravinovém řetězci s cílem zajistit zemědělcům spravedlivé výdělky a spotřebitelům možnost těžit z široké nabídky. Parlament také zdůrazňuje skutečnost, že iniciativa dodavatelského řetězce, jakož i další vnitrostátní i celounijní dobrovolné systémy by měly být prosazovány „jako doplněk k efektivním a pevným mechanismům vymáhání práva na úrovni členských států, přičemž je třeba zajistit, aby bylo možno podávat stížnosti anonymně, a stanovit odrazující sankce a koordinaci na úrovni EU“⁽¹⁹⁾.

5.2. Komise se domnívá, že iniciativa dodavatelského řetězce existuje zatím příliš krátce na to, aby bylo možné posoudit, zda je úspěšná. EHSV nicméně konstatuje, že iniciativa dodavatelského řetězce nebyla účinná v omezování nekalých obchodních praktik a zneužívání kupní síly, a to z následujících důvodů:

5.2.1. Vůdčí postavení odvětví maloobchodu v iniciativě dodavatelského řetězce je hlavním faktorem, který zemědělce odrazuje od toho, aby se do této platformy účinně zapojili, a sice vzhledem k tomu, že mezi těmito zúčastněnými stranami panuje nedůvěra. Iniciativa dodavatelského řetězce tedy neposkytuje dodavatelům anonymitu, která je nutná k překonání „atmosféry strachu“. Navíc iniciativa dodavatelského řetězce nemůže proaktivně zkoumat dodavatelské řetězce, a tak spoléhá na to, že subjekty předloží stížnosti, a tím přenáší důkazní břemeno na oběti nekalých obchodních praktik.

⁽¹⁵⁾ COM(2016) 32 final.

⁽¹⁶⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/cs>.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/supply-chain-forum_cs.

⁽¹⁸⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. června 2016 o nekalých obchodních praktikách v potravinářském dodavatelském řetězci (2015/2065(INI)).

⁽¹⁹⁾ Usnesení Evropského parlamentu (2015/2065(INI)), tamtéž.

5.2.2. Komise předpokládá, že iniciativa dodavatelského řetězce umožňuje samoregulaci nekalých obchodních praktik. Neexistence finančních sankcí však znamená, že nakupující nejsou odrazováni od využívání jinak výhodných nekalých obchodních praktik. Například Tesco PLC bylo nedávno shledáno vinným z používání nekalých obchodních praktik, když vyjednávalo se svými dodavateli, ač je členem iniciativy dodavatelského řetězce. Podle britského práva byla sice Tesco uložena nefinanční sankce (úřadem Groceries Code Adjudicator), iniciativa dodavatelského řetězce však žádnou sankci neuložila. Jediným odstrašujícím prostředkem iniciativy dodavatelského řetězce je možnost zbavit podniky, které porušují pravidla, členství. Vůči Tesco PLC však tato možnost zatím nebyla uplatněna. To je jasný příklad toho, že iniciativa dodavatelského řetězce nebrání nekalým obchodním praktikám.

5.2.3. EHSV rovněž upozorňuje na skutečnost, že v řadách členů iniciativy nejsou zemědělci a odborové svazy. Zatímco některé organizace se k iniciativě nebo jejím vnitrostátním platformám nikdy nepřipojily, finská Ústřední unie zemědělských výrobců a vlastníků lesů (MTK), která je zakládajícím členem národní platformy realizující iniciativu dodavatelského řetězce ve Finsku, z iniciativy vystoupila s tím, že nefunguje, protože zvyšuje riziko pro zemědělce vzhledem k nedostatku anonymity.

6. Současné donucovací mechanismy bránící nekalým obchodním praktikám v Evropě

6.1. Dvacet členských států má zavedena právní ustanovení a regulační iniciativy, ale jejich úspěšnost je doposud jen nevelká⁽²⁰⁾. Patnáct z těchto členských států zavedlo v posledních pěti letech měření, která dokládají výrazný rozmach nekalých obchodních praktik v dodavatelském řetězci. Mezi různými úrovněmi regulace jsou však velké rozdíly a řada vnitrostátních donucovacích orgánů není schopna uvalit finanční sankce nebo přijmout anonymní stížnosti.

6.2. Za jedno z nejprogresivnějších legislativních opatření v boji proti nekalým obchodním praktikám⁽²¹⁾ je považován kodex praxe pro zásobování obchodů s potravinami a smíšeným zbožím (GSCOP)⁽²²⁾, který se používá ve Spojeném království. Dříve než byl tento kodex zaveden, existoval dobrovolný kodex správné praxe, ale zjistilo se, že je v boji proti nekalým obchodním praktikám neúčinný vzhledem k nedostatku regulace. Kodex GSCOP je řízen arbitrem tohoto kodexu (Groceries Code Adjudicator – GCA), který má pravomoc přijímat anonymní stížnosti ohledně nekalých obchodních praktik, zahajovat vyšetřování z moci úřední, zveřejňovat nezákonné praktiky, k nimž se podniky v této oblasti uchýlily, a udělovat maloobchodníkům za porušení kodexu GSCOP pokuty až do výše 1 % jejich ročního obrátu. Navzdory těmto úspěchům však může GCA regulovat pouze vztahy mezi maloobchodníky a jejich přímými dodavateli (z větší části sídlícími ve Spojeném království). Tento problém s sebou nese „morální riziko“, kdy jak maloobchodníci, tak jejich přímí dodavatelé přenášejí riziko nekalými obchodními praktikami na nepřímé dodavatele.

6.3. Podobná vyšetřování byla provedena ve Španělsku⁽²³⁾, Finsku⁽²⁴⁾, Francii⁽²⁵⁾, Itálii⁽²⁶⁾ a Německu a všechna odhalila vysokou míru nekalých obchodních praktik v potravinových dodavatelských řetězcích.

6.4. Mnohé evropské subjekty obchodují v několika členských státech, což jim nabízí možnost volby nejvýhodnějšího místa podnikání (tzv. „forum-shopping“), čímž podřývají právní předpisy na úrovni členských států. Neharmonizované legislativní prostředí v EU vytvořilo nerovné podmínky v rámci jednotného trhu. Navíc tam, kde právní předpisy pouze upravují vztahy mezi přímými dodavateli a maloobchodníky, snižuje využívání organizací, které pro maloobchodníka zprostředkovávají nákup potravin, účinnost těchto právních předpisů, jako je tomu v případě Spojeného království. To je dalším důvodem pro zavedení celoevropských právních předpisů.

⁽²⁰⁾ Viz poznámka pod čarou 15.

⁽²¹⁾ Kodex vznikl v reakci na vyšetřování, které ve Spojeném království vedla komise pro hospodářskou soutěž a při němž zjistila, že maloobchodníci mají v dodavatelském řetězci neúměrně silné postavení, což vede k přenosu rizika na předchozí fáze tohoto řetězce.

⁽²²⁾ Vláda Spojeného království, www.gov.uk/government/publications/groceries-supply-code-of-practice, 2016.

⁽²³⁾ Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia, Informe sobre las relaciones entre fabricantes y distribuidores en el sector alimentario, 2011.

⁽²⁴⁾ Finský orgán pro hospodářskou soutěž: „Studie finského orgánu pro hospodářskou soutěž ukázala, že při obchodování se zbožím každodenní spotřeby se využívá kupní síla způsobu, které jsou z hlediska hospodářské soutěže problematické“, 2012.

⁽²⁵⁾ Autorité de la Concurrence, Avis n° 12-A-01 du 11 janvier 2012 relatif à la situation concurrentielle dans le secteur de la distribution alimentaire à Paris.

⁽²⁶⁾ Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, Indagine conoscitiva sul settore della Grande Distribuzione Organizzata, 2013.

6.5. Záměštní dodavatelé obecně zásobují maloobchodníky z EU nepřímo – prostřednictvím dovozců a dalších zprostředkovatelů. Povědomí o existenci takových orgánů⁽²⁷⁾ je tudíž v obecné rovině nevelké a ti, kteří o nich vědí, nemají přístup k většině donucovacích orgánů, u nichž by požádali o nápravu ve věci nekalých obchodních praktik.

7. Výzva k vytvoření evropské sítě vnitrostátních donucovacích orgánů, která by bránila nekalým obchodním praktikám

7.1. S ohledem na připomínky vznesené výše EHSV vyzývá k vytvoření evropské sítě donucovacích orgánů, která by bránila nekalým obchodním praktikám. Povaha nekalých obchodních praktik vyžaduje a zároveň odůvodňuje vytvoření právních předpisů na úrovni Unie, které by tyto praktiky zakazovaly a chránily všechny dodavatele potravin, ať už sídlí kdekoli, včetně třetích zemí. Aby toto opatření bylo účinné, musí mít donucovací orgány v rámci sítě následující funkce/pravomoci:

- volný přístup ke všem subjektům a zúčastněným stranám v potravinovém dodavatelském řetězci v EU, bez ohledu na zeměpisné umístění sídla firmy,
- zavádět opatření, která budou účinně chránit anonymitu a důvěrnost zúčastněných subjektů, které chtějí podat stížnost týkající se nekalých obchodních praktik,
- pravomoc vyšetřovat podnikání z moci úřední s ohledem na zneužívání kupní síly,
- pravomoc udělovat finanční a nefinanční sankce podnikům, které porušují pravidla,
- koordinace mezi donucovacími orgány členských států na úrovni EU,
- možnost mezinárodní koordinace s donucovacími orgány mimo členské státy EU s cílem bránit nekalým obchodním praktikám vně i uvnitř jednotného trhu.

7.2. Cílem všech členských států by mělo být vytvoření vnitrostátních donucovacích orgánů, které by řešily stížnosti ohledně nekalých obchodních praktik. Tyto orgány by měly plnit přinejmenším výše popsané funkce.

7.3. Legislativní opatření bránící nekalým obchodním praktikám mohou být a měla by být nákladově efektivní.

7.4. Evropský parlament ve svém usnesení rovněž vyzývá Komisi, aby zajistila účinné donucovací mechanismy, jako je například vytvoření a koordinace „sítě vnitrostátních orgánů, které budou vzájemně uznávány na úrovni EU“⁽²⁸⁾.

7.5. Britský institut mezinárodního a komparativního práva (BIICL) doporučil, aby EU přijala směrnici, která by stanovila společné cíle pro donucovací orgány členských států, jež by bránily nekalým obchodním praktikám, a která by obsahovala pravidla pro koordinaci těchto orgánů na úrovni EU⁽²⁹⁾.

8. Aktuální osvědčené postupy bránící nekalým obchodním praktikám v tomto odvětví

8.1. Smlouvy na pevné ceny nebo s minimální garantovanou cenou založené na poctivém jednání mezi odběrateli a dodavateli poskytují dodavatelům vyšší míru bezpečnosti, než když prodávají produkty na otevřeném trhu. Tyto typy smluv sice garantují dodavatelům pevné ceny, začaly by se však využívat podstatně častěji, pokud by byl pevně stanoven objem výroby nebo zaručen minimální objem. Objem lze v současné době zpětně měnit a produkty může kupující odmítnout, pokud trh vyžaduje změnu, a to někdy i na poslední chvíli, což vede k neočekávaným nákladům za opětovné uvedení na trh, přebalení nebo likvidaci potravin.

⁽²⁷⁾ Feedback, 2015, tamtéž.

⁽²⁸⁾ Usnesení Evropského parlamentu (2015/2065(INI)), tamtéž.

⁽²⁹⁾ Link http://www.biicl.org/documents/872_biicl_enforcement_mechanisms_report_-_final_w_exec_sum.pdf?showdocument=1.

8.2. Někteří dodavatelé do EU začali zaměstnávat zástupce, kteří jsou třetí stranou, aby kontrolovali produkty po přivezení na místo určení, aby se tak předešlo odmítnutí produktů ze strany dovozců založenému na nepodložených tvrzeních. Taková tvrzení se objevují, když se předpokládá nabídka a poptávka změní, což zvyšuje riziko pro odběratele v pozdějších fázích dodavatelského řetězce. Tento problém obsahuje prvek sezónnosti, protože když je nabídka velká, a tudíž ceny nízké, jsou dodavatelé vystaveni vyššímu riziku, že jejich zboží bude odmítnuto, než v době, kdy je dodávek nedostatek. I když využití třetích stran samozřejmě pro vývozce snižuje četnost takových odmítnutí zboží, přináší dodavatelům dodatečné náklady, čímž dále omezuje jejich schopnost do podnikání investovat a inovovat je. Malí dodavatelé si navíc obecně nemohou takovou pomoc dovolit, takže této praxe nemohou využívat.

9. Alternativní potravinové řetězce

9.1. Existuje řada příkladů alternativních dodavatelských řetězců, v jejichž rámci fungují spravedlivější obchodní praktiky a je nastavena spravedlivější rovnováha distribuce nebo přerozdělení. Pár slibných přístupů se objevilo v družstevní oblasti, ale jsou čím dál více ohroženy narůstající silou obchodních skupin a nadnárodních společností.

9.2. V zájmu zvýšení spravedlivosti v potravinových řetězcích v EU je nutné provést kombinaci kroků, jež vyřeší problém kupní síly, kterou disponují v dodavatelských řetězcích velké podniky – čímž se zabrání nekalým obchodním praktikám –, a posílí vyrovnaní sil podporou rozvoje družstev a alternativních kanálů pro distribuci potravin.

9.3. Družstva a sdružení zemědělců v Evropě i v zámoří umožnila dodavatelům, aby spojili svou produkci, a tak zvýšili svou prodejní sílu, pronikli na hlavní trhy a vyjednali si lepší ceny. Obchodní modely tohoto typu umožňují malým dodavatelům lepší řízení produkce i uvádění jejich produktů na trh a nabízí alternativu k pěstování ve velkém měřítku. Evropský parlament vyzval Komisi, aby podporovala obchodní modely s cílem zvýšit vyjednávací pozici producentů a jejich postavení v potravinovém dodavatelském řetězci⁽³⁰⁾. Navíc je nutné výrazněji podporovat spolupráci mezi výrobci a družstvy v jednotlivých odvětvích a regionech⁽³¹⁾.

9.4. Systémy zemědělství podporovaného komunitou a jiná zemědělsko-spotřebitelská družstva umožňují spotřebitelům, aby se přímo podíleli na produkci potravin, které konzumují. Podle nedávno získaných údajů funguje v současnosti v Evropě 2 776 systémů zemědělství podporovaného komunitou, které zásobují 472 055 spotřebitelů⁽³²⁾. Rozsáhlejší modely systémů „bedýnek“ s produkty také těží z krátkých dodavatelských řetězců, jimiž se produkty dostávají přímo buď do domácností spotřebitelů, nebo do centralizovaných sběrných míst.

9.5. Přímý prodej zemědělsko-potravinářských produktů ze strany zemědělců, např. na *farmářských trzích*, má dvojí výhodu: producenti mají prospěch z vyššího stupně nezávislosti, vyšší výdělků a nejsou vystaveni zneužívání, zatímco spotřebitelé mají přístup k čerstvým, poctivým a udržitelným produktům s jistým původem. Jedna studie⁽³³⁾ prokázala, že zemědělci mají mnohem vyšší příjmy ze své produkce, když využívají tyto dodavatelské řetězce, a nikoli tradiční trhy. Podobné iniciativy by měly být ještě více podporovány z veřejných prostředků, například prostřednictvím plateb do druhého pilíře SZP, protože zajišťují růst a pracovní místa a zároveň reagují na potřeby spotřebitelů.

9.6. Členské státy by měly rozvíjet způsoby, jak zlepšit situaci zemědělců a místních obchodníků s potravinami prostřednictvím přímých smluv s orgány veřejné moci při provádění nových směrnic o veřejných zakázkách, přičemž by měla být překonána logika maximální slevy.

⁽³⁰⁾ Usnesení Evropského parlamentu (2015/2065(INI)), tamtéž.

⁽³¹⁾ Úř. věst. C 303, 19.8.2016, s. 64.

⁽³²⁾ European CSA Research Group, Overview of Community Support Agriculture in Europe (Přehled evropského zemědělství podporovaného komunitou), 2015. <http://urgenci.net/wp-content/uploads/2016/05/Overview-of-Community-Supported-Agriculture-in-Europe.pdf>.

⁽³³⁾ http://www.foeeurope.org/sites/default/files/agriculture/2015/eating_from_the_farm.pdf.

9.7. Kromě toho by měla být zahájena celoevropská informační a osvětová kampaň o hodnotě potravin. Je čím dál nutnější, aby vzrostlo povědomí spotřebitelů o důležitosti produkce potravin a spotřebitelé si jich více cenili, což může přispět ke spravedlivějším obchodním praktikám.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o vymezení charakteristických znaků rybářských plavidel (přepracované znění)

[COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]

(2017/C 034/22)

Zpravodaj: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Konzultace	Rada, 01/06/2016 Evropský parlament, 06/06/2016
Právní základ	čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]
Rozhodnutí předsednictva EHSV	14/6/2016
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	30/9/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	222/0/2

1. Závěry

1.1. EHSV souhlasí s tímto návrhem nařízení Evropského parlamentu a Rady o vymezení charakteristických znaků rybářských plavidel (přepracované znění), neboť ho považuje pro účely práva EU za nezbytné a velmi vhodné.

2. Souvislosti

2.1. Účelem návrhu Komise je provedení kodifikace nařízení Rady (EHS) č. 2930/86 ze dne 22. září 1986 o vymezení charakteristických znaků rybářských plavidel ve znění nařízení Rady (ES) č. 3259/94 ze dne 22. prosince 1994.

2.2. Tato kodifikace je v souladu se závěry předsednictví Evropské rady z Edinburku (prosinec 1992), které potvrdily rozhodnutí Komise provést kodifikaci všech aktů (původních i v pozdějších zněních) nejpozději po jejich desáté změně.

2.3. Kodifikace je nezbytná za účelem zjednodušení, jasnosti a transparentnosti práva Unie, aby se stalo srozumitelnějším a přístupnějším pro občany, kteří tak mohou lépe uplatňovat jednotlivá práva, která jim právo Unie přiznává.

2.4. Kodifikace musí proběhnout v plném souladu s postupem přijímání aktů Unie.

3. Obecné připomínky

3.1. Návrh Komise zcela zachovává obsah kodifikovaných textů.

3.2. Návrh nicméně provádí věcnou změnu v čl. 5 odst. 3 nařízení (EHS) č. 2930/86, aby byly na Komisi přeneseny pravomoci za účelem přizpůsobení požadavků na určování stálého výkonu motoru technickému pokroku. Proto je návrh předložen jako návrh přepracovaného znění.

3.3. Tento návrh přepracovaného znění byl vypracován na základě předchozího konsolidovaného znění nařízení (EHS) č. 2930/86 a jeho následné změny, vyhotoveného ve 23 úředních jazycích Úřadem pro publikace Evropské unie pomocí systému pro zpracování dat.

3.4. Návrh obsahuje tři přílohy, které obsahují změny přílohy (přizpůsobené) nařízení (ES) č. 3259/94 a v případě změny číslování článků souvislost mezi dřívějším a novým číslováním návrhu.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV souhlasí se změnami znění čl. 5 odst. 3, který zmocňuje Komisi k přijímání aktů v přenesené pravomoci za účelem přizpůsobení požadavků, na jejichž základě se stálý výkon motoru určuje v souladu s požadavky přijatými Mezinárodní organizací pro normalizaci podle její doporučené mezinárodní normy ISO 3046/1, druhé vydání, říjen 1981, technickému pokroku.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví opatření pro řízení, zachování a kontrolu platná v oblasti úmluvy Mezinárodní komise pro ochranu tuňáků v Atlantiku (ICCAT) a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1936/2001, (ES) č. 1984/2003 a (ES) č. 520/2007

[COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]

(2017/C 034/23)

Zpravodaj: **Thomas McDONOGH**

Konzultace	Evropský parlament, 22/06/2016 Rada, 30/06/2016
Právní základ	čl. 43 odst. 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]
Rozhodnutí předsednictva EHSV	12/07/2016
Odpovědná specializovaná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato ve specializované sekci	30/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	224/1/3

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá záměr provést do práva EU opatření přijatá od roku 2008 Mezinárodní komisí pro ochranu tuňáků v Atlantiku (ICCAT). Výbor vyzývá Evropskou komisi, aby v této komisi i v dalších regionálních organizacích pro řízení rybolovu (RFMO) hrála rozhodnější roli.

1.2. EHSV vyzývá všechny zainteresované strany, aby tato i jiná opatření pro zachování zdrojů prosazovaly s co největší přísností. Většina rybářů dodržuje předpisy a zaslouží si rovné podmínky.

1.3. EHSV žádá Evropskou komisi, aby ověřila a v případě potřeby zrušila čl. 7 odst. 2 a v souladu s doporučeními předloženými v tomto stanovisku rovněž změnila čl. 9 odst. 1, články 31, 32, 34 až 36 a čl. a 38 odst. 4. Důkladně posouzena a případně odstraněna by měla být také výjimka pro překládky na moři navržená v člancích 52 až 59, pokud má převážet všeobecná povinnost překládky v přístavu.

2. Souvislosti

2.1. Kromě dvoustranných dohod, jako jsou dohody o partnerství nebo vzájemné dohody v oblasti udržitelného rybolovu, poskytuje společná rybářská politika (SRP) EU možnost uzavírat mnohostranné dohody v rámci regionálních organizací pro řízení rybolovu. Cílem těchto dohod je posílit regionální spolupráci v zájmu zachování a udržitelného využívání rybolovných zdrojů.

2.2. Za ochranu tuňáků a příbuzných druhů (celkem přibližně 30) v Atlantském oceánu a přilehlých mořích je odpovědná komise ICCAT. EU je její smluvní stranou od roku 1997, kdy nahradila jednotlivé členské státy.

2.3. ICCAT má pravomoc přijímat závazná doporučení, která musí být provedena do práva EU, pokud nejsou upravena v žádných předchozích předpisech.

3. Přípomínky

3.1. Čl. 7 odst. 2 návrhu, který omezuje nahrazování pouze na plavidla, která mají stejnou nebo menší kapacitu, je založen na doporučení ICCAT 14–01, jež již není platné. Stávající znění doporučení 15–01 (nové doporučení ohledně tropických tuňáků) neobsahuje žádné omezení, pokud jde o nahrazování.

3.2. Čl. 9 odst. 1 týkající se plánů řízení pro používání zařízení s uzavíracím mechanismem (FAD) stanoví lhůtu pro předání informací sekretariátu ICCAT do 1. července každého roku, což odpovídá datu stanovenému v doporučení 14–01. Doporučení 15–01 stanoví lhůtu do 31. ledna. Jelikož ta platí pro Komisi, měla by být pro členské státy stanovena dřívější lhůta, například do 15. ledna.

3.3. Články 31, 32, 34, 35 a 36, které stanoví zákaz vykládky nepovolených druhů žraloků, by mohly obsahovat odkaz na čl. 15 odst. 4 základního nařízení o SRP ⁽¹⁾, který stanoví výjimky z obecného zákazu výmětů.

3.4. Čl. 38 odst. 4 by měl v souladu s doporučením ICCAT 07–07 začínat slovy „pokud je to možné“. To by nemělo znemožnit vyjednání závaznějšího kompromisního řešení v rámci ICCAT.

3.5. Články 54 a 55 mají za cíl zavést výjimky ICCAT pro překládky na moři pro plavidla lovící na dlouhou lovnou šňůru, nicméně v případě loďstva EU by mělo platit obecné pravidlo provádět všechny překládky v přístavu.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Nařízení (EU) č. 1380/2013.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepřacované znění)

[COM(2016) 270 final – 2016/0133 (COD)]

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro azyl a o zrušení nařízení (EU) č. 439/2010

[COM(2016) 271 final – 2016/0131 (COD)]

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení systému Eurodac pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování (nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států), za účelem identifikace neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti a o žádostech orgánů pro vymáhání práva členských států a Evropskému o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva (přepřacované znění)

[COM(2016) 272 final – 2016/0132 (COD)]

(2017/C 034/24)

Zpravodaj: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Konzultace	Rada Evropské unie, 15/06/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 270 final – 2016/0133 (COD)], [COM(2016) 271 final – 2016/0131 (COD)], [COM(2016) 272 final – 2016/0132 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	27/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	215/1/4

1. Závěry

1.1. EHSV se domnívá, že je s ohledem na dodržování práv pronásledovaných osob nutné účinně a účelově reformovat společný evropský azylový systém a zlepšit legální cesty vstupu do Evropské unie.

1.2. V souladu s tím by měl být navržen skutečný společný a povinný systém pro všechny členské státy, který by harmonizoval veškeré vnitrostátní právní předpisy nebo, pokud to není možné, by měl být alespoň zaveden společný systém vzájemného uznávání rozhodnutí o azylu mezi všemi členskými státy EU, který by umožnil skutečný společný evropský azylový systém.

1.3. EHSV v každém případě pozitivně hodnotí navržený cíl zlepšit a urychlit v zájmu větší účinnosti řízení o určení, ale domnívá se, že je třeba vyjasnit a zahrnout ochranná ustanovení týkající se otázek řízení, individuálního řešení žádostí, zachování diskrečních ustanovení, zachování lhůty zániku povinnosti převzetí ze strany členského státu, práv žadatelů a omezení korekčního přidělovacího mechanismu.

1.4. Je nezbytné zajistit soulad ustanovení navrhovaných v nařízení se stávajícími ustanoveními v této oblasti a se souvisejícími opatřeními, jež Komise hodlá provést jako součást zásadní změny společného evropského azylového systému, a také soulad s ostatními politikami Unie.

1.5. Všechny členské státy musí být odpovědné za to, že žadateli budou poskytnuty podrobné aktuální informace o řízeních vyplývajících z dublinského systému v souladu s požadavky stanovenými v článku 4.

1.6. Musí být zaručena zásada proporcionality, aby se podpořila skutečná udržitelnost systému, pokud jde o rychlý přístup žadatelů k řízení o azylu a kapacitu správních orgánů členských států pro uplatňování systému.

2. Souvislosti

2.1. Dne 6. dubna 2016 zveřejnila Komise sdělení, ve kterém konstatuje, že koncepce a uplatňování společného azylového systému, zejména ustanovení dublinského systému, mají nedostatky, a definuje pět prioritních oblastí za účelem zlepšení této situace.

2.2. Komise navrhuje reformu společného evropského azylového systému s cílem vytvořit spravedlivější, efektivnější a udržitelnější systém prostřednictvím změny současného nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu.

2.3. Komise uvádí, že dublinský systém nebyl koncipován k zaručení udržitelného, spravedlivého a účinného sdílení odpovědnosti v souvislosti s žadateli o mezinárodní ochranu v celé EU. Takzvaný „dublinský systém“ nefunguje řádně ani homogenním způsobem: zkušenosti z posledních let ukázaly, že v případě masivních migračních proudů musí omezený počet členských států posoudit většinu žádostí o mezinárodní ochranu, což někdy vede k nárůstu nedodržování pravidel Evropské unie týkajících se azylu.

2.4. Za účelem zmírnění těchto nedostatků Komise navrhuje změnu nařízení s těmito cíli:

- posílit efektivitu tohoto systému určením jediného členského státu příslušného k posouzení žádostí o mezinárodní ochranu,
- odrazovat od zneužívání azylového systému a předcházet druhotnému přesunu žadatelů v rámci EU,
- vytvořit spravedlivější systém sdílení prostřednictvím korekčního mechanismu, který automaticky zjistí, zda se určitý členský stát potýká s neúměrným množstvím žádostí o azyl,
- objasnit povinnosti žadatelů o azyl v Evropské unii a důsledky nesplnění těchto povinností,
- změnit nařízení o Eurodacu tak, aby se přizpůsobilo změnám dublinského systému a zajistilo jeho správné uplatňování,
- posílit mandát Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) zřízením Agentury Evropské unie pro azyl.

3. Analýza

3.1. Kritéria dublinského systému navržená k určení příslušnosti členského státu

V současném nařízení (EU) č. 604/2013 se obecné kritérium nejčastěji používá k určení přemístění týká dokladů a místa vstupu, což vede k rozsáhlému převzetí odpovědnosti ze strany členských států na vnější hranici. Údaje uvedené v systému Eurodac a Vízovém informačním systému (VIS) přijímá většina členských států jako doklady, ale v některých případech se nepovažují za dostatečný důkaz.

V návrhu se kritérium určení členského státu uplatní pouze jednou a článek 9 stanoví, že žadatel musí podat žádost v prvním členském státě vstupu bez ohledu na to, zda šlo o neoprávněný vstup nebo o oprávněný pobyt. Kritéria pořadí popsána v člancích 10 až 17 zachovávají podobná ustanovení:

3.1.1. **Nezletilé osoby:** návrh reformy zachovává zavedená hlediska, ale pouze pro nezletilé osoby bez doprovodu, které žádají o mezinárodní ochranu.

3.1.2. **Rodinní příslušníci:** návrh rozšiřuje definici rodinných příslušníků dvěma způsoby: rozšiřuje ji o sourozence a zohledňuje rodiny, které vznikly před příjezdem do členského státu, ne však nezbytně v zemi původu, jak stanoví nařízení Dublin III. Obě hlediska mají zásadní význam a zdůrazňujeme především situace opuštěnosti, které fakticky vznikají v souvislosti s tím, že sourozenci nejsou považováni za rodinné příslušníky, a jež mají často dopad na nezletilé osoby bez doprovodu, jejichž jediným rodinným poutem v členském státě jsou sourozenci.

3.1.3. **Povolení k pobytu nebo víza:** návrh zachovává příslušnost členského státu k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v případech vydání těchto dokumentů, ale zavádí hlediska, která upřesňují kritéria příslušnosti.

3.1.4. **Neoprávněný vstup skrze členský stát:** návrh vypouští ustanovení týkající se zániku příslušnosti po uplynutí dvanácti měsíců ode dne, kdy došlo k překročení hranice, jež k tomu není určena.

3.1.5. **Diskreční ustanovení:** návrh omezuje příslušnost členských států a stanoví pouze možnost, aby se členský stát stal příslušným pro žádost o mezinárodní ochranu, pro kterou není příslušným státem, na základě rodinných vztahů nezahrnutých do definice rodinných příslušníků.

3.1.6. Co se týče závislých osob, nedošlo v návrhu k žádným změnám; pokud je tedy žadatel z důvodu svého těhotenství či nedávného narození dítěte, vážné nemoci, vážného postižení nebo vysokého věku závislý na pomoci svého dítěte, sourozence nebo rodiče oprávněně pobývajícího na území některého členského státu, nebo pokud jsou tyto osoby závislé na pomoci žadatele, členské státy s nimi žadatele znovu sjednotí nebo sloučí za předpokladu, že tyto rodinné vazby existovaly již v zemi původu a toto dítě, sourozenec, rodič nebo žadatel jsou schopni se o závislou osobu postarat a vyjádří tuto skutečnost písemně.

3.2. Řízení o určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu

3.2.1. Cílem návrhu reformy dublinského nařízení je vytvořit spravedlivější a udržitelnější systém, který zjednoduší řízení a zvýší jeho účinnost, ale zaváděné změny nejsou vždy zaměřeny na dosažení tohoto cíle.

Článek 3 návrhu reformy zavádí analýzu kritérií přípustnosti žádosti o mezinárodní ochranu před určením příslušného členského státu, aniž by došlo k posouzení přítomnosti rodinných příslušníků v jiném členském státě nebo potřeb nezletilých osob.

Kritérii přípustnosti, která mohou být předem posouzena, jsou bezpečná třetí země, první země azylu, bezpečná země původu a nevymezený právní pojem *hrozba pro bezpečnost*.

Návrh zavádí změny týkající se lhůt, které významně zkracuje, a urychluje řízení o přijetí zpět.

3.2.2. Reforma vypouští případy týkající se zániku příslušnosti ze současného článku 19 (pokud žadatel dobrovolně opustí území EU na dobu nejméně tří měsíců nebo je vyhoštěn). To znamená, že tentýž členský stát bude příslušný k posouzení veškerých žádostí, které předloží určitá osoba, i když se na delší dobu vrátila do své země původu, její osobní a rodinná situace se v tomto mezidobí změnily nebo se významně změnily podmínky tohoto členského státu.

3.3. *Procesní záruky a dodržování základních práv během řízení týkajícího se určení příslušného členského státu*

3.3.1. **Právo na informace:** čl. 6 odst. 1 posiluje právo žadatelů o mezinárodní ochranu účastníků se řízení týkajícího se určení příslušného členského státu na informace a upřesňuje informace, které je třeba poskytnout.

3.3.2. **Právo na účinný opravný prostředek:** článek 27 reformy stanoví povinnost, aby bylo oznámení rozhodnutí o přemístění do příslušného členského státu zasláno žadateli neprodleně a písemně a aby jej informovalo o možnosti se proti danému rozhodnutí odvolat, a článek 28 zaručuje odkladný účinek odvolání proti rozhodnutím o přemístění žadatelů o mezinárodní ochranu a stanoví pro toto přezkumné řízení lhůty, i když příliš krátké (pouze sedm dnů pro využití opravného prostředku).

3.3.3. **Právo na svobodu pohybu a zadržení žadatelů účastníků se řízení týkajících se určení příslušného členského státu:** článek 29 návrhu snižuje lhůty pro řízení v případě, že byl žadatel zadržen, na polovinu. Stejně tak snižuje lhůtu pro uskutečnění přemístění nebo v opačném případě pro propuštění na svobodu ze šesti týdnů na čtyři týdny.

3.4. *Povinnosti a sankce*

3.4.1. Návrh výslovně zavádí povinnosti pro žadatele o mezinárodní ochranu:

- předložit žádost o mezinárodní ochranu v první zemi, přes kterou neoprávněným způsobem vstoupil, nebo v zemi, kde má povolen oprávněný pobyt,
- co nejdříve předložit veškeré informace a podklady, nejpozději během pohovoru ohledně určení příslušného státu, a spolupracovat s orgány členského státu pověřeného určením příslušného členského státu,
- být přítomen a k dispozici orgánům členského státu, který provádí určení příslušného členského státu,
- dodržet přemístění do příslušného členského státu.

3.4.2. V případě porušení povinností stanoví článek 5 neúměrné procesní následky a následky související s přijetím, které jsou v rozporu s normami současných směrnic o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (směrnice 2013/32/EU) a přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (směrnice 2013/33/EU) a s Listinou základních práv Evropské unie:

- V případě, že žádost nebude podána v členském státě, v němž je žadatel oprávněn pobývat, nebo v členském státě, přes který neoprávněným způsobem vstoupil, bude žádost posouzena prostřednictvím zrychleného řízení podle čl. 31 odst. 8 směrnice 2013/32/EU. Uvedený článek však nebere tento případ v úvahu, což znamená rozšíření případů, ve kterých se uplatní řízení, jež v praxi znamená snížení lhůt při posuzování podstaty žádosti, snížení záruk a větší obtíže při určování zranitelných profilů v takových krátkých lhůtách. To je obzvláště významné s ohledem na povinnost, kterou stanoví čl. 24 odst. 3 směrnice 2013/32/EU, a to nepoužít zrychlené řízení v případě obzvláště zranitelných žadatelů.
- Zohlední se pouze informace a dokumentace předložené do okamžiku pohovoru o určení příslušného členského státu. Za účelem prokázání rodinných vazeb je však v mnoha případech nezbytné předložit příslušné důkazy, které se mohou zpozdít.
- Vyloučení podmínek přijetí stanovených v člácích 14 až 19 směrnice 2013/33/EU v kterémkoli jiném členském státě: mezi tyto podmínky přijetí, které by byly vyloučeny, patří školní docházka nezletilých osob (článek 14 směrnice 2013/33/EU), což je v jasném rozporu s právem na vzdělávání nezletilých osob (články 14 a 24 Listiny základních práv), zdravotní péče přesahující nutnou a neodkladnou péči (článek 19 směrnice 2013/33/EU) nebo přiměřená životní úroveň, která dotýkným zaručí životytí a ochranu jejich tělesného a duševního zdraví (článek 17 směrnice 2013/33/EU).

- Vylučuje se možnost odvolat se proti zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu v případě žadatelů, jimž již byla zamítnuta a kteří se přemístili do jiného členského státu (čl. 20 odst. 5 návrhu). Tímto ustanovením může být porušen článek 46 směrnice 2013/32/EU a článek 47 Listiny základních práv.

3.5. *Korekční přidělovací mechanismus*

Vzhledem k možnému nepoměru v počtu žádostí, které jednotlivé členské státy přijmou na základě výše uvedených kritérií, se ustaví korekční mechanismus. Pro určení uvedené situace se v souladu s HDP a počtem obyvatel vypočítá referenční hodnota počtu žádostí a znovuusídlených osob, které každý členský stát může přijmout. Pokud dojde k překročení 150 % této hodnoty, automaticky se aktivuje korekční mechanismus, který přesune žadatele o mezinárodní ochranu z tohoto členského státu (využívajícího mechanismus) do jiných členských států (států přidělení), jež jsou vystaveny menší zátěží.

3.6. *Posílení systému Eurodac*

Návrh Komise zahrnuje přizpůsobení systému Eurodac a jeho cílem je zlepšit systém vytvořený v roce 2000 za účelem sestavení a využívání evropské databáze, v níž jsou registrovány otisky prstů žadatelů o mezinárodní ochranu a různých kategorií nelegálních emigrantů. Tento systém má usnadnit uplatňování dublinského nařízení tím, že umožní určit, který členský stát byl prvním místem vstupu žadatele o mezinárodní ochranu do EU. Očekává se možnost rozšířit oblast působnosti a zahrnout a uchovávat údaje týkající se osob pocházejících ze třetích zemí, které nejsou žadateli o mezinárodní ochranu a neoprávněně pobývají v EU.

3.7. *Nový mandát pro Agenturu EU pro azyl*

Komise navrhuje upravit mandát úřadu EASO s cílem usnadnit fungování společného evropského azylového systému a dublinského nařízení.

Komise zvažuje přeměnu Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu rozšířením jeho mandátu za účelem rozšíření jeho funkcí a dohledu nad účinným uplatňováním společného evropského azylového systému.

4. *Konkrétní doporučení*

4.1. *Nezletilé osoby bez doprovodu*

Ustanovení jsou v rozporu s „nejlepším zájmem nezletilého“, neboť existuje mnoho případů nezletilých osob bez doprovodu, které se z různých důvodů nedostanou k řízení o mezinárodní ochraně, a nezaručují ani posouzení jejich jednotlivých potřeb.

4.2. *Neoprávněný vstup skrze členský stát*

Vypuštění ustanovení o zániku příslušnosti po dvanácti měsících od překročení hranice, jež k tomu není určena, se jeví jako vzdání se od jednoho z prioritních cílů reformy, to jest zaručit udržitelné sdílení odpovědnosti a spravedlivější systém. Vypuštění zániku nezaručí zmíněnou spravedlnost pro členské státy, které leží na vnější hranici.

4.3. *Diskreční ustanovení*

4.3.1. EHSV nesouhlasí s omezením ustanovení pouze na případy rodinných vazeb odlišných od definice členů rodiny, neboť je zásadní vzít v úvahu, že v některých členských státech může dojít nejen ke kvantitativním selháním (z důvodu počtu žadatelů o mezinárodní ochranu), ale také k selháním kvalitativním, která mají dopad na otázky související s účinným uplatňováním směrnice 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, pokud jde o přístup žadatelů o mezinárodní ochranu k azylovému řízení, informace a poradenství, procesní záruky a zvláštní řízení pro osoby, které jej potřebují. Přepracované znění směrnice 2013/33/EU o podmínkách přijímání rovněž obsahuje společné normy, které žadatelům o mezinárodní ochranu zajistí srovnatelné životní podmínky ve všech členských státech a plné dodržování jejich základních práv.

4.3.2. Mohou nastat situace, kdy určitý členský stát nebude schopen zajistit ustanovení obsažená v uvedených směrniciích, a proto je nezbytné zachovat znění nařízení Dublin III, pokud jde o rozhodnutí jakéhokoli členského státu přistoupit k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, která mu bude předložena, i když mu toto posouzení nepřísluší.

4.3.3. Stejně tak je třeba zohlednit skutečnost, že řada žadatelů o mezinárodní ochranu trpí vážnou nemocí a/nebo vážným postižením a nemá rodinné vazby v žádném členském státě: kvůli konkrétním okolnostem ale nemohou být – ze zdravotních důvodů – přesunuti do příslušného členského státu, což vede ke vzniku jejich závislosti na členském státě, ve kterém podali svou žádost o mezinárodní ochranu. Tyto případy je třeba zahrnout do nového návrhu znění diskrečních ustanovení.

4.3.4. Je nezbytné zachovat převzetí odpovědnosti z humanitárních nebo kulturních důvodů s cílem zaručit péči žadatelům o mezinárodní ochranu z řad obzvláště zranitelných osob v souladu s ustanoveními směrnice 2013/32/EU a odlišný přístup při posuzování jejich konkrétní situace.

4.4. Řízení o určení členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu

4.4.1. Posouzení (bez předchozí analýzy) přítomnosti rodinných příslušníků v jiném členském státě nebo potřeb nezletilých osob, které vyústí v nepřijetí žádosti o mezinárodní ochranu, může být v rozporu s právem na rodinný život uznaným v článku 7 Listiny základních práv EU a článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech.

4.4.2. Automatické uplatňování pojmů bezpečné třetí země, první země azylu, bezpečné země původu a právního pojmu hrozba pro bezpečnost může vést k diskriminaci na základě státního občanství nebo trasy útěku. V případě bezpečné země původu nebo hrozby pro bezpečnost stanoví čl. 3 odst. 3 kromě toho použití zrychleného řízení. Toto zrychlené řízení v žádném případě nemůže v důsledku zkrácení lhůt ohrozit procesní záruky. Rovněž nemůže odstranit aspekt jednotlivého posuzování těchto žádostí o mezinárodní ochranu, což by bylo v rozporu s čl. 10 odst. 3 písm. a) směrnice 2013/32/EU.

4.4.3. Článek 33 návrhu nezavádí žádné zlepšení, pokud jde o předávání informací o zranitelných případech, zdravotní situaci a dalších zvláštnostech žadatelů, kteří budou přesunuti, mezi členskými státy, navzdory tomu, že jde o jeden z největších nedostatků zaznamenaných při uplatňování dublínského systému v praxi.

4.4.4. Ustanovení týkající se zániku příslušnosti, pokud žadatel dobrovolně opustí EU na dobu delší než tři měsíce nebo je vyhoštěn, může vést k situacím, ve kterých nebudou zohledněny rodinné vztahy vzniklé v zemi původu po podání první žádosti o mezinárodní ochranu v EU, nebo k tomu, že v okamžiku podání druhé žádosti nebudou v příslušném členském státě zajištěny podmínky přijetí a řízení, které při podání první žádosti byly splněny.

4.5. Procesní záruky

4.5.1. Pokud jde o právo na informace, ustanovení o předávání informací prostřednictvím informačního letáku nezohledňuje skutečnost, že ve většině členských států tento leták obsahuje pouze obecné informace podané v jazyce, který je pro žadatele jen málo srozumitelný nebo nesrozumitelný. Tyto informace je vždy třeba poskytnout během pohovoru.

4.5.2. Co se týče práva na účinný opravný prostředek, myslíme si, že tento opravný prostředek se nesmí omezovat pouze na tři uvedené případy, neboť to by omezovalo přístup k účinné právní ochraně:

- riziko nelidského či ponižujícího zacházení v příslušném členském státě z důvodu selhání azylového systému,
- rozhodnutí o přemístění na základě kritérií týkajících se nezletilých osob (článek 10), rodiny (články 11, 12 a 13) a závislých osob (článek 18),
- rozhodnutí o převzetí odpovědnosti za posouzení (nikoli přemístění), pokud se neuplatnila kritéria týkající se rodiny.

4.5.3. Pokud jde o právo na svobodu pohybu a možnost zadržení žadatelů účastnících se řízení týkajících se určení příslušného členského státu, nepřináší omezení doby zadržení (dva týdny) nic nového ohledně toho, v jakých výjimečných případech má být zadržení nařízeno. Jelikož samotná Komise zaznamenala v jednotlivých státech různou praxi, bylo by vhodné stanovit jasná a přesná kritéria pro použití zadržení jen ve výjimečných případech a posouzení nezbytnosti a přiměřenosti tohoto prostředku.

4.6. *Korekční přidělovací mechanismus*

4.6.1. Použití tak vysokého kritéria, jako je 150 % kapacity dotčeného členského státu, může ohrozit podmínky přijetí a řízení pro žadatele o mezinárodní ochranu, kteří se již v tomto státě nacházejí, dokud není dosaženo tohoto čísla. Pokud se na základě kritérií stanovila kapacita pro přijetí, zdá se logické aktivovat mechanismus při překročení této kapacity a nečekat na dosažení 150 %. Aby byl tento mechanismus účinný, mělo by se navíc přidělení vztahovat na všechny, kteří jsou způsobilí žádat o azyl, bez ohledu na zemi původu.

4.6.2. Tento mechanismus se uplatní před určením příslušného členského státu, které následně provede členský stát, do něhož byli žadatelé přiděleni. To znamená, že poté, co byl žadatel o mezinárodní ochranu přesunut z členského státu využívajícího mechanismus do členského státu přidělení, může být opět přesunut do třetího členského státu, kde se nacházejí jeho rodinní příslušníci, což přispívá k neefektivnosti systému a většímu zpoždění, co se týče přístupu k řízení o určení statusu mezinárodní ochrany.

4.6.3. Protože se navíc jedná o automatický mechanismus, nezohledňují se individuální okolnosti žadatelů o mezinárodní ochranu ani zvláštní potřeby, jako jsou zranitelné situace, v jejichž důsledku nemusí být přemístění do členského státu přidělení doporučitelné.

4.6.4. Korekční mechanismus nebere v úvahu žadatele o mezinárodní ochranu, kteří přišli před vstupem této reformy v platnost, a přidělení se nevztahuje na žadatele, kteří nebyli přijati před uplatněním kritérií pro určení příslušného členského státu podle článku 3, a na žadatele, kteří přišli před dosažením 150 % kapacity. To vše může pozměnit konečný cíl tohoto mechanismu a mít jen omezený dopad na sdílení odpovědnosti za posuzování žádostí a na přijímání.

4.6.5. Možnost, že se členské státy z tohoto korekčního mechanismu vymaní zaplacením určité částky za každého žadatele o mezinárodní ochranu, který nebyl na jejich území přidělen, může vést k diskriminačním situacím a umožnit, aby si členské státy na základě náboženství, etnické příslušnosti nebo státního občanství zvolily, které žadatele o mezinárodní ochranu na svém území přijmou, a které ne.

4.7. *Systém Eurodac*

S ohledem na citlivost obsažených údajů, zejména v souvislosti s žadateli o mezinárodní ochranu a důvěrností řízení, musí být veškeré úvahy týkající se úpravy nařízení odůvodněny nezbytností a přiměřeností přijatých opatření.

4.8. *Mandát Agentury EU pro azyl*

EHSV souhlasí se zvažovanými návrhy, neboť od zahájení činnosti úřadu EASO nedošlo ke splnění daných očekávání. Považujeme za nezbytné posílit a rozvinout v novém návrhu úlohu fóra pro konzultace organizací, které v současnosti existuje a jehož oprávnění jsou v praxi omezená. Budoucí agentura se musí opírat o informace od těchto organizací a o činnost, kterou provádějí v jednotlivých členských státech, aby mohla sledovat správné zavedení společného evropského azylového systému a jeho uplatňování.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro vytápění a chlazení

[COM(2016) 51 final]

(2017/C 034/25)

Zpravodajka: **Baiba MILTOVIČA**

Konzultace	Evropská komise, 16/02/2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 51 final]
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	229/3/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Strategie, která se zaměří na vytápění a chlazení a jejich přímé, každodenní dopady na všechny občany EU, byla již dlouho zapotřebí a je velice vítaná. Budou-li dodržovány osvědčené postupy a bude-li zaveden ucelený rámec politik podpořený dostupným financováním, najde se po celé Evropě mnoho příležitostí ke zlepšováním.

1.2. Tato komplexní strategie EU je velice ambiciózní. Naznačuje, že dosažení cílů EU v oblasti klimatu a energetiky bude do značné míry záviset na jejím účinném a důsledném uplatňování na úrovni členských států. Uvádí, že by posílení úlohy energie z obnovitelných zdrojů v oblasti vytápění a chlazení mohlo být vůbec největším příspěvkem k dosažení střednědobých a dlouhodobých cílů a že by jako takové mělo být uznáno v pokračujícím programu energetické unie.

1.3. EHSV proto doporučuje, aby výroční zpráva o stavu energetické unie obsahovala zvláštní oddíl o pokroku této strategie.

1.4. Výbor oceňuje práci, kterou Komise odvedla při zjišťování a shromažďování údajů týkajících se vytápění a chlazení. Takové údaje jsou nezbytné. Eurostat by měl práci na komplexnějším souboru údajů, zejména o energii použité na vytápění, považovat za prioritu.

1.5. Rozhodující úlohu, pokud jde o to, aby jakákoli celková strategie byla účinná, sehrává spotřebitel a Výbor naléhavě vyzývá k dalšímu rozvíjení svého návrhu komplexního evropského energetického dialogu s cílem výrazně zlepšit informovanost a vytvořit jasné pobídky pro spotřebitele, které je povzbudí ke změně chování. Tyto pobídky by měly být nejen finanční, ale měly by také klást důraz na pozitivní sociální dopad četných opatření, jež jsou součástí strategie, a zaměřovat se na zranitelné osoby a osoby čelící energetické chudobě.

1.6. Výbor doporučuje, aby byla bezodkladně vypracována srovnávací analýza systémů ve veřejném a soukromém sektoru určených k podpoře programů účinného nízkouhlíkového vytápění a chlazení.

1.7. Aby bylo možné tuto strategii naplňovat, je nutné ve všech členských státech na regionální a komunální úrovni zavést nový přístup k politice územního plánování, který bude s navrhovanou strategií v souladu. V tomto ohledu Výbor zdůrazňuje úlohu Paktu starostů a primátorů.

1.8. Cíle EU na vysoké úrovni v oblasti energetiky a klimatu se musí v členských státech promítnout do konkrétních příspěvků, které musejí být provedeny do vnitrostátních plánů například prostřednictvím pětiletých cílů pro jednotlivá odvětví s ukazateli vyvinutými konkrétně pro vytápění a chlazení.

2. Úvod

2.1. Strategie pro vytápění a chlazení poskytuje první specializované posouzení tohoto odvětví jako celku provedené na úrovni EU. Vytápění a chlazení představuje přibližně 50 % celkové spotřeby energie v EU a bude i nadále největším dlouhodobým faktorem vytvářejícím poptávku po energii, přičemž největším samostatným odvětvím je vytápění budov. Trvalá povaha technologií vytápění budov znamená, že budou hrát podstatnou úlohu, pokud jde o to, zda EU bude moci dosáhnout svých střednědobých a dlouhodobých cílů v oblasti klimatu a energetiky. Vytápění prostor a ohřev vody v domácnostech představuje v současné době jedno z největších odvětvových využití energie a je nejproblematictější z hlediska dekarbonizace. K vytápění v současnosti slouží především energie z fosilních paliv dodávaná přímo do budov, což vyvolává otázky ohledně místní bezpečnosti a emisí.

2.2. Tyto záležitosti se týkají všech složek občanské společnosti. Energetické požadavky většiny velkých zpracovatelských odvětví, v nichž je obvykle využívání tepla rozsáhlé, přímo ovlivňují jejich konkurenceschopnost. Chlazení je zásadní v řetězci zpracování, distribuce, maloobchodního prodeje a skladování potravin a náklady a účinnost vytápění a chlazení domácností se týkají všech.

2.3. Rostoucí počet domácností napříč členskými státy utrácí velkou část svých příjmů za energie, což zvyšuje míru energetické chudoby. Ta hrozí zejména starším, zranitelným a nízkopříjmovým skupinám obyvatel. EHSV navrhl vytvoření střediska pro sledování energetické chudoby, které by tento problém analyzovalo a řešilo ⁽¹⁾. Pro dosažení účinných výsledků je nutné, aby kombinace sociálních, finančních a technických opatření fungovala v součinnosti. V boji proti energetické chudobě pomůže větší důraz na sběr přesných údajů o vytápění.

2.4. Vytápění a chlazení jako takové nelze snadno či hospodárně přepravovat. To vede k vysoce lokalizovaným a roztržitým „trhům“. Chlazení představuje pouhých 5 % poptávky po energii, vytápění 95 %, takže poptávka po vytápění výrazně převyšuje poptávku po chlazení, přestože v teplejších členských státech má chlazení zásadní význam. Kapitálové investice do systémů vytápění a chlazení bývají střednědobého až dlouhodobého charakteru, ale rozvoj technologií a inovace v tomto odvětví jsou rychlé.

2.5. EHSV ve svých předchozích stanoviscích ⁽²⁾ vyzval k integrovanému a ucelenému politickému přístupu napříč celým odvětvím energetiky a volal rovněž – pokud jde o tyto otázky – po větší úloze občanské společnosti a dialogu s ní. Těmto záležitostem je nyní formálně dána priorita prostřednictvím balíčku o energetické unii a označení vytápění a chlazení za zásadní odvětví nabízí příležitost k odkazům na toto odvětví a k ucelenosti v rámci mnohých připravovaných balíčků právních předpisů týkajících se klimatu a energetiky.

3. Přehled obsahu sdělení Komise a připomínky

3.1. Sdělení posuzuje potenciál odvětví přispívat ke strategickým cílům EU v oblasti klimatu a energetiky a je doplněno o doprovodný dokument pracovních útvarů Komise, který poskytuje analytický a vědecký základ. Usiluje o to, aby se teplo stalo prioritní oblastí politiky energetické účinnosti, a podporuje fundovanou diskusi a konsenzus ohledně tohoto tématu i ohledně souvisejících otázek snižování poptávky po energii a dekarbonizace.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 21.

⁽²⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84, Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 56, Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 155, Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 75.

3.2. Tento strategický rámec určuje čtyři stěžejní oblasti, v nichž je třeba jednat. Jsou to: tepelná účinnost budov; účinné a udržitelné technologie vytápění; začlenění nevyužitého potenciálu průmyslu a zvyšování jeho účinnosti; užší součinnost s elektroenergetickou soustavou, kde hrají významnou úlohu tepelná čerpadla a další systémy využívání energie z obnovitelných zdrojů. Navrhuje mnoho možných opatření, ale podrobná řešení budou předložena jako součást balíčku k přezkumu právních předpisů zahrnujícího energetickou unii.

3.3. Zásadní myšlenkou je dekarbonizace budov prostřednictvím renovace, účinnějších systémů vytápění a chlazení, rozšířením dálkového vytápění a přechodem z fosilních paliv na nízkouhlíkové zdroje energie. Obytné budovy tvoří největší část evropského fondu budov, přičemž 60–70 % fondu obytných budov pochází z doby do roku 1980 a domácnosti mají nejvyšší specifickou spotřebu ($\text{kWh/m}^2/\text{rok}$). Nízká míra renovace budov ještě zvyšuje vysokou finanční zátěž spotřebitelů. Domácnosti v EU utratí průměrně 6,4 % svého disponibilního příjmu za používání energie v domácnosti (COM(2014) 520 final), z toho asi dvě třetiny za vytápění a jednu třetinu na jiné účely. Rostoucí počet domácností má problémy s pokrytím nákladů na energii. Cenově dostupné vytápění a chlazení je zásadní pro udržení dobré kvality života spotřebitelů z řad domácností.

3.4. Jelikož není možné, aby veškerý průmysl šel cestou nízkouhlíkové energie, zejména proto, že velká část zpracovatelského průmyslu potřebuje fosilní paliva, jež jsou bohatá na energii, bude zásadní využívat mnohem větší podíl odpadního tepla vytvářeného některými průmyslovými zařízeními nebo elektrárnami jako vedlejší produkt. Pracovní dokument uznává, že využití odpadního tepla z průmyslu v systémech dálkového vytápění a také rozvíjení úlohy nových technologií a alternativních paliv má potenciál být důležitým přínosem.

3.5. Strategie uvádí několik významných výzev. Více než 80 % využívané energie pochází z fosilních paliv, což z tohoto odvětví činí klíčový faktor při dosahování nízkouhlíkových cílů a při přechodu na účinnější a bezpečnější energetický systém. Dvě třetiny budov v EU – z nichž většina bude v roce 2050 ještě využívána – byla vystavěna ještě před zavedením požadavků na energetickou účinnost. Pobídky ke „zlepšování“ mohou být roztrženy kvůli dohodám mezi majiteli a nájemníky a oslabovány z důvodu chybějícího vhodného financování. V odvětví vytápění chybí tržní konkurence, odborná příprava a odbornost stavitelů a montérů i povědomí domácích spotřebitelů o potenciálních přínosech. Podíl renovace je nízký (0,4–1,2 % ročně) a mimoto se napříč EU stává stále větším problémem energetická chudoba.

3.6. Téměř 50 % budov má kotle s účinností nižší než 60 % ve srovnání s úrovní současných technologií (které nyní právní předpisy vyžadují při výměnách) převyšující 90 %. Kromě toho vytápění domácností (fosilními palivy a biomasou) má v některých částech Evropy velký vliv na znečištění ovzduší. Nicméně značná část kotlů je používána dlouho poté, co jim skončí technická životnost. Náklady hrají při výměnách stále velkou roli, a přestože proplácení je konstantně velmi dobré, vznikají potíže při hledání počátečního kapitálu, zejména jedná-li se o přechod na obnovitelné zdroje tepla, jako jsou solární nebo geotermální energie nebo tepelná čerpadla. V tomto století bylo v průmyslu dosaženo velkých úspor v oblasti energetické účinnosti, ale zejména malé a střední podniky mají problémy s určováním priorit a zlepšováním financování.

3.7. Zdůrazňuje se, že u dálkového vytápění, které v současné době zajišťuje 9 % vytápění v EU, je možné podstatně rozšíření a díky využívání odpadního tepla je u něj snazší přechod na teplo z obnovitelných nebo smíšených zdrojů než u jednotlivých domácností. Kombinovaná výroba tepla a elektřiny rovněž není dostatečně rozvinutá a potenciál inteligentních budov – domácností, v sektoru služeb nebo průmyslu – ve spojení s inteligentními sítěmi také nabízí vyhlídky na větší účinnost, jakož i příležitost pro větší zapojení domácností jakožto výrobců-spotřebitelů („prozumentů“). Strategie nepřímo nadnáší otázku rozvoje „prozumerismu“ (spotřebitelů vyrábějících energii) na úrovni jednotlivých domácností prostřednictvím nových technologií vytápění a prostřednictvím zvyšování informovanosti.

3.8. Navrhuje nástroje i řešení. Stavebními kameny strategie budou důsledná integrace a přezkum a provádění nástrojů EU v rámci rozvíjejícího se programu energetické unie. Zejména lze vyzdvihnout směrnici o energetické účinnosti, směrnici o energetické náročnosti budov, rámec EU pro ekodesign a označování energetické účinnosti štítky, směrnici o obnovitelných zdrojích energie a systém obchodování s emisemi. Strategie by měla sloužit k efektivnější koordinaci těchto opatření.

3.9. Jsou uvedeny konkrétní činnosti, které bude Komise provádět s cílem vyřešit zmíněné výzvy a podpořit již existující legislativní opatření. Patří mezi ně podpora energie z obnovitelných zdrojů, pobídky pro zapojení občanů, větší spolupráce se sdruženími spotřebitelů, posílený závazek k inovacím například prostřednictvím Evropského strategického plánu pro energetické technologie (SET) a podpory nových přístupů financování opatření. Strategii musejí aktivně podněcovat spotřebitelé a v jejím rámci musí být zdůrazněn přechod k dekarbonizovaným systémům založeným na energii z obnovitelných zdrojů a odpadním teple.

4. Obecné připomínky

4.1. Vytápění a chlazení mají zásadní roli v průmyslu, ve zpracování potravin a v terciárním sektoru služeb. Mají také dopad na všechny občany EU, neboť touha po pohodlných životních i pracovních podmínkách je všeobecná. Náklady na vytápění a chlazení a jejich dostupnost ovlivňují nejen to, do jaké míry se ve společnosti setkáváme s energetickou chudobou, ale také konkurenceschopnost celého podnikatelského sektoru. EHSV proto vítá tento první strategický přehled vytápění a chlazení v EU.

4.2. Vize dokumentu je taková, že provádění naznačených strategií bude sloužit ke snižování nákladů, zlepšování energetické bezpečnosti, snižování závislosti na dovozu a plnění cílů v oblasti klimatu. Výbor tuto vizi plně podporuje, poukazuje však na rozsah a složitost výzev uvedených ve strategii, z nichž některé mohou být podhodnoceny, jako např. vysoké požadavky, které budou kladeny na členské státy, nutné změny v chování občanů, účinnost režimů finanční podpory, boj proti nejistým cenám energie a návrh a zavádění neefektivnějších technických řešení.

4.3. Spotřebitelům v mnoha členských státech slouží systémy dálkového vytápění, které mohou mít značné přínosy z hlediska nákladů, účinnosti a využívání odpadního tepla. Výbor naléhavě vyzývá orgány EU, aby uznaly jasný a pozitivní důraz této strategie na toto odvětví a aby podpořily rozvíjení a zlepšování komunálních systémů dálkového vytápění prostřednictvím finančních opatření a prostřednictvím ustanovení týkajících se renovace a technických vylepšení. Modernizace tepelných elektráren může přinést významné výhody z hlediska využití energie i emisí a připravovaná nová pravidla uspořádání trhu by měla vyžadovat používání nejlepších dostupných technologií. Zejména by se mělo využít potenciální součinnosti mezi energií z odpadů (která má značný potenciál) a dálkovým vytápěním.

4.4. Větší pozornost by ve strategii mohla být věnována úloze spotřebitelů a zejména významu vzdělávání a odborné přípravy pro změnu chování. Zvláštní výzvou je povědomí o využívání vytápění a nákladech na něj v budovách s více bytovými jednotkami. Inteligentní budovy a inteligentní vytápění potřebují inteligentní uživatele s efektivními dovednostmi v oblasti digitální gramotnosti. Strategie nezdůrazňuje dostatečně úlohu, kterou sehrává spotřebitel, pokud jde o to, aby jakákoli celková strategie byla účinná. Je nutno uznat tendenci vyměnit úspory plynoucí z účinnosti za „pohodlí“ i to, že se spotřebitelé zdráhají výrazně měnit životní styl v zájmu maximalizace přínosů nových technologií, a provést další podrobný výzkum stimulů pro změnu chování.

4.5. Strategie objasňuje, že k povzbuzení nezbytných veřejných a soukromých investic budou zásadní cílené balíčky financování. EHSV konstatuje, že jen velmi malá část financování, které EIB schválila pro odvětví energetiky z Evropského fondu pro strategické investice, směřuje na významné projekty v oblasti vytápění a chlazení. Pracovní dokument neobsahuje příklady ani analýzy příslušných systémů v členských státech, z nichž jen některé dokázaly úspěšně povzbudit investice.

4.6. EHSV vzhledem k obrovskému významu vytápění a chlazení při dosahování cílů EU v oblasti klimatu a energetiky navrhuje, aby výroční zpráva o stavu energetické unie obsahovala zvláštní oddíl o pokroku a dalším směřování, pokud jde o úskalí uvedená v oddíle 3 strategie. To by mělo dvě zásadní výhody:

— ukázalo by se tím na ústřední úlohu vytápění při dosahování cílů a vytvořil by se tak požadavek, aby tuto skutečnost uznaly všechny složky programu energetické unie,

- zpráva by získala konkrétní zaměření na spotřebitele a podpořila by se snaha o umístění spotřebitelů a zranitelných skupin do centra zájmu.

5. Konkrétní připomínky

5.1. K sestavení obrazu toho, jak se napříč EU používá energie k vytápění a chlazení, využívá doprovodný pracovní dokument údaje z čtených zdrojů. Obsahuje i odhady a přiměřené dovozování, ale celkový obraz v podstatě odpovídá tomu, jak odvětví vypadalo v letech 2012–2013. Bylo by užitečné mít k dispozici více údajů naznačujících vývoj v posledních deseti letech. Eurostat by měl práci na komplexnějším souboru údajů, zejména o energii použité na vytápění, považovat za prioritu ⁽³⁾.

5.2. Za povšimnutí také stojí to, že pokud bude 90 % předpokládaného nárůstu využívání energie z obnovitelných zdrojů na vytápění do roku 2020 pocházet z biomasy, bude snižování emisí částic a plynů ze spalování biomasy činit i nadále potíže. Obzvláště důležité budou závěry aktualizované politiky EU o udržitelné bioenergii na období 2020–2030 (mají být součástí balíčku o energii z obnovitelných zdrojů v EU, který má být vypracován do konce roku 2016), které by spolu s dalšími otázkami měly zohlednit negativní dopady některých druhů biomasy na zdraví.

5.3. Mezi členskými státy existují velké rozdíly, pokud jde o energetické systémy, právní strukturu, technologii staveb a obchodní modely. Nadcházející balíček právních předpisů týkající se provádění strategie by měl poskytnout prostor pro přizpůsobení na vnitrostátní úrovni.

5.4. Co se týče uznání těchto rozdílů mezi členskými státy, je důležité, aby až budou stanoveny požadované cíle, byla zachována technologická neutralita, pokud jde o to, jak těchto cílů nejlépe dosáhnout na vnitrostátní a místní úrovni. Cenný vhled poskytují rozsáhlé zkušenosti měst a místních orgánů s vývojem udržitelných plánů v oblasti energetiky, jak byly formulovány v rámci Paktu starostů a primátorů.

5.5. Strategie navrhuje, aby retailové banky poskytovaly zvláštní finanční půjčku na renovace pronajatých budov v soukromém vlastnictví, ale evropští poskytovatelé hypotečních úvěrů (Evropská hypoteční federace (European Mortgage Federation) – Evropská rada pro kryté dluhopisy) mají v plánu umožnit majitelům domů požadovat u hypotečních úvěrů nižší míru splácení, pokud přistoupí k energeticky úsporným renovacím, a nižší úrokové sazby u půjček, kterými budou tyto renovace financovat. EHSV vyzývá evropské regulační orgány, aby tuto iniciativu bezodkladně a vstřícně zvážily.

5.6. Výbor si v různých stanoviscích všímá růstu společností poskytujících energetické služby ⁽⁴⁾ a úlohy, kterou mohou sehrát při podpoře výběru zdrojů energie a účinnosti pro spotřebitele. EHSV tento příspěvek vítá, ale zároveň Komisi naléhavě vyzývá, aby členské státy pobízela k tomu, aby zajistily řádný dohled a monitorování společností poskytujících energetické služby či podobných soukromých subjektů a chránily zájmy spotřebitele. Důvěra spotřebitelů v tyto služby a další poradenské programy v oblasti energetiky je velmi důležitá ⁽⁵⁾.

5.7. EHSV velice oceňuje iniciativu Evropské komise Občanské energetické fórum v Londýně a naléhavě vyzývá k větší účasti občanů podpořeně větší spoluprací s evropskými sdruženími spotřebitelů. Komplexní legislativní, regulační, technologický a společenský vývoj i vývoj chování, který je základem pro transformaci energetiky, budou vyžadovat pochopení a přijetí ze strany veřejnosti, aby bylo možné využít jeho potenciál. Argumenty pro větší důraz na účast občanů jsou uvedeny v návrhu EHSV ohledně evropského energetického dialogu, který tyto ambice naplňuje.

⁽³⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 117.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 115, Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 62, Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 134.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 84.

5.8. Strategie žádá, aby byla radikálnímu, koordinovanému přístupu v oblasti vytápění a chlazení dána nejvyšší priorita. Tento přístup musí být zahrnut do současných legislativních přezkumů a balíčků právních předpisů. Proto musí přezkum směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti, směrnice 2010/31/EU o energetické náročnosti budov, nová směrnice o energii z obnovitelných zdrojů na období 2020–2030 a aktualizovaná politika EU pro udržitelnost bioenergie konkrétně odkazovat na ústřední postavení vytápění a chlazení a přijmout koordinovaná opatření, která jsou v této strategii navržena.

5.9. Výbor si proto se znepokojením všímá, že v nedávno zveřejněném návrhu nařízení o sdílení úsilí (COM(2016) 482 final) byla promarněna příležitost učinit z energetické účinnosti prioritu. Členské státy ve východní Evropě by mohly více využívat renovace budov jakožto řešení problémů se znečištěním, energetickou závislostí a energetickou chudobou a toto nařízení by mohlo dát k dispozici prostředky, které jsou k tomu zapotřebí.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb s ohledem na měnící se situaci na trhu

[COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]

(2017/C 034/26)

Zpravodaj: **Raymond HENCKS**

Konzultace	Evropská komise, 06/07/2016
Právní základ	čl. 53 odst. 1 a článek 62 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	218/2/7

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV uznává, že vzhledem k vývoji na audiovizuálním trhu v důsledku toho, že se objevily nové formy služeb, nové subjekty a rozvinuly se nové formy spotřeby „na vyžádání“, je nezbytné upravit evropský regulační rámec pro audiovizuální mediální služby. Podporuje Komisi v jejím úsilí aktualizovat směrnici o audiovizuálních mediálních službách z roku 2010, níže však vznáší určité připomínky.

1.2. K audiovizuálním mediálním službám se nesmí přistupovat jako ke službám, které mají pouze obchodní hodnotu. EHSV se domnívá, že opatření na ochranu nezletilých a dospívajících osob a opatření, která mají zaručit účast osob se zdravotním postižením a starších, chudých či vyloučených osob na společenském a kulturním životě, nelze podřídit ekonomickým ohledům.

1.3. EHSV bere na vědomí plánované zrušení současného článku 7 směrnice o audiovizuálních mediálních službách, který se týká přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením a který má být nahrazen návrhem směrnice o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb [COM(2015) 615 final]. Pokud tento návrh Komise nebude přijat, bude nutné článek 7 přepracovat tak, aby členským státům ukládal povinnost podporovat mimo jiné znakovou řeč, titulování, zvukový popis a snadno srozumitelnou orientaci v nabídce.

1.4. Výbor schvaluje skutečnost, že Unie v duchu kulturní rozmanitosti podporuje šíření evropských děl a že velcí poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb mají povinnost nabízet ve svých programech či katalozích jejich stanovený podíl. Navrhuje však zvýšit minimální podíl evropských děl uložený velkým poskytovatelům videí na vyžádání z 20 % na 50 % po vzoru minimálního podílu, který je stanoven pro televizní vysílání. Navrhuje rovněž stanovit 20 % minimální podíl pro poskytovatele s nízkým obrátem a s nízkou sledovaností, přičemž ovšem musí být objasněno, co je „nízkým obrátem“ a „nízkou sledovaností“ míněno.

1.5. EHSV se vyslovuje proti tomu, aby bylo členským státům volitelně umožněno stanovit finanční příspěvky ve formě přímých investic do děl nebo plateb do vnitrostátních filmových fondů pro služby na vyžádání, které spadají do jejich pravomoci, a pro služby, které jsou usazeny mimo jejich hranice, ale jsou zacílené na jejich vnitrostátní publikum. Mohlo by to narušit hospodářskou soutěž podle toho, zda určitý členský stát takovéto příspěvky zavedl či nikoli, a penalizovat audiovizuální služby určitého členského státu určené jeho občanům usazeným v jiném členském státě.

1.6. Co se týče ochrany nezletilých osob, schvaluje EHSV to, že návrh směrnice stanoví sladění norem ochrany platných pro poskytovatele platform pro sdílení videonahrávek s normami platnými pro televizní vysílání. Žádá nicméně, aby bylo při této příležitosti objasněno ustanovení článku 27 směrnice o audiovizuálních mediálních službách (2010/13/EU), podle něhož musí členské státy přijmout opatření, aby v době, kdy jsou nezletilé osoby v dosahu vysílání, toto vysílání neobsahovalo pořady, které by mohly vážně poškodit jejich tělesný, duševní a mravní vývoj. EHSV navrhuje, aby byl tento vysílací čas jasně vymezen a také aby byla v jeho rámci zakázána reklama na alkoholické nápoje.

1.7. EHSV vítá změnu navrženou v novém článku 6, který stanoví, že audiovizuální mediální služby nesmějí obsahovat podněcování k násilí nebo nenávisti namířené proti skupině osob nebo proti příslušníkovi této skupiny vymezené podle pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Upozorňuje však na skutečnost, že v novém článku 28a, který se zabývá platformami pro sdílení videonahrávek, byla zmínka o pohlaví, sexuální orientaci a zdravotním postižení opomenuta a že použitá terminologie se někdy liší. Navrhuje použít v čl. 28a odst. 1 písm. b) stejnou formulaci jako v článku 6.

1.8. V souvislosti s ochranou všech občanů před obsahem, jenž podněcuje k násilí nebo k nenávisti, a s ochranou nezletilých osob před obsahem, který by mohl poškodit jejich vývoj, EHSV schvaluje, že má být podporována společná regulace a samoregulace prostřednictvím kodexů chování, za předpokladu, že bude skutečně zřízena skupina evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA) a budou jí přiděleny prostředky na efektivní výkon jejich pravomocí, zejména pravomoci uvedené v čl. 30a odst. 3 písm. c).

1.9. EHSV nesouhlasí s návrhem Komise poskytnout u audiovizuálních mediálních služeb více místa a větší pružnost reklamě na úkor spotřebitelů, kteří budou vystaveni většímu počtu přerušení programů delší reklamou v době s nejvyšší sledovaností. Tato nová pravidla pro reklamní přestávky by rovněž mohla narušit celistvost děl a osobnostní právo autorů.

1.10. EHSV se domnívá, že pravidla pro dohled vykonávaná vnitrostátními regulačními orgány neplní svůj účel, pokud jde o fiktivní společnosti z určitého členského státu, které využívají družicových kapacit jedné ze třetích zemí s cílem oslovit velké množství diváků v jiném členském státě. Tato pravidla bude nutné přezkoumat a doplnit o ustanovení, podle něhož se provozovatel, který má licenci pro poskytování audiovizuálních služeb v jednom členském státě, ale poskytuje tyto služby v jiném členském státě, bude muset řídit právními předpisy obou členských států.

2. Úvod

2.1. Od roku 1989 jsou audiovizuální média upravována evropskými pravidly, která zaručují kulturní rozmanitost a volný pohyb obsahu v rámci EU. Směrnice o audiovizuálních mediálních službách, která byla několikrát aktualizována s ohledem na technologický vývoj a vývoj trhu, harmonizuje na evropské úrovni všechny vnitrostátní právní předpisy týkající se audiovizuálních médií. V současnosti pokrývá televizní vysílání a služby videa na vyžádání.

2.2. Prostředí audiovizuálních médií se však vzhledem ke stále větší míře sbližování mezi televizí a službami šířenými po internetu rychlým tempem mění. Objevují se nové ekonomické modely, nové technologické nástroje komunikace a nové subjekty, zejména poskytovatelé videí na vyžádání a platformy pro sdílení videonahrávek, nabízejí audiovizuální obsah na internetu.

2.3. Televizní vysílání a video na vyžádání podléhají různým pravidlům a různým úrovním ochrany spotřebitele. Proto se Komise snaží dosáhnout lepší rovnováhy mezi pravidly, která budou platit pro tradiční subjekty v oblasti televizního vysílání, pro poskytovatele videí na vyžádání a pro platformy pro sdílení videonahrávek.

3. Obsah návrhu Komise

3.1. V rámci své strategie pro jednotný digitální trh Komise navrhuje aktualizovat směrnici o audiovizuálních mediálních službách s cílem vytvořit spravedlivější prostředí pro všechny subjekty na trhu, podpořit evropskou kulturní rozmanitost a evropské filmy, lépe chránit nezletilé osoby, bojovat proti nenávistným projevům a podněcování k násilí, zaručit nezávislost regulačních orgánů audiovizuálních služeb a poskytnout subjektům vysílání větší flexibilitu v oblasti reklamy. Směrnice o audiovizuálních mediálních službách se bude vztahovat také na on-line platformy a stránky pro sdílení videonahrávek a obsahu.

3.2. Komise navrhuje tato opatření:

3.2.1. Odpovědný postoj platforem pro sdílení videonahrávek

Platformy pro sdílení videonahrávek budou muset chránit nezletilé osoby před škodlivým obsahem a chránit všechny občany před podněcováním k násilí, nenávisti nebo rasismu. Komise vyzve všechny platformy pro sdílení videonahrávek ke spolupráci v rámci Aliance pro lepší ochranu nezletilých na internetu s cílem vypracovat etický kodex pro dané odvětví. Vnitrostátní regulační orgány audiovizuálních služeb budou mít pravomoc vymáhat dodržování pravidel, což v závislosti na platných vnitrostátních předpisech může vést také k ukládání pokut. Opatření na ochranu spotřebitelů stanovená ve směrnici o elektronickém obchodu budou uplatňována také na platformy pro sdílení videonahrávek.

3.2.2. Posílení úlohy vnitrostátních regulačních orgánů audiovizuálních služeb

Směrnice do budoucna zajistí nezávislost vnitrostátních regulačních orgánů. Úloha skupiny evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA), kterou tvoří všech 28 národních orgánů pro audiovizuální služby, bude vymezena v právních předpisech EU. Skupina posoudí etické kodexy v oblasti společné regulace a bude poskytovat poradenství Evropské komisi.

3.2.3. Více evropské tvorby

Komise chce, aby subjekty televizního vysílání i nadále věnovaly alespoň polovinu vysílacího času evropské tvorbě, a pro poskytovatele služeb na vyžádání zavede povinnost, aby ve svých katalogích zajistili alespoň 20 % podíl evropského obsahu. Návrh také jasně stanoví, že členské státy mohou vyžadovat, aby poskytovatelé nabízející nebo šířící na jejich území služby na vyžádání finančně přispívali na produkci evropských děl.

3.2.4. Větší pružnost pro reklamu šířenou subjekty televizního vysílání

Nový právní předpis o audiovizuálních službách nezvyšuje subjektům televizního vysílání celkový přípustný objem reklamního času v době od 7:00 do 23:00, ale ponechává jim větší pružnost, neboť si mohou z velké části zvolit okamžik zařazení reklamy. Navrhuje také zrušit hodinový limit a zavést denní limit 20 % reklamy v době od 7:00 do 23:00. Poskytovatelé vysílání i služeb na vyžádání budou mít rovněž větší volnost, pokud jde o reklamní umísťování produktů do pořadů a sponzorství.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV přikládá velký význam rozmanitosti audiovizuálních mediálních služeb, která podporuje volný pohyb informací, rozvoj kultury a svobodné utváření názorů v podmínkách, které umožňují zachovat pluralitu informací a kulturní a jazykovou rozmanitost.

4.2. Vítá rovněž to, že si daná směrnice klade za cíl respektovat základní práva a ctít zásady zakotvené v Listině základních práv Evropské unie, zejména právo na svobodu projevu, na svobodu podnikání a na soudní přezkum, a prosazovat uplatňování práv dítěte.

4.3. Podporuje Komisi v její snaze podpořit evropské dědictví, rozvinout evropskou audiovizuální tvorbu, zvýšit produkci a oběh vysoce kvalitních evropských programů při současném respektování zásad lidské důstojnosti a zajištění zvýšené úrovně ochrany nezletilých osob, spotřebitelů a osobních údajů a také spravedlivé a korektní hospodářské soutěže.

4.4. EHSV uznává, že vzhledem k vývoji na audiovizuálním trhu v důsledku toho, že se objevily nové formy služeb, nové technologické nástroje komunikace a nové subjekty a rozvinuly se nové formy spotřeby „na vyžádání“, je nezbytné upravit evropský regulační rámec pro audiovizuální mediální služby.

4.5. S ohledem na složitost legislativních ustanovení, která se týkají poskytování audiovizuálních mediálních služeb, se EHSV domnívá, že v zájmu jasnosti a účelnosti by bylo vhodné zahrnout úpravy a doplnění, která má tato směrnice provést ve směrnici 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o audiovizuálních mediálních službách, do konsolidovaného znění.

4.6. Audiovizuální mediální služby jsou zásadní veřejné služby ekonomické, sociální a kulturní povahy, které jsou nositeli hodnot a významů a do značné míry vycházejí z lidských práv a k nimž se nesmí přistupovat jako ke službám, které mají pouze obchodní hodnotu. Vzhledem k vlivu audiovizuálních mediálních služeb na způsob, jakým si diváci utvářejí vlastní názor, to platí zejména pro nezletilé a dospívající osoby, jejichž výchova a vzdělávání ve stále větší míře závisí na médiích, ale stejně tak pro osoby se zdravotním postižením a starší, chudé či vyloučené osoby, které by se měly podílet na společenském a kulturním životě a začlenit se do něj, což je neoddelitelně spjata s poskytováním přístupných a finančně dostupných mediálních služeb.

4.7. EHSV bere na vědomí skutečnost, že současný článek 7 směrnice o audiovizuálních mediálních službách, který je velmi nejasný a stručný, se zrušuje a má být nahrazen směrnicí o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se požadavků na přístupnost u výrobků a služeb [COM(2015) 615 final], která je v současnosti pouze ve fázi návrhu směrnice.

4.8. Pokud by se Komisi nepodařilo vytvořit pomocí evropského legislativního aktu všeobecný rámec v oblasti přístupnosti výrobků a služeb v souladu s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením, pak bude nutné zahrnout do nového článku 7 směrnice o audiovizuálních mediálních službách závaznější legislativní ustanovení, která členským státům uloží povinnost podporovat mimo jiné znakovou řeč, titulování, zvukový popis a snadno srozumitelnou orientaci v nabídce v souladu s 46. bodem odůvodnění směrnice o audiovizuálních mediálních službách z roku 2010. EHSV v této souvislosti zdůrazňuje, že členské státy, v nichž jsou audiovizuální pořady zpravidla vysílány s titulky, mají mimořádně vysoký počet bilingvních či multilingvních občanů.

4.9. Výbor schvaluje skutečnost, že Unie v duchu kulturní rozmanitosti podporuje šíření evropských děl a že velcí poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb mají povinnost nabízet ve svých programech či katalozích jejich stanovený podíl.

4.10. Co se týče minimálního podílu evropských děl ve výši 20 %, který je uložen velkým poskytovatelům služeb videa na vyžádání, nebude pro ně tato povinnost znamenat dodatečné úsilí, protože ji již splňují (viz statistiky Evropské audiovizuální observatoře). Tento podíl je kromě toho velmi mírný oproti tomu, jenž platí pro lineární poskytovatele televizního vysílání, kteří jsou stále povinni dodržovat minimální podíl evropských děl ve výši 50 %. Minimální podíl pro služby videa na vyžádání by tedy měl být stejný jako ten, jenž byl stanoven pro televizní vysílání.

4.11. EHSV má výhrady vůči možnosti udělit výjimky týkající se evropských děl malým a středním podnikům s nízkým obrátem a s nízkou sledovaností, jelikož by to mohlo představovat novou formu nekalé hospodářské soutěže. Má za to, že je třeba stanovit minimální podíl ve výši 20 %, a žádá, aby bylo objasněno, co je „nízkým obrátem“ a „nízkou sledovaností“ míněno.

4.12. Členské státy budou mít možnost stanovit finanční příspěvky ve formě přímých investic do děl nebo plateb do vnitrostátních filmových fondů pro služby na vyžádání, které spadají do jejich pravomoci, a pro služby, které jsou usazeny mimo jejich hranice, ale jsou zacílené na jejich vnitrostátní publikum.

4.13. EHSV nesouhlasí s tím, aby toto opatření mělo dobrovolný charakter, poněvadž by to mohlo narušit pravidla hospodářské soutěže podle toho, zda určitý členský stát takovéto příspěvky zavede či nikoli, a penalizovat audiovizuální služby určitého členského státu určené jeho občanům usazeným v jiném členském státě.

4.14. Co se týče ochrany nezletilých osob, schvaluje EHSV to, že návrh směrnice stanoví sladění norem ochrany platných pro poskytovatele platforem pro sdílení videonahrávek s normami platnými pro televizní vysílání. EHSV nicméně žádá, aby bylo při této příležitosti objasněno ustanovení článku 27 směrnice o audiovizuálních mediálních službách (2010/13/EU), podle něhož musí členské státy přijmout opatření, aby v době, kdy jsou nezletilé osoby v dosahu vysílání, toto vysílání neobsahovalo pořady, které by mohly vážně poškodit jejich tělesný, duševní a mravní vývoj. EHSV navrhuje, aby byl tento vysílací čas jasně vymezen a také aby byla v jeho rámci zakázána reklama na alkoholické nápoje, na volně prodejně léčivé přípravky a na potraviny, jež jsou považovány za škodlivé z hlediska nárůstu dětské obezity.

4.15. V souvislosti s ochranou všech občanů před obsahem, jenž podněcuje k násilí nebo k nenávisti, a s ochranou nezletilých osob před obsahem, který by mohl poškodit jejich vývoj, EHSV schvaluje, že má být podporována společná regulace a samoregulace prostřednictvím kodexů chování, jež musí být formulovány tak, aby byly všeobecně přijímány hlavními zúčastněnými subjekty. EHSV připomíná ⁽¹⁾, že aby byly tyto regulační nástroje platnými a uznávanými nástroji v jakémkoliv právním systému, musí být jejich struktura a oblast působnosti vymezeny výslovnými a jasnými závaznými právními předpisy a musí být právně vymahatelné, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni Unie, přičemž je zároveň nutné respektovat povahu těchto nástrojů, zejména dobrovolnost dohod mezi jednotlivými stranami. Právě v tomto kontextu se ukazuje obzvláště nutné zřídit skupinu ERGA a přidělit jí nezbytné prostředky na efektivní výkon jejich pravomocí, zejména pravomocí uvedené v čl. 30a odst. 3 písm. c).

4.16. Evropská komise chce poskytnout více místa a větší pružnost pro reklamu u všech audiovizuálních mediálních služeb. Filmy vytvořené pro televizi, kinematografická díla nebo zpravodajské pořady by tak mohly být přerušovány televizními reklamními šoty nebo šoty teleshoppingu jednou během každého plánovaného časového úseku o délce nejméně 20 minut, zatímco v současnosti je tento časový úsek stanoven na nejméně 30 minut, což znamená, že do budoucna by mohlo přibýt jedno další přerušení na hodinu. Maximální délka povolené reklamy na hodinový úsek, která je v současnosti stanovena na 20 %, tedy dvanáct minut na hodinu, je navíc nahrazena denním podílem televizních reklamních šotů nebo šotů teleshoppingu ve výši 20 % v době mezi 7:00 a 23:00, což činí celkem 192 minut. Kromě toho budou přípustné samostatné šoty a ustanovení týkající se sponzorství a reklamního umísťování produktů do pořadů budou pružnější.

4.17. Z toho vyplývá, že dotčená vysílání budou moci být přerušována častěji a na delší dobu v časech zvolených subjekty televizního vysílání při dodržení maximálního limitu 192 minut reklamy v době od 7:00 do 23:00.

4.18. Je zřejmé, že napříště bude k přerušování programů reklamou vždy docházet v době s nejvyšší sledovaností, zatímco brzy ráno a pozdě večer se reklama bude objevovat zřídka, aby se vytvořil manévrovací prostor, který je nezbytný pro dodržení 20 % podílu reklamy během dne. Tato nová pravidla pro reklamní přestávky by rovněž mohla narušit celistvost děl a osobnostní právo autorů.

4.19. EHSV se vyslovuje proti těmto novým pravidlům pro reklamu a požaduje, aby byla zachována stávající ustanovení v této oblasti či byla dokonce posílena, jak již doporučil dříve.

4.20. Je možné upustit od rozlišování mezi „lineárními službami“ a „nelineárními službami“, které bylo překonáno digitálním vývojem.

4.21. EHSV vítá opatření, jež mají zaručit nezávislost vnitrostátního regulačního orgánu audiovizuálních služeb, neboť v některých členských státech nebylo zaručeno jeho právní a funkční oddělení od jakéhokoli jiného veřejného či soukromého subjektu a tato situace byla zneužívána.

4.22. EHSV se domnívá, že pravidla pro dohled vykonávaná vnitrostátními regulačními orgány neplní svůj účel, pokud jde o fiktivní společnosti z určitého členského státu, které využívají družicových kapacit jedné ze třetích zemí s cílem oslovit velké množství diváků v jiném členském státě. Aby se těmto nekalým praktikám zamezilo, doporučuje EHSV doplnit do směrnice ustanovení, podle něhož se provozovatel, který má licenci pro poskytování audiovizuálních služeb v jednom členském státě, ale poskytuje tyto služby v jiném členském státě, bude muset řídit právními předpisy obou členských států.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 118.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 531/2012, pokud jde o pravidla pro velkoobchodní trhy s roamingem

[COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]

(2017/C 034/27)

Zpravodaj: **Raymond HENCKS**

Konzultace	Evropský parlament, 04/07/2016 Evropská rada, 07/07/2016
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	224/3/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se vždy důrazně zasazoval o zrušení jakýchkoli zvláštních poplatků za roamingové mobilní komunikační služby. Podporuje iniciativy Komise, jejichž cílem je dosáhnout „roamingu za domácích podmínek“ počínaje 15. červnem 2017 a ještě předtím odstranit selhání velkoobchodního trhu s roamingem, která by mohla výše uvedený cíl ohrozit.

1.2. Spolu se zrušením poplatků za roaming bude třeba přijmout preventivní opatření proti snahám operátorů kompenzovat pokles příjmů v důsledku zrušení poplatků za roaming zvýšením vnitrostátních tarifů či prostřednictvím jiných nevhodných opatření. Stejně tak bude důležité dohlédnout na to, aby byly vnitrostátní tarify, zejména paušální nabídky, transparentnější a aby regulační orgány ve spolupráci s organizacemi spotřebitelů připravily standardizovaný vzor informací o skladbě cen.

1.3. EHSV se domnívá, že maximální průměrné velkoobchodní ceny, které smí operátor navštívené sítě požadovat po poskytovateli roamingu a jež Komise navrhla za poskytnutí roamingových hlasových, SMS a datových služeb, jsou přiměřené a měly by poskytnout dostatečné rozpětí pro zdravou hospodářskou soutěž mezi poskytovateli velkoobchodních roamingových mobilních služeb.

1.4. EHSV však vyjadřuje velké výhrady vůči nové možnosti, kterou návrh zkoumaného nařízení nabízí operátorům a jež spočívá ve sjednání „inovačních režimů stanovování velkoobchodních cen“ mimo regulované ceny (stropy), které by nebyly přímo spojeny se skutečně spotřebovanými objemy. V případě obchodních jednání založených na paušálních platbách, předem učiněných závazcích nebo na kapacitě hrozí riziko, že povedou ke vzniku dohod a zneužívání dominantní pozice ze strany velkých operátorů a těch, kteří mohou využít sítě s celostátním pokrytím, na úkor menších operátorů a operátorů virtuálních mobilních sítí, což by mohlo jen posílit stávající oligopoly a dvoustranné dohody o roamingu, které Komise považuje za zdroj současného selhání trhu.

1.5. EHSV schvaluje návrh v tomto nařízení, aby v případě sporu mezi operátory ohledně velkoobchodních trhů s roamingem platila pro vnitrostátní regulační orgány povinnost vyžádat si stanovisko sdružení BEREC ohledně opatření, která mají být přijata, což povede k větší jednotnosti regulačních přístupů uplatňovaných na úrovni uvedených vnitrostátních orgánů. EHSV navrhuje doplnit ustanovení týkající se sporů a vyzývá vnitrostátní orgány, aby v případě potřeby motivovaly dotčené strany k tomu, aby nejprve využily možnost řešení sporů mimosoudní cestou.

2. Úvod

2.1. Cíl Unie, kterým je vytvořit z Evropy propojený kontinent díky nejmodernější infrastruktuře a dostupným cenám pevných a bezdrátových služeb, se setkal s problémy v podobě mimo jiné přemrštěných cen evropských roamingových mobilních komunikačních služeb, které značně převyšují tarify účtované za stejné služby v domovské síti.

2.2. Jelikož opakované výzvy Komise od roku 2006 požadující po mobilních operátorech, aby snížili přehnané ceny roamingových mobilních komunikačních služeb, nepřinesly ovoce, začala Unie v roce 2007 zavádět maximální tarify (eurotarif) pro velkoobchodní a maloobchodní trh evropských hlasových služeb, následně pro SMS zprávy a poté pro roamingové datové služby v naději, že nastane zdravá hospodářská soutěž a uživatelé již nebudou nuceni hradit přemrštěné poplatky.

2.3. Maximální roamingové ceny za hlasové služby, odeslání SMS zprávy a využití datových služeb, včetně MMS zpráv, proto musely být postupně sníženy (viz níže uvedená tabulka) s ohledem na konečný cíl dosáhnout úplného zrušení poplatků za roaming a sladit tarify za evropské komunikační služby s tarify uplatňovanými na vnitrostátní úrovni.

	Hlasové služby EUR/min bez DPH			SMS EUR/SMS bez DPH		Data EUR/kilobyte bez DPH	
	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena za uskuteč něný hovor	malo- obchodní cena za přijatý hovor	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena	velko- obchodní cena	malo- obchodní cena
<i>průměrná</i> cena před 1. 9. 2007		0,7692	0,417	—	—	—	—

Nařízení (ES) č. 717/2007

max. cena 1. 9. 2007–31. 8. 2008	0,30	0,49	0,24	—	—	—	—
max. cena 1. 9. 2008–30. 6. 2009	0,28	0,46	0,22	—	—	—	—
max. cena 1. 7. 2009–30. 6. 2010	0,26	0,43	0,19	0,04	0,11	1,00	—

Nařízení (ES) č. 544/2009

max. cena 1. 7. 2010–30. 6. 2011	0,22	0,39	0,15	0,04	0,11	0,80	—
max. cena 1. 7. 2011–30. 6. 2012	0,18	0,35	0,11	0,04	0,11	0,50	—
max. cena 1. 7. 2012–30. 6. 2013	0,14	0,29	0,08	0,03	0,09	0,25	0,70

Nařízení (EU) č. 531/2012

max. cena 1. 7. 2013–30. 6. 2014	0,10	0,24	0,07	0,02	0,08	0,15	0,45
max. cena 1. 7. 2014–30. 6. 2015	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
max. cena 1. 7. 2015–30. 6. 2017	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
max. cena 1. 7. 2015–30. 6. 2022	0,05			0,02		0,05	

2.4. Žádná mobilní síť nepokrývá všechny členské státy Unie. Proto musí poskytovatelé roamingu, aby mohli svým domácím zákazníkům poskytovat mobilní komunikační služby na jejich cestách do jiného členského státu, nakupovat tyto velkoobchodní služby od operátorů působících v navštívené zemi nebo roamingové služby s těmito operátory vyměňovat.

2.5. Stanovení tarifních stropů v Unii doprovázela strukturální opatření mimo jiné pro velkoobchodní trh s roamingem ⁽¹⁾. Operátoři navštívených mobilních sítí tak musí:

- vyhovět všem oprávněným žádostem o přístup k roamingovým službám, přičemž žádosti o velkoobchodní roamingový přístup mohou odmítnout pouze na základě objektivních kritérií,
- zveřejnit dostatečně podrobnou referenční nabídku s přihlédnutím k pokynům Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC), kterou zpřístupní podniku, jenž požaduje velkoobchodní roamingový přístup,
- poskytnout podniku požadujícímu přístup návrh smlouvy pro takovýto přístup, a to nejpozději do jednoho měsíce od původního obdržení žádosti operátorem mobilní sítě. Velkoobchodní roamingový přístup je udělen v přiměřené časové lhůtě, která nepřesáhne tři měsíce od uzavření smlouvy,
- odpovědět do dvou měsíců na žádost operátora týkající se zahájení obchodních jednání s cílem zahrnout rovněž součásti, jež nejsou obsaženy v referenční nabídce.

2.6. Nařízení (EU) č. 2015/2120 pak stanoví, že od 15. června 2017 s výhradou přiměřeného využívání a kladného výsledku přezkumu řádného fungování trhu již poskytovatelé roamingu nesmí účtovat roamingovým zákazníkům v žádném členském státě žádný příplatek k vnitrostátní maloobchodní ceně za uskutečněné nebo přijaté regulované roamingové volání, za odeslanou regulovanou roamingovou SMS zprávu a za využití regulované roamingové datové služby, ani žádný obecný poplatek umožňující používat koncové zařízení nebo službu v zahraničí.

2.7. Pokud však poskytovatel roamingových služeb není schopen pokrýt své celkové skutečné a předpokládané náklady na poskytování regulovaných roamingových služeb, může za zvláštních a výjimečných okolností požádat o povolení účtovat příplatek s cílem zajistit udržitelnost svého modelu pro stanovení vnitrostátních cen. Tento příplatek se účtuje pouze v míře nezbytné pro pokrytí nákladů na poskytování regulovaných maloobchodních roamingových služeb a s ohledem na platné maximální velkoobchodní ceny.

2.8. Ze zprávy o přezkumu velkoobchodního trhu s roamingem (COM(2016) 398) však vyplývá, že plánovaná strukturální opatření jsou pro vnitřní trh s roamingovými službami nedostatečná, pokud jde o posílení hospodářské soutěže a vytvoření vnitřního trhu s mobilními komunikačními službami bez rozlišování mezi vnitrostátními a roamingovými tarify.

2.9. Tato analýza trhů ukázala, že fungování velkoobchodních trhů je stále poznamenáno řadou selhání z důvodu oligopolní situace v kombinaci s dvoustrannými dohodami o roamingu, nedostatku náhradních produktů na velkoobchodní úrovni a cen, které podstatně převyšují odhadované náklady, zejména v případě datových služeb.

2.10. Protože mezi velkoobchodními a maloobchodními trhy existuje úzký vzájemný vztah a chybí dostatečná marže mezi velkoobchodními a maloobchodními cenami, stává se cíl dosáhnout „roamingu za domácích podmínek“ neuskutečnitelný a strukturálně neudržitelný, zejména pro menší operátory, operátory virtuálních mobilních sítí a operátory s převahou odchozího provozu.

2.11. Komise se tudíž domnívá, že musí provést nový regulační zásah na úrovni EU v oblasti velkoobchodních trhů s roamingem.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 172, 30.6.2012, s. 10.

2.12. Podle článku 6d nařízení (EU) 2015/2120, kterým se mění nařízení (EU) č. 531/2012, má Komise nejpozději do 15. prosince 2016 předložit mimo jiné prováděcí akt, který stanoví podrobná pravidla týkající se uplatňování politiky „přiměřeného využívání“ operátory, pokud jde o spotřebu regulovaných maloobchodních roamingových služeb poskytovaných za platnou vnitrostátní maloobchodní cenu. V současné době je tento prováděcí akt pozastaven, jelikož Komise stáhla první návrh, který se ho dotýká.

3. Obsah návrhu Komise

3.1. Návrh přezkumu nařízení (EU) č. 531/2012 stanoví:

- snížení maximální průměrné velkoobchodní ceny roamingu na období od 15. června 2017 do 30. června 2022:
 - za hovor: z 0,05 EUR/min na 0,04 EUR/min,
 - za SMS zprávu: z 0,02 EUR na 0,01 EUR,
 - za datové služby: z 0,05 EUR/MB na 0,0085 EUR/MB,
- možnost pro obě strany uzavírající velkoobchodní roamingovou dohodu výslovně se dohodnout, že po určité časové období nebudou v rámci dohody uplatňovat maximální velkoobchodní cenu stanovenou v nařízení,
- v případě sporu mezi operátory navštívené sítě a jinými operátory ohledně velkoobchodních roamingových služeb povinnost pro vnitrostátní regulační orgány konzultovat se sdružením BEREC opatření, která mají být přijata,
- vypracovávání zprávy, kterou bude Komise každé dva roky po 15. červnu 2017 předkládat Evropskému parlamentu a Radě a jež bude vycházet z údajů o vývoji hospodářské soutěže na trzích s roamingovými službami na území Unie shromážděných sdružením BEREC.

4. Obecné připomínky

4.1. Ve svých předchozích stanoviscích EHSV vždy schvaloval návrhy Komise týkající se omezení cen roamingu s tím, že podle jeho názoru tyto návrhy kráčely správným směrem, tj. ke střednědobému zrušení všech specifických podob poplatků za roamingové mobilní komunikační služby. S novými návrhy Komise, jejichž cílem je odstranit selhání velkoobchodního trhu s roamingem, jež ohrožují dosažení „roamingu za domácích podmínek“ od 15. června 2017, proto nemůže než souhlasit.

4.2. Co se týče „roamingu za domácích podmínek“, EHSV připomíná, že vždy upozorňoval na případné kontraproduktivní účinky a vyzval regulační orgány k přijetí preventivních opatření s cílem zabránit tomu, aby operátoři kompenzovali pokles příjmů v důsledku zrušení poplatků za roaming zvýšením vnitrostátních tarifů nebo prostřednictvím dalších nevhodných opatření v neprospěch spotřebitele, jako je např. fakturování připojení k síti, aniž by došlo ke spojení (aktivační poplatek).

4.3. Aby mohli spotřebitelé skutečně využít „roamingu za domácích podmínek“ a ověřit, že nedošlo ke zvýšení vnitrostátních tarifů, připomíná EHSV svůj návrh, aby regulační orgány ve spolupráci s organizacemi spotřebitelů připravily standardizovaný vzor informací o skladbě cen, tak aby bylo dosaženo větší transparentnosti tarifů a zejména paušálních nabídek.

4.4. EHSV si je zcela vědom toho, že maximální velkoobchodní ceny musí umožnit operátorům pokrýt jejich náklady a současně jim ponechat přiměřené ziskové rozpětí. Jak ale uznává Komise⁽²⁾, hodnocení nákladů na poskytování velkoobchodních roamingových služeb je složitým úkolem, který obnáší velkou řadu možností a předpokladů a je spojen s určitou nejistotou.

4.5. Vzhledem k jednotlivým prvkům, které jsou nedílnou součástí nákladů na poskytování velkoobchodních roamingových služeb (sazba za ukončení volání v mobilní síti v zemi původu a v zemi určení), jakož i dalších nákladů, zejména neregulovaných tranzitních nákladů, se stropy navržené Komisí jeví jako přiměřené a měly by ponechat dostatečné rozpětí pro zdravou hospodářskou soutěž mezi poskytovateli velkoobchodních roamingových služeb.

⁽²⁾ COM(2016) 398 final.

4.6. EHSV vyjadřuje velké výhrady vůči nové možnosti, kterou návrh zkoumaného nařízení nabízí operátorům a jež spočívá ve sjednání „inovačních režimů stanovování velkoobchodních cen“ mimo regulované ceny (stropy), které by nebyly přímo spojeny se skutečně spotřebovanými objemy. V případě obchodních jednání založených na paušálních platbách, předem učiněných závazcích nebo na kapacitě hrozí riziko, že povedou ke vzniku dohod a zneužívání dominantní pozice ze strany velkých operátorů a těch, kteří mohou využít sítě s celostátním pokrytím, na úkor menších operátorů a operátorů virtuálních mobilních sítí.

4.7. EHSV schvaluje návrh, aby v případě sporu mezi operátory ohledně velkoobchodních trhů s roamingem platila pro vnitrostátní regulační orgány povinnost vyžádat si stanovisko sdružení BEREC ohledně opatření, která mají být přijata, což povede k větší jednotnosti regulačních přístupů uplatňovaných na úrovni uvedených vnitrostátních orgánů. EHSV navrhuje doplnit ustanovení týkající se sporů a vyzývá vnitrostátní orgány, aby v případě potřeby motivovaly dotčené strany k tomu, aby nejprve využily možnost řešení sporů mimosoudní cestou.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/45/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě

[COM(2016) 369 final – 2016/0170(COD)]

(2017/C 034/28)

Zpravodaj: **Tomas ABRAHAMSSON**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016
	Rada Evropské unie, 22/06/2016
Právní základ	čl. 100 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie
	[COM(2016) 369 final – 2016-170-COD]
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	229/0/3
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV obecně vítá návrh směrnice Komise, kterou se mění směrnice 2009/45/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě. Jak se uvádí ve zprávě o kontrole účelnosti (REFIT, Úprava kursu: kontrola účelnosti právních předpisů EU o bezpečnosti osobních lodí, COM(2015) 508 final), postrádá směrnice 2009/45/ES v některých částech jasnost, a to u řady definic a požadavků, a obsahuje zastaralé nebo překrývající se požadavky, což vedlo k nedůslednému provádění právního rámce pro osobní lodě. Navrhované změny mají za cíl zjednodušit právní předpisy, odstranit překrývání a nadbytečnost a vyjasnit požadavky a oblast působnosti a zároveň zachovat stávající úroveň bezpečnosti.

1.2. Vzhledem k tomu, že osobní lodě provozující vnitrostátní plavbu přepraví každým rokem 120 milionu lidí, jsou právní předpisy EU o bezpečnosti osobních lodí velmi důležité. Návrh na změnu směrnice 2009/45/ES však vylučuje z oblasti působnosti směrnice všechny malé lodě kratší než 24 metrů, přičemž v současnosti jsou vyloučeny pouze stávající osobní lodě, a ne nové lodě.

1.3. Důvod uvedený pro tento návrh je zprv, že směrnice 2009/45/ES se v současnosti vztahuje pouze na 70 z 1 950 malých lodí, a druhým je zásada subsidiarity: tyto lodě jsou vyrobeny pro širokou škálu služeb, a stanovit společný soubor pravidel bude velmi náročné. Členské státy by tedy jako takové měly mít pro regulaci lepší pozici.

1.4. EHSV bere na vědomí výše uvedené důvody, ale doporučuje, aby v zájmu bezpečnosti cestujících byla zachována platnost na nové lodě kratší než 24 metrů.

1.5. Návrh na změnu směrnice 2009/45/ES upřesňuje, že pro účely směrnice 2009/45/ES představuje hliník materiál, jenž je rovnocenný oceli, a proto je třeba uplatnit odpovídající normy protipožární ochrany. V současné době některé členské státy neudělují hliníkovým lodím osvědčení podle této směrnice, což vytváří nerovnou situaci. EHSV toto upřesnění vítá.

1.6. EHSV vřele vítá význam, který stávající právní předpisy EU týkající se bezpečnosti osobních lodí věnují přístupnosti pro osoby s omezenou schopností pohybu (bod 17 odůvodnění směrnice 2009/45/ES), a vyjadřuje uspokojení nad tím, že evropské normy představují významnou přidanou hodnotu ve srovnání s mezinárodními normami, které v tomto ohledu neobsahují žádné závazné ustanovení. EHSV vřele vítá toto ustanovení a domnívá se, že by to mělo platit pro všechny typy osobních lodí provozující vnitrostátní plavbu.

1.7. EHSV vítá vyjasnění Komise v rámci nového písmene (za). Tento bod upřesňuje, že „rovnocenným materiálem“ se rozumí slitina hliníku nebo každý nehořlavý materiál, který si díky jeho izolaci ke konci jeho použitelného vystavení standardní zkoušce hořlavosti zachová strukturální vlastnosti a neporušenost rovnocenné s ocelí. Vzhledem k tomu, že některé členské státy neudělují osvědčení hliníkovým lodím podle této směrnice, EHSV toto upřesnění v zásadě vítá. Nicméně EHSV doporučuje, aby byly ve spolupráci s národními odborníky dále vyjasněny odpovídající technické normy uvedené v příloze směrnice 2009/45/ES.

2. Úvod a souvislosti

2.1. Zeměpisné uspořádání Evropy v podobě velkého poloostrova naznačuje, jaký má námořní doprava zásadní význam, a to včetně přepravy cestujících. Přístavy EU projde každoročně více než 400 milionů lidí, z toho 120 milionů přepraví osobní lodě provozující vnitrostátní plavbu. Proto je důležité zajistit v evropských vodách nejvyšší bezpečnostní standardy, neboť právní předpisy o bezpečnosti lodí mají značný dopad především v oblasti životního prostředí, pracovněprávních předpisů, mobility občanů EU a usnadňování obchodu s osobními plavidly, neboť podléhají stejným normám v celé EU.

2.2. Kvůli katastrofě Estonie Mezinárodní námořní organizace přijala řadu změn Mezinárodní úmluvy o bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS), včetně požadavků na zlepšení stability lodí typu ro-ro při poškození.

2.3. K nehodám však dochází nadále, což Evropu dovedlo k tomu, že v posledních dvaceti letech ustavila doplňující pravidla pro bezpečnost osobních lodí; některá konkrétní, např. u mezinárodních plaveb, mezi něž se počítají i cesty mezi dvěma nebo více členskými státy EU, platí kromě úmluvy SOLAS registrace osob na palubě, mezi další konkrétní pravidla patří řada dalších pravidel EU pro vnitrostátní cesty.

2.4. Tyto návrhy vyplývají z programu REFIT, který provádí Komise ohledně právních předpisů o bezpečnosti osobních lodí. REFIT je zkratka pro Program pro účinnost a účinnost právních předpisů.

2.5. Cílem bylo zjednodušit a zefektivnit tam, kde je to možné, stávající evropské právní předpisy o bezpečnosti osobních lodí tak, aby bylo možné:

- zachovat pravidla EU tam, kde je to nutné a přiměřené,
- zajistit jejich správné a jednotné provádění,
- odstranit překrývání a rozpory.

Tyto cíle odrážejí doporučení EHSV týkající se programu REFIT, jak je uvedeno v nedávném průzkumném stanovisku (SC/044, 26. května 2016).

2.6. Tento komplexní balíček návrhů slouží k dosažení těchto cílů. Balíček týkající se bezpečnosti osobních lodí zahrnuje návrhy revize téměř všech evropských právních předpisů týkajících se bezpečnosti osobních lodí, samozřejmě vyjma čistě technické směrnice 2003/25/ES týkající se zvláštních požadavků na stabilitu osobních lodí typu ro-ro.

2.7. Balíček obsahuje tyto tři návrhy:

- vymezení a upřesnění oblasti působnosti směrnice 2009/45/ES (technické požadavky na osobní lodě způsobilé k plavbě na volném moři ve vnitrostátní lodní dopravě),

- zlepšení a upřesnění ohlašovací povinnosti vyplývající ze směrnice 98/41/ES (registrace osob na palubách osobních lodí) ve vztahu k jiným nástrojům (směrnice 2010/65/EU o ohlašovacích formalitách a směrnice 2002/59/ES o kontrolním a informačním systému Společenství), a tím i odstranění případů, kde se povinnosti překrývají,
- upřesnění a zjednodušení režimu EU pro prohlídky a inspekce lodí typu ro-ro (plavidla, která mohou kromě osob přepravovat také automobily a vlaky) a vysokorychlostních osobních lodí.

2.8. Předmětem tohoto stanoviska je první návrh.

2.9. Směrnice 2009/45/ES ze dne 6. května 2009 je přepracovaným zněním směrnice 98/18/ES, která musela být v zájmu srozumitelnosti zrušena. Zavádí jednotnou úroveň bezpečnosti pro osobní lodě na vnitrostátní plavbě. Nicméně po 15 letech považovala Komise za nezbytné provést přezkum této směrnice poté, co dokončila kontrolu účelnosti, jež poukázala na nutnost zjednodušit a ujasnit stávající požadavky, což EHSV důrazně podporuje.

2.10. EHSV se aktivně zapojuje do oblasti právních předpisů pro námořní bezpečnost tím, že vypracoval několik stanovisek. Pokud jde konkrétně o otázku bezpečnosti osobních lodí, stojí za připomenutí, že 29. května 1996 Evropský hospodářský a sociální výbor vypracoval stanovisko o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě⁽¹⁾, dále následovalo stanovisko z 11. prosince 2002 o zvláštních požadavcích na stabilitu osobních lodí typu ro-ro, a stanovisko o revizi směrnice 98/18/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě. Dále je třeba poznamenat, že v nedávné době, dne 16. ledna 2008, Výbor plně podpořil návrh výše zmíněného přepracování směrnice 98/18/ES.

2.11. Vzhledem k významu přezkumu, který Komise provádí, chce EHSV ukázat, že dalšímu zvyšování bezpečnosti osobních lodí zapojených domácího obchodu přikládá velký význam.

3. Shrnutí návrhu Komise

3.1. Směrnice 2009/45/ES o bezpečnostních pravidlech a normách pro osobní lodě se vztahuje na lodě zhotovené z oceli nebo rovnocenného materiálu a na vysokorychlostní plavidla bez ohledu na jejich délku. Tato směrnice, která se provádí na úrovni EU a týká se pouze vnitrostátní plavby, stanoví technické požadavky na konstrukci plavidla, jeho stabilitu, protipožární ochranu a záchranné prostředky na základě ustanovení úmluvy SOLAS (Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři z roku 1974 v platném znění) a na základě požadavků v reakci na řadu nehod lodí, při nichž došlo ke ztrátám na životech, a proto je třeba řešit spíše jistou roztříštěnost právních předpisů.

3.2. Komise v návaznosti na kontrolu účelnosti právních předpisů provedenou v duchu programu REFIT (Program Evropské komise pro účelnost a účinnost právních předpisů EU) a programu zlepšování právní úpravy dospěla k závěru, že existuje prostor pro další zvyšování úrovně bezpečnosti, účinnosti a přiměřenosti poskytovaných uvedenou směrnicí. Navrhovaný přezkum je proto zaměřen na zjednodušení a racionalizaci stávajícího právního rámce, který i přesto, že plní své cíle a je i nadále vysoce relevantní, se musí zbavit některých zastaralých, nejednoznačných nebo překrývajících se požadavků a definic.

3.3. Komise navrhuje omezený počet změn stávající směrnice v těchto oblastech:

- vyloučit lodě kratší než 24 metrů z oblasti působnosti dotčené směrnice, protože malé lodě jsou vyráběny převážně z materiálů jiných než ocel a jsou již certifikovány podle vnitrostátních právních předpisů,
- objasnit oblast působnosti směrnice: upřesněním, že hliník představuje materiál, jenž je rovnocenný oceli (a objasnit požadavky na požární izolaci), a objasněním, že pobřežní služební plavidla pro větrné farmy jsou vyloučena, stejně jako tradiční lodě,
- objasnit a zjednodušit definici námořních oblastí ve směrnici 2009/45/ES a odstranit slova „kam se mohou osoby při ztroskotání dostat“ i pojem „útočiště“.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 212, 22.7.1996, s. 21.

3.4. Zpráva k programu REFIT dále doporučuje vypracovat pokyny či normy pro malá plavidla a plavidla, která jsou zhotovena z jiného materiálu než oceli či z rovnocenných materiálů, a to na základě funkčních požadavků, které jsou součástí standardního rámce založeného na cílech.

3.5. Konečně je třeba poznamenat, že návrh Komise chce zachovat společnou úroveň bezpečnosti zavedenou směrnicí 2009/45/ES pro osobní lodě, které provozují vnitrostátní plavbu ve vodách EU, což usnadňuje převody lodí mezi rejstříky jednotlivých států a umožňuje, aby hospodářská soutěž v oblasti vnitrostátních plaveb probíhala za rovných podmínek.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV konstatuje, že kontrola účelnosti bezpečnostních pravidel a norem EU pro osobní lodě mohla být ovlivněna nedostatkem údajů, a proto žádá, aby za účelem posílení evropského hodnocení týkajícího se posouzení fungování docházelo k lepšímu shromažďování a monitorování údajů.

4.2. Ačkoli EHSV bere na vědomí důvody vyloučení malých lodí (kratších než 24 metrů) z oblasti působnosti směrnice, domnívá se, že by mělo být zachováno její uplatňování pro nová plavidla o celkové délce nižší než 24 metrů.

4.3. Ve zprávě k programu REFIT, jakož i v bodě 17 odůvodnění směrnice 2009/45/ES se uvádí, že normy EU zajišťují osobám s omezenou schopností pohybu přístup ke službám osobní trajektové přepravy v rámci domácího obchodu, což je v mezinárodních normách doporučeno, ale není to povinné. EHSV vřele vítá tyto požadavky a domnívá se, že by to mělo platit pro všechny typy osobních lodí provozujících vnitrostátní plavbu.

4.4. EHSV rovněž považuje za nezbytné, aby všichni cestující na palubě lodí byli informováni o podrobnostech týkajících se bezpečnosti na palubě plavidla. Je zásadní zajistit, aby byly tyto podrobnosti dostupné rovněž osobám se zdravotním postižením.

5. Konkrétní připomínky k návrhu změn směrnice 2009/45/ES

5.1. Článek 2 – Definice

5.1.1. Písmeno h): Definice „nové lodí“ jako loď, jejíž kýl byl položen nebo která byla v podobném stadiu stavby 1. července 1998 nebo později, je zastaralá, avšak není navrhována žádná změna.

5.1.2. Písmeno u): Změna z „hostitelského státu“ na „přístavní stát“ není vysvětlena. EHSV doporučuje, aby Komise vysvětlila tuto změnu terminologie a případné změny podstaty.

Kromě toho se zdá, že směrnice v tomto bodu nerozlišuje mezi vlajkami členských států EU a vlajkami třetích zemí, což však může být důležité, neboť dotčená plavidla provádějí námořní kabotáž (Nařízení Rady (EHS) č. 3577/92 ze dne 7. prosince 1992 o uplatňování zásady volného pohybu služeb v námořní dopravě v členských státech (námořní kabotáž).

5.1.3. Nové písmeno (za): Tento bod upřesňuje, že „rovnocenným materiálem“ se rozumí slitina hliníku nebo každý nehořlavý materiál, který si díky jeho izolaci ke konci jeho použitelného vystavení standardní zkoušce hořlavosti zachová strukturální vlastnosti a neporušenost rovnocenně s ocelí. Vzhledem k tomu, že některé členské státy neudělují osvědčení hliníkovým lodím podle této směrnice, EHSV toto upřesnění v zásadě vítá. Nicméně EHSV doporučuje, aby byly ve spolupráci s národními odborníky dále vyjasněny odpovídající technické normy uvedené v příloze směrnice 2009/45/ES.

EHSV se domnívá, že nová definice pojmu „rovnocenný materiál“, zejména odkaz na „každý nehořlavý materiál“, může být matoucí, neboť není dostatečně určeno, jaký druh materiálu musí být stejný, aby spadl do oblasti působnosti pozměněné směrnice.

5.1.4. Nové písmeno (zd): Navrhovaná definice „rekreační jachty/plavidla“ zní: „plavidlo, které nepřevazuje náklad a více než 12 cestujících, neslouží pro obchodní účely, bez ohledu na druh pohonu“. EHSV se domnívá, že v zájmu jasnosti by stávající znění „cestujících pro obchodní účely“ mělo být zachováno.

5.2. Článek 3 – Oblast působnosti

5.2.1. Odst. 1 písm. a): [Tato směrnice se vztahuje na ...] „nové a stávající osobní lodě o délce nejméně 24 metrů“. Návrh na změnu směrnice 2009/45/ES tedy vylučuje všechny malé lodě, zatímco stávající nařízení vylučuje pouze existující lodě, ne „nové“ lodě kratší než 24 metrů. Viz oddíl 5.1.1 pro definici „nových lodí“.

5.2.2. Důvody uvedené pro vyloučení jsou, že směrnice 2009/45/ES se v současnosti vztahuje pouze na 70 z 1 950 malých lodí.

5.2.3. Dalším důvodem pro navrhované vyloučení je zásada subsidiarity, a to proto, že tyto lodě jsou vyrobeny pro širokou škálu služeb, a stanovit společný soubor pravidel bude velmi náročné. Členské státy by proto měly mít pro regulaci lepší postavení.

5.2.4. EHSV má obtíže s pochopením těchto argumentů. Pokud 96 % loďstva menších plavidel nespadá do působnosti směrnice, neboť jsou vyrobené z jiných materiálů než oceli nebo rovnocenných nebo plavidla provozovaná výlučně v oblastech přístavů atd., vyjmout plavidla o celkové délce menší než 24 metrů není pro tyto lodě přínosem. Co však nastane v případě zbývajících 4 %?

5.2.5. Pokud nejsou harmonizovaná pravidla vhodná u některých lodí do 24 metrů, pak mají členské státy již dnes možnost povolit výjimky podle článku 9 směrnice. Avšak pokud bude návrh na změnu směrnice k tomuto bodu přijat, budou existovat lodě o délce do 24 metrů, které již nebudou spadat do oblasti působnosti směrnice.

5.2.6. Osobní loď o délce 24 metrů není nezbytně zanedbatelným plavidlem, protože by mohlo pojmout až 250 cestujících na palubě. Lze namítnout, že cestující by měli mít stejné právo na bezpečnost bez ohledu na to, zda jejich loď měří v délce 23,9 metrů nebo 24,1 metrů. Z těchto důvodů se EHSV domnívá, že by měla být zachována platnost pro nové lodě kratší než 24 metrů a členské státy by mohly i nadále povolovat výjimky, pokud to uznají za vhodné.

5.3. Článek 5

Pokud jde o změnu článku 5 odstavce 3, jenž se týká inspekcí, je EHSV toho názoru, že by měl být doplněn odkaz na lodě typu ro-ro a vysokorychlostní osobní plavidla provozující vnitrostátní plavbu na pravidelných linkách, jak se uvádí v rámci působnosti nového návrhu směrnice (COM(2016) 371 final), kterou se zrušuje směrnice 1999/35/ES (viz čl. 1). Za účelem další racionalizace úsilí vnitrostátních orgánů v oblasti inspekcí, maximalizace doby, kdy může být loď komerčně využívána a odstranění případného překrývání mezi zvláštními inspekcemi v souladu s navrhovanou novou směrnicí (COM(2016) 371 final), kterou se zrušuje směrnice 1999/35/ES, a prohlídkami vyžadovanými v článku 12, se navrhuje:

- nahradit výraz „prohlídka“ pojmem „inspekce“ podle čl. 5,
- učinit jasný odkaz v článku 5 ohledně požadavků na inspekci podle navrhované nové směrnice (COM(2016) 371 final), kterou se zrušuje směrnice 1999/35/ES.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 98/41/ES o registraci osob na palubách osobních lodí provozujících dopravu do přístavů členských států Společenství nebo z nich a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/65/EU o ohlašovacích formalitách lodí připlouvajících do přístavů členských států nebo odplouvajících z nich

[COM(2016) 370 final – 2016/171(COD)]

(2017/C 034/29)

Zpravodaj: **Vladimír NOVOTNÝ**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016
	Rada Evropské unie, 22/06/2016
Právní základ	čl. 100 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 370 final – 2016/171(COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	205/9/15

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je přesvědčen, že navrhovaná úprava povede ke zvýšení bezpečnosti lodní dopravy a především cestujících ve vodách EU a v případě lodních neštěstí přispěje k lepší účinnosti záchranných prací.

1.2. EHSV podporuje rozšíření registrovaných údajů o údaje o státní příslušnosti osob s tím, že v případě lodních neštěstí tyto údaje umožní rychlejší informování rodin o jejich příslušnících z řad cestujících a odstraní nejistoty týkající se jejich osudu.

1.3. EHSV v souladu s výsledky pracovních konzultací Komise upozorňuje na problematiku malých dopravců a nezbytnosti jejich ochrany před nárůstem administrativních nároků. Návrh podle názoru výboru zaručuje, že ve vodách EU může pokračovat hospodářská soutěž za stejných podmínek pro všechny provozovatele.

1.4. EHSV oceňuje skutečnost, že je k návrhu směrnice přiložen plán jejího provádění, jenž uvádí výčet akcí, které jsou nutné k provedení zjednodušujících opatření, a vymezuje hlavní technické, právní a časové problémy spojené se zavedením nových postupů.

1.5. EHSV vítá návrh změny směrnice Rady 98/41/ES jako významný příspěvek k realizaci programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT) a programu zlepšování právního prostředí EU.

2. Úvod

2.1. Evropská komise v návaznosti na kontrolu účelnosti právních předpisů EU o bezpečnosti osobních lodí předkládá soubor návrhů, které mají zjednodušit a zefektivnit stávající regulační rámec pro bezpečnost osobních lodí v EU tak, aby se při zachování pravidel EU a zaručení jejich správného uplatňování zamezilo případnému překrývání povinností a vzniku rozporů mezi různými právními předpisy.

2.2. Cílem souboru návrhů, které zahrnují změnu směrnice 2009/45/ES o technických požadavcích pro osobní lodě, návrh směrnice nahrazující směrnici 1999/35/ES o přehledu pro osobní trajekty v pravidelné službě, a především změnu směrnice 98/45/ES o registraci osob na palubách osobních lodí, je vytvořit jasný, jednoduchý a aktuální právní rámec, který bude možné snadněji uplatňovat, sledovat a vymáhat, čímž se zvýší celková úroveň bezpečnosti v lodní dopravě.

2.3. Navrhované úpravy vycházejí z programu Komise pro účinnost a účinnost právních předpisů (REFIT) a jsou příspěvkem k realizaci programu zlepšování právního prostředí EU.

2.4. Návrh plní program Komise pro zlepšování právní úpravy tím, že zaručuje, že jsou stávající právní předpisy jednoduché a jasné, nevytváří zbytečnou zátěž a drží krok s měnícím se politickým, společenským a technologickým vývojem. Rovněž usiluje o dosažení cílů strategie námořní dopravy do roku 2018 tím, že zaručuje kvalitní služby trajektové přepravy v rámci liniové osobní dopravy v EU.

3. Dokument Komise

3.1. Směrnice Rady 98/41/ES stanoví počítání a registraci všech cestujících a členů posádky na palubách osobních lodí, které provozují dopravu do přístavů v EU a z těchto přístavů vyplouvají. Podle stávajících požadavků musí být tyto informace uloženy v informačním systému společnosti a musí být – kdykoliv – pohotově dostupné, aby mohly být předány příslušnému bezpečnostnímu orgánu, který je za pátrání a záchranu zodpovědný. Zaznamenané údaje ne vždy obsahují informace o státní příslušnosti (tedy kromě jména, věku a pohlaví), a je tudíž obtížnější poskytovat pomoc případným obětem a jejich příbuzným.

3.2. Provozovatelé, kteří tyto údaje již předávají do vnitrostátního jednotného portálu, proto musí informace poskytovat dvojmo. Dosavadní právní úprava opomíjí vývoj takových systémů, jako jsou SafeSeaNet a vnitrostátní jednotný portál, a vyžaduje, aby příslušný vnitrostátní orgán při mimořádné události zkontaktoval lodní společnost. Tento přístup je zcela v souladu s programem REFIT Komise a jeho cílem je využít potenciál digitalizace zaznamenávání, předávání údajů, přístupu k údajům a jejich ochrany.

3.3. Účinná pátrací a záchranná operace vyžaduje okamžitý přístup k přesným údajům o osobách na palubě. To dosavadní znění směrnice v požadované míře nezaručuje. Proto Komise navrhuje aktualizovat, objasnit a zjednodušit stávající požadavky na počítání a registraci cestujících a členů posádky na osobních lodích, a tak zvýšit úroveň bezpečnosti, kterou tyto požadavky zajišťují.

3.4. Požadavek návrhu, aby byly informace o osobách na palubě zaznamenávány ve stávajícím elektronickém systému (který při mimořádné události umožňuje příslušnému orgánu okamžitý přístup k údajům), představuje krok vpřed oproti stávající úrovni bezpečnosti, aniž by tím provozovatelům nebo příslušným správním orgánům vznikly větší náklady.

3.5. Evropská komise navrhuje odstranit dvojí požadavky na hlášení cestujících a sladit stávající ohlašovací požadavky pro všechny provozovatele, pokud jde o zaznamenávání informací o počtu osob na palubě ve stávajícím elektronickém systému, který při mimořádné události nebo nehodě umožní okamžitý přenos údajů příslušnému orgánu namísto jejich získávání ze systému společnosti, a to před vyplutím z přístavu určení v EU nebo příplutím do něj a zaznamenávání – u každé plavby delší než 20 námořních mil – požadovaných informací o posádce a cestujících ve stejném systému, jaký je uveden výše, namísto systému společnosti, a to před vyplutím z přístavu určení v EU nebo příplutím do něj.

3.6. Dále navrhuje zabránit překrývání a u každé plavby delší než 20 námořních mil vyžaduje, aby byla zaregistrována státní příslušnost cestujících a aby byla sdělena příslušnému orgánu, a to pomocí stejných prostředků a kritérií, jaké se použijí pro záznam a předání již získaných údajů o jméně, věku atd., objasnit definice požadavků na registraci cestujících ve směrnici 98/41/ES, např. délku plavby, odstranit ze směrnice 98/41/ES požadavek týkající se schvalování systémů registrace cestujících a zefektivnit mechanismus hlášení výjimek/rovnocenných požadavků podle směrnice 2009/45/ES a směrnice 98/41/ES. Návrh dále zpřesňuje odpovídající definice a požadavky směrnice 98/41/ES.

3.7. Návrh zaručuje, že ve vodách EU může pokračovat hospodářská soutěž za stejných podmínek pro všechny provozovatele.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV vítá návrh změny směrnice Rady 98/41/ES jako významný příspěvek k realizaci programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT) a programu zlepšování právního prostředí EU.

4.2. Navrhované změny ohlašování s využitím moderních prostředků elektronické komunikace Výbor považuje za správné a vedoucí ke zvýšení účelnosti a efektivnosti systému registrace a ohlašování osob na palubách osobních lodí.

4.3. EHSV je přesvědčen, že navrhovaná úprava povede ke zvýšení bezpečnosti lodní dopravy ve vodách EU a v případě lodních neštěstí přispěje k lepší účinnosti záchranných prací.

4.4. Rozšíření registrovaných údajů o údaje o státní příslušnosti osob EHSV podporuje s tím, že v případě lodních neštěstí tyto údaje umožní rychlejší informování rodin o jejich příslušnících z řad cestujících a odstraní nejistoty týkající se jejich osudu.

4.5. EHSV oceňuje přístup Evropské komise, která v průběhu příprav návrhu změny směrnice provedla cílené konzultace s odbornou veřejností ze strany dopravců a také zástupců cestující veřejnosti. Výsledky těchto konzultací jsou shrnuty a vyhodnoceny v pracovním dokumentu Komise, který je přílohou návrhu změny směrnice Rady 98/41/ES. Závěry těchto konzultací jsou zpracovány v návrhu směrnice.

4.6. EHSV považuje za nezbytné posílit ochranu osobních dat podléhajících registraci a směrnici 98/41/ES zásadně modernizovat v souladu s právním vývojem v oblasti ochrany osobních dat, zejména nařízením (EU) 2016/679.

5. Konkrétní připomínky

5.1. EHSV se ve shodě s Evropskou komisí domnívá, že ochrana osobních údajů musí být vyváжена s požadavky na omezenou dostupnost takovýchto údajů, jež mají být na žádost poskytnuty příslušným vnitrostátním orgánům (mechanismem výměny při mimořádných událostech nebo po nehodě je systém SafeSeaNet definovaný ve směrnici 2002/59/ES). Stejně jako vnitrostátní jednotný portál vychází i systém SafeSeaNet z právních předpisů EU o ochraně údajů a vymezuje jasně definovaná práva na bezpečnost data přístup k nim. EHSV doporučuje v návrhu směrnice podrobněji specifikovat dobu uchovávání údajů.

5.2. Navrhovaný přenos do vnitrostátního jednotného portálu musí dle názoru EHSV důsledně zajistit, že jsou splněny požadavky na důvěrnost (definované v článku 8 směrnice 2010/65/EU), a že přenos dat vyhovuje právním předpisům EU o ochraně osobních údajů.

5.3. EHSV v souladu s výsledky pracovních konzultací Komise upozorňuje na problematiku malých dopravců a nezbytnosti jejich ochrany před nárůstem administrativních nároků. Z tohoto důvodu EHSV podporuje návrh Komise, který má umožnit malým dopravcům plnit registrační povinnosti prostřednictvím internetového spojení jako levnější a flexibilnější alternativy, nebo zvolit, zda předají údaje o počtu osob na palubě prostřednictvím automatického informačního systému, což je námořní vysílací systém, který přenáší signály s velmi vysokou rádiovou frekvencí. Díky tomu by mohlo místní pátrací a záchranné středisko kdykoli snadno získat údaje o počtu osob na palubě bez ohledu na dostupnost kontaktní osoby.

5.4. EHSV oceňuje skutečnost, že je k návrhu směrnice přiložen plán jejího provádění, jenž uvádí výčet akcí, které jsou nutné k provedení zjednodušujících opatření, a vymezuje hlavní technické, právní a časové problémy spojené se zavedením nových postupů.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o systému inspekci pro zajištění bezpečného provozu lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel v liniové dopravě a o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/16/ES o státní přístavní inspekci a zrušení směrnice Rady 1999/35/ES

[COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]

(2017/C 034/30)

Zpravodaj: **Jan SIMONS**

Konzultace	Evropský parlament, 09/06/2016 Rada Evropské unie, 22/06/2016
Právní základ	čl. 100 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	06/10/2016
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	222/2/6

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá jako celek účely Programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT) se zastřešujícím cílem vytvořit jasný, jednoduchý a soudržný právní rámec pro bezpečnost osobních lodí, který bude možné snadněji provádět, sledovat a vymáhat, čímž se zajistí celková úroveň bezpečnosti cestujících a posádek lodí.

1.2. EHSV klade velký důraz na existenci režimu EU pro inspekce použitelného na osobní lodě provozující jak vnitrostátní, tak mezinárodní plavby, což zachová rovné podmínky ve vodách EU pro všechny osobní lodě bez ohledu na vlajku, pod níž plují. Nicméně EHSV je toho názoru, že EU by v první řadě měla usilovat o zachování přiměřených norem pro námořní bezpečnost a ochranu mořského prostředí na celosvětové úrovni, které se následně uplatňují na lodě pohybující se ve vodách EU.

1.3. EHSV se domnívá, že nově navrhovanou směrnicí je třeba dále upřesnit a zavést v jejím rámci dodatečná ustanovení, aby bylo možné vyhnout se v případě inspekci jakékoli nadbytečnosti nebo zbytečné další zátěži pro administrativu členských států, která by mohla minimalizovat komerční operace lodí nebo způsobit další únavu posádky. To zahrnuje potřebu:

- vyhnout se u nově navrhované směrnice a směrnice 2009/16/ES o státní přístavní inspekci jakékoli potenciální nadbytečnosti, pokud jde o inspekci,
- přiměřené spolupráce mezi příslušnými orgány členských států při plánování rozpisu inspekci.

1.4. Nový návrh směrnice odpovídajícím způsobem usiluje o snížení únavy posádky lodí, a EHSV zdůrazňuje, že za účelem námořní bezpečnosti je nezbytné zaručit dodržování minimálních požadavků pro práci námořníků na lodí, včetně lékařského osvědčení a osvědčení o výcviku, jak stanoví úmluva STCW (Mezinárodní úmluva o normách výcviku, kvalifikace a strážní služby námořníků). Tento soulad musí být zajištěn podle stávajících mezinárodních úmluv, jako je Úmluva o práci na moři z roku 2006, která byla provedena do právních předpisů EU směrnicí Rady 2009/13/ES.

1.5. Ve světle výše uvedeného EHSV uznává, že vzhledem k množství upřesňujících ustanovení bude od členských států i společností provozujících lodní dopravu vyžadováno, aby upravily své stávající postupy. Výbor EHSV by proto podpořil úlohu Evropské agentury pro námořní bezpečnost (EMSA) a využití stávající odborné skupiny pro bezpečnost osobních lodí při skupině pro námořní bezpečnost, aby bylo možné usnadnit postupy provádění a provedení do vnitrostátního práva spolu s příslušnými odbornými skupinami, které se zabývají státními přístavními inspekcemi a realizací vnitrostátního jednotného správního místa.

1.6. EHSV má sedm konkrétních technických připomínek. Tyto připomínky jsou uvedeny v pátém oddílu stanoviska.

2. Úvod

2.1. Zeměpisné uspořádání Evropy v podobě velkého poloostrova naznačuje, jaký má námořní doprava zásadní význam, a to včetně přepravy cestujících. Přístavy EU projde každoročně více než 400 milionů lidí, z toho 120 milionů přepraví osobní lodě provozující vnitrostátní plavbu. Proto je důležité zajistit nejvyšší bezpečnostní standardy v evropských vodách, neboť právní předpisy o bezpečnosti lodí mají značný dopad především v oblasti životního prostředí, pracovněprávních předpisů, mobility občanů EU a usnadňování obchodu s osobními plavidly, neboť podléhají stejným normám v celé EU.

2.2. V kolektivní paměti (přínejmenším v paměti zúčastněných stran z oblasti námořní dopravy) jsou stále ještě živé vzpomínky na tragické nehody trajektu *Herald of Free Enterprise*, který ztroskotal v roce 1987 při vyplouvání z belgického přístavu Zeebrugge, a trajektu *Estonia*, který plul z Tallinnu do Stockholmu a v noci z 27.–28. září 1994 se potopil u finských břehů. V první z jmenovaných lodí, která ztroskotala na písčité mělčině, přišlo o život 193 osob, v druhé z nich dokonce rekordní počet 852 osob. Příčina: příďová nájezdová vrata, jimiž do trajektu vstupují a vystupují lidé a vjíždějí a vyjíždějí dopravní prostředky („roll-on-roll-off“, proto se jim říká lodě typu ro-ro), nebyla uzavřena, resp. byla vylomena v důsledku silné bouře. Následek: naklonění lodí kvůli velkému množství vody, která do lodí vnikala, a převrnutí – to vše během zhruba půl hodiny.

2.3. Kvůli katastrofě *Estonie* Mezinárodní námořní organizace (IMO, specializovaná agentura OSN se sídlem v Londýně) upravila úmluvu SOLAS (Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři – International Convention for the Safety of Life at Sea, SOLAS) mimo jiné pomocí dalších požadavků na stabilitu lodí typu ro-ro v poškozeném stavu.

2.4. K nehodám však dochází nadále, což Evropu dovedlo k tomu, že v posledních dvaceti letech ustavila doplňující pravidla pro bezpečnost osobních lodí; některá konkrétní, např. u mezinárodních plaveb, mezi něž se počítají i cesty mezi dvěma nebo více členskými státy EU, platí kromě úmluvy SOLAS registrace osob na palubě, mezi další konkrétní pravidla patří řada dalších pravidel EU pro vnitrostátní cesty.

2.5. Návrhy pocházejí z programu REFIT, které Evropská komise zavedla v souvislosti s těmito právními předpisy v oblasti bezpečnosti osobních lodí. Zkratka označuje účelnost a účinnost právních předpisů.

2.6. Jejich cílem bylo pokud možno zjednodušit a zefektivnit stávající evropská pravidla pro bezpečnost osobních lodí, aby bylo možné:

— zachovat pravidla EU tam, kde je to nutné a přiměřené,

— zajistit jejich správné a jednotné provádění,

— odstranit překrývání ustanovení a rozpory.

To probíhá souběžně s požadavky výboru EHSV, pokud jde o program REFIT, vyjádřenými v nedávném průzkumném stanovisku (SC/044, 26. května 2016).

2.7. Související balíček návrhů má pomoci těchto cílů dosáhnout.

Balíček týkající se bezpečnosti osobních lodí zahrnuje návrhy revize téměř všech evropských právních předpisů týkajících se bezpečnosti osobních lodí, samozřejmě vyjma čistě technické směrnice 2003/25/ES týkající se zvláštních požadavků na stabilitu osobních lodí typu roll-on-roll-off (ro-ro).

2.8. Balíček obsahuje tyto tři návrhy:

- vymezení a upřesnění oblasti působnosti směrnice 2009/45/ES (technické požadavky na osobní lodě způsobilé k plavbě na volném moři ve vnitrostátní lodní dopravě),
- zlepšení a upřesnění ohlašovací povinnosti vyplývající ze směrnice 98/41/ES (registrace osob na palubách osobních lodí) ve vztahu k jiným nástrojům (směrnice 2010/65/EU o ohlašovacích formalitách a směrnice 2002/59/ES o kontrolním a informačním systému Společenství), a tím i odstranění případů, kde se povinnosti překrývají,
- upřesnění a zjednodušení režimu EU pro prohlídky a inspekce lodí typu ro-ro (plavidel, která mohou kromě osob přepravovat také automobily a vlaky) a vysokorychlostních osobních lodí.

2.9. Právě posledně jmenovaný návrh je předmětem tohoto stanoviska.

3. Shrnutí návrhu Komise týkajícího se systému inspekcí

3.1. Uvedený návrh usiluje o objasnění a zjednodušení režimu EU pro prohlídky a inspekce lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních lodí, které se v současné době provádějí podle směrnice 1999/35/ES (povinné prohlídky pro provozování liniové dopravy loděmi typu ro-ro a vysokorychlostními osobními plavidly) a směrnice 2009/16/ES (státní přístavní inspekce).

3.2. Na návrh je třeba nahlížet v souvislosti se směrnicemi 2009/21/ES a 2009/45/ES (kontrola státu vlajky u lodí způsobilých k plavbě na volném moři, které provozují mezinárodní či vnitrostátní plavby). I zde se ukázalo, že různé členské státy směrnici provádějí různým způsobem.

3.3. Podle návrhu by se měl zrušit koncept „hostitelského státu“ (podle směrnice 1999/35/ES musí inspekce lodí typu ro-ro provádět hostitelský stát, příp. stát, kde je loď provozována pod vlajkou jiného státu). Tyto inspekce se stanou součástí inspekci státu vlajky a státních přístavních inspekci. Na závěr se ještě upřesňuje, kdy se podle stávající směrnice 1999/35/ES mají konat dvě roční inspekce.

3.4. Navrhuje se proto, aby se přistoupilo ke změně směrnice 2009/16/ES a zrušení směrnice 1999/35/ES tak, že se místo ní přijme nová směrnice. Hlavními body této nové směrnice jsou:

- omezit oblast působnosti na lodě typu ro-ro a vysokorychlostní plavidla provozující osobní liniovou dopravu mezi přístavy v členském státě nebo mezi přístavem v členském státě a přístavem ve třetí zemi, je-li vlajka plavidla stejná jako vlajka dotčeného členského státu,
- odstranit řadu nadbytečných definic a odkazů, jako jsou např. „osobní“, „hostitelský stát“, „mezinárodní plavby“, „osvědčení o udělení výjimky“, a odstranit odkaz na vyšetřování ztrát na životech při námořních nehodách, které je nyní pokryto směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/18/ES,
- stanovit systém inspekci zaměřených na plavidlo (spíše než na společnost), které se provádějí před zahájením liniové dopravy. Plavidlo musí být podrobeno inspekci podle přílohy II a musí být také ověřena řada záležitostí týkajících se zajištění bezpečnosti, které jsou vymezeny v příloze I,
- stanovit, že lodě, které spadají do oblasti působnosti směrnice, jsou podrobeny inspekci dvakrát ročně a že mezi inspekci uplyne určitá doba a že jednou z těchto inspekci by měla být inspekce za provozu při pravidelné plavbě,

- stanovit, že členské státy mohou, pokud si to přejí, sloučit inspekci s prohlídkou státu vlajky, která by musela být u plavidla prováděna každý rok,
- sledit ustanovení, která se týkají zpráv o inspekcích, zákazů vyplutí, odvolání, nákladů, inspekční databáze a sankcí, s ustanoveními směrnice 2009/16/ES,
- sledit směrnici s ustanoveními Smlouvy o fungování Evropské unie, pokud jde o výkon pravomocí Komise ve vztahu k aktům v přenesené pravomoci,
- změnit směrnici 2009/16/ES, aby se zaručilo, že je zachován stávající obsah a četnost inspekcí u lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel,
- zajistit posouzení směrnice Komisí.

4. Obecné připomínky

4.1. EHSV vítá jako celek účely Programu Komise pro účelnost a účinnost právních předpisů (REFIT) se zastřešujícím cílem vytvořit jasný, jednoduchý a soudržný právní rámec pro bezpečnost osobních lodí, který bude možné snadněji provádět, sledovat a vymáhat, čímž se zajistí celková úroveň bezpečnosti cestujících a posádek lodí. Tyto požadavky programu REFIT a hodnocení důsledně doplňují cíle evropské strategie námořní dopravy (COM(2009) 8 final), jimiž je využít plného potenciálu rostoucí poptávky po pobřežní dopravě a službách námořní dopravy pro potřeby podniků a občanů v Evropě.

4.2. Jak dokazuje statistika nehodovosti, stávající regulační rámec dosáhl vysoké úrovně bezpečnosti osobních lodí ve vodách EU. EHSV podporuje obnovený důraz kladený na řešení konkrétních bezpečnostních vlastností lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel, který přináší návrh této nové směrnice, jíž se mění směrnice 2009/16/ES. REFIT přináší upřesnění a zjednodušení stávajících požadavků na prohlídky podle stávající směrnice 1999/35/ES, rozšířených státních přístavních inspekcí a ročních prohlídek prováděných státem vlajky, a to při zachování stejné úrovně bezpečnosti pro cestující, kteří cestují na lodích typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidlech v liniové dopravě ve vodách EU.

4.3. EHSV klade velký důraz na existenci režimu EU pro inspekce použitelného na osobní lodě provozující jak vnitrostátní, tak mezinárodní plavby, což zachová rovné podmínky ve vodách EU pro všechny osobní lodě bez ohledu na vlajku, pod níž plují.

4.4. EHSV vítá skutečnost, že plánované zjednodušení zajistí nejen větší právní jasnost, ale stejně tak dále racionalizuje množství inspekcí prováděných vnitrostátními správními orgány a zároveň maximalizuje komerční operace lodí.

4.5. Nový inspekční režim se v souladu s Pařížským memorandem o porozumění o státní přístavní inspekci od roku 2009 zaměřil na výkonnost lodní dopravy tím, že vykonával více inspekcí lodí s nízkým standardem a zvýšil intervaly inspekcí pro lodě s vysokým standardem. EHSV uznává výše uvedený úspěch nového inspekčního režimu, zejména s ohledem na to, že administrativní zátěž působila rostoucí obtíže zejména u lodí provozujících pobřežní plavbu a že každá další inspekce tuto zátěž zvyšuje.

4.6. EHSV zdůrazňuje, že za účelem námořní bezpečnosti je nezbytné zaručit dodržování minimálních požadavků pro práci námořníků na lodi, včetně lékařského osvědčení a osvědčení o výcviku, jak stanoví úmluva STCW, a proto by mělo být zajištěno podle stávajících mezinárodních úmluv, jako je Úmluva o práci na moři z roku 2006, která byla provedena do právních předpisů EU směrnicí Rady 2009/13/ES. Tato směrnice rovněž změnila zvláštní předpisy o pracovní době námořníků, tedy směrnicí 1999/63/ES zaměřenou na ochranu zdraví a bezpečnosti námořníků tím, že stanovila minimální požadavky týkající se pracovní doby. Zároveň má směrnice 1999/95/ES za cíl zlepšit bezpečnost na moři, bojovat proti nekalé konkurenci ze strany majitelů plavidel třetích zemí a ochránit zdraví a bezpečnost námořníků na palubách lodí, které využívají přístavy EU.

4.7. EHSV uznává, že množství upřesňujících ustanovení bude od členských států i společností provozujících lodní dopravu vyžadovat, aby upravily své stávající postupy. Výbor EHSV by proto podpořil úlohu Evropské agentury pro námořní bezpečnost (EMSA) a využití stávající odborné skupiny pro bezpečnost osobních lodí (stálá skupina odborníků na námořní bezpečnost založená GR pro mobilitu a dopravu) při skupině pro námořní bezpečnost, aby bylo možné usnadnit postupy provádění a provedení do vnitrostátního práva spolu s příslušnými odbornými skupinami, které se zabývají státními přístavními inspekcemi a realizací vnitrostátního jednotného správního místa. EHSV vítá příležitost, která byla v nedávné době nabídnuta organizacím zúčastněných stran, totiž aby se podílely na činnosti odborné skupiny pro bezpečnost osobních lodí, protože takové diskusní platformy – následovány příkladem Evropského fóra pro udržitelnou lodní dopravu – se mohou ukázat jako velmi užitečné, neboť spojují Evropskou komisi, průmysl, zúčastněné strany z oblasti nevládních organizací a příslušné orgány členských států.

4.8. Pokud jde o pravidelné inspekce podle článku 5, může se stát, že na běžnou loď, na niž se vztahují inspekce v rozsahu působnosti této navrhované nové směrnice, se rovněž zároveň budou vztahovat státní přístavní inspekce vykonávané v souladu se směrnicí 2009/16/ES ve znění této směrnice v článku 14 o inspekcích lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel v liniové dopravě. Tato navrhovaná nová směrnice by se v zájmu racionalizace měla vyhnout potenciální nadbytečnosti inspekci u těchto dvou výše uvedených směrnic.

4.8.1. Navzdory tomu, že rizikové parametry v současném systému státních přístavních inspekci mohou naznačovat, že loď není způsobilá pro rozšířenou státní přístavní inspekci ve chvíli, na kdy je naplánována inspekce podle této navrhované nové směrnice, bude nicméně nezbytná přiměřená spolupráce mezi členskými státy, aby bylo možné překlenout dobu mezi dvěma inspekcemi vyžadovanými podle čl. 5 odst. 1 písm. b).

4.8.2. Podle článku 10 navrhované nové směrnice se od Komise požaduje, aby zřídila inspekční databázi. Je třeba upřesnit, zda se tato inspekční databáze bude provozovat souběžně se systémem THETIS podle Pařížského memoranda provozovaným agenturou EMSA a především jak inspekce podle této nové směrnice ovlivní rizikový profil lodí podle Pařížského memoranda.

4.8.3. S odkazem na čl. 1 odst. 1 by mělo být upřesněno, zda se definicí „třetí země“ rozumí členský stát, který není členem EU, nebo jak členský stát EU, tak členský stát, který není členem EU. EHSV má za to, že „třetí země“ by měla být definována jako členský stát, který není členem EU, pouze proto, aby se nezaměňoval s loděmi typu ro-ro a vysokorychlostními osobními plavidly, na něž se vztahují státní přístavní inspekce podle článku 14 této nové navrhované směrnice.

4.9. EHSV se domnívá, že EU plní primárně úlohu toho, kdo zajišťuje, aby veškeré změny týkající se mezinárodních nástrojů uvedených v článku 2 této nové navrhované směrnice zachovají přiměřenou úroveň námořní bezpečnosti a ochrany mořského prostředí na celosvětové úrovni. EHSV se proto domnívá, že ustanovení o možných budoucích odchylkách od mezinárodního práva uvedené v článcích 12 a 13 nové navrhované směrnice by se mělo používat jako nejzazšího opatření a mělo by zahrnovat, v závislosti na potřebě, evropské kroky k zajištění toho, aby jakýkoli rozpor mezi námořními předpisy Společenství a mezinárodními nástroji nakonec vedl ke kompatibilnímu řešení na mezinárodní úrovni.

5. Konkrétní připomínky

5.1. Ohledně definice „liniové dopravy“ v čl. 2 odst. 5 písm. a) a článku 14 nové navrhované směrnice EHSV navrhuje upřesnit definici následovně: „podle veřejně dostupných nebo naplánovaných soupisů časů odplutí a příplutí“.

5.2. Při porovnání ustanovení uvedených v čl. 3 odst. 2 části *Inspekce před zahájením provozu* a ustanovení uvedených v čl. 4 odst. 1 části *Výjimky z povinnosti provést inspekci před zahájením provozu* jsou patrné nadbytečné a zavádějící požadavky. EHSV navrhuje sloučit tyto dva odstavce do nového čl. 4 odst. 1, aby se soudržně odkazovalo na podmínky, za kterých není třeba provádět inspekci lodě za podmínky, že předchozí inspekce či prohlídky lodí byly příslušným členským státem shledány jako dostačující. Tento nový odstavec rovněž odkazuje na inspekce před zahájením provozu požadované u lodí typu ro-ro a vysokorychlostních osobních plavidel podle směrnice 2009/16/ES ve znění článku 14 navrhované nové směrnice.

5.3. Zatímco navrhovaná nová směrnice zavádí postup pro případ, že musí být na základě nepředvídaných okolností rychle uvedena do provozu náhradní loď typu ro-ro nebo vysokorychlostní osobní plavidlo (čl. 4 odst. 3), EHSV navrhuje mít pro náhradní loď zvláštní postup na omezenou dobu, kdy není použitelný čl. 4 odst. 1, pro případ plánované údržby lodi provozované v liniové dopravě.

5.4. Pravidelnost dvou ročních inspekcí požadovaná podle čl. 5 odst. 1 písm. b) by měla být stejným způsobem specifikována podle čl. 14a odst. 2, aby bylo možné časově zajistit společnou úroveň bezpečnosti mezi touto směrnicí a směrnicí 2009/16/ES. Navíc pravidelnost těchto dvou ročních inspekcí, jež by měly být provedeny v období 12 měsíců, není specifikována pro lodě provozované sezónně a měla by být dále upřesněna.

5.5. Matoucí je také odkaz na „dostatečný počet položek uvedených v přílohách I a II“ uvedený v čl. 5 odst. 1 písm. b), který má být zahrnut do inspekcí během liniové dopravy. EHSV navrhuje, aby inspektor využil svého odborného úsudku a rozhodl, které položky je za účelem posouzení celkového stavu v této oblasti třeba zkontrolovat a do jaké míry, aniž by docházelo ke zdvojení kontrol položek, které již byly předmětem povinné kontroly podle jiných mezinárodních předpisů. Tutéž úpravu navrhuje u čl. 14a odst. 2 písm. b). Mimoto by čl. 5 odst. 1 písm. b) a příloha III mohly v zájmu jasnosti uvádět, že jde o inspekci za provozu, která bude provedena během pravidelné plavby. Inspekce za provozu by se konkrétně měly zvážet u námořních tras na velmi krátké vzdálenosti, a to jak z praktických důvodů, tak z důvodů omezeného času, který je k dispozici během plavby.

5.6. Ačkoli se navrhovaná nová směrnice evidentně inspirovala článkem 19 směrnice 2009/16/ES týkajícím se nápravy a zadržení, měla by výslovně uvést, že „při výkonu inspekce podle této směrnice se vyvine veškeré možné úsilí, aby nedocházelo k nepřiměřenému zadržování nebo zpoždění lodí“.

5.7. Vzhledem k tomu, že lodě typu ro-ro a vysokorychlostní osobní plavidla jsou v článku 2 navrhované nové směrnice definovány samostatně, EHSV navrhuje, aby se v zájmu jasnosti odkazovalo vždy a výhradně na „lodě typu ro-ro a vysokorychlostní osobní plavidla“. Šestý bod odůvodnění návrhu by proto měl být odpovídajícím způsobem změněn.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1920/2006, pokud jde o výměnu informací, systém včasného varování a postup hodnocení rizika nových psychoaktivních látek

[COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]

(2017/C 034/31)

Konzultace	Rada, 07/09/2016
Právní základ	čl. 148 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	19/10/2016
Plenární zasedání č.	520
Výsledek hlasování	228/2/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela uspokojivý, a mimo to se k tématu již vyjádřil ve stanovisku Nové psychoaktivní látky (EESC-2013-06166-00-00-AC-TRA) přijatém 21. ledna 2014 ⁽¹⁾, rozhodl se na 520. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 19. a 20. října 2016 (jednání dne 19. října 2016), zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko a odkázat na svůj postoj vyjádřený v uvedeném dokumentu.

V Bruselu dne 19. října 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o nových psychoaktivních látkách COM(2013) 619 final – 2013/0305 (COD) – COM(2013) 618 final – 2013/0304 (COD) (Úř. věst. C 177, 11.6.2014, s. 52).

